زبان مبارک والد بزرگوار خود حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز
خلف الصدق حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی ونیز از ثقات معتبرین استماع
یافتہ بود بیان فرمودہ ہمچنان بے کم وکاست بزبان ہند قلم بند ساختہ ازین سبب کہ اکثر آن
حضرت بزبان ہندی تکلم مے فرمود این نحیف ترجمہ اش بفارسی ودیگر انچہ از جناب
مرشد زادۂ برحق سید شبیر علی سلمہ اللہ تعالے ودام برکاتہ ونیز از مناقب رزاقیہ من تصنیف
مولانا نظام الدین لکھنوی قدس سرہ کہ از یاران وخلفای خاص حضرت قطب الاقطاب
قدس اللہ سرہ الاصفی بود در یافتہ وبرخے از احوال اولاد امجاد وازواج عصمت امتزاج
حضرت قطب الاقطاب وخلفای وے تحریر خواہد آورد انشاء اللہ تعالی وہو الموفق والمعین
وبہ نستعین واضح باد کہ این مختصر را برچہار باب ودہ فصل مرتب نمودہ بملفوظ رزاقیہ موسوم
ساختم باب اول در بیان نبذے از احوال حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ
سرہ الاصفی مشتمل بر سہ فصل فصل اول در ذکر ولادت ونسب شریف ووطن مبارک فصل
دوم در بیان سلسلہ انتساب در طریقہ صوفیہ صافیہ فصل سویم در ذکر حلیہ مبارک ووفات
آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی باب دویم در بیان تعلم علم ظاہری وملاقات شاہ
عنایت اللہ وفیض وارشاد از عالم ارواح وبیعت بجناب قطب وقت یگانہ درگاہ احد سید میر
عبد الصمد خدا نما قدس اللہ سرہ العزیز وبرخے از حالات وکرامات وخوارق عادات
والہامات ومنامات مشتمل بر سہ فصل فصل اول در بیان تعلم علم ظاہری وملاقات شاہ
عنایت اللہ وفیض وارشاد از عالم ارواح وبیعت بجناب اقدس قطب وقت یگانہ درگاہ
احد حضرت سید میر عبد الصمد خدا نما قدس اللہ سرہ العزیز ونوکری وغیرہ فصل دوم
در ذکر نبذے از احوال اخلاق مرضیہ وشجاعت وسخاوت حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ

سرہ الاصفی فصل سوم دربیان کرامات وخوارق عادات والہامات ومنامات ومعاملات وغیرہم باب سوم درذکر اولاد امجاد وازواج عصمت امتزاج وخلفاے آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی مشتملبر دو فصل فصل اوّل درذکر اولاد شریف وازواج عصمت امتزاج فصل دوم دربیان احوال خلفای آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی باب چہارم متضمن بعض احوال خوارق عادات وکرامات حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز وحضرت سیدنا ومرشدنا سید شاہ غلام علی نور اللہ مرقدہ مشتملبر دو فصل فصل اوّل دراحوال حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز فصل دوم دربیان نبذی ازحالات وخوارق عادات وکرامات سیدنا ومرشدنا ومولانا حضرت شاہ سید غلام علی نور اللہ مرقدہ باب اوّل دربیان نبذی ازاحوال حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی مشتملبر سہ فصل فصل اوّل درذکر ولادت ونسب شریف ووطن مبارک بدانکہ چون حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی دربطن والدہ ماجدہ قرار گرفت فقیرے مجذوب شاہ چاند مرحوم نام گرد حویلی سید عبد الرحیم رحمۃ اللہ علیہ والد بزرگوار آن حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی میگردید ومیگفت کہ آفتاب درحویلی سید عبد الرحیم خواہد افتاد از استماع این سخن مردمان درخوف بودند کہ خدا داند چہ آفت برپا خواہد شد چون آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بعالم وجود جلوہ ظہور یافت فقیر مجذوب نزد سید عبد الرحیم آمدہ گفت بخانۂ تو آفتاب افتادہ است مرا بزودی بنما سید موصوف بخانہ تشریف بردہ از قابلہ فرمود کہ این مولود را پیش من بیار قابلہ عرض کرد کہ ہنوز غسل ندادہ ام سید ممدوح فرمود کہ ہمچنان بیار قابلہ حسب الحکم پیش آورد وفقیر مجذوب کہ در طفولیت از قوم ہنود ودر جوانی از شوق محبت الٰہی مشرف باسلام

شده بود اکثر کلمات و حرکات او مطابق طریقۂ هنودان بودند هر دو دست بسته بر سر نهاده بطور
ڈنڈوت که هنودان بحضور مرشدان خود بعمل مے آرند پس پا میرفت و میگفت از جای طلوع
آفتاب تا غروبش شعاع نور این آفتاب متجلی است و خواهد شد ما را تاب نظر کردن بر جمالش نیست
بیت نظر کردن بروئے او محال است ✤ که رویش آفتاب ذو الجلال است ✤ فرد
از شعاع آفتاب این جمال ✤ خلق با نور خدا جوید وصال ✤ باز آن فقیر مجذوب گفت که
که آفتاب عالمتاب طلوع فرمود چاند که ماه را در هند میگویند در حجاب غروب میرود بیت
بر آمد آفتاب عالم آرا ✤ سُها را جز نهان بودن چه یارا ✤ باز فقیر مجذوب غائب شد و
معلوم نگردید که کجا رفت و انیهم شنیده شد که بعد در سه روز فقیر مجذوب را در جنگل غازی پور
مرده یافتند نماز جنازه گذارده دفن نمودند و بعد ولادت آن حضرت قدس الله سره الاصفی
مردمان دانستند که انچه آن مجذوب میگفت که بخانه سید عبد الرحیم آفتاب خواهد افتاد اشارت
از ولادت جناب ممدوح بود چون عمر آن حضرت قدس الله سره العزیز بسه چهار سال رسید
در بانسه شریفه بخانه جد مادری همراه والدۂ ماجدۂ خود تشریف آورد سید شاه محمد مراد نام
درویشی سیاح که اوقات ستوده و اوصاف حمیده داشت و در بانسه شریفه استقامت
اختیار نموده بود روزے آن حضرت قدس الله سره الاصفی در کنار دایه بود نظر شاه
موصوف بر آن حضرت افتاد بمجرد دیدن جمال با کمال آنحضرت را در آغوش گرفته بر دوش
خود نهاد دایه طلب کرد شاه موصوف نداد باز دایه طلب کرد شاه موصوف بازوی مبارک
آن حضرت قدس الله سره الاصفی گرفته بالای سر خود کرد و قدم شریف وے بر فرق خود
نهاده حواله دایه کرد و گفت که از عرش تا تحت فرش زیر اقدام این طفل خواهد بود تا بقاے
حیات خویش شاه موصوف چنان معمول داشت که چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی

در ایام طفولیت از وطن شریف که رسولپور نام دارد بخانه جد مادری بیانسه شریفه رونق
افزا میشد شاه محمد مراد قدس سره بجهت زیارت آن حضرت حاضر می شد و اکثر از خلایق می
فرمود که هر کس در زمان ظهور ولایت ایشان خواهد بود از چشم باصره انوار فیوضات و
انکشاف و خوارق عادات و کرامات لاتعد و لاتحصی خواهد دید و شاه ممدوح در ایام طفولیت
آن حضرت ازین جهان فانی بدار البقاء جاودانی انتقال نمود و در بانسه شریفه متصل
مرقد انور آن حضرت قدس الله سره الاصفی بطرف جنوب کنار حوض جدر قریب پل که بر
حوض مذکور واقع است زیر درخت پاکر مدفون گردید باید دانست که نسب شریف آنحضرت
علی الله درجته بجناب سید المرسلین و خاتم النبیین محمد ن المصطفی و احمد ن المجتبی صلی الله علیه
و آله و اصحابه و سلم بواسطه حضرت امام محمد باقر علیه السلام میرسد بدانکه جد کلان آنحضرت
قدس الله سره الاصفی سید معین الدین مخاطب بمبارز [illegible] اولاد سید امیر کلال بدخشانی
که پیران پیر سلسله نقشبندیه بود از بدخشان بهند و [illegible] سره الاصفی در [illegible] اطفال آمده در دهلی
بحضور سلطان عصر نوکر شده وقار و اعزاز کلی حاصل ساخته صاحب فوج گشت و
راجه سورج من از قوم راجپوت در پرگنه سورجپور بهریله که قریب قصبه دریاآباد و ردولی
بفاصله پنج شش کروه زمینداری داشت و دو بغاوت در سر پیچیده از صوبه دار اختر نگر او ده
انحراف ورزیده باغوای شیطانی خراج سلطانی ادا نمیکرد حکم بادشاه زمان بسید معز الدین
فرزند کلان سید مبارز خان رسید که خود با فوج خویش رفته سر سورج من مقهور بریده بحضور حاضر
سازد حسب الحکم سید معز الدین در آن ضلع رفته با سورج من جنگ و جدل نموده سر آن مقهور
و دیگر توابعانش بریده بحضور بادشاه برد و از عنایات بادشاهی بانعام اکرام و خطاب
مبارز خان بخطاب والد بزرگوار خود ممتاز شد و سند زمینداری پرگنات مذکور با سهم فرزند

سیّد مبارز خان موصوف مرحمت گردید سید ممدوح بحضور بادشاه ماند و فرزند خود را معه متعلقان روانه سورجپور بهریله نمود چنانچه بر قلعه و زمینداری پرگنات مذکور او شان و اولاد شان تا سه چهار پشت ظهراً بعد ظهر قابض و متصرف ماندند و بعد از مدت مدید یک کس از اولاد سورجمن مذکور پیش اولاد مبارز خان مرحوم آمده نوکری اختیار کرده اعتماد و وقار حاصل نمود حتی که نائب و مختار جمیع امورات شد چند مدت در فرمانبرداری و مختارکاری و کارپردازی سرگرم ماند همدران ایام کتخدائی دختر او با یکی از راجگان همقوم وی که ثروت بسیار داشت قرار یافت راجه مذکور برای کتخدائی با هزاران مردم آمده چون هر دو متمرد یکجا شدند بصلاح یکدیگر اندرون قلعه در آمدند و اولاد سیّد مبارز خان مرحوم که بیخبر از دغا بودند همه خورد و بزرگ را شهید کردند و بر قلعه و زمینداری پرگنات مذکور و تمامی مال و اسباب قابض و متصرف شدند و دو زن از ازواج نبیره های مبارز خان مرحوم در خانهٔ پدران خود ها که حامله رفته بودند سلامت ماندند و رسول خان نام از قوم کهوکهر که یکی از پرورش یافتگان این خاندان والا بود در علاقه محمود آباد که از بانسه شریفه بطرف مشرق سه کروه مفاصله دارد دهی آباد کرده برسول پور موسوم ساخته دران قلعچه احداث کرده بجماعهٔ قلیل باستحکام تمام استقامت داشت و تحصیل دیهات متعلقه آن میپرداخت چون خبر شهادت والیان خود شنید باستحکام بر مقام خود قائم و محفوظ مانده و آن هر دو زن را از خانهٔ پدران شان در قلعچه آورده در خدمتگذاری و فرمانبرداری بجان و دل حاضر بود و بعد ایّام معهوده و معموله ازان هر دو زن دو فرزند بعالم وجود آمدند رسول خان آن هر دو صاحبزاده را پرورش مے نمود و تعلیم و تادیب میپرداخت چون از شادی کتخدائی ایشان انفراغ حاصل کرده بعده عرض نمود که الحال از حق خدمتگذاری شما ادا شدم میخواهم که از حق نمک والیان خود

بن حضرت امام زین العابدین علیه السلام بن سید الشهداء امام حسین علیه السلام بن امیر المومنین امام المتقین اسد الله الغالب علی ابن ابی طالب کرم الله وجهه ۱۲

مالکان خود نیز ادا شوم این بگفت و ہر چہ مال و اسباب در ملک خود داشت بہر دو صاحبزادہ ہا
سپردہ در دہلی بحضور بادشاہ وقت خود را حاضر گردانیدہ سرگذشت والیان خود اظہار
ساختہ حکم قتال و جدال بر آن مقہوران حصول نمودہ و افواج کثیر متعین کرانیدہ ہمراہ
گرفتہ بہ رسول پور آمدہ شبے مقیم گشتہ صباحش آن ہر دو صاحبزادہ را با خود گرفتہ بطرف
سورجپور کوچ کردہ بر سر آن مقہوران رسیدہ و از جدال و قتال آن متمردان را از سہیم
وادی جہنم ساختہ فتحیاب گشتہ بر پرگنات وغیرہ مذکورہ بدستور سابق قابض و متصرف
شد بعد مدتے رسول خان ودیعت حیات سپرد آن ہر دو صاحبزادہ و بعد شان اولاد
شان بدستور قبض و تصرف میداشتند لیکن شرکاء آن مقہوران از فکر و تدبیر غافل نبودند
پس از مدتی قابو یافتہ در قلعہ سورجپور داخل شدند و آن سادات در رسول پور اقامت
اختیار کردند چون ورثیت جد مادری بحضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی در بانسہ
شریفہ رسید اول برادر کلان جناب ممدوح کہ سید عبد الرشید نام داشت آمدہ بر زمینداری قابض
و متصرف شد پس از چند مدت از برادران خالہ زاد در امورات زمینداری مناقشہ بمیان آمدہ
سید عبد الرشید شہید شد آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی سید عبد الرشید مرحوم را در رسولپور
دفن نمودہ سید محمد یسین را کہ برادر خورد بود در رسول پور گذاشتہ خود با سید ابو تراب کہ نیز
برادر حقیقی بود در بانسہ شریفہ تشریف آوردہ توطن اختیار فرمود

فصل دوم

در بیان سلسلۂ انتساب طریقۂ صوفیۂ صافیہ بدانکہ آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی در طریقۂ قادریہ بود و
بیعت بجناب کرامت مآب قدوۂ عشاق و اصلان بحق زبدۂ مستغرقان مکاشفۂ احد مطلق
سیاح بحر حقیقت سیار طریق طریقت قطب وقت عرفان انتما میر سید عبد الصمد خدانما قدس
اللہ سرہ العزیز داشت و مزار مبارک وے در احمد آباد گجرات ہست زیارت و تبرک بہ دوی

بجناب شیخ الاسلام شاہ ہدایت اللہ خدانما قادری قدس اللہ سرہ العزیز بیعت کردہ
اجازت گرفت وظاہر ادر خطۂ عرب مدفون است وہ وی بجناب شیخ المشائخ الکبار عارف الکامل
قدوۂ موحدان واصلان بحق شاہ حسین خدانما قدس اللہ سرہ العزیز کہ در برہان پور
مرقد مبارک دارند یزار و متبرک بہ وے بشیخ الاسلام قطب وقت حضرت شاہ امان اللہ
امانی رحمۃ اللہ تعالے علیہ و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ ابراہیم بھکھری قدس اللہ
سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ ابراہیم ملتانی قدس اللہ سرہ العزیز و وے
بشیخ الاسلام حضرت شاہ میران سید بخش اللہ فرید بھکھری قدس اللہ سرہ العزیز و وی
بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید جلال قادری قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ سید محمد قادری قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ
بہاوالدین قادری قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ
ابو العباس احمد قادری قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ
سید حسن قادری قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ موسیٰ
قادری قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید علی قادری قدس اللہ
سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ میر سید احمد برادر سید محمد بغدادی قدس اللہ
سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید محمد ابن ابی الصالح قادری قدس اللہ
سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ میر سید عبد الرزاق خلف الصدق حضرت
قطب الاقطاب غوث الاعظم پیر دستگیر سید محی الدین عبد القادر جیلانی قدس اللہ
سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام والد بزرگوار خود غوث الاعظم قطب الاقطاب محبوب ربانی
حبیب سبحانی امام یزدانی حضرت سید محی الدین عبد القادر جیلانی قدس اللہ سرہ العزیز

ودی بشیخ الاسلام حضرت شاہ ابوسعید مبارک مخدومی قدس اللہ سرہ العزیز ودے
بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ ابوالحسن علی الهنکاری قدس اللہ سرہ العزیز ودے
بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ ابوالفرح طرطوسی قدس اللہ سرہ العزیز ودی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ عبدالواحد بن عبدالعزیز یمنی قدس اللہ سرہ العزیز ودی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ شیخ ابوبکر شبلی قدس اللہ سرہ العزیز ودی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید الطائفہ
جنید بغدادی قدس اللہ سرہ العزیز ودی بشیخ الاسلام خال خود حضرت شاہ شیخ سری سقطی
قدس اللہ سرہ العزیز ودی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ معروف کرخی قدس اللہ سرہ العزیز
ودی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ داؤد طائی قدس اللہ سرہ العزیز ودی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ شیخ حبیب عجمی قدس اللہ سرہ العزیز ودی بشیخ الاسلام تاج المحدثین شیخ الفقہاء والزہاد
حضرت شاہ شیخ حسن بصری قدس اللہ اسرارہم وبارک فی اخلافہم ودی بامیرالمومنین
سید الاولیاء صاحب رسول اللہ اسد اللہ الغالب مظہر العجائب والغرائب علی ابن
ابیطالب کرم اللہ وجہہ ودی بجناب سید الانبیاء والمرسلین خاتم النبیین رحمۃ للعالمین
محمدن المصطفےٰ واحمدن المجتبےٰ صلوٰۃ اللہ علیہ وعلی آلہ واصحابہ وسلم وہادی وی ہادی المطلق
جل وعلی وطریق ارشاد کہ از ائمہ معصومین علیہم السلام بشیخ معروف کرخی علیہ الرحمۃ رسیدہ
اینست حضرت شیخ معروف کرخی رحمۃ اللہ تعالے علیہ حضرت امام علی موسی رضا رضی
اللہ عنہ ودی بوالد بزرگوار خود حضرت امام موسی کاظم رضی اللہ عنہ ودی بوالد بزرگوار
خود حضرت امام جعفر صادق رضی اللہ عنہ ودی بوالد بزرگوار خود حضرت امام محمد باقر
رضی اللہ عنہ ودی بوالد بزرگوار خود حضرت امام زین العابدین رضی اللہ تعالی عنہ
ودی بوالد بزرگوار خود سید الشہداء قرۃ العین فاطمۃ الزہراء ابن امیرالمومنین علی مرتضی

و نور چشم ختم المرسلین محمدن المصطفےٰ حضرت امام حسین رضی اللہ تعالے عنہ و وی بوالد بزرگوار خود
امیر المؤمنین و امام المتقین اسد اللہ الغالب مظہر العجائب و الغرائب علی ابن ابیطالب
کرم اللہ وجہہ و وی بجناب سید الانبیاء و المرسلین خاتم النبیین رحمۃ للعالمین محمدن المصطفیٰ و
احمدن المجتبیٰ صلے اللہ علیہ وسلم وعلی آلہ واصحابہ اجمعین و راقم الحروف شجرۂ متبرکہ ہذا
در نظم آوردہ و منظور نظر انور حضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ شدہ این است

الٰہی بحقِ رسولِ خدا
علی ولی سیدِ اولیا
الٰہی بحقِ شہِ اصفیا
شہِ دو جہان اند عالیمکان
بمعروف کرخی کہ آن شیخ دین
نمایم طریقی ز بعیت عیان
الٰہی بحقِ سمیِ حسن
کہ بس نامور بود آن شہریار
الٰہی باسرار شیخ زمان
بیادِ خدا داشت شغل تمام
بواحد کہ جد ابن عبد العزیز
کہ ہم پاک جان بود و ہم پاک تن
الٰہی بفیضان غوث زمان
جگر گوشۂ احمدؐ و حیدرؓ است

شفیع امم سیدِ انبیا
بحق حسین آنکہ در کربلا
شہنشاہ کونین زین العبا
بموسی کاظم بموسے رضا
عیان کرد اسرار راہِ یقین
الٰہی بحقِ شہِ مرتضےٰ
کہ بود است در بصرہ اورا وطن
باسرار داؤد طائی کہ او
کہ معروف کرخی است ناشش عیان
بحق جنید آن شہِ با خدا
بطرطوسی بوالفرح باتمیز
الٰہی بحقِ شہِ بوسعید
کہ سرِ خفی گشت ازوی عیان
بعبد رزاق ابن غوث زمان

بحقِ وصیِ حبیبِ خدا
براہِ خدا کرد سر را جدا
بارشاد باقر و جعفر کہ شان
کہ ہستند ہر دو شہِ دو سرا
طریقی ز ارشاد کردم بیان
کہ ہست ابن عمِ رسولِ خدا
بحق حبیبِ عجم نامدار
سر سروان بود آن نیک خو
بسرّے سقطی کہ ہر صبح و شام
بشبلی شہِ ہادی رہنما
الٰہی بہنکاری بوالحسن
کہ چون او کسی در جہان کم شنید
ثنایش چگویم کہ بالاتر است
کہ سردار دین است و شاہ جہان

بسید محمد که آن نیک خو
فرح بخش دلهای غمناک بود
الٰهی بحق حسن قادری
سر سروران بود آن نیکخو
بحق محمد شہ باخدا
که بحر قادری آن شہ باکمال
بسر براهیم سلطان دین
ببهکهر همیداشت نام نکو
بحق حسین آن شہ حق نما
دل او منور ز نور خداست
الٰهی باسرار آن ایزدان
که در ذات او قدرت قادراست
چه مدحش کنم کابن قطب زمان است
که بنمود ما را طریق هدا
الٰهی تو آن ذات عالم پناه
شد ندا بوجدش در آنجا دفن
الٰهی باسرار این مقبلان
برحمت بکن هر همه را غریق
حمیده خصالم بکن ای کریم

همین داشت هر دم ز اخلاص رو
بفیضان انفاس سید علی
که بد رونق مسند سروری
الٰهی باسرار آن شاه دین
که نامی است آن هادی رهنما
الٰهی بحبش الله نامدار
که ملتان بود موطنش بالیقین
الٰهی بحق سر سروران
که می بود هر دم بصدق و صفا
بحق شهنشاه عبد الصمد
که هست عبد رزاق قطب زمان
الٰهی بحقش که ذاتش نکواست
ولی خداست و شاه جهان است
چه وصفش کنم قبلهٔ دو سرا است
سلامت بسی دار تا دیرگاه
خدایا تو آن خطه معمور دار
که عالیمقام اند و صاحبدلان
مرا هم که هستم بسی پرگناه
بحق چنین مقبلان یا رحیم

باحمد که او سید پاک بود
بموسی که او هادی است و ولی
الٰهی بعباس احمد که او
که دارد بها دین از و بالیقین
الٰهی باسرار شاه جلال
فرید عصر بود آن شهریار
بسر براهیم ثانی که او
که اسمش امان الله باشد عیان
بحق هدایت که او حق نماست
که میداشت اعزاز و قرب احد
بتعریف آنشه زبان قاصر است
همی بود او در غلامی دوست
بحق غلام علی رهنما
ولی هست و ابن ولی خداست
چو بانسه شریفه شد او را وطن
ز دست همه ظالمان دور دار
کسانیکه هستند در این طریق
بدرگاه تو آمدم روسیاه
مرادار یارب تو در شوق خویش

بکن مست و سرشار از ذوق خویش — دلم را منور بکن با آله — درخشنده گردانش مانند ماه
خدایا بیاد خودم شاد کن — ز بند خودی نیز آزاد کن — الٰهی مرا این بندۂ خویش را
چنین مذنب معصیت کیش را — نگهدار دائم بحفظ خودش — بیانسہ شریفہ بکن مرقدش
چو گیرند از هفت شعر پسین — هر بیت یابند نام ازین — کسانیکه خوانند این نظم را
بحتم بخواهند از حق عطا

و بطریق روحانیت که آن را اویسیه میگویند اجازت از جانب خواجۂ بزرگ معین الدین چشتی رضی اللہ عنہ بآن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی رسیده بدینطور که جناب ممدوح در قصبۂ موہان بتقریبے نزول فرمود مردم آنجا عقیدت بسیار داشتند اکثر از سادات وغیره برای بیعت بحضور حاضر می شدند شخصے تمنای مبایعت بعرض اشرف رسانید قبول فرمود آن مرید صادق گفت که من اراده بخاندان چشتیہ میدارم هر چند که همه خانوادها برحق و بزرگ اند لیکن عقیدت من باین خاندان والاشان ہست آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی سکوت فرمود فوراً بحضرت خواجۂ بزرگ رض ملاقات معنوی شد و اجازت یافت پس آن شخص در طریقۂ چشت مرید شد و شجرۂ متبرکه که بطور سند مریدان را از جانب مرشدان مرحمت میشود باین طریق که الٰهی بحرمت راز و نیاز یکه فقیر عبد الرزاق تبو دارد الٰهی بحرمت راز و نیاز یکه حضرت خواجہ معین الدین چشتی رضی اللہ عنہ با تو دارد الی آخره نویسانیده بآن مرید صادق عطا فرمود اگر باین طریق چشتی شمارند میتواند شد و نیز منقول ہست که روزے آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی در قصبۂ ردولی بطریق سیر و زیارت بزرگان آنجا تشریف فرما شده بود و اکثر خلایق از متوطنان و رؤسای آنجا از طریقۂ بیعت سرفراز و بهره ور بودند چند کسان دیگر باراده بیعت بحضور اقدس حاضر شده درخواست بیعت بخاندان چشت عرض نمودند آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی اندکی سکوت فرموده که در قصبۂ موہان باجازت

حضرت خواجہ بزرگ رضی اللہ عنہ ممتاز شدہ بودم ایا این اجازت کفایت دارد یا نہ ہمدرین
خیال صورت حضرت شاہ احمد عبد الحق قدس اللہ سرہ العزیز کہ در قصبہ مذکور مدفون و از اکمل اولیاء
اللہ و صاحب ولایت قصبہ موصوفہ اند نمودار شدہ فرمود کہ عبد الرزاق شما را اجازت
میدہم و خلافت می بخشم ہر کہ در خاندان چشت عقیدت داشتہ باشد و درخواست بیعت نماید
بخلافت و اجازت من داخل طریق نمایند و در بیعت خود آرند چنانچہ آنکسان را بحسب اجازت
حضرت شاہ احمد عبد الحق قدس اللہ سرہ در سلک بیعت خود داخل فرمود فصل سوم در ذکر
حلیۂ مبارک و وفات آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی حلیۂ مبارک آنحضرت قدس اللہ
سرہ الاصفی بدین طور ملا نظام الدین قدس اللہ سرہ العزیز در مناقب رزاقیہ آوردہ اند کہ
طویل قامت بودند بافراط بلکہ بطوریکہ در حلیۂ جناب رسالت مآب صلی اللہ علیہ وسلم یعنی از
قدہای متوسط کہ طویل از قصیر باشد و اسمر اللون یعنی گندم گون کہ مائل بیاض باشد چشم
مبارک مناسب ہرگز از صفرۃ اثری نبود سواد اللون متعجب و در آخر سن بسبب ریاضت کہ
مورث گرمی دماغ باشد یک چشم جانب یمین رفتہ انثینت از میان راہ خود برگرفتہ و بینی مبارک
بلند و خوش آیند طبع داشت یعنی متوسط و دندان شریف کلان بودند متلاصق و قدر فرجہ
میان دندانہا از خاطر رفتہ لحیہ مبارک مشروع و کثیف مطبوع و اندکی از موہا سیاہ و جملہ سفید
نورانی سن شریف آن حضرت نود و دو از زبان فیض ترجمان حضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ
مرقدہ بدریافت رسیدہ و حضرت مولانا نظام الدین رہ در مناقب رزاقیہ قریب نود بلکہ
دو کم تحریر آوردہ اند کہ ملاقی بحق شد در سنہ ۱۱۳۶ الکہزار و یک صد و سی و شش من الہجرۃ المقدسۃ
و مولانا ممدوح وفات بروز چہار شنبہ ششم شہر شوال نوشتہ اند و معمول عرس در بانسہ
شریفہ تاریخ پنجم است از اینجا دریافت مے شود کہ این تخالف در رویت ماہ شدہ باشد و

همچنین باستماع رسیده و نیز حضرت مولانا قدس سره بقلم آورده اند که از معتبرین دریافت
باشد که از القا بمرض نفخ شکم و درد قولنج مبتلا شد بعد از ان مرتفع شد و از ابتدای
مرض تا وقت وصال حق جل و علی هیچگونه در حواس و عقل تفاوت راه نیافته بود و بعضی
عرض کردند که این وقت کلمهٔ شهادت است فرمود که این کلمه خود نقش دل است آنحاضر
گفت این میدانم مگر بهر آن عرض کردم که همه اعضا در آن کار مشغول باشند که مخلوق
شده اند برای آن پس پر زبان هم در کار خود باشد هر چند که مدار کار بروی منحصر نیست آنحضرت
قدس الله سره الاصفی فرمود که در حالت اخیر بعض حکم خواندن کلمهٔ شهادت حاضران
نمیسازند خود میخوانند که اگر بسهو آمده باشد بیاد آید و ما که تمامی عمر خود مشغولی این کلمهٔ متبرکه
بسر بردیم چه جای غفلت خواهد بود پس آن حضرت قدس الله سره الاصفی کلمه بر زبان
راند آنعزیز گفت که ما بندها بعد از ارتحال حکیم ظاهرا بجهت تعیین مزار و غیره اشارت
کرد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که از ساخت عمارت و مرقد و گنبد و مسجد که
می پرسید درین امور از من مشورت نطلبید هر کدام بطبع خود مختار است آنعزیز گفت که از
سیرت علیه و جبلت بهیه که تجرید و تفرید است آگهم که باین چیزها رغبت نیست و ندارد و بعد ش
عرض کرد و در حق صاحبزادهٔ والا قدر حضرت سید غلام دوست محمد و میان شاه منگری که برادر علاتی
حضرت صاحبزادهٔ موصوف میشوند بامری که در ذهن مبارک اصوب باشد ارشاد فرمایند
آنحضرت فرمود که آن هر دو برادر اند و فلانیه یعنی والده میان منگری مادر ایشان است
یعنی با یکدیگر معاسرت دارند حضرت مولانا نظام الدین ره در مناقب رزاقیه مینویسند که
همچنین بطور رسیده و حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز بحال برادر خورد
خود شاه منگری قدس سره آن چنان عنایت و شفقت میفرمود که کسی ببرادر حقیقی خود نمیکند

[illegible] چنانکه در اکثر انتقال [illegible] حضرات عالیشان معمول است ۱۲

و نهجی باهم ارتباط و انبساط می نمود که جناب حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی
ارشاد فرموده بودند و نیز حضرت مولانا نظام الدین علیه الرحمة تحریر نموده اند که آن مخلص
صادق بحضور عرض نمود که بصاحبزادهٔ والاحضرت شاه غلام دوست محمد ارشاد شود که بطریق
هدایت بر جادهٔ استقامت فایض بوده بر یابندها بامر ارشادات دریغ نفرمایند آن حضرت
قدس الله سره الاصفی فرمود که انچه از پیر دستگیر حضرت میر عبدالصمد خدانما قدس الله
سره العزیز بما رسیده بود بوی تلقین و تعلیم نموده ام و بهمه امور دینی اجازت بخشیده ام در آن
مشغول باشند و بهمه یاران و هر کدام که طالب حق جل و علی حاضر گردد از کلمة الحق دریغ
نسازند و انچه بیاران ارشاد شده است و تقید و تاکید نمایند که بجد و جهد کوشند بکرم الله خبر
گیران هر کدام منهم و فیضان الٰهی بحسب قسمت و جهد بوی خواهد رسید انشاء الله تعالے بعده
آن مخلص بعرض پرداخت که صاحبزادهٔ والاقدر هیچ وجه معیشت ندارند آن حضرت قدس الله
سره الاصفی فرمود که رزاق کل مخلوق بس است و باقی هوس بعده آن حضرت متوجه بجناب
احدیت شد و پس از ساعتی این قالب را مهجور کرده بذات حق جل جلاله بوصال پرداخت
اِنَّا لِلّٰہِ وَاِنَّا اِلَیْہِ رَاجِعُوْنَ

قطعه تاریخ وصال

عبد رزاق آن شه عالیمقام — بود قطب عهد و فخر اولیا
کرد رحلت چون ازین دار فنا — گفت احمد سال تاریخ وفات

هنگام تدوین این اوراق خلیفه عبدالرزاق که از سمیت باسم مبارک آن حضرت قدس الله
سره الاصفی التفات خاطر بسیار دارم بحسب طلب برادرم احمد خان سلمه الله تعالی تاریخی که
الفاظ و مفهوم آن مخبر سال وفات آنحضرت قدس الله سره الاصفی است بطور تعمیه فکر کرده بود چون مقتضی
ایراد آنست بقلم می آید قطعه

در صف پیشینیان چون کرد جا — شاه رزاق آنکه اندر یافته بود
سوخت دلها را بدرد و اپسی — صورت او مظهر معنی رسی
سال تاریخش همیکردم شمار

هم ز لفظ و هم حساب هندی | دو عدد چون کم نمودم از حساب | یکهزار و یکصد و شش بود و سی ۱۱۳۶

تعمیه این است که چون از لفظ حساب دو عدد کم کنند یعنی بای موحده بشمار نیارند عدد باقی با مصرعهٔ ثانی یکهزار و یکصد و سی شش میشوند چنانچه مضمون مصرعه دلالت بر آن دارد و نیز چند ابیات در مدح آنجناب مقدس قدس الله سره الاصفی نظم کردهٔ ایشانست آنهم نوشته شد ابیات

شاه رزاق مرشد کامل | قدس الله سره الاصفی | آنکه در بانسه شریف بود
منزل او مقام اهل صفا | کرد عرفان کاملش پیدا | آنچه بودست در حجاب خفا
هیچکه خادمی ز خدمتش | از سر صدق و اعتقاد و وفا | حسبی الله نگفته است مگر
حسبی الشیخ هادیا و کفی | الله تعالی از برکات آن ذات مظهر فیوضات مصدر کرامات ما

همه مریدان را بهره اندوز اسرارهای خفی و جلی گرداناد مثنوی | الهی بآن شاه عالیمکان

که فخر زمین است و قطب زمان | بکن رحمت ای ارحم الراحمین | بهر یک مریدان آن شاه دین
خصوصاً باین عاصی پرگناه | که رویم سیاه است و حالم تباه | بکن شادم ای اکرم الاکرمین
بدیدار آن شه دم واپسین | و این قصیده که طبعزاد خلیفهٔ موصوف در منقبت حضرت قطب الاقطاب

قدس الله سره الاصفی است بتحریر می آید قصیده | آنکه مقبول جملهٔ آفاقی

مگر از خادمان رزاقی | آنکه در بانسه شریف بود | مرقدش مظهر هو الباقی
آنکه مشتاقیان درگه او | همچو خورشید جمله اشراقی | آنکه مسموم معصیت ها را
خاک پایش نمود تریاقی | آنکه هر جانبی همی گردی | همچو سوداییان آشواقی
سر فرود آر بر در پاکش | گر تو فجار ور تو فساقی | دست محبوب عاشقان جهان
بشنو این نکته گر ز عشاقی | بادشاها بدستگیری خلق | تا تو محکوم حکم خلاقی
دست هر عاجزی که میگیری | وارهانی ز درد مشتاقی | مقتدای زمانه خویشی

دیگرانند جمله الحاقی
از علوم سفینه بخبری
واقف رازهای لطباقی
از معارف هرانچه میگوئی
وقت بیعت کنند حلّاقی
آستان بوسیت هوس دارم
که بجان آمدم ز مشتاقی
سید عبدالصمد که مطبخ اوست
همه را تکفیل ارزاقی
چون توئی ابن ساقی کوثر
بنده‌ام من ز روز میثاقی

چون تو کس نیست وهم نخواهد بود
لیک در علم سینه دقّاقی
کیست غیر از تو عارف باشد
در بنا مدرسے کسے ز اغلاقی
از مرید تو چون خطوط شعاع
هوسم نیست غیر ازین باقی
از غلامان خویشتن بشمار
مائده بخش خوان رزّاقی
نیست دور از تو دستگیری من
باش در حق تشنگان ساقی

زیر این چرخ گنبد طاقی
کاشف نکته های عرفانی
حلّ عرفان را تو مصداقی
رسم باشد که هر مریدی را
موفقند بر زمین زیراقی
حال مشتاق خویشتن دریاب
که غلامی تست ز عتاقی
ذلّه زین خوانم آرزو باشد
که تو مطبوع جمله اخلاقی
بالیقینی همین بگو که فلان

در روضهٔ متبرکهٔ منوره که متصل از آبادی بانسه شریفه بطرف مشرق واقع است بر مزار شریف گنبدی نهایت خوش اسلوب دگرد گنبد هر چهار طرف مکان پنجدره و هر چهار جانب احاطهٔ خشتی و پیش دروازهٔ احاطه که بجانب جنوب مائل بشرق مسجدی بنا کرده اند و دروازهٔ مقبرهٔ شریفه نیز بجانب جنوب است و اندرون گنبد در وسط مکان قبر شریف حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفیٰ و بطرف مغرب قبر انور حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز و بجانب مشرق قبر شریف حضرت شاه کرم الله قدس الله سره العزیز واقع شده است و قبر شریف حضرت پیر و مرشد برحق سیدنا و ہادینا حضرت شاه سید غلام علی نور الله مرقده بجانب مشرق ملحق از مقبرهٔ شریفه واقع است نیز گنبد متبرک به در روضه منوره نهایت دلچسپ و عشاق الٰہی را تسکین دل بسیاری بخشند

وشاغل اذکار ظاهریه و باطنیه را مشغولی و یکسوئی در ذکر حبیب بسیار میسر بود زیارت گاه
جمله خلایق خاص و عام است تیمناً و تبرکاً باب دوم در بیان تعلم علم ظاهری و ملاقات
حضرت شاه عنایت الله علیه الرحمة و فیض و ارشاد از عالم ارواح و بیعت بجناب اقدس قطب
وقت یگانهٔ درگاه احد حضرت شاه میر سید عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز و بعضی از
حالات اخلاق مرضیه و کرامات و خوارق عادات و الهامات و منامات وغیره مشتمل بر سه فصل

فصل اوّل در بیان تعلم علم ظاهری و ملاقات حضرت شاه عنایت الله علیه الرحمة و فیض
و ارشاد از عالم ارواح و بیعت بجناب اقدس قطب وقت یگانهٔ درگاه احد حضرت شاه میر
سید عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز و حال نوکری وغیره بدانکه حضرت مولانا نظام الدین
علیه الرحمة نوشته اند که حضرت شیخ اعلی الله درجته در قصبه بانسه بخانهٔ جدّ مادری توطن گزید
در ایام طفولیت و خورد سالی از اکتساب اشیا از حروف و خط آشنائی نگرفته الا آنکه
در آن هنگام قرآن مجید را خوانده و اُنس از زبان فارسی گرفته باشد چنانچه عادت هندوستان است
که طفلان را از زبان مسطور آشنا میکنند اوّلاً بالفاظ صرف و نقوش خطیه و بعد از اعتنا و تفهیم
معانیش آشنا میکنند و حضرت شیخ اعلی الله درجته بمرتبهٔ نامه که از تعویذ باشد مانوس نشد
مگر فی الجمله شناسائی یافته باشد بعد از آنکه این تعلیم و تعلم از میان رفت قبل از حصول ملکه
بعالم نسیان رفته باشد لاکن فی الحال از زبان فارسی و عربی مناسبت و آگهی مفهوم نمیشد
و از زبان مبارک حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده این چنین بسمع رسید که چون سن
شریف حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بدوازده سالگی رسید سید عبد الرحیم
علیه الرحمة والد بزرگوار آن حضرت قدس الله سره الاصفی و برادران حقیقی جناب ممدوح
برای تعلیم علم ظاهری تقیدات بلیغ میداشتند چنانچه بنابر تحصیل علم ظاهری بقصبه ردولی که

که اکثر عماید فضلائی در آن وقت در آنجا بودند رخصت ساختند و حلّاقی بهمراهی آن حضرت
قدس الله سره الاصفی فرستادند چون بموضع علی آباد که از انجا قصبهٔ مذکور (حجام ١٢) بطرف مشرق سه
کروه باقی میماند و بجانب جنوب موضع مذکور درخت برگد بنهایت سایه دار است آن حضرت
قدس الله سره الاصفی و آن حلّاق رسیدند حلّاق مذکور بحضور عرض کرد که بمن گرسنگی بسیار
غالب آمده دختر فلان نورباف درین موضع بخانهٔ فلان سفیدباف منسوب است جناب
اقدس زیر درخت برگد تشریف دارند من در آنجا رفته حال خیر و عافیت دریافته و چیزی
طعام خورده بیایم آن حضرت قدس سره زیر آن درخت قرار گرفت و حلّاق بدیهٔ مذکور رفته
خمر نوشیده و طعام خورده و چیزی طعام از قسم برنج کودرم و قدری ادام از بقولات و آب نیز
حاضر ساخته خود در حالت سُکر خمر بغلطید آن حضرت قدس الله سره الاصفی خواست که حلّاق
را همراه گرفته راهی بطرف قصبهٔ مذکور شود چون حلّاق را سُکر از بس غالب بود هر چند که بیدار
فرمود بهوش نیامد لاچار زیر درخت برگد نشسته بود درویشی خوش لقا سیاح حضرت شاه
عنایت الله نام وارد شد بر کنارهٔ حوضی که در آنجا واقع است نشست و آن حضرت قدس الله
سره را ظرفی داده گفت که آب ازین حوض آورده دهند جناب ممدوح ظرف را بدست گرفته
راهی حوض گردید در بغل کتاب قصهٔ یوسف و زلیخا داشت بنظر شاه ممدوح در آمد پرسید که در بغل
شما چیست آن حضرت فرمود کتاب قصهٔ یوسف و زلیخا است شاه موصوف فرمود که ترا چه کار که
یوسف چنان خوبصورت و حسن و جمال داشت و زلیخا بر او چنان فریفته بود الله تعالی شما را برای
کار یا خود آفریده است چنانچه حضرت مولانا جلال الدین رومی رحمه الله درین باب میفرماید ابیات

صد کتاب و صد ورق در نار کن	سینه را از عشق او گلزار کن	علم رسمی سر بسر قیل است و قال
نی از وی کیفیتی حاصل نه حال	سینه را افسردگی دارد تمام	مولوی باور ندارد والسلام

بزرگی دیگر هم درین معنی شعری فرموده شعر یک نکته ز درس عشق میباید خواند ‡ فارغ ز کتاب و
چنگ می باید ماند ‡ چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی از حوض آن ظرف را پرآب کرده
پیش شاه موصوف حاضر آورد شاه ممدوح وضو ساخته از نماز عصر فارغ شده چند ضرب جهر
نفی و اثبات بر قلب خود زد نوری از آسمان طاری گشت و شاه موصوف را در حیطهٔ خود فرو
گرفت حتی که تمامی تنش دران پوشیده شد و آنحضرت قدس الله سره الاصفی این حالات بچشم
باصره میدید تا آخر وقت مغرب شاه موصوف همچنان مشغول بحق ماند بعد از دیری که شاه
ممدوح از شغل فارغ گردید آن نور هم گم شدن گرفت حتی که صورت مبارک بنظر آن حضرت پیدا
شد آن حضرت قدس الله سره الاصفی طعامیکه آن خلاق آورده بود بحضور شاه موصوف برد و
درخواست تناول نمود در آن حال شاه موصوف را غلبهٔ محبت الٰهی زیاده از حد بود و انکار کرده فرمود
که اگر میل طعام میداشتم زمین و آسمان شجر و حجر انسان و حیوان می آوردند و اگر شکم پروری منظور
بودی در آبادی استقامت کردمی درین ویرانه چرا مقیم شدمی این طعام ببر و خود بخور آنحضرت
قدس الله سره الاصفی از آنجا مراجعت فرموده زیر درخت برگد نشسته طعام را تناول فرمود و
آن شاه گیاهی از نزد خود بر آورده در آب مالیده بنوشید و از جناب قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی پرسید که ای طفل سیر شدی جناب ممدوح گفت نی طعام کم بود شاه موصوف فرمود
که پیش من بیا و آنچه در پیاله باقی است بنوش جناب ممدوح همچنان عمل آورد بیت جرعهٔ از
مے وحدت چو بحلقش بچکید ‡ طرفة العین بمیخانهٔ وحدت برسید ‡ بمجرد نوشیدن نوعے
بیخودی بر آن حضرت طاری گشت که همانجا بغلطید چون موسم سرما بود شاه موصوف دلق
خود را بر آنجناب پوشانید و خود تمام شب مشغول بحق مانده علی الصباح از نماز فجر الفراغ ساخته
لباسی که داشت در بر خود کرد و دلقی که بر جسد شریف آن حضرت قدس سره پوشانیده بود از

سر بکشید و عازم راه شد جناب ممدوح چون چشم از خواب بکشاد دید که شاه موصوف روان شدند
جناب ممدوح قصد همراهی شاه موصوف نمود شاه ممدوح فرمود که تو خورد سال هستی مادر
و پدر تو از مفارقت هلاک خواهند شد این بگفت و بسرعت روانشد یکدرخت دو درخت حاجب شدند
پس از نظر غایب گردید باز آن حضرت قدس الله سره الاصفی شاه موصوف را آواز داده
پرسید که باز ملاقات خواهد شد یا نه شاه موصوف فرمود خواهد شد آن حضرت قدس الله سره
گفت کجا شاه موصوف فرمود در ملک دکن از انجا آن حضرت قدس الله سره الاصفی واپس
گشت و نزد حلاق تشریف آورده کتابیکه همراه داشت سپرد او کرده فرمود که حالا نخواهم
خواند و چاکری خواهم کرد و بوالد بزرگوار و والدهٔ ماجده و برادران سلام باید رسانید این
فرمود و حلاق را وداع کرده خود از همانجا بسمت ملک دکن عازم شد و جابجا نوکری میکردند
هر چه در وجه نوکری مے یافت برخی بحوائج ضروریهٔ خویش صرف میفرمود و از کمال سخاوت
که در مزاج اشرف متمکن بود مابقی را بفقراء و مساکین عطا میفرمود بیت هر چه داری صرف
کن در راه هو ؛ لن تنالوا البر حتی تنفقوا ؛ و از آن روز که از حضرت شاه عنایت الله رحمة
الله علیه آن حضرت ملاقی شد عالم ارواح بر آن جناب ممدوح منکشف گردید خصوصاً از روح
مقدس جناب امیر المومنین امام المتقین مظهر العجائب والغرائب علی ابن ابیطالب کرم الله
وجهه و علیه السلام فیض و ارشاد جاری شد شعر ز جام ساقی کوثر رسید باده بجام ؛ کمال
نشه بطالب شده از ان انعام ؛ بعد هفت سال آن حضرت قدس الله سره الاصفی تشریف
بخانه آورده پدر بزرگوار و والدهٔ ماجدهٔ جناب ممدوح وفات یافته بودند سید عبد الرشید وغیره
هر سه برادران خطبه و نکاح آن حضرت قدس الله سره الاصفی کردند بعد یکسال چیزے کم یا
بیش باز قصد دکن فرمود پس از چند سال از جناب امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه و

علیه السلام حکم شد که پیش میر عبد الصمد بگجرات رفته شرف بیعت حاصل سازند بموجب امر اشرف
بگجرات شریف تشریف برده بمکان فقیری استقامت ورزیده پرسید که درینجا کدام فقیر صاحب
کمال وخوش اوقات است آنفقیر گفت میر عبد الصمد نامی شیخ اعظم درانجاست وصوبه دار اینجا
مرید ایشان است از وی ملاقی شوند وطریق بیعت نیز بجا آرند بسعی آنشیخ زبان نوکری هم بعنوان
شایسته خواهد شد جناب ممدوح حسب اظهار فقیر نزد شاه عبد الصمد که اعتبار ظاهری بسیار
داشت تشریف فرما شد چون حالش دیده راضی نشده باز آمده از همان فقیر استفسار فرمود که
کدام دیگر فقیر واصل بحق هم است آنفقیر گفت اگر چیزی طلب خدا داشته باشید بحضرت میر عبد الصمد خدا نما
که از اکمل اولیاء الله است ملازمت سازید و استفادهٔ دینی و شرف بیعت حاصل نمائید آنحضرت
قدس الله سره الاصفی چون صبحی ارادهٔ حاضر شدن بحضور جناب قطب وقت یگانهٔ درگاه احد
حضرت میر عبد الصمد خدا نما نمود همدر آنشب جناب ممدوح را از جناب اقدس امیر المؤمنین
امام المتقین علی مرتضی کرم الله وجهه حکم شد که فرزندم سید عبد الرزاق برای حصول شرف بیعت
حاضر میشود با و تلقین امور دینی نمایند جناب میر سید عبد الصمد خدا نما علیه الرحمة صبحش هر دو
دست بر پشت مبارک خود کرده در صحن خانهٔ شریف مشی میفرمود و در انتظار بود که آن حضرت
قدس الله سره الاصفی حاضر شد چون نظر انور بر آنحضرت افتاد فرمود که ایعبد الرزاق شما
را بسیار در انتظار داشتید آنحضرت قدس الله سره الاصفی در دل خیال نمود که جناب حضرت
امیر المؤمنین علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه که برای حصول شرف بیعت فرموده اند آنجناب
مقدس و معلی همین است که بمجرد افتادن نظر نامم بر زبان مبارک آورد و حالانکه مرا گاهی ندیده
و نشنیده پس آنحضرت قدس الله سره الاصفی مشرف بپابوس شده بعده درخواست بیعت
نمود حضرت میر عبد الصمد خدا نما علیه الرحمة پذیرا فرمود و معمول جناب ممدوح چنان بود که متصل

آبادی گجرات برکنارهٔ دریا تشریف فرما شده هرکس که بارادت بیعت می‌آورد و پذیرا
میشد بوی ارشاد میگشت که از بازار خلیش و نمک و روغن زرد خریده و آتش و دیگ گلی
نو بیارد و از صحرا هیمه سوختنی چیده خلیس بپزد چون فراغ از شرف بیعت می‌نمود داخل طریق
میشد حضرت میر عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز بهمان خلیس مذکوره فاتحه بارواح مقدسهٔ
بزرگان این سلسله است که میخوانند و قدری ازان تناول فرموده ما بقی بآنمرید امر میشد که
بخورد و چون نوبت بآنحضرت قدس الله سره الاصفی رسید شاه تاج بابا نامی که یکی از خلفای
حضرت سید خدانما علیه الرحمة بود بوی فرمود که خلیس و نمک و روغن زرد و دیگ گلی از بازار
خریده و همه را دران موضع مقرره حاضر آرد و جناب سید خدانما آنحضرت را همراه خود گرفته
متوجه بسمت دریا شدند تاج بابا آن اسباب حاضر آورد حکم شد که خلیس بپزد و از آنحضرت
قدس سره فرمود که درین دریا غسل نمایند آنحضرت قدس سره الاصفی حسب ارشاد بجا
آورد و چون خلیس تیار شد جناب سیّد خدانما علیه الرحمة آنحضرت قدس الله سره الاصفی را
داخل طریق ساخته مشرف بشرف بیعت نموده فاتحه بر خلیس مذکوره موافق معمول بعمل آورده
و تلقین اذکار و تعلیم اشغال فرموده جمیع مراتب خفیّات و جلیّات و اسرار و انوار الٰهی در سینهٔ
مبارکش ریخت بیانش لا بیان است و همین قدر بس است که اظهر است چون حضرت تاج بابا
قدس سره العزیز بر حال آنحضرت قدس الله سره الاصفی توجهات و شفقت بیکران از جناب
پیر و مرشد قدس الله سره العزیز دید بحضور فیض ظهور بطریق سفارش عرض کرد که ایشان را
برای چله امر فرمایند حضرت سیّد خدانما قدس الله سره العزیز فرمود که انچه دیگران را در چله
حاصل میشود ایشان را بر پشت اسپ حاصل خواهد شد الحق که آنحضرت قدس الله سره الاصفی
بر پشت اسپ چنان کشاده کار شد که اولیاء کمّل را در خلوت بمحنت و مجاهده حاصل میشود بعد

چندی آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی از جناب اقدس پیرو مرشد خود دستوری خواستہ برای
چاکری عازم شد و آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی قبل و بعد بیعت نوکری میکرد و بترک لباس
ظاہری التفات نداشت و سلاح و لباس سپاہیانہ مرغوب طبع اشرف بود شعر از درون شو
آشنا و از بیرون بیگانہ باش ٭ گر تو مرد سالکی در راہ حق مردانہ باش ٭ بعد چند سال آن
حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی را از جناب کرامت مآب حضرت امیر المومنین اسد اللہ الغالب
علی ابن ابیطالب کرم اللہ وجہہ چنان حکم شد کہ از پیرو مرشد خود رخصت شدہ عزم وطن نماید
آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بحسب ارشاد اقدس و اعلی جناب شاہ ولایت بر آستانہ
حضرت پیرو مرشد خود حاضر آمدہ شرف قدمبوس حاصل کردہ چند روز قریب یک چلہ بحضور
حاضر ماندہ و استفادۂ لاتعد و لاتحصی حصول ساختہ درخواست رخصت نمود جناب سیّد
خدانما قدس اللہ سرہ الاصفی بدرجۂ اجابت و پذیرائی فرمود و بوقت تودیع حکم فرمود
کہ از راہ شاہجہان آباد باید رفت و از حضرت سید حسن رسولنما قدس سرہ ملاقی باید شد آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی از گجرات شریف متوجہ بلدۂ شاہجہان آباد گردید پس از طی منازل
داخل بلدۂ مذکورہ گردید صبحی برای حصول ملاقات حضرت سید حسن رسولنما قدس سرہ
تشریف فرما شد در اثنای راہ دید سقا مست و سرشار از غیر بیخبر و از خویش ہوشیار مشکی پر آب
بر دوش گرفتہ از کوچہ می آید آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی میفرمود آن سقا نیز کامل بود چون
برابر جناب ممدوح رسید گفت ای مرد سپاہی اگر تلاش دکان باشد فلان و فلان کس دکانی
بلند دارند و اگر ملاقات فقیر منظور ہست از سید حسن رسولنما ملاقات کن آنحضرت قدس سرہ فرمود
مرا امکان شان معلوم نیست سقاء موصوف گفت ایر خدا اللہ تعالی را اہل و عیال خانہ و در
ہیچ نیست مثلا اشیا نزاو صالش حاصل میشود سید حسن خانہ و اہل عیال و ہمہ تعلقات دارد

جناب ممدوح و استقا چند قدم راه بهمراهی یکدیگر رفتند پس سقا بجائی که آب میداد رفت و
آنحضرت قدس الله سره الاصفی چند قدم پیش رفته بود شخصی سے آمد ازان پرسید که مکان حسینی
رسولنما کدام است بعرض رسانید که دروازهٔ شان همین است جناب ممدوح بمکان سید حسن رسولنما
قدس سره تشریف فرما شد و از ملاقات شریفش متمتع حاصل نمود سه بار اتفاق ملاقات شد
حضرت سید حسن رسولنما در دویم ملاقات از حضار مجلس خویش میفرمود که این مرد سپاهی
بی محبوب نمی ماند جامه و دستار میفرو شد و محبوب در بر میدارد حاضران مجلس گمان بردند
که شاید این سپاهی حسن پرست باشد بملاقات سوم چون آنحضرت قدس سره درخواست خصت
نمود حضرت سید موصوف فرمود ای مرد سپاهی کلمه واحد است شما را از پیر و مرشد خود رسیده و مرا
از پیر و مرشد خویش لیکن حصول مطالب بقدر سعی هر یک است چنان نخواهند ساخت که شکم پر کرده
بخورند و پا دراز کرده بخسپند کسی فقیر بیچاره را بدنام کنند ازینجا مفهوم میشود که جناب قطب
وقت سید عبد الصمد خدانما قدس الله سره الاصفی این سخن بر زبان حضرت سید حسن رسولنما
علیه الرحمة مقرر و موقوف داشته بود آنحضرت قدس الله سره الاصفی چون کلام حضرت سید حسین
رسولنما قدس سره را یاد میفرمود مسرت و سرور بر خاطر اشرف می افزود و میفرمود که کلام الملوک
ملوک الکلام عبارت ازینست پس از انجا رخصت شده چند روز قریب قصبهٔ شاهجهان پور
بطرف غربی و بقولی در قصبهٔ تلهر در مسجد شیخی نقشبندی شب باش شد قبل از نماز فجر در جلسهٔ بیت
شغل میفرمود خادم مسجد آمد و مردمانرا که در مسجد خفته بودند بیدار کرد چنانچه آنحضرت قدس الله
سره الاصفی را نیز خواست که بیدار نماید جناب ممدوح فرمود که نماز حق جل و علی میخوانم هرگاه
وقت نماز خواهد شد نماز ادا خواهم کرد حالا استراحت میکنم چون وقت نماز شد و صاحب مسجد نیز
آمد خادم همه را بیدار کرد مردم مشغول نماز شدند فقیری آزاد بیرون مسجد زیر دیوار در طرفی

از چوبیکه آلهٔ بنگ سائی باشد بنگ میسایید خادمان آن شیخ ظرف را به شکستند و آنچوب بنگ سا
را در آتش انداختند فقیر بیچاره زار زار میگریست آنحضرت قدس سره فرمود خالق بنگ و نماز را
باید شناخت تاثیر کلام مبارکش بر دل آن شیخ نقشبندی چنان شد که بتواضع و تکریم پیش آمد و
پنجروپیه بطریق نذر حاضر آورد آنحضرت قدس سره الاصفی قبول نفرمود وارشاد نمود که ما در
فلان منزل و بقولی در مقام بریلی نوطه(؟) و هفت سکه فروخته ایم یک فلوس بصرف آمده شش
تنکه و یک فلوس باقی است و خانهٔ ما نیز هفت منزل از اینجاست بکرم الله بخوبی خواهم رسید
شیخ نقشبندی عرض ساخت که یک فلوس ازین فلوسها بمن عطا فرمایید آنحضرت قدس الله
سره الاصفی فرمود که من سپاهی هستم نزد ما سوال کردن بسیار عیب و حرام است نه از کسے
میستانم و نه بکسی میدهم و شما از مشایخ هستند هر کجا خواهند رفت هر کس بتواضع پیش خواهد آمد
و نذر و نیاز خواهد آورد باز آن شیخ عرض نمود که در شاهجهان پور شخصی فلان نام که اخوت دینی
بمن دارد بمکانش فروکش باید شد آنحضرت فرمود مضایقه ندارد پس روانشد و بشاهجهانپور
رونق بخش گردید بعد عبور دریای گرا که ملحق آبادی شهر است بر کنارهٔ اش وضوء می کرد که
افغانی آمد آنحضرت قدس الله سره الاصفی از و استفسار حال آن شیخ فرمود افغان مذکور عرض
نمود که همراه من تشریف آرند نشان مکانش عرض خواهم ساخت آنحضرت قدس الله
سره الاصفی را بمکان خود برده شب باش گردانید صبحی جناب ممدوح بر مکان آن شیخ رونق افزا
گردید و بتوقف فرموده صباح عازم بانسه شریفه گردید بعد طی منازل بخانهٔ شریف رسید
چندی استقامت ورزید چون تکالیف اصراف ضروریه زیاده دید در قصبهٔ امیٹھی نزد شاه
محمد یوسف که از خلفای حضرت شاه غلام مجتبی عرف مجا شاه قلندر است قدس سره و شاه مجا
قلندر صاحب حال و اهل کمال در آن عصر بود چنانچه اگر کسی اوصاف مشایخ آن زمان بجهنو

آنحضرت قدس الله سره الاصفی میکرد جناب ممدوح میفرمود که شرار اخگر عشق در دل شاه مجا
نهاده اند رفته نوکری خلیفهٔ مذکور اختیار فرمود روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی نزد
شاه محمد یوسف نشسته بود آنجا فقیری از فرقهٔ ملامیته سیّاح هر کدام که آنجا نشسته بودند نظر میکرد
چون نگاهش بر آنحضرت قدس الله سره الاصفی افتاد گفت هی هی باز بر طعمه فرود آمده است
جناب ممدوح از گوشهٔ چشم برای افشاء راز بوی منع فرمود شاه محمد یوسف هیچ خیال نکرد که
این فقیر در حق کدام کس گفته است روزی بوقت شب شاه موصوف را تشنگی بود کنیزکی را
بنابر آوردن آب از چاه فرستاد شب تاریک بود کنیز در چاه افتاد آنحضرت قدس الله سره الاصفی
را از جناب حق جلّ و علی حکم شد که آنکنیز را از چاه بیرون آر جناب ممدوح دست دراز کرده بیرون
آورد چون کنیز با لباس تر پیش شاه موصوف آب حاضر آورد شاه موصوف پرسید که پارچه هایی
تو چگونه تر شدند عرض کرد که بسبب تاریکی شب در چاه افتادم شخصی دست دراز کرده بازوی من
گرفته بیرون آورد شاه محمد یوسف نسبت بخلفاء خود میکرد و خلفا شاه موصوف را میگفتند آنکنیز
گفت شخصیکه مرا از چاه بیرون آورده است صورت مبارکش میشناسم لیکن از اسم وی آگاهی
ندارم صبحش شاه موصوف در بنگله که پیش دروازهٔ محلسرای مکان نشست شان بود بر آمد
و کنیز را نزد خود نشاینده جاینزهٔ سپاه خود میدید چون نوبت آنحضرت قدس الله سره الاصفی رسید
دآنکنیز از جمال جهان آرا مشرف گردید شناخت گفت که همین شخص است که از دست مبارک خویش
مرا از چاه بیرون آورد شعر ؞ بگفتش آن مه تابان همین است ٭ همین است آن شه شاهان همین است
شاه موصوف آنحضرت قدس الله سره الاصفی را بر بنگله طلبید و جناب ممدوح را مفهوم گردید که
انکشاف یافت چون بر بنگله تشریف فرما شد فرمود که حساب نوکری من کنانیده انچه باقی بر آید
بدهانند حالا چاکری نخواهم کرد شاه موصوف بمنت و تواضع پیش آمد آنحضرت قبول نفرمود هر قدر که

در مواجب نوکری باقی بود از روی حساب گرفته نوکری گذاشته بحضرت بانسه تشریف آورد باز نوکری
کرد آنوقت شاه موصوف را گفتهٔ آندرویش یاد آمد و دانست انچه آنفقیر میگفت همی باز بر طمع فرود
آمده است در حق آنحضرت قدس الله سره الاصفی گفته بود و پس از چندی آنحضرت قدس الله
سره الاصفی را در عالم روحانیت از حضرت قطب وقت یگانهٔ درگاه احد حضرت سید میر عبد الصمد
خدانما قدس الله سره العزیز اجازت ترک نوکری و اقامت وطن حاصل گشت پس آنحضرت بانسه
شریفه اقامت گرفت و ترک نوکری کرد **فصل دوم** در بیان احوال اخلاق مرضیه و شجاعت
و سخاوت آنحضرت قدس الله سره الاصفی که لا تعد و لا تحصی است برخی ازان بتحریر مے آید که
آنحضرت قدس الله سره الاصفی از کسی نمیترسید و هر کدام که از فرموده سرمی پیچید بسزای کردارش
میرسانید و هر چه با خود داشت در اصرافش بمحتاجان و فقرا دریغ نمیداشت چنانچه در عالم
نوکری آنحضرت قدس الله سره الاصفی مرزا جلال خور بیگ نام که صوبه دار صوبهٔ اختر نگر اوده
شده بود خود را سپاهی و شجاع چنان میدانست که رستم و اسفندیار کمینه از چاکران وی بودند
شش صد مردم همقوم خود همراه میداشت که بوقت جنگ بکار می آمدند و آنها را اعزاز تمام
می نمود و زر و مال آنها را انعام میساخت و دیگر سپاه را نمیداد و هر کس که زر تنخواه طلب میکرد
بسبب قوت رفیقان خویش هیچ نمیداد و بر طرف هم نمیکرد چنانچه آنحضرت قدس الله سره الاصفی
نوکر او بود و عرصهٔ چند ماه گذشت که یکحبه بوصول نیامده و از روستا بطریق قرض رفع ضرورت
میفرمود روزی روستا متقاضی زر قرضهٔ خود شده آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود
که امروز کار روائی باید کرد فردا نزد میرزا رفته زریکه بدست خواهد آمد مقروضهٔ تو ادا خواهم کرد
روستا گفت امروز کار روائی کرده میدهم فردا کار روائی نخواهم کرد بر مزاج اشرف از گفتگوی
روستا ناخوشی پدید آمد جناب ممدوح نزد بخشی فوج مرزا مذکور رفته فرمود که تا حال از سرکار

مدد خرچ هم نشده و حالا روستا نیز نمید هد چیزی امداد نمایند که رفع ضرورت گردد بخشی مذکور گفت که
شما از کجا سپاهی کلان آمدید بهر وقتیکه تمام فوج را تنخواه تقسیم خواهد شد بحسب قسمت خود شما هم
خواهید یافت جناب ممدوح فرمود که همه مردم سپاه را جمعدار و رساله دار هستند کارروائی
از آنها می شود و ما نوکر جریده و تنها ایم سوای شما و مرزا از کدام کس بگوییم و طلب خرچ نماییم
بخشی گفت از آقای خود بگویید آنحضرت قدس الله سره الاصفی از آنجا برخاست و حال
تقاضای روستا و گفتگوی بخشی فوج از میرزا مذکور بیان فرمود میرزا از تکبری هیچ بخیال
نیاورد و گفت که بوقت تقسیم تنخواه فوج آنچه مقسوم شما خواهد بود خواهید یافت آنحضرت قدس
الله سره الاصفی از مجلس مرزا برخاست و فرمود که فردا تنخواه خود خواهم گرفت ای مرزا خبردار
و هوشیار باشید چون بفرودگاه خویش تشریف آورد بوقت شب بطریق معمول مشغول بحق ماند
بوقت استراحت صورت حضرت قاضی قدوة الدین عرف قاضی قدوه قدس الله سره العزیز
که پیش صحن مسجد بلده اوده مدفون اند و از اکمل اولیاء الله بود حاضر شده فرمود که ای سید
عبدالرزاق زر تنخواه خود بدمجمعی تمام از میرزا بگیرند با مدد شما ایم صبحی آنحضرت قدس الله
سره الاصفی غسل کرد و لباس سفید پوشیده نزد مرزا مذکور تشریف فرما شد باز طلب زر تنخواه
فرمود مرزا مذکور را که غرور زیاده از حد در سر پیچیده بود جواب بطور سابق داد جناب ممدوح
از جاییکه نشسته بود برخاست و بهزانوی مرزا مغرالیه نشست و کٹار از نیام کشیده بر ناف
مرزا نهاد و فرمود بخشی را طلبدارند و حساب ما کنانیده دهند و هرچه زر تنخواه برآید بدهانند
مصاحبان و رفیقانش که در شجاعت خود را یکتا میدانستند خواستند که چیزی صدمه
بر آنحضرت رسانند جناب ممدوح فرمود که بر جای خود نشسته باشند و الا در گوشت و پوست
من و مرزا فرق و تفاوت نخواهد بود مرزا مذکور را از مصاحبان و رفیقان خود گفت که از

شمایان کسی خبنش از جای خود نساز دوالا این شیر مردم را میکشد و هم دران حال چشمهای خصم
چنان معلوم میشد که دو شیر غران چپ و یراست آنحضرت قدس الله سره الاصفی نشسته اند
مرزا مذکور از بخشی فوج حساب تنخواه جناب ممدوح کنانیده مبلغان طلبید حواله آنحضرت
قدس الله سره الاصفی نمود جناب ممدوح زر تنخواه از وگرفته در کمر استوار بست و مرزا را گذاشت
و مخاطب بطرف رفیقان و سپاهیان مرزا شده فرمود که هر کدام را که دعوی شجاعت باشد
برخیزد کسی را طاقت برخاستن نشد مرزا معز الیه گفت کدام کس مقابل حضرت عزرائیل
میشود آنحضرت قدس الله سره الاصفی در فرودگاه خود تشریف آورده زر قرضه داده متوجه
بطرف بانسه شریفه شد و هم در عالم نوکری در نواحی دکن پیش عاملی از عمال شاهی نوکر بود
روزی پیش او با دیگر نوکران آنحضرت قدس الله سره الاصفی نیز نشسته بود یکی از اهل قلم وے
گفت که این قدر سپاه نوکر است کسی از ایشایان هست که فلان متمرد را بیارد شخصی تهور کمال
داشت از آنحضرت قدس الله سره الاصفی عرض ساخت که اگر شما رفیق و شفیق ما شوید
بالاتفاق رفته او را بیاریم جناب ممدوح عرض وی اجابت فرمود آنکس از آن اهل قلم
گفت که ما هر دو تن میرویم و او را می آریم خود برخاست و آنحضرت قدس الله سره الاصفی را
همراه گرفت چون جناب ممدوح و شریک دیگر پیش آن متمرد رسیدند بالمواجهه نشستند و گلاویش گرفتند
و سلاحیکه آن متمرد داشت از وی گرفته بحلقومش ملصق ساختند آن متمرد مضطرب شد و سپاه وی
گرداگرد میگردید و کسی جرائت دست اندازی نمی یافت آخر بینداز متمرد گفت که شما و در شوید انتها
مرا میکشند آمدن شما لاینفع است آخر الامر آن متمرد را نزد عامل و اهل قلم حاضر آوردند و در باب
زر باقی نشان و ضمانت خاطر خواه گرفتند وقتیکه در رسیدن زر هیچ شبهه و خطره باقی نمانده
با جازت عامل مذکور آن متمرد را بخانه اش رسانیدند و آنحضرت قدس سره و آن دیگر کس که

شریک حال بود بالاتفاق از حضار مجلس گفت هر کدام را که در سپاه شما دعوی شجاعت باشد
در میدان بیاید با وجودیکه ما دو تن ها بیتیم کسی را طاقت نبود و آنحضرت قدس الله سره الاصفی
میفرمود که در آنحال سر مو بیم و ترس در دلم نبود همچنین واقعات و حوادثات بسیار اند از هزار
یکی و از بسیار اندکی بقلم آورده شد و نیز توجه خاطر اشرف بتواضع و انعام بر جمیع خلایق از
حد افزون بود چنانکه فقرا و غیره از هر قسم که در دایرهٔ خانقاه نزول میکردند از ضروریات
اطعمه و اشربه و غیره مصروف آنها میشد اگر چندی توقف مینمودند چنان خاطرداری و دلجوئی
و مهمانداری میفرمود که مهمانان راضی و شاکر میشدند ازین سبب همیشه آنحضرت قدس سره
مقروض میماندند اگر فقرا صد و پنجاه کس می آمدند جنس اطعمه و دیگر سامان ضروریه هر قدر که
میخواستند می یافتند اکثر از آنها از فرقه ملامتیه خلاف شرع سخنها میگفتند آنحضرت قدس الله
سره الاصفی از گوش مبارک خود می شنید هرگز با آنها چیزی نمیفرمود و پاداش نمیداد بوقت
مناسب نصیحت میفرمود بعضی از آنها نادم شده از افعال و حرکات ناشایستهٔ خویش باز می آمدند
و از خصال مرضیه اینست که سفر را دوست میداشت چنانچه از بانسه شریفه ببلدهٔ لکهنو در سال
گاهی دو بار و گاهی سه بار تشریف فرما می شد و از درویشان اهل مناسبت و ذی الکمال ملاقات
میفرمود اگر کلمهٔ لطیف و نیک می شنید آثار خوشیها و مسرتها بر جبین مبارکش لایح میشد چنانچه
در سفر الٰه آباد براهی از فقیری هنود ملاقات شده بود یکی از چیله ها که مختص بود گفت که چیزی
میدانم و تا حال از تو و از جمیع یاران خویش پوشیده داشته ام حالا تو بنمایم آن طالب صادق
مشتاق گشت و دانست که چیزی از انکشاف باطنی خواهد گفت بوقت تنهائی اشارت باکسیر
کرد که مس را طلا میگرداند چون طالب شنید گفت که توسل از تو بهر این نکرده بودم بلکه بهر اسم اعظم
حق جل و علی بر در تو آمده بودم حیف که این خیال خام بود **شعر** بستم بسی خیال که بنیم جمال دوست

انهم نشد میر و سودای خام شد آنحضرت قدس الله سره الاصفی کلماتش شنیده خیلی بر علو همتی وی
تحسین و آفرین میفرمود و بارها ذکر وی بر زبان مبارک می آورد و سرور و فرحت بر جبین مبارک
هویدا میشد و نیز کلمهٔ لطیف از هر کدام کس که بسمع اشرف میرسید بسیار حال مبارکش متغیر می شد
چنانچه شخصی روایت نمود که شیخ محمدیؒ بشاه مرتضی سعدیؒ که شیخ قوم ملامیته بود ملاقات کرد شاه
مرتضی بوی پیالهٔ پر از شراب داد شیخ محمدی ابا نمود شاه مرتضی گفت مصرع بر زبان خمری بدل
ذکری خدا ۞ شیخ محمدی در جوابش فرمود مصرع بر زبان عطری بدل ذکر خدا ۞ این سخن را
آنحضرت قدس الله سره الاصفی اکثر بر زبان مبارک یاد می آورد و جواب شیخ محمدی را تحسین و
آفرین میفرمود شخصی دیگر بحضور اقدس این چنین روایت بیان نمود که پیش شیخ پیر محمد سلونی تقریب
سرود بود مغنیان اشعار هندیه انشاد نمودند و صوفیان بوجد آمده بودند که همدران حال شیخ محمدیؒ رسید
صوفیان اهل وجد که در آنجا نشسته بودند پیش شان چند آیات قرآن مجید با لحان خوش و فصیح
خواند کسی بوجد نایستاد شیخ ممدوح گفت عجب است که از سماعت آیات کلام شریف بکسی وجد پیدا
نیامد و حال متغیر نشد و از اشعار هندیه که باین مضمون بُعدی تمام دارد از حال خود متغیر میشوند
این سخن شاه محمدی نیز خیلی پسند خاطر آنحضرت قدس سره بود و تحسین و آفرین میفرمود و نیز از اخلاق
مرضیه شریعه آنست که در شب بسیار بیداری بود میفرمود که مردم را مقدار یکپاس در شب خواب کردن
کفایت دارد و خود از یکپاس کمتر استراحت میفرمود مگر بعارضه که چیزی واقع میشد و یاران و طالبان
خود را به بیداری تاکیدات میفرمود و هر کس از یاران که بسیار در خواب بیند آنحضرت قدس الله
سره الاصفی راضی نمیشد بلکه از وی آثار ملال بر چهرهٔ مبارک لائح میگشت و نیز بیاران خاص
تاکید میفرمود که در شب چیزی نخورند و در روز نیز گرسنگی باقی دارند جهت آنکه بوقت قیام لیل و اشتغال
و اذکار خلوی معده فائده می بخشند و اسرار و انوار الٰهی از خفی و جلی جا میگیرد و ظلمات نفسانی فر

میگیرد و تجلیات نورانی قرار می پذیرد آنحضرت قدس سره گاهی سیر نخورد بلکه در تقلیل طعام وقت
افطار صوم وهم در شب ماه رمضان المبارک پس از افطار تقیید بسیار داشت واز شکم سیر خوردن
منع میفرمود واز اخلاق مرضیه شریفه چنان بود که اگر فقیری صاحب حال که از سیمای آن عشق
الٰهی جلوه می نمود بفحوای اینکه بیت در ابر فروغ مه پوشیده نمیماند ؛ آنرا که توئی در دل سیمای
دگر دارد ؛ مهمان میشد طعامیکه ماحضر داشت پیش وی می نهاد و مخلی بالطبع میساخت وهرگز
در خوردن مبالغه نمیکرد و میفرمود هر کس که درویش طالب حق است بسیار خوردن وشکم پر کردن
در حق وی زهر قاتل است وکم خوردن تریاق اعظم واگر کسی از اهل دنیا بخانه آنحضرت مهمان
می آمد شفقت بحالش بسیار میفرمود وتاکید در خوردنش بمبالغه مینمود که شاید بپاس ادب یا بسبب
بیگانگی شرمش گرفته باشد وعادت وی در خوردن طعام زیاده باشد واو گرسنه ماند وشکم سیر
خوردن در حق وی مضرت ندارد که تمام شب نخسپد واگر بخسپد بلهو ولعب و باوقات ناشایسته
تلف میسازد واز اخلاق مرضیه شریفه آن بود که بر طفلان صغیر وهم بر حال مظلومان وستمرسیدگان و
غربا که از دست حوادث زمانه تنگ آمده باشند شفقت بسیار میفرمود واز اخلاق مرضیه آن بود
که سفارش اهل خصومت پیش عمال وقضات وغیره نمیفرمود بلکه در امورات دنیویه ملتفت
بسفارش نمیشد وبعضی از اقربا آنحضرت قدس سره آمدند ودرخواست سفارش بقاضی که معامله شان
رجوع بقاضی میداشت نمودند لیکن جرات نمی یافتند که بعرض رسانند ناچار درخواست این
امر از یاران کردند که بحضور اقدس عرض نمایند وخطی نویسانیده دهند همدران وقت آنحضرت
قدس الله سره الاصفی از مجلس برآمد بی تقریب وعرض حال فرمود که من سفارش بقاضی نمیکنم
ونمی نویسم اگرچه جگرگوشه من باشد بعضی ازین سر خفی اطلاع نداشتند حیران بودند چون آنکس
برخاسته رفت وحال بر هر کدام معلوم شد که فلان درخواست سفارش داشت آنحضرت قدس الله

سره الاصفی را از راه مکاشفه باطینه دریافت شد در حق وی بلا درخواست و تدارک جواب عدم
سفارش نمودن فرمود آن زمان تسکین یاران گشت و از اخلاق مرضیهٔ شریفه آن بود که در خانه شب
بیدار میماند و اندکی استراحت می نمود و در روز بصحرا که فضای او نظارت نظر داشتی و یا در سایهٔ درخت
که مطبوع میبود یا کنارهٔ جوئی یا حوضی دور از عمارت و آمد و شد مردم و خلایق آنجا میرفت و باذکار
و افکار و اشتغال اشغال مشتغل میشد و تجلیات اسرار و انوار الٰهی چنان جلوه افروز میشد که
بیانش در تحریر و تقریر نمیگنجد و از اخلاق مرضیهٔ شریفه آن بود که بهر جا که در نوکری فی الجمله در اشتغال
خود خللی می یافت نوکری گذاشته عازم بجای دیگری شد و خود را پوشیده میداشت و انهم از
معمول آنحضرت قدس سره بود که بهر جا پیش عمال و سردار فوج نوکر میبود و از حال مبارکش
بوی اطلاع میشد نوکری میگذاشت و زر علوفه نمود میگرفت و او هر چند که بتواضع و مدارات و
اضافه پیش می آمد قبول نمیفرمود و انهم از معمولات بود که نوکری سفارش گاهی نکرده و اگر کسی از
اقربا و برادران پیش امرا و عمال از سابق نوکر یا بتیار میبود تا درستی روزگار ملاقات نمی ساخت و
نیز معمول بود بجائیکه نوکر میبود اگر بر طرف کند یا نکند در ماه اور دی بهشت که از اهل هند ماه جیٹھ
میگویند نوکری گذاشته بمکان فقیری یا در مسجدی استقامت ورزیده بیاد الٰهی مشغول میشد و هر ام کرام
که دران هنگام وارد آنجا می شد بتواضع پیش می آمد و نیز عادت شریف بود که در عالم نوکری شمشیر
او را بسیار دوست میداشت و یک جفت پارچه پوشیدنی با خود میداشت و سوای ازین هر چه
اسباب زیاده میبود فروخته بصرف حوایج ضروریهٔ ذاتیه و هم وارد و صادر و فقرا و مساکین میفرمود
چون ماه شهریور که در هندی کنوار نامند و شروع سال نیز از انست میرسید تلاش نوکری سے فرمود
آنحضرت قدس الله سره الاصفی اکثر از زبان مبارک میفرمود که یاد الٰهی را هیچ کسب مانع نیست
و هیچ اسباب نمی شاید و امورات دنیوی را اسباب میباید چنانچه حقه که از اندک اجناس دنیوی ست

که حقه نیچه و چلم و آب و آتش موجود و فراهم باشد و با نیچه اگر کشند نباشد اینهمه بیکار اند چون کشنده نیز باشد
اول دماغ خالی سازد و دودی پدید آید پس خلاصه و نتیجه او دود است و چون طالب صادق
بیاد الٰهی صرف اوقات خویش بدین دلبستگی و چسپیدگی کند و از دل و جان مستعد اشتغال
اشغال و اذکار و افکار سازد لمعات تجلیات انوار الٰهی بوی منکشف گردد بکرم اللہ و از
اخلاق مرضیهٔ شریفش اینست که یکبار بر آنحضرت قدس سره و فاقه متواتر شدند که اصلا طعمه بوی
میسر نشد بروز سوم زوجهٔ شریفهٔ اولی آنحضرت قدس اللہ سره الاصفی از خانهٔ خیاطی که در همسایه
سکونت داشت پاؤ آثار آرد بطریق قرض گرفته دو نان پخت کرده انتظار تشریف آوری آنحضرت
قدس اللہ سره الاصفی می کشید که جناب ممدوح از سیر دریا بدولتخانه تشریف شریف آوردند آن
هر دو نان حاضر آوردند آنحضرت قدس اللہ سره الاصفی خواست که تناول فرماید همان وقت
ملهم شد که شخصی می آید و او را سه روز گذشته اند که هیچ طعام بوی نرسیده است آنحضرت قدس اللہ
سره دست مبارک از خوردن باز کشید و منتظر بود که آن شخص بر دروازه آمده آواز داد جناب
ممدوح آن هر دو نان پیش وی آورد آن شخص یک نان گرفت و یک نان باز داد آنحضرت
قدس سره بمبالغه فرمود آنکس دو انگشت بر داشت جناب ممدوح فهمید که میگوید که بر شما نیز دو
فاقه گذشته اند این حق شماست آنحضرت قدس اللہ سره الاصفی بخانه تشریف آورده نان را
تناول فرمود بعد تناول از زوجهٔ شریفهٔ خویش پرسید که شما هم چیزی خورده اند زوجهٔ شریفهٔ آنحضرت
قدس اللہ سره الاصفی بخوشی تمام گفت که انچه شما در راه خدا داده اند آن حصهٔ من بود و ان حصه
شما نیست آنحضرت قدس سره بر علو همتی وی بسیار راضی شد و اکثر اوقات میفرمود که احسانات و عنایات
حق سبحانه جل شانه بر حال من چند انکه هستند بیانش لا بیان و ادای شکر آنها نمیتوان شد اینهمه
احسان عظمی از عنایات اوست که این چنین زوجهٔ صابره بمن عطا فرمود که در حالت فقر من همسا

است وبس

فصل سوم

در کرامات و خوارق عادات والهامات ومنامات وغیرہم که لاتعد ولاتحصی است اگر امجال وطاقت است که باحاطۂ تحریر در آردناچار بفحواے مالایدرک کله لایترک کله بعضی ازان بر زبان قلم آوردہ میشود از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی را نوعی اخفای خود منظور خاطر اشرف بود که اصلا اظهار نمیفرمود لاکن چون حق جلّ وعلےٰ خواهد که انوار تجلیات خویش در ذرات متجلّی گرداند بشر را چه یارا وطاقت که خود را مخفی ونهان سازد آنحضرت قدس سره را مکرر الهام شد تظاهر واظهار نفرمود وخود را مخفی داشت مرتبۂ سوم از روی عتاب تکلم شد که اگر خود را ظاهر نمیکنی نام تو از دایرۂ ولایت بیرون خواهم نمود آنحضرت قدس سره عرض نمود که خداوندا اگر بر حال این بنده اینقدر عنایت میفرمائی باین شرط ظاهر میکنم که هر کس در طریقۂ بیعت من در آید آتش دوزخ بروے حرام باشد باز امر شد که در سلسلۂ تو همان مردم را خواهم آورد که بر آنها آتش دوزخ حرام منظور جناب احدیت خواهد بود از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره در قصبۂ موهان تشریف شریف میداشت بر جوی که سئی نام دارد بقضاے حاجت رفته وضو میکرد ملهم شد که شخصی طالب علم با وستاد خود از معجزۂ سرور کائنات علیه افضل الصلوٰة والتسلیمات بدلائل عقلی انکار مینماید وقریب است که ایمانش زایل گردد تو برو وایمانش ثابت وقایم دار آنحضرت قدس سره الاصفی بموجب امر حق جلّ وعلی بمکان مولوی ابوالفتح در قصبۂ نیوتنی که از موهان قریب است ظاهر اللباس سپاهیانه قبضۂ شمشیری حمایل وچند تیر وکمان در دست وبر اسپ ٹانگن سوار رسیده از مولوی موصوف ملاقات کرده از مجلس علحده نشست ودید که طالبعلمی در معنی این حدیث شریف اَجْسَادُنَا اَرْوَاحُنَا وَاَرْوَاحُنَا اَجْسَادُنَا به بحث پیوسته است ومولوی چنین که بیان معنی حدیث میفرمود که جناب پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم چنان فرموده است که جسد من مثل روح است وروح من مثل جسد طالب علم تکرار میکرد ومیگفت که جسد شریف آن سرور صلی الله

ازاولاد حضرت قاضی ضیاء الدین المعروف بقاضی جیا [illegible] علیه الرحمة بود والله اعلم [illegible] ۱۹ ذی قعده [illegible]

علیه وسلم همین گوشت و پوست بود که ما همه مردم میداریم و روح چیزی است منزه پس چگونه جسد و
روح برابر میتوانند شد آنحضرت تقریر طالب علم شنیده فرمود که ای طالب علم آنچه مولوی میگوید
راست و حق است چرا که صفات مبارک سرور انبیا صلی الله علیه وسلم بیرون از بیان هستند طالبعلم
گفت که شما مرد سپاهی هستند کلمات سپه گری خود نمایند شما را ازین معامله چه خبر است جناب ممدوح
سکوت فرمود باز طالب علم بحث آغاز کرد و مولوی موصوف در رفع انکار او بوجه احسن مبالغه
مینمود او بدستور در انکار می افزود آنحضرت باز فرمود که ای طالب علم آنچه مولوی میفرماید صحیح و
درست است طالبعلم باز همچنان جواب میداد و بر کلام خود استادگی داشت آنحضرت قدس سره
باز فرمود که ای طالب علم ذات مقدس و مطهر حضرت رسالتمآب صلی الله علیه وآله وسلم را حقتعالی
آن چنان آفریده که انس و جن و ملایک و کل مخلوقات در ادای ثنای و الایش حیران و عاجز
اند چنانچه شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی میفرماید شعر ندانم کدامی صفت گویمت ✤ که بالاتری
زانچه من گویمت ✤ و نیز نظام الدین گنجوی در معامله معراج گفته شعر چو شاید که جامهای نادره
برآید به پیراهن عالمی ✤ تن او که صافی تر از جان ماست ✤ اگر شد بیک لحظه آمد رواست ✤
و از توجهات آنجناب علیه الصلوة والتسلیم در امت مرحومهٔ وی این چنین مردمان هستند که جسد و
روح شان برابر است آن طالب علم گفت که شما هم در امت مرحومه اید جسد و روح شما نیز برابر
خواهد بود آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود آری از توجهات آن سرور انبیا صلی الله علیه
وسلم روح و جسد ما نیز برابر است و در آن وقت جناب ممدوح چادری بر کمر و زانوی شریف بسته
نشسته بود که آن طالب علم برخاست و چادر کشید چادر از کمر و زانوی مبارک بیرون آمد بمجرد
کشیدن چادر بخاطر طالب علم مخاطره گذشت که والله اعلم این سپاهی بچه طور بسته بود آن حضرت
قدس الله سره الاصفی از روی مکاشفه دریافته فرمود که در دل شما شبهه خواهد بود که بچه طور چادر

دلبسته باشند از دست خود چادر بسته باید کشید طالب علم همچنان کرد بازچادر بدستور از کمر و زانوی
مبارک بر آمد طالب العلم را الیقین کلی حاصل شد و سر خود بر پای مبارکش انداخت و مولوی نیز
بشرف قدمبوس مشرف شده باواز بلند گفت که هر کدام که ارادهٔ بیعت داشته باشد بشرف بیعت
اختصاص پذیرد باز این چنین صاحب کرامات و علو درجات میسر نخواهد شد و آنهم گفت که از
میان قطبی متوطن الهٰ آباد بیعت کرده ام مگر پیر ارشاد خواهم گرفت و بخانهٔ خود رفته پسر خود را که
درویش محمد نام داشت همراه آورده و هم جمیع توابعان و متعلقان خود را بشرف بیعت بجناب
آنحضرت قدس الله سره الاصفیٰ مشرف گردانیده از آنجمله اینست که روزی شاه رحمت الله و سواے
که از خلفای آنحضرت قدس سره بود از حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله العزیزہ گفت
که مارا مجال عرض نیست شما که فرزند و جگر گوشهٔ حضرت قطب الاقطاب قدس سره هستند عرض
نمایند که آنحضرت قدس الله سره الاصفیٰ میفرماید که حضرت قطب ربانی محبوب سبحانی پیر دستگیر
سید محی الدین عبدالقادر جیلانی قدس الله سره العزیز را تمام جسد از نور است و جسم این فقیر
نصف از نور است و چادر که از کمر مبارک و زانوی شریف و ساقهای مقدس در قصبهٔ نیوتنی
بر آمده از آن معلوم میشود که تمام جسد مبارک نیز از نور است و آن طاقت کرامت همانروز بود و با
حالا هم هست چون حضرت سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز بارادهٔ پرسیدن این
واقعه از مسجد بیرون آمد آنحضرت قدس الله سره الاصفیٰ پیش از پرسیدن فرمود که روغن گل
آورده بر سر بمالند حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز روغن گل آورده بحسب امر
بر فرق مالش میکرد و هر گاهیکه ارادهٔ پرسیدن مینمود دست بر دست می چسپید و سر مبارک در دستها
محسوس نمیشد شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز را آن وقت از باعث صغر سن اقتدار
این امر نشد و بموجب تعلیم شاه رحمت الله موصوف عرض ساخت که آنجناب میفرمایند که حضرت

قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم سید محی الدین عبد القادر جیلانی رحمۃ اللہ تعالی علیہ را
تمام جسد از نور بود و این فقیر را نصف جسم از نور ست و از حال کرامت که در قصبہ نیوتنی بظہور آمد
تمام جسد مبارک از نور ثابت میشود چراکہ فقط از کمر مبارک چادر بیرون نیامدہ از زانو و ساقہا
نیز بر آمدہ بود آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی دو بارہمین فرمود کہ جسم مبارک حضرت قطب ربانی
محبوب سبحانی رحمۃ اللہ تعالی علیہ تمام و کمال از نور ست و جسم این فقیر نصف نورانی ست چون
بکرت سوم حضرت شاہ غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز تکرار ساخت آنحضرت فرمود
کہ چیزی ادب پیران بر مریدان واجب ست یا نہ علاوہ آنکہ ما کہ بدین سعادت عظمی مشرف
شدیم و امتیاز یافتیم بطفیل ہمان جناب اقدس و اعلی ست خاطر حضرت شاہ غلام دوست محمد جمع
شد باز عرض کرد کہ در ذات و الاصفات در ہمان حال و وقت طاقت اظہار این کرامت بود
یا الحال ہم ست آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ در من این طاقت نہ آنزمان بود
فی الحال ست ہر گز طاقت آنوقت بود حالا نیز موجود ست از انجملہ اینست کہ روزی آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی در لکھنؤ بمکان حضرت شاہ دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز کہ خسرق
عادات و کرامات شان بقلم خواہند آمد تشریف شریف میداشت چون وقوع این کرامت یعنی
بر آمدن چادر از کمر و زانو و ساقہای مقدس اشتہار یافت شخصی بر کربوۂ شاہ پیر محمد کہ در لکھنؤ
مشہور ست از مولوی غلام نقشبند کہ سجادہ نشین اول شاہ موصوف بود ذکر میکرد مولوی
کمال الدین کہ دران ہنگام بشرف بیعت بحضور آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی اختصاص
نیافتہ بود نیز دران مجلس بود و از ظہور این کرامت انکار مینمود مولوی غلام نقشبند میگفت کہ
معجزہ کہ از پیغمبر بظہور آید ہمان از اولیاء اللہ شود چہ جای تعجب ست کہ این کرامت از آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی شدہ باشد مولوی کمال الدین در انکار محض بود جناب ممدوح از انکشاف

باطنی دریافته تشریف فرمای کرنوهٔ شاه پیر محمد شد و در انجا بمقابلهٔ مولوی کمال الدین نشسته فرمود
که مولوی کمال الدین شمارا شبهه در این امر واقع است بکرم الله همان کرو همان چادر است بکشید
مولوی کمال الدین عرض نمود که شبهه نبود بلکه منکر مطلق بودم حالا بچند وجه یقین کلّی حاصل شد یکی
آنکه آنجناب در انجا تشریف نمیداشتند دویم آنکه کسی از اینجا نرفته که از انجناب اطلاع میداد و مگر از
انکشاف باطنی بر آنجناب هویدا شد سوم اینکه اگر ظهور این کرامت از آنجناب ممکن نبودی
آنجناب باین دعوی تشریف نمی آوردند و نمیفرمودند از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفیٰ
روزی احوال عروج فلک بیان فرمود که باری خیال عروج فلک بدلم گذشت ازین عالم
نقل ساختم رفته رفته بفلک چهارم رسیدم و بر در بهشت آمدم رضوان پیش آمده گفت بهشت
همین است اگر منظور خاطر اشرف باشد تشریف آرند و اشجار و انهار و خوش اسلوبی و نزهت
مکانات و رعنائی حوران و غلمان ملاحظه نمایند گفتیم ما طالب ذاتیم بصفات کار نداریم اگر
با خود در دوزخ دارد عین بهشت است و اگر با غیر خویش در بهشت دارد عین دوزخ این گفتیم و
از انجا روانه بیشتر شدم تا بحدیکه بسراپردهٔ بارگاه الٰهی رسیدم در انجا نقش قدمی دیدم خواستم که
قدم خود بران نقش نهم و نیز بخاطر گذشت که پیش از من کدام کس در انجا رسیده که نشان قدم او ست
از پس پرده آوازی برآمد که ای عبد الرزاق برجای خود باش و قدم بدین نقش قدم مزن که
این نقش قدم سید المرسلین خاتم النبیین حبیب رب العالمین محمد مصطفیٰ است صلی الله علیه و آله و
اصحابه و سلم چون این سخن بگوش هوش رسید شوق محبت الٰهی و انوار و تجلیات نامتناهی
دوبالا گردید نثار آثار قدم اشرف معظم و مکرم شده بوسه دادم بعده کیفیات و تجلیات بر من متجلی
شدند و از پس پرده شنیدم آنچه شنیدم و آنچه دیدم دیدم مصرع مؤلف هذه الاوراق مناسب این
بود نوشته میشود مصرع دیده ام آنچه دیده ام که مپرس + از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله

سره الاصفی از کسوت کثیفهٔ ظاهری خلع کرده از خواص بشریّه مجرد گشته عروج بعالم علوی نموده سیر
آسمانها کرده بفلک الافلاک در رسید آنجا بر عجائب احدیت اطلاع یافته و اشیائی دیده که اثری
ازان در آسمانهای دیگر نیافته بود پس ازان عزم بالاتر نمود بمقامی رسید که خود را قطرهٔ از
دریای وحدت یافت و این همه عالم را از فیض خود دید و بچشم بصیرت مشاهده ساخت که از ذات
هر قطره که فرود می آمد صورت گرفته و متعین بتعینات امکانیه گردیده مثل انسان و حیوان و شجر و حجر
و ملائکه و جن الی غیر ذالک بعد ازان خود را غرق دریای توحید یافت و همه عالم را ذات واحد
دیده بلکه غیر وحدت ندیده پس فانی از هستی امکانیه گردیده باقی بوجود ازلی گشت ذالک هو فناء اتم
و بقائه بالله بعد ترقی روبه تنزل آورد و سائر کیفیات اسفل از ثری تا ثریا مشاهده نمود و در
هر مرتبه تنزل و تصاعد بالاتر رفت پس عروج و نزول آنحضرت قدس الله سره العزیز مثل حضرت
پیر دستگیر غوث الاعظم محبوب سبحانی قطب ربانی سید عبد القادر جیلانی رحمة الله تعالی مساوی الحد
بود بلکه نزول از عروج زاید و جناب ممدوح میفرمود در آنوقت حالی طاری میشود که اگر بادشاه
هفت اقلیم محاذی وی میشد قدر یکذره ندارد چه آنوقت غیر خالق هیچ وهم نمیگذرد و آن مرتبه از
اوهام بیرون است غیر ذات واحد هم هیچ ازانجمله اینست که آنحضرت قدس سره در اکثر اوقات
میفرمود که قدم هر یک ولی بقدم هر یک نبی میباشد و قدم این فقیر بقدم نبی خود است که سرور
جمیع انبیا است صلی الله علیه وسلم ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی گاهے از
افرادیت و قطبیت و غوثیت و هیچ یکی از مراتبات اولیاء الله نسبت بخود نفرموده لاکن اکثر اوقات
میفرمود که اگر پشه بر روی زمین پر زند و فقیر را منکشف نگردد در فقر او شک است بلکه او فقیر
نیست و بعض اوقات اینهم میفرمود که بهر قدر الله تعالی علم و آگاهی مے بخشد طالب آگاه میگردد
روزی مولوی کمال الدین قدس سره که بعض اوقات در پرسش احوال بحضور اقدس جرأت

مینمود بعرض پرداخت که مرتبه از مراتب اولیاء الله که ذات مقدس راست بر کمینه معلوم نگردیده
آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود فقیر عاجز است لیکن اینقدر میدانم که جای رفیع و بدیع که آنجا
جماعهٔ اولیاء الله از افراد و غوث و غوث الغوث و قطب و قطب الاقطاب و ابدال و اوتاد و
همه حاضر میشوند از انجمله یک کس مسند نشین و کار فرمای عالمیان است بر مسند می نشیند و مرا
بدست چپ وی می نشانند بعد چندی مولوی موصوف عرض نمود که جناب مخدوم هم آنجا بدست
چپ می نشینند یا الحال تبدیل مقام فرموده اند آنحضرت قدس سره فرمود که الحال آن مسند نشین
ازین جهان رحلت فرمود شخصیکه بدست راست وی می نشست او مسند نشین شد و مرا که
بدست چپ جا میدادند حالا بدست راست می نشانند و از انجماعه شخصی را بجای من مقرر ساختند
مولوی کمال الدین را یقین واثق شد که آینده آنجناب مسند نشین خواهند شد پس از چندی
باز عرض نمود که حالا آنجناب بهمان طریقه بدست راست می نشینند یا بنوع دیگر آنحضرت قدس
الله سره الاصفی فرمود این عاجز را بکرم الله و باذن الله انجماعهٔ اولیاء الله بالاتفاق بر مسند
نشانیدند الحمد لله علی نعامه و افضاله مولوی کمال الدین بدرجهٔ کمال خوشنود شده بعرض رسانیدند
که الحمد لله از برکت و فیضان جناب نبوی صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم بدین مرتبهٔ اعلی
که افضل ترین مراتب بجناب احدیت است سرفرازی حاصل گشت از انجمله اینست که در آخر
موسم برشکال در ماه شهر پور که اهل هند ماه کنوار میگویند روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی
پیش دروازه رونق افزا بود حضرت شاه غلام دوست محمد شاه رحمت الله و سوای قدر
سرها حاضر بودند و اسپ تانگن سواری خاص در صحن بسته بود و باران می بارید و برق می
درخشید و چنان معلوم میگردید که از زمین و دو دست کاهی یکدست باقی میماند و برخاسته میرفت
و هر یک را اضطرابی بود آنحضرت فرمود خبر رسید که برق در آنجا بیفتد و یک آدم و یک جانور

کشته شود شاه رحمت الله قدس سره عرض نمود که در حقیقت ذات والاصفات همچنان است
که الهام شد یقین است که تا مقدور آنجناب صاحبزادهٔ والا را نیز ازین صدمه در حفظ و حمایت
حافظ حقیقی و هم در ظل عاطفت خویش نگاه خواهند داشت پس معلوم شد که قضای ٹانگن
و این غلام بر سر رسید آنحضرت قدس الله سره الاصفی متبسم شده فرمود بکرم الله اگر خواهم
دفع سازم مولانا جلال الدین رومی علیه الرحمه میفرماید شعر اولیا را هست قدرت از اله ؂ تیر
جسته باز گردانند ز راه ؂ همدرین عرصه برق بشورش بسیار جهید آنحضرت فرمود خبر میدهد که
برق بیفتاد و یک آدم و یک نرگاو کشته شد هنوز شورش برق و شدت باران کم نشده بود
که شاه رحمت الله قدس سره بنا بر دریافت حال برخاست و بمکان درویشی که از آستانه
مبارک بطرف مشرق بود رفته نشست هرکس که می آمد پرسان حال میشد شخصی گفت از تار [illegible]
می آییم چه سه سازی در گشت زار قلبه رانی میکرد برق بر وی افتاد آنچه سه ساز و یک نرگاو کشته شد
شاه موصوف برخاسته بحضور اقدس آمده عرض نمود که اجل ٹانگن و بنده امروز رسیده بود
مگر از توجه آنجناب از سر نو زندگانی یافتم و برق بجای دیگر بیفتاد اگر آنجناب میخواستند
موقوف می شد یا نه فرمود این تقدیر مبرم بود عوض آن میتواند شد از آنجمله اینست که روزی
بارش باران و ژاله در ایام سرما بسیار شد آن روز بر آنحضرت قدس الله سره الاصفی حالتی
بود که هر کدام را هیبتی و عبرتی از نگاه انورش لاحق میشد و احدی مجال دم زدن نداشت و
جناب ممدوح دست مبارک بر زانوی شریف میزد و این شعر میخواند شعر فیض روح القدس
ار باز مدد فرماید ؂ دیگران هم بکنند آنچه مسیحا میکرد ؂ همدران حالت ٹانگن سواری خاص
طلب فرموده سوار شد در اثنای راه جانوریکه آنرا در هندی بئی میگویند از قسم شارک و
خورد تر از وی میباشد از افتادن ژاله و باریدن باران مرده افتاده بود بچشم التفات در وی

نگریست فی الفور زنده شده پریده بر درختی نشست وجناب ممدوح همچنان آنشعر خوانان چند قدم پیش رفت آنجا گاو میشی مرده افتاده بود نظر توجه فرمود آنهم زنده شده برخاست آنحضرت قدس الله سره الاصفی همچنان آنشعر خوانان روانه پیشتر شده فرمود که در کارخانهٔ خداے عزوجل دخل کردن خوب نیست بمجرد فرمودنش گاو میش وبُز همچنان مرده شدند لمؤلفه
از کرشمه میکشد وز غمزه بخشد جان مرا ✤ در زمان ما مسیحائی دگر پیدا است این ✤ از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره زیر درخت تمر هندی که متصل آستانهٔ مبارک ومسجد واقع است رونق افزا بود واکثری از مریدان وخادمان حاضر بودند ناگاه آنحضرت قدس الله سره الاصفی بیساخته برخاسته بمسجد تشریف برد پس از دیری از مسجد برآمد تمامی ملبوس خاص از آب تر وبر دوش مبارکش اندکی زخم خفیف وخون جاری بود حاضران ازین واقعه حیران ماندند جناب ممدوح از زمانخان افغان ساکن شاهجهان پور که بشرف بیعت اختصاص داشت ودر اکثر اوقات بجناب اقدس بکار وخدمات حاضر میماند فرمود که پارچهٔ پوشیدنی وآتش برای تکمید زخم از اندرون خانه طلب کسی را مجال استفسار این واقعه نشد بعض حضار از حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره عرض کردند که ازین امر پرسان شوند ایشان بجناب اقدس عرض نمودند آنحضرت فرمود که یکی از مریدان بر جهاز بود وجهازش تباه میشد ما را یاد کرده گفت بفریاد من برس فوراً رسیدم وجهازش را بر دوش خود برداشته از صدمهٔ غرق شدن محفوظ داشتم وی ازین صدمه بکرم الله نجات یافت وزخمی از خار جهاز بر دوشم رسید باید دید که این چنین پاس دستگیری وخبرگیری مریدان میفرمود والحال نیز همچنان است شعر
چه غم دیوار امت را که باشد چون تو پشتی بان ✤ چه باک از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتی بان ✤ بعد از مدتے چون آنمرید حاضر شد حال غرق شدن وبرآمدن

تها از اظهار ساخت مطابق فرمودهٔ آنحضرت از احوال روز و تاریخ بود بیت بدستگیری شد
کسی نباشد غرق ٭ مثال این کشتی مدام بر آب ست ٭ از آنجمله اینست که روزی آنحضرت قدس
الله سره الاصفی از سعده موضع معاودت فرموده بموضع بڈاگاون بجهت فاتحه حضرت قاضی
شهاب الدین قدس سره که از خلفای حضرت طیفور شامی علیه الرحمة اند تشریف فرما شدند
همدران ایام غلبهٔ چیچک بسیار بود چنانچه حضرت سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز
را نیز همین عارضه لاحق بود صورت قاضی موصوف حاضر شد که برای رفع عارضهٔ چیچک
که بفرزند ایشان لاحق است تشریف آورده اند از آنحضرت قدس الله سره الاصفی گفت
مرحبا خوش آمدی برای رفع بلا آمدی آنجناب مقدس را این سخن خوش نیامد و این مصرع
برزبان مبارک آورد مصرع سلطان چو خوم منت سلطان کشم ٭ و از انجا مراجعت فرموده
بمانسه شریفه تشریف آورده از شاه رحمت الله و سواسی فرمود که بر جوی کلیانی لشکر وبا
افتاده است بآنها پیام من برسان که مخلوق این ضلع را تکلیف بسیار است از اینجا کوچ نموده
بطرف کوه شمال بروند شاه موصوف عرض نمود که از انها بکدام طور ملاقات خواهد شد و چگونه
بنظر بنده خواهند آمد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که اوشان بصورت کنجڑان بنظر
خواهند آمد و از خود حاضر شده ملاقات خواهند نمود شاه موصوف حسب الارشاد بر جوی کلیانی
رفته لشکر کنجڑان دید بمجرد رسیدن شاه موصوف تمامی کنجڑان حاضر شدند شاه مغز الیه حکم
اقدس را ابلاغ کرد آن کنجڑان عرض کردند که مایان از جناب احدیت مامور بحکم و ارشاد آنحضرت
ایم حالا که حکم کوچ شده است بهر سمتی که ایما شده باشد روانه شویم شاه موصوف گفت که حکم
آنحضرت است که بطرف کوه شمال بروند آنجماعه رخت خود ها بسته همان وقت بطرف کوه شمال
راهی شدند از آنجمله اینست که بر آنحضرت قدس الله سره الاصفی از یکپاس شب باقی مانده تا

یکپاس روز برآمده و از یکپاس روز باقی مانده تا یکپاس شب گذشته انوار تجلیات الٰہی و لمعات
فیضان نامتناہی طاری و لاحق میشدند و معمول آنجناب چنان بود که از یکپاس
باقی مانده ہر یکی را خواب کردن نمیداد اتفاقاً اگر کسی آنوقت میخفت بتاکید بیدار میکرد و میفرمود
که ببینید چه قدر نور ظہور حق جلّ و علےٰ جلوه افروز است کسانیکه طالب حق بودند مشغول میشدند
و باقی مردم مخفی شده میخفتند شبی کنیزی را فرمود که غلام دوست محمد را بیدار کرده و ہر کنیزک
بحسب ارشاد عمل نمود ہمدران ایام مناکحت حضرت سید غلام دوست محمد قدس سره شده بود
بسبب حیا و شرم که طریقۂ شرفاست روبروی والد بزرگوار خود از مکان استراحت آمدن نمیتوانست
و آنحضرت قدس الله سره الاصفی را غلبۂ محبت الٰہی زیاده شد برخاسته تشریف بیرون آورده
بر زینۂ دروازۂ مسجد نشست حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره از اندرون تشریف
آورده خواست که بمسجد رفته مشغول بحق شود چون بحضور حاضر شد آنحضرت قدس الله
سره الاصفی فرمود که کدام است عرض نمود که غلام دوست محمد جناب ممدوح فرمود کدام غلام
دوست محمد باز ایشان عرض کردند که فرزند شاه عبد الرزاق باز جناب ممدوح فرمود کدام
شاه عبد الرزاق عرض کرد که مرید سید عبد الصمد خدانما باز آنجناب فرمود که کدام عبد الصمد
حضرت شاه غلام دوست محمد ہیچ جواب نداده از پس دیوار حجره بیجهت زده در مسجد رفته
مشغول بحق شده بعد نماز صبح بطور سابق الذکر از مسجد برآمده از شاه رحمت الله وسوانحی
احوال گذشته بیان نمود چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی را از ان حالت افاقت
شد شاه موصوف بحضور حاضر شده عرض حال کرد حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی فرمود که غلام دوست محمد را حاضر سازند شاه ممدوح بجهت طلب بخانت
خود جناب اقدس و اعلیٰ از کمال محبت و شفقت پدرے آواز بلند طلب میفرمود چون سید

غلام دوست محمد بحضور حاضر شد فرمود آنچه شاه رحمت الله میگوید همچنین است عرض نمودفی الحقیقت
همچنین است آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که سوای ازین چیزی دیگر هم گفته بودم
یا نه و پس ازان شما چه کردند حضرت سید غلام دوست محمد قدس سره عرض نمود که آنجناب
دیگر هیچ نفرمودند و بنده از دیوار جنوبیه مسجد جست زده بمسجد رفته باشغالیکه ارشاد شده است
مشغول ماندم بعد نماز نزد شاه رحمت الله رفته سبق کتاب خوانده این معامله بیان نمودم آنحضرت
فرمود از شما و همه را میگویم که در این چنین حالت کسی رو بروی من نشود اگر در آن وقت سخن
نیک و بد از زبان من خواهد بر آمد همان خواهد شد و از حضرت سید غلام دوست محمد قدس سره
فرمود که هر وقت مارا پدر خود ندانند ایشان عرض نمودند که هر وقتیکه آنجناب در خود خواهند دید
پدر خواهم دانست و در حالیکه جناب اقدس را قرب بذات الٰهی خواهد شد پدر نخواهم دانست
ازانجمله اینست که روزی در بافته شریفه رقص بگت بازان میشد حضرت میر اسمعیل رحمة
الله تعالیٰ که از خلفای آنحضرت قدس الله سره الاصفی بود از نغمه و سرود ذوق کمال داشت
حضرت شاه غلام دوست محمد و حضرت شاه محمد اسحاق قدس الله اسرارهما را ترغیب داد
چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی رونق افزای دولتخانه شد هر سه جناب مسدوح
بالاتفاق جائیکه رقص میشد تشریف فرما شدند در اثنای راه میر اسمعیل و شاه محمد اسحق از
حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره پرسیدند که چیزی برای انعام هم هست فرمودند نه
چون قریب مجلس رسیدند بجائی ایستاده تماشای رقص میدیدند بگت بازان از اهل محفل
رو گردانیده متوجه این تازه واردان شدند بخاطر حضرت سید غلام دوست محمد قدس سره
گذشت که اگر چیزی میبود به بگت بازان انعام میکردم ناگاه دست شریفش بر جیب افتاد
معلوم شد که در جیب مبلغان هستند چند روپیه به بگت بازان مرحمت فرمود سید اسمعیل و

شاه محمد اسحق عرض کردند که از مایان میفرمودند که هیچ نیاورده ام حالا بگت بازان از کجا
بخشیدند فرمودند راست گفته بودم نمیدانم که این مبلغان از کجا در جیب آمد و چند روپیه دیگر
در جیب هستند آن هر دو صاحبان عرض کردند که چیزی بمایان مرحمت فرمایند که از دست
خود بانعام کنم جناب ممدوح چند روپیه بآنها بخشیدند آن هر دو صاحبان بگت بازان انعام
کردند چون یکپاس شب باقیماند وقت بر آمدن حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی
شد هر سه جناب ممدوحین معاودت کرده بر دروازه تشریف آوردند دیدند که آنحضرت از
خانه تشریف بیرون می آرند فی الفور جناب ممدوح از حضرت شاه غلام دوست محمد فرمود که شما
برای تماشای رقص بگت بازان رفته بودند عرض ساخت که از آنجناب پوشیده نیست فرمودند
حالا باز نباید رفت و مزاج حضرت شاه غلام دوست محمد بسیار بران بگت باز مایل شده بود
لیکن بسبب ممانعت آنحضرت قدس الله سره الاصفی رفتن نمیتوانست بشغلی که تعلیم یافته بود
مشغول شد فوراً صورت بگت حاضر شد حضرت شاه غلام دوست محمد دانست که این صورت
شیطانی است شغل را موقوف نمود چون باز مشغول شد باز همان صورت پدید آمد باز شغل
موقوف کرد همچنین هرگاهیکه مشغول بشغل میشد همان صورت نمودار میگردید حیرتی بر خاطر
شریفش افزود که آنحضرت پرسید بشغلیکه شما را تعلیم کرده ام مشغول میشوید یا نه حضرت شاه
غلام دوست محمد عرض ساخت که این چنین واردات پیش می آید آنحضرت قدس الله سره الاصفی
فرمود که این صورت شیطانی نیست بلکه آنصورت منست چون معلوم کردم که شما را ازین صورت
محبت زیاده تر است همین صورت پیش شما آمدم حالا آنشغل بکنند چون آنصورت نمودار شود
آنچه بخاطر بگذرد بپرسند حضرت شاه غلام دوست محمد بآن شغل مشغول شد همان صورت نمودار
گشت آنچه بخاطر شریفش گذشت پرسید جواب خاطر خواه یافت باز از آنروز محبت بگت باز

از خاطر مبارک زائل گردید و محبت محبوب حقیقی روز بروز بیش از بیش می افزود از انجمله
اینست که مولوی نصیر الدین گوپاموئی را از اختلافی که در مذهب اہل سنت و جماعت و
اہل تشیع است شکی افتاد که این نیز اہل مذہب در امت محمدی اند و آزردی آیات و احادیث
ہر یک خود را حق میشمارد و بدیگری نسبت بطلان مینماید پس این معنی دریافت نمیشود که
حق بکدام فرقہ راجع است ہرچند برفع شبہات از دلائل و مسایل میکرد لیکن رتبۂ حق الیقین
حاصل نمیشد برای دریافت حق و باطل از وطن خود روانہ بانسہ شریفہ گشت و در دل خود سہ
نیت قرار داد که بی تقریب و پرسش از ہر سہ نیت و مطلب آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی
کامیاب فرمایند اول آنکہ بی درخواست و پرسیدن ارشاد فرمایند که مذہب اہل سنت حق است
یا مذہب اہل تشیع دویم آنکہ کف پای مبارک بلا استدعا بمن نمایند سوم آنکہ چیزی بخورانند که
گاہی نخوردہ باشم چون بحضور حاضر شد و بسعادت قدمبوس مشرف گشت جناب مقدس
و معلی فرمود که ای نصیر الدین مذہب اولیاء اللہ حق است مولوی مذکور عرض کرد که مذہب
ہمہ اولیاء اللہ چیست فرمود ہمین مذہب اہل سنت و جماعت که ہمہ اولیاء اللہ در ہمین مذہب
بودہ اند و خواہند بود و اگر مذہب اہل تشیع حق میبود جمیع اولیاء اللہ ہمین مذہب اختیار
میکردند بعد ساعتی قصد مکان قضای حاجت فرمود و بسبب ایام سرما موزہ ہا در پای
مبارکش بود پاہای مبارک بطرف مولوی نصیر الدین دراز کردہ فرمود که موزہ ہا از پا بکشید
نصیر الدین از پاہای مبارکش موزہ ہا کشیدہ کف پای شریف نیز بلا تقریب دید و بوسہ داد جناب
اقدس بمکان قضای حاجت تشریف فرما شدند چون از انجا باز آمدہ نشست زنی شیر برنج پختہ
برای آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی آورد جناب ممدوح از ان زن فرمود که اینجا مولوی
است پیش وی باید داشت آن زن بموجب امر بجا آورد مولوی مذکور در دل گفت که شیر برنج

بارها خورده ام این امر موافق خواهش من بظهور نیامد فی الفور آنحضرت قدس الله سره الاصفی
فرمود ای نصیر الدین این شیر برنج از شیر آهو است من گاهی نخورده ام شما خورده باشید مولوی
معز الیه عرض کرد که من گاهی بخواب هم ندیده ام پس مولوی مذکور از خطرات خاطر خود مطمئن
گشته از جناب والا مرخص شده عازم خانه خود گردید از آنجمله اینست که شیخ نصرت الله و فرحت الله
ساکن قصبه امیٹھی ثروت دنیوی و علاقه زمینداری آنچنان داشت که در صوبه اوده کسی
همسر او نبود از نواب برهان الملک انحراف ورزیده هزاران سوار و پیاده نوکر خود داشته
در پرگنات صوبه مذکور عمل خود کرد و هر کدام کس از تعلقه دار و زمیندار که از حکم وی سر
می پیچید بیدریغ می گشت و علاقه او را تاخت و تاراج میساخت چنانچه قریب بانسه شریف دو
دیهه اند که نام آنها اضعان کولا و پوجا مسکن و جای استقامت شرفا و نجباست چیزے
خلش بمیان آمد شیخ نصرت الله و فرحت الله تاخت نموده آن شرفاء و نجبا را بهجرت و بیعت
کرد این احوال کسی بحضور بیان ساخت آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که بسیار بد
کردند نتیجه اعمال خویش نیک نخواهند دید همدرین میان پسر شاه مسعود علیه الرحمة که از آنحضرت
اتحاد و اخلاص بحد کمال داشت بحضور حاضر شد جناب ممدوح پرسان حال شد پسر شاه
مسعود عرض کرد که بنا بر تاخت و تاراج مواضعان کولا و پوجا همراه شیخ نصرت الله و فرحت الله
آمده بودم از آنجا برای حصول قدمبوس حاضر شدم آنحضرت قدس سره طوریکه سابق در حق
شیخین مذکورین فرموده بود تکرار کرد پسر شاه موصوف را این سخن خوش نیامد و بجناب
اقدس بطور ناخوشی عرض کرد که کار رئیسان و سرداران همین است که کسی را تاخت و تاراج
و کسی را سرفراز و آباد میسازند از این سخن گرانی بر خاطر اشرف گذشت فرمود که ترا چگویم که
روح شاه مسعود بر پشت حمایت پسر خویش میکند و الا شما هم سزا و جزای کردار خود مهیا

و شیخ نصرت الله و فرحت الله که با شرفا و نجبا بدین حرکات و بدعات پیش آمدند سرهای شان نیز
بریده شوند و عورات و محرمات شان بطوریکه عورات و محرمات این شرفا و نجبا بیحرمت شده اند
ازان زیاده تر بیحرمت خواهند شد و در بلا خواهند افتاد چون این سخن پیر شاه مسعود شنید
برخاست آنحضرت قدس سره نیز هیچ التفات نفرمود و عرصه هفته هم نگذشته بود که نواب برهان الملک
با افواج کثیره بر شیخین مذکورین تاخت آورد و جنگ و جدل بمیان آمد آخرکار مردم افواج
نواب موصوف سرهای شیخ نصرت الله و فرحت الله از تن جدا کرده بحضور نواب ممدوح حاضر
آوردند حکم کرد که دروازهٔ اکبری دروازه که در لکهنؤ واقع است بیاویزند همچنان کردند و نیز
با افواج خود حکم کرد که اهل و عیال آنها را بقید در آرند مردم افواج حسب فرموده بجا آوردند و
اهل و عیال شان تا مدتی محبوس ماند شیخ محمد روشن ساکن قصبه سهالی که از مریدان آنحضرت
قدس الله سره الاصفی بود بطور ضمانت خود از حضور نواب موصوف محبوسان را متخلص
گردانیده بخانه های شان آورد از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی در
حالت لی مع الله زیر درخت برگد که محل تعبدی بود از انجا بر اسپ تانگن سوار شده متوجه
دولتخانه شد و مولوی نظام الدین و مولوی کمال الدین قدس اسرارهما همراه رکاب
سعادت بودند و دیدند که بر تالاب جهر که بطرف مشرق از بانسه شریفه واقع است قوم گاوبانان که در
زبان هند اهیران گویند و دیگر خلایق عوام الناس مجتمع شده باین فعل شنیعه مشغول اند که خوکی را
ریسمان چند در کمر و حلقومش بسته اند و از هر چهار طرف گاوبانان ریسمان کشیده اند و مادهٔ
جاموش را آنجا میبرند و مقابل خوک میکنند چون مادهٔ جاموش او را می بیند از شاخ میزند
گاوبانان دهلها میزنند و نغمه سرائی بطور خویش میکنند این رسم را کفار آن ضلع در ایام دوالی که یکی
از روزهای شادی و خوشی هندوان است در ماه که در هندی کاتک نامند بتاریخ پانزدهم

باہ مذکور ہنودان بوقت شب چراغان روشن میکنند وتمام شب بیدار و بلہو ولعب مشغول می باشند
و گاؤبانان فعلی کہ سابق مذکور شد بعمل می آرند آنحضرت قدس سرہ چون در آنجا رسید استادہ
شد و آز مولانا نظام الدین و مولوی کمال الدین قدس سرہما فرمود کہ شمایان عالم اند فعل
شمارا خلایق سند خواہند گرفت شما طرفی بروند و ما فقیریم سند فعل ما کسی نخواہد گرفت مولانا
نظام الدین قدس سرہ از انجا بطرفی رفتہ استادہ شد و مولوی کمال الدین بر پشت اسپ
آنحضرت دست خود نہادہ استادہ بود جناب ممدوح متوجہ بتماشای آن فعل شنیعہ چنان بود
کہ مادہ جاموش ہرگاہ کہ خنزیر را از شاخ میزد تعریف او میکرد کہ خوب زد و ہرگاہ مادہ جاموش
خوک را دیدہ میگریخت آنرا نیز تعریف میفرمود کہ خوب گریخت آن وقت مولوی کمال الدین
در دل خود خیال کرد کہ آنحضرت قدس سرہ این قدر متوجہ برین فعل شنیعہ شدہ اند کہ اصلا
التفات بدیگری نیست در این حال مشغولی با خالق کی میتواند شد بمجرد این خیال آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی روی مبارک از انسو گردانید و بطرف مولوی کمال الدین التفات
کردہ متبسم شدہ فرمود کہ مولوی کمال الدین بکرم اللہ فعل جوارح مخل ما نمیگردد بلکہ مزید
باشتغال میشود مولوی موصوف عرض ساخت فی الواقع ہست و آز ان خیال در گذشت و گفت
اللہ تعالی عجب ذات والاصفات آنحضرت مخلوق گردانیدہ ہست بیت ہر چہ گیرد علتی علت
شود * کفر گیرد کاملی ملت شود *:* از انجملہ این ہست کہ روزی آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی
بر کنارہ حوض سعدہ مئو کہ آنجا نیز تشریف فرما شدہ بجناب احدیت مشغول بیشد رونق افزا
بود ہیبت اللہ نام قدوای ساکن بڈاگاؤن با چند کسان کہ بامر قطاع الطریق رفیق حال او
بودند حاضر شد و نظر مبارکش بران نا اہل افتاد بمجرد افتادن نظر آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی
حالش متغیر گشت از اسپ خویش فرود آمد و ہمہ اسباب کہ ہمراہ خود داشت از خود دور ساخت

وشوق طلب حق بروی مستولی شد و آن حالات سابقه که داشت متبری گشت وطالب حقیقت شد شعر آنانکه خاک را بنظر کیمیا کنند ✤ آیا بود که گوشه چشمی بما کنند ✤ بعد ازان آنحضرت قدس سره ذکر و اشغال تلقین فرمود حال وی بدین درجه رسید که روز و شب در اذکار خفی و جلی مشغول میماند چنان حالت وی شد که لَا عَیْنٌ رَأَتْ وَلَا اُذُنٌ سَمِعَتْ و آواز هاتف می شنید و این سخن بر ملا میگفت که عجب است از مردم که این سنگریزها بآواز بلند لا اله الا الله میگویند و ایشان که مخلوق بجهت عبادت اند بذکر الٰهی اشتغال نمیدارند درویشی سیاح کلمات وی شنیده گفت که معلوم شد که این نعمت عظمی از محنت و اکتساب محصول نگشته مگر چشم عنایت آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر تو افتاده است خود آن فقیر بجناب اقدس و معلی حاضر گشته عرض نمود که این چنین جواهر گران قیمت در سینهٔ این قلیل البضاعة و کم مایه کسے باید نهاد که اسرار الٰهی را هویدا مینماید آنحضرت قدس سره هیچ جواب نفرمود چون اهل و عیال وی دیدند که اصلا التفات وی بطرف امور دنیوی و هم بطریقه سابقه که بران شب و روز مصروف بود هیچ نیست و از فرزند و زن کار نمیدارد کلمات نا ملایم در حق آنحضرت میگفتند باری آنجماعه زنان بخانه مبارک آمدند جناب ممدوح موافق معمول بر کنارهٔ جوی کلیانی زیر درخت برگد تشریف فرما شده بود عقب آنجناب کلمات نا معقول مستورات گفتند آنحضرت قدس سره چون بخانه تشریف آوردند بحضور آمدند و سخنان بی ادبانه بر زبان آوردند و جناب اقدس را ساحر و جادوگر گفتند حتی که بجبین مبارک آثار ناخوشی پیدا شد فرمود که من اورا هیچ نه بخشیده ام کسیکه بخشیده بود او میتواند که باز بگیرد فی الفور حالتش متغیر گشت چون متوجه بحال خویش شد خود را بمقام سابق نیافت خواست که خود را از وقوع این واقعه هلاک سازد کاردی بحلقوم خویش راند اندکی زخم بحلقومش رسیده بود که مردمان از دستش کارد

گرفته باز داشتند چون از ان زخم صحت یافت بحضور آنحضرت قدس الله سره الاصفی گریه وزاری بسیار
کرد جناب ممدوح التفات نفرمود چندی در تاسف مانده بعده بصوم و صلوة مشغول میماند
این حال بحضور اقدس عرض کردند جناب مقدس فرمود در ظرفیکه گلاب میدارند اگر بری آنرا
بوی گلاب باقی میماند و اینهم شنیده شد که باری در اثنای راه بحضور آنحضرت خود را حاضر
ساخت جناب ممدوح نظر ترحم بر حال وی کرده فرمود که انچه بتو رسیده است مشغول باش
چون خود را مشغول میکرد دران وقت واردات عجیبه بر وی طاری میشد و الله اعلم از انجمله
اینست که عبد الرسول ساکن قصبه سهالی که یکی از مریدان آنحضرت قدس الله سره الاصفی
بود افلاس کمال داشت که بنان شبینه محتاج بود روزی آنحضرت بقصبه مسطور تشریف فرما
شد چون شرفا و نجبای انجا که بشرف بیعت در جناب اقدس و اعلی مشرف بودند هر کس بقدر
حوصله و مقدور خویش ضیافت اطعمه و نقد و جنس حاضر آوردند اهلیه شیخ عبد الرسول گفت
که حضرت پیر و مرشد تشریف آورده اند این قدر دسترس نیست که چیزی از قسم طعام تیار ساخته
عرض تکلیف قدم رنجه فرمودن نمایم که سعادت قدمبوس حاصل گردد گفت فی الواقع همچنین است
باز اهلیه شیخ مذکور گفت پارچه نمک که او را در هندی لاهنی میگویند موجود است آنرا فروخته
چیزی شیرینی و برگ تنبول و مصالحه وغیره بیارند و آنحضرت را مکلف شوند شیخ مذکور همچنان
بصوابدید اهلیه خود اسباب مطلوبه بهم رسانیده بحضور اشرف عرض تشریف آوری کرد آنحضرت
قدس سره تشریف بخانه اش آوردند و بر حال عسرت و تکلیفات وی ترحم بمزاج اقدس آمد
و جناب ممدوح اراده معاودت بحضرت بانسه شریفه داشت از انجا رخصت شده از شیخ
مذکور فرمود که شما خود را در بانسه رسانند شیخ معز الیه حسب الارشاد در بانسه شریفه حاضر
شد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که این آیه کریمه و من یتق الله الخ بخوانند بکرم الله تعالی

ابواب فلاح وکشایش رزق بر تو کشاده خواهد شد چند روز بموجب ارشاد والا خوانده هنوز
نوبت بچله نرسیده بود که شخصی از دوستان شیخ مذکور در شاهجهان آباد بود و چیزی شناسائی در
دربار شاهی داشت سند قضای صوبهٔ بهار که در ملک بنگاله است از حضور صدر الصدور
بادشاهی نویسانیده بشیخ معز الیه فرستاد و خود بشیخ مذکور نوشت که از راه روانه صوبهٔ بهار شوند
شیخ معز الیه بنابر اظهار این نوید بجناب اقدس و معلی حاضر شده عرض ساخت که از عنایات
عالی بدین درجه رسیده لیکن طاقت یک خرمهره نیست که اسباب ضروریات مناسب قضا
و هم زاد راه گرفته راهی آن صوب شوم آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمودند آنکس که این قدر
عنایات فرموده است میتواند که اسباب ضروریه نیز مهیا سازد شیخ مذکور از حضور رخصت شده
در قصبهٔ سهالی آمد از اتفاقات یک صراف مالدار ساکن صوبهٔ بهار نیز بطریق استغاثه بشر کار
و برادران و هم قاضی سابق که حمایت آنها میکرد در حق وی تلف می ساخت در شاهجهان آباد
بود از انجا بپروانگی سلطان وقت خواه از خود خود را در قصبه سهالی رسانیده و از شیخ
موصوف ملاقی شده عرض کرد که آنچه لوازم و سامان قضا مطلوب باشد ارشاد فرمایند که
بهم سانم چنانچه حسب گفتهٔ شیخ مذکور اسباب مطلوبه و ضروریه بخدمت شیخ موصوف حاضر
آورد شیخ معز الیه از قصبهٔ سهالی روانه شده بحضور والا حاضر شد و از جناب اقدس
دستوری حاصل نموده راهی منزل مقصود گشت و تا حیات خویش در صوبهٔ بهار به مسند قضا
کار فرما ماند و بدین قدر ثروت و دولت رسید که لکها روپیه را در آن ملک زمینداری خرید
نمود الی الآن اولادش بر زمینداری قابض و قائم اند از انجمله انیست که حضرت سید اشرف
جهانگیر رحمة الله علیه که از اکمل اولیاء الله و مزار شریفش در قصبهٔ کچهوچهه مشهور و معروف
است در ایام حیات خویش متوطنان قصبهٔ پھپھولی را که شرفا و نجبا اند در حق آنها دعای

خیر و قیام زمینداری و حفاظت عزت و حرمت شان کرده بود همچنان بحفاظت میماندند با وجودیکه
قوم راجپوتان به اطرافش آباد اند کسی دست تعدی بر آنها دراز نمیکرد یکبار راجه ہرایا که از
قوم راجپوت بود و بسیار زور و قوت میداشت خواست که قصبهٔ مذکور را تاخت و تاراج سازد
و بغارت برد و هر خاص و عام را بقتل رساند جماعهٔ کثیر فراهم ساخته قصبهٔ مذکور را محاصره کرد
چون شرفا و نجبای انجا بکسی نوع اختیار و مقدور نداشتند که بجنگ بر آیند از محاصره بجان
آمده بودند درانحال بیاد آمد که حضرت سید اشرف جهانگیر رحمة الله علیه در حیات خویش دعا
فرموده بودند بجناب ممدوح رجوع آوردند شخصی از آنها حضرت سید موصوف را بخواب دیده
عرض حال نمود سید موصوف فرمود که از ما هیچ نمیتواند شد از کارفرمای حال که والی ولایت
است تعلق دارد باز آن شخص عرض کرد که ما بنده ها را این قدر بصارت نیست که دریافته
بوالی ولایت عرض نمایم سید موصوف فرمود که الحال والی ولایت حضرت شاه عبدالرزاق
است خود را در آنجا حاضر سازند یقین است که نظر عنایت بر حال شما مبذول خواهند فرمود
آنکس از خواب بیدار گشته از برادران خویش بیان نمود از آنها دو کس بجناب حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی حاضر گردیده عرض حال نمودند جناب ممدوح فرمود
که با عزت و حرمت آباد خواهند ماند و فقط زمینداری شما نزد شما خواهد ماند و دهیات دیگر که
متعلق بقصبه اند باختیار راجه خواهد شد همچنان بظهور رسید از انجمله انیست که شخصی از چودهریان
قصبهٔ ردولی بود هر فرزندیکه بخانه اش متولد میشد بصورت بوزنه بوجود می آید و بعد دو چهار روز
فوت میشد ازین سبب در کمال رنج بود بهر یک از مشایخ که رجوع مینمود مفید نمیشد و آن شخص
برای همین بشاهجهان آباد رفته از هر کس که عقیدت داشت بیان حال میکرد روزی بخدمت
سید حسن رسولنما قدس الله سره العزیز حاضر شده عرض حال خود کرد ارشاد شد که حال خود را

از حضرت قطب الاقطاب سید شاه عبد الرزاق عرض نماید یقین است که توجهات خواهند فرمود
و از توجه شریفش دفع این بلا میتواند شد و دیگری را این قدر طاقت نیست آنکس از انجا روانه
شده و اهلیه خود را همراه گرفته بر آستانهٔ مبارک حاضر شده عرض حال کرد آنحضرت قدس سره
ملتفت نشد و آن شخص تا چندروز بر آستانه مبارک حاضر مانده گریه و زاری میکرد و میگفت شعر
جز آستان توام در جهان پناهی نیست ؛ سر مرا بجز این در حواله گاهی نیست ؛ روزی آنحضرت
قدس الله سره الاصفی را بر حال وی رحم آمد و بجناب صمدیت در حق وی دعا کرد او کریم
رحیم مقرون باجابت فرمود آنحضرت قدس الله سره الاصفی تشفی فرموده رخصت کرده ارشاد
فرمود که بخانه تو فرزند بصورت انسان متولد خواهد شد و زنده خواهد ماند همچنان بظهور آمد و تا
حال اولادش در قصبه مذکور موجود است از انجمله انیست که اسپ ٹانگن سواری خاص آنحضرت
قدس الله سره الاصفی ریسمان گلو و پا شکسته بهر طرف دویدن گرفت جناب ممدوح دران وقت
بمجلس تشریف داشت کسی بحضور عرض کرد آنجناب بیرون تشریف آورد عبد الرسول نام
حجام متوطن بانسه شریفه نحیف البدن و نهایت کمزور برای کار خود بجائی میرفت آنحضرت
قدس الله سره الاصفی بوی فرمود که اسپ را بگیر او عرض کرد که غلام را این چنین طاقت
نیست جناب ممدوح فرمود بکرم الله طاقت هست و خواهد ماند بنزد وی او را بی اندیشه گرفتار
کن حجام بمجرد شنیدن این امر دویده اسپ را گرفت و در بازوهای خود خیال کرد کمال زور
و طاقت یافت بحدیکه کسی را نیرو و طاقت مقابله او در کشتی نبود مولوی علی اصغر از
متوطنان بانسه شریفه در دهلی ملازم کسی از امراء عظام بود آن حجام نزد مولوی موصوف رفته
بود و در آنجا از ولایت پهلوانی بحضور بادشاه آمده بود چنان زور و قوت داشت که پهلوانان
بادشاهی در کشتی از وی بازی نیافتند حجام مذکور کشتی پهلوانان دیده آمد و از مولوی موصوف

گفت که اگر مرا بحضور بادشاه ببرند من آن پهلوان را بر زمین خواهم زد مولوی موصوف
گفت که این چنین سخن بیهوده مگو پهلوانان بادشاهی که قوت و زور میداشتند کسی در کشتی
از وی بازی نیافت ترا چه طاقت که با وی کشتی خواهی گرفت و این چنین سخن بحضور بادشاه با
کسی عرض کردن نمیتواند چون حجام احوال عنایات آنحضرت قدس الله سره الاصفی بیان
نمود که حالا از برکت دعای آنجناب کسی در کشتی و زور بر من غالب نمی شود مولوی موصوف
بر احوال خرق عادات و کرامات آنجناب کما ینبغی اطلاع داشت گفت اگر عنایت جناب ممدوح
بر حال تو شده است همچنین خواهد بود مولوی موصوف از ان امیر گفت که حجامی از وطن من آمده
است و از برکت دعای حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی این چنین قوت دارد
که کسی را تاب مقابله او نیست و دعوی کشتی از ان پهلوان میدارد آن امیر زبانی مولوی
موصوف احوال خرق عادات و کرامات شنیده بود و عقیدت بسیار داشت احوال حجام
بحضور بادشاه عرض کرد بادشاه فرمود آن حجام را حاضر آرد چون بادشاه او را دید از باعث
حقارت جسامت وی متعجب شد امیر مذکور تمامی حالات و عنایات آنحضرت که زبانی مولوی
موصوف شنیده بود عرض کرد بادشاه از استماع حالات و عنایات آنحضرت قدس الله
سره حکم کرد که پهلوان ولایتی را حاضر آرند چون پهلوان حاضر شد و آن حجام را دید بحضور بادشاه
عرض کرد که اگر پهلوان بادشاهی یا کسی دیگر پهلوان میبود از ان البته بازی و کشتی میگرفتم و
ازین مشتی استخوان چه کشتی نمایم بادشاه فرمود مضایقه ندارد لاچار قصد کشتی کرد و در دل خود گفت
که این را چنان بر زمین بزنم که باز کسی را حوصله کشتی نماند بادشاه در دیوان عام کشتی مقرر فرمود
حکم داد که هر کدام از خاص و عام بیاید و کسی ممانعت نسازد چون آنحجام و پهلوان مقابل شدند
امرای عظام و جماعی از خاص و عام که حاضر بودند میدیدند که باهم آمیخته چنان زور آزمائیها میکنان

آمد کہ کسی ازاین چنین زور آزمائیہا نشان نمیداد آخرش انجام غالب آمدہ پہلوان رابقدر قامت خود برداشتہ برزمین زد بادشاہ و تمامی خلایق برحجام آفرین و تحسین کردند بعدہ از حضور بادشاہ انعام واکرام بسیار مرحمت شد حجام مذکور ہیچ نگرفت شادان وفرحان بمکان خود آمد از انجملہ اینست کہ در مجلس بحضور آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی ذکر سرعت تاثیرات انوار فیضان الٰہی برقلب شاہ محمد اسحاق قدس اللہ سرہ العزیز آمد جناب ممدوح فرمود درحالیکہ التفات قلبی برحال محمد اسحاق کردہ بودم اگر درانوقت التفات بر درخت ثمر سہندی میکردم بکرم اللہ او ہم موثر میشد و تاثیرات وعنایات و فیوضات آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بر ہریک اصحابش بیش از بیش بود و ہرکس خیال و گمان ہمین میداشت کہ چشم عنایت والتفات از دیگر یاران برمن زیادہ است از انجملہ اینست کہ روزی شاہ محمد اسحٰق از آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی برای دریافت معنی کلمہ طیبہ عرض نمود کہ اگر از زبان مبارک ارشاد شود سرفراز وممتاز شوم وسعادت کونین حاصل شود جناب ممدوح فرمود وقتیکہ حکم اظہار اسرار وانکشاف معنی کلمہ طیبہ از جناب احدیت خواہد گردید گفتہ خواہد شد چون آنحضرت قدس سرہ بحسب معمول وعادت شریف کہ زیر درخت برگد ہر روزہ بوقت صبح و شام بنابر مشغولی باخالق تشریف میبرد وعازم شد شاہ محمد اسحٰق را نیز ہمراہ رکاب سعادت برد چون مشغول بحق جل و علے گشت ارشاہ موصوف فرمود کہ معنی الفاظ کلمہ طیبہ را ملاحظہ کن آنحضرت لفظ لا الٰہ را کشیدہ واز زبان مبارک بجہر اداکرد شاہ محمد اسحٰق را در چشم باصرہ نہ جناب ممدوح ونہ خود ونہ درخت ونہ زمین ونہ آسمان بلکہ جمیع کائنات ناموجود ومعدوم شد چون جناب ممدوح الفاظ اثبات یعنی الا اللہ بزبان مبارک راند وضرب نمود بچشم خود شاہ موصوف تمامی کائنات و موجودات راحاضر وبرقرار دیدہ بعدہ آنحضرت از شاہ محمد اسحٰق فرمود کہ این قدر معنی الفاظ

کلمهٔ طیبه ما را معلوم است که شما را آگاه کردم اینده عالم و داننده ذات لطیف حق جل و علی آ ست
از انجمله آنیست که روزی شاه محمد اسحق بحضور انور حاضر بود و مکان نو تیار میشد و مزدوران
بربالای بام گل می انداختند آنحضرت بشاه موصوف فرمود که سبد بگیر و از گل پر کرده بر بام
انداز شاه موصوف در دل خود گفت که من بجز دستار گاهی بار بر سر ننهاده ام لیکن امر
پیر و مرشد است بهر کیف بجا باید آورد سبد برداشت و از گل پر ساخته بر بام انداخت فوراً
فیضان الٰهی در تمام جسم سرایت کرد چون بار دویم سبد از گل پر کرده برد آنحضرت از آوردن
گل منع فرمود شاه موصوف چون از لذت وحدت آشنائی یافت باز نماند و سبد برداشت
جناب اقدس بامتناع باز داشت و فرمود که تاب نخواهد ماند همان وقت شاه موصوف
برملا گفت که من منصور شدم جناب ممدوح فرمود خاموش باز شاه معزالیه گفت من منصور
شدم از جناب مقدس ارشاد شد خاموش باش باز شاه موصوف گفت که من منصور شدم
آنحضرت قدس سره الاصفی فرمود که منصور انا الحق گفت چه نیک دیده بود که تو خواهی دید بعده
جناب ممدوح شاه معزالیه را پیش خود طلبیده دست مبارک از گردن تا به پشت وی مالیده
فرمود که مردم پیشین همچنین شنیده آمده اند لیکن این چنین نگفته اند باز شاه موصوف آواز انا الحق
می شنید و بر زبان نمی آورد از انجمله آنیست که روزی بحضور آنحضرت قدس سره شخصی
حاضر آمد خواست که شرف از قدمبوس گردد دست دراز کرد صورت مثالی وی شاه
محمد اسحق را از قسم سگ معلوم شد آنکس را بطوریکه سگ را میرانند از حضور پر نور براند این
سخن آنحضرت قدس سره را بکمال ناگوار آمد بچشم غضب بجانب شاه موصوف نظر فرمود فی الفور
حالت شاه ممدوح سلب شد چون شاه معزالیه در خود نگریست محض از اسرار الٰهی ناآشنا دید
بدین غم اراده جان دادن کرد کاردی در دست گرفته بجناب مقدس و معلی حاضر شد عرض کرد

که شنیده ام نعمت آلهی می بخشی و باز واپس میگیری چیزیکه بما عنایت فرموده بودی عنایت کن
والا این روده های شکم خود را برآورده در گردن تو می اندازم آنحضرت قدس سره را بحال وے
رحم آمد فرمود برو و مشغول شو الله تعالی و رسول خدا صلی الله علیه وسلم فضل خواهد فرمود
شاه موصوف باز عرض ساخت که مرا الله و رسول صلی الله علیه وسلم نداده بودند تو من بخشیده
بودی این سخن بفرما که تو باز بخشیدم و بدستور بحال کردم آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود
بکرم الله باز بخشیدم و ترا بدستور بحال کردم آنزمان کارد را به نیام در آورد جناب ممدوح
باز فرمود که من هم صورتش میدیدم میخواستیم [۲۸] که بر انم لیکن از اخلاق محمدی صلی الله علیه وسلم
بعید است باز این چنین حرکت نباید کرد از انجمله اینست که در ایام سرما بنواحی بانسه شریفه و
نیز بجاهای دیگر خلیش که در هندی کهچری گویند اکثر شرفا و غیرهم میخورند بنا بر تناول آنحضرت
قدس سره در ظرفی خلیس و در ظرفی روغن زرد و برای خوردن شاه محمد اسحاق در ظرفے
خلیس و اندک روغن زرد بالای آن افگنده از اندرون محلسرا آمد و بر یکسفره جناب
ممدوح و شاه موصوف خلیس میخوردند چون بحضور آنحضرت قدس سره روغن زرد کم ماند از
اندرون طلب فرمود و شاه موصوف را روغن زرد باز مرحمت نمود و خود تناول میفرمود شاه
موصوف را چنان در دل گذشت که جناب اقدس این قدر روغن با خلیس تناول می نمایند
و مرا اندکی هم عنایت نمیفرمایند جناب معلی از انکشاف باطنیه دریافت بمجرد مظنه شان فرمود
که چون قوت شما کم گردد از زبان محبت حق جل و علی در دل شما قرار گیرد ازین سبب روغن زرد
بشما کم می آید بلکه برای نام دمرا که طاقت جسمانی [۲۹] کم مانده است هرگاه که روغن کثیر می خورم
اندکی قوت جسمی می افزاید و مدد محبت آلهی میگردد از انجمله اینست که شاه محمد اسحق را از اکتساب
اشغال حالتی پیدا شده متوقع ازدیاد انوار تجلیات خفی و جلی و جذبات سرمدی شد روزی

آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی دانست کہ الحال جای آن دارد کہ توجہ قلبی نیز بر قلب وی نمودہ آید جناب ممدوح شاہ موصوف را بحضور خویش نشانیدہ بر قلب صافی وی توجہ فرمود چون آثار تجلیات در دل وی قرار گرفت و آز اشراق انوار جذبات محبت الٰہی روح شاہ محمد اسحاق قدس سرہ خواست کہ از جسد وی منفصل گردد دران حال جناب مقدس کہ مراقب و متوجہ بود از انکشاف باطنیہ این حال دریافت کرد سر از جیب مراقبہ برداشتہ بطرف شاہ موصوف دیدہ فرمود کہ ای افغان دل برقرار دار و کلمہ طیبہ را در دل آویز کہ مرغ روح تو از قفس جسد پرواز نکند بعدہ آنحضرت برخاستہ تا دیری ہمچنان متوجہ بار وح و قلب وی ماندہ پس از زبانی شاہ موصوف بالیقین شد کہ اگر دران حال آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی راست شدہ چشم کشادہ بسوی من نمیگریست و کلمہ طیبہ را نمیفرمود روح من از قالب پرواز کردہ بود از انجملہ اینست کہ سید عبد الکریم باشندہ شاہجہان پور یکی از مریدان آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بود بکچہری مالیت ہم داشت لیکن بقدر اوقات گذاری نبود عرض حال بحضور اقدس نمود ارشاد شد کہ بہ بنگالہ برای خرید لاہ کہ از اقسام پارچہ ہست باید رفت سید معز الیہ حسب فرمودہ بجا آوردہ از بنگالہ عازم شاہجہان آباد گردیدہ لاہ فروخت نشد تا چند سال ہمچنان مال افتادہ ماند چون عسرت بسیار شد روزی از باعث عسرت تنگ حال شدہ رجوع بجناب اقدس نمودہ عرض حال کرد کہ از حضور برای خرید این پارچہ امر شدہ بود تعجب ہست کہ تا حال بفروخت نیامدہ نوبت بہ تباہی رسید بعد چند روز محمد شاہ بادشاہ لباس لاہ پوشیدہ تمامی امرا تلاش لاہ کردند در تمام شہر مذکور بہم نرسید بمکان سید موصوف متلاشیان آمدند پارچہ مذکور بمنافع کثیر کہ اصلا بوہم و قیاس نبود خرید نمودند بعدہ سید معز الیہ عازم خانہ شد پس از چندی بحضور حاضر شدہ عرض حال نمود

از حضور ہمین ارشاد شد کہ بازلاہ خرید نمایند سید ہمچنان کردند باز انتفاع کثیر شد چند بار ہمچنین ارشاد شد و سید ہمچنان کرد بجدی امیر شد کہ ہزارہا روپیہ را مالک گردید از انجملہ انیست کہ کھیکرن نامی گاوبان گاوان وگاومیشان میچرانید آنحضرت قدس سرہ بطرف جوی کلیانی تشریف فرما شدہ بود بحالتی عجیب وغریب داشت کہ ہمہ اعضای شریفش جدا جدا شدہ واز ہر عضو مبارک آواز کلمہ طیبہ می آمد گاوبان این حال دیدہ دانست کہ کسی جناب ممدوح را کشتہ ہر بند را علیحدہ ساختہ است خواست کہ بانسہ شریفہ رسیدہ اظہار این حال نماید ہمان وقت ہمہ اعضای شریفش بطرفۃ العین با یکدیگر بہم پیوستند وجناب ممدوح برخاستہ نشست وگاوبان را فرمود کہ اگر این راز را مخفی خواہی داشت ازین عسرت کہ داری مبدل بیسیر خواہد گشت از ان روز بفراغ دستی اوقات خود میگذرانید بعد چند مدت برادران وی بتقریبی جمع شدند ہر یک انچہ از عجائبات دیدہ بود بیان میکرد کہ من چنان دیدہ ام و چنین دیدہ ام کھیکرن نیز گفت کہ انچہ من دیدہ ام در ہفتاد پشت شما کسی ندیدہ باشد برادران وی گفتند آنکدام سخن است کھیکرن گفت کہ روزی جناب قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی را بدین حال از چشم باصرہ دیدہ ام بعد اظہار این حال آن گاوبان را چنان عسرت وپریشانی در گرفت کہ بنان شبینہ محتاج گشت باز بدستور گاومیشان وگاوان میچرانید وحال وی چنین بود کہ چون آواز اذان شنیدی استادہ شدی وگاومیشان بخانہ ہر کدام میرفتند بعد استماع اذان بلا تجسس گاومیشان بخانہ ہر کدام کہ گاومیشان میرفتند میرفت مردم آن خانہ او را می زدند و وی ہیچ نگفت وصبر میکرد وگاومیشان را بخانہ مالک رسانیدہ خود بمکانی پوشیدہ نماز گذاردی وروزہ رمضان المبارک داشتی بعدہ در آخر عمر چرانیدن گاومیشان گذاشتہ فقیری اختیار کردہ وعزلت گزین گشتہ وحالت وی خوش شنیدہ شدہ واللہ اعلم و

از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی را الهام شد که دوست محمد نام دوست حضرت ماست بلکهنؤ رفته باوی ملاقی شو آنحضرت قدس سره ببلدهٔ لکهنؤ رفته تلاش وتفحص از هرکدام خاص وعام میفرمودومی پرسید مکان شاه دوست محمد کجاست کسی نشان نمیداد ناچار معاودت ببانسه شریفه فرموده باز الهام شد که از دوست ما ملاقی شو جناب ممدوح بلکهنؤ رفته بدستور سابق تفتیش احوال مقام شاه موصوف نمود راه بمنزل مقصود نبرده باز آمد بار سوم ملهم شد که دوسی قمار باز مشهوراست در فلان قمارخانه می باز د آنحضرت بلکهنؤ تشریف برده حسب الامر پرسان وی وجویای قمارخانه بود هرکسی از پرسش جناب مقدس استعجاب میکرد چون نشان قمارخانه یافت متوجه آنجا شد واز دور شاه دوسی قدس سره رادید که بقمار بازی مشغول است وشاه موصوف نیز از چشم باطنیه حقیقت حال دریافته از گوشهٔ چشم ظاهریه اشارت نمود که آنجناب درین مکان تشریف نیارند آنحضرت قدس سره بدوکانی قیام فرمود شاه دوست محمد قدس سره از قمار بازی فارغ شده نزد آنحضرت تشریف آورده در باغیکه سکونت داشت همراه خود برد وحضرت شاه دوست محمد عرف شاه دوسی بر پسر باغبانی عاشق بود وچنان ترک وتفرید وتجرید بر مزاج شریفش غالب بود که باحتیاج حوائج بشری از بوریا وکوزه وسبو هیچ نمیداشت واگر حاجت آب می شد بدریای گومتی که قریب بود رفته پوشیده وضو کرده نماز میکرد ومکان استراحت همدران باغ مقرر بود وگاهی در چمن وگاهی بر روش استراحت میفرمود وبرای طعام وغیره از کسی سوال نمیکرد وخود نیز هیچ نمی پخت چون دو سه روز میگذشت پسر همان باغبان که منظور نظر بود آمده چیزی از دست خود میخورانید واحوال قمار بازی چنان بود که اگر از دولتمند بازی می یافت بکسی محتاج می بخشید وچون در قمار بازی اگر از کسی مفلس بازی میبرد بوقت شب بخانه اش می انداخت

و اگر کسی از وی بازی می یافت هیچ رنجش بخاطر اشرف راه نمی یافت چون از آنحضرت ملاقات
گردید باز بقمار بازی مشغول نمیشد و این سخن اکثر بر زبان مبارک میراندکه ای عبدالرزاق
شمار از ما فاش کردید و در خلایق ظاهر نمودید و از پسر باغبان فرمود که ما را هیچ احتیاج نیست
و نبود لیکن بخانه ما این مهمان عزیز است یک سبوچه و سبو و چراغ و یک بوریا وقتیکه ایشان
بیایند باید رسانید پسر باغبان حسب فرموده حضرت شاه دوسیؒ اسباب مذکور حاضر ساخت
و معمول آنحضرت قدس سره چنان بود که در سال گاهی دو بار و گاهی سه بار برای ملاقات
شاه ممدوح بلکهنو تشریف می بردند و دو سه روز مقیم می شد زیاده ازین استقامت نمی فرمودند
از آمدن آنحضرت قدس سره پسر باغبان را منفعت بسیار می شد چنانچه هر کدام برای
حصول سعادت قدمبوس آنحضرت قدس سره می آمد و هر چه از نذر و نیاز جناب ممدوح
و حضرت شاه دوسی می آورد حضرت قطب الاقطاب به پسر باغبان می بخشید و از کثرت
هجوم معتقدان حضرت شاه دوسیؒ میفرمود که چون عبدالرزاق می آیند خانه ما دیوان عام
میشود و انهم عادت شریفش بود که چون دانستی که فردا جناب قطب الاقطاب قدس سره
تشریف شریف بانسه خواهند برد پیش از یک روز چوب و خشت بر دروازه باغ فراهم می ساخت
و وقتیکه جناب ممدوح عازم خانه مبارک می شد هر کدام که اراده آمدن اندرون باغ میکرد
اول میفرمود که عبدالرزاق رفت اگر براین مطلع شده باز میاند بهتر و اگر برین سخن خیال نکرده
یا بفهمیده می نیامد و قصد باغ کرد شاه موصوف دشنامها داده مانع میشد اگر برانهم خیال میکرد
و پیش می آمد پس در دست مبارکش هر چه از چوب و خشت می آمد میزد آورده اند که روزی
برادرزاده صوبه دار اختر نگر اوده باراده بیعت بجناب قطب الاقطاب قدس سره که بهدران
ایام بکان حضرت شاه دوسیؒ تشریف آورده بود عازم شد در اثنای راه از مولوی نقشبند

ملاقات کرده بمکان حضرت شاه دوسی آمد اتفاقاً همان روز حضرت قطب الاقطاب قدس سره
تشریف فرمای بانسه شریفه شده بود شاه موصوف حسب معمول قدیم آن آیندگان را منع فرمود
و دشنامها داد مردمان همراهی آنسردار زاده ممانعت شاه موصوف نشنیدند یا نفهمیده اراده اندرون
باغ کردند شاه ممدوح سنگی زد بر تخته پالکی رسید بشکست همراهیان قصد ایذا کردند آن سردارزاده
منع کرد و گفت این مرد پروای ملک هم ندارد و بیچاره نقشبند غنیمت است ازآنجا بازگشت و بجای
خود رفت چون شاه موصوف حالات عجیبه و خوارق عادات غریبه داشت و تذکرهٔ شان که
ضمناً بمیان بعض احوال شریفش که اکثر شامل باحوال حضرت قطب الاقطاب قدس سره
بود ترقیمش نیز از ضروریات دانسته بقلم آورده میشود ازانجمله اینست که روزی حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بمکان حضرت شاه دوست محمد قدس سره تشریف
میداشتند شاه موصوف فرمود که ای عبدالرزاق روح از جسد من میگوید هذا فراق بینی و بینک
حضرت قطب الاقطاب قدس سره الاصفی فرمود سبب چیست شاه ممدوح گفت که سه روز
گذشته اند که این نفس سگ را هیچ از قسم طعام نداده ام جناب اقدس و اعلی فرمود که شما جور و جبر
بر نفس کردید اکنون بقدر طاقت یا دالی طعام دادن ضرورست شاه موصوف برخاست
سیر خدا یارخان که بازاری آباد کرده شان مسمی بخدا گنج معروف به کٹره خدا یارخان در بلدهٔ
لکهنو مشهورست از مریدان حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بود برای
استقامت جناب ممدوح در همان باغ مکانی احداث میکرد در آنجا تغارا یک بود شاه موصوف
دو لقمه ایک خورده بود بار سوم نظر حضرت قطب الاقطاب برایشان افتاد مانع شده فرمود
که این غذای جد نیست بلکه ازین تکلیف بجد کمال متصورست لقمه سوم که بدست شریفش بود
بحضرت قطب الاقطاب قدس سره داده فرمود که شما بخورید و بزوجهٔ خویش خورانند و انهم

و اگر کسی از وی بازی می یافت هیچ رنجش بخاطر اشرف راه نمی یافت چون از آنحضرت ملاقات
گردید باز بقمار بازی مشغول نمیشد و این سخن اکثر بر زبان مبارک میراندکه ای عبدالرزاق
شمار از ما فاش کردید و در خلایق ظاهر نمودید و آنرا پسر باغبان فرمودکه ما را هیچ احتیاج نیست
و نبود لیکن بخانه ما این مهمان عزیز است یک سبوچه و سبو و چراغ و یک بوریا وقتیکه ایشان
بیایند باید رسانید پسر باغبان حسب فرموده حضرت شاه دوسیؒ اسباب مذکور حاضر ساخت
و معمول آنحضرت قدس سره چنان بودکه در سال گاهی دو بار و گاهی سه بار برای ملاقات
شاه ممدوح بلکهنو تشریف می بردند و دو سه روز مقیم می شدند زیاده ازین استقامت نمی فرمودند
از آمدن آنحضرت قدس سره پسر باغبان را منفعت بسیار می شد چنانچه هر کدام برای
حصول سعادت قدمبوس آنحضرت قدس سره می آمد و هر چه از نذر و نیاز جناب ممدوح
و حضرت شاه دوسی می آورد حضرت قطب الاقطاب به پسر باغبان می بخشید و از کثرت
هجوم معتقدان حضرت شاه دوسیؒ میفرمودکه چون عبدالرزاق می آیند خانه ما دیوان عام
میشود و انهم عادت شریفش بودکه چون دانستی که فردا جناب قطب الاقطاب قدس سره
تشریف شریف بانسه خواهند برد پیش از یک روز چوب و خشت بر دروازه باغ فراهم مے ساخت
وقتیکه جناب ممدوح عازم خانه مبارک می شد هر کدام که اراده آمدن اندرون باغ میکرد
اوّل میفرمودکه عبدالرزاق رفت اگر برین مطلع شده باز میماند بهتر و اگر برین سخن خیال نکرده
یا بفهمید وی نیامده قصد باغ کرد شاه موصوف دشنامها داده مانع میشد اگر برانهم خیال نمیکرد
و پیش مے آمد پس در دست مبارکش هر چه از چوب و خشت می آمد میزد آورده اندکه روزی
برادرزاده صوبه دار اختر نگر اوده باراده بیعت بجناب قطب الاقطاب قدس سره که همدران
ایام بمکان حضرت شاه دوسیؒ تشریف آورده بود عازم شد در اثنای راه از مولوی نقشبند

ملاقات کرده بمکان حضرت شاه دوسی آمد اتفاقاً همان روز حضرت قطب الاقطاب قدس سره
تشریف فرمای بانسه شریفه شده بود شاه موصوف حسب معمول قدیم آن آیندگان را منع فرمود
و دشنام میداد مردمان همراهی آنسر دار زاده ممانعت شاه موصوف نشنیدند یا نفهمیده اراده اندرون
باغ کردند شاه ممدوح سنگی زد بر تخته پالکی رسید بشکست همراهیان قصد ایذا کردند آن سردارزاده
منع کرد و گفت این مرد پروای ملک هم ندارد و بیچاره نقشبند غنیمت است از آنجا بازگشت و بجای
خود رفت چون شاه موصوف حالات عجیبه و خوارق عادات غریبه داشت و تذکرهٔ شان که
ضمناً بمیان بعض احوال شریفش که اکثر شامل باحوال حضرت قطب الاقطاب قدس سره
بود تیمنش نیز از ضروریات دانسته بقلم آورده میشود از انجمله اینست که روزی حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بمکان حضرت شاه دوست محمد قدس سره تشریف
میداشتند شاه موصوف فرمود که ای عبد الرزاق روح از جسد من میگوید نه از فراق بینی و بینک
حضرت قطب الاقطاب قدس سره الاصفی فرمود سبب چیست شاه ممدوح گفت که سه روز
گذشته اند که این نفس سگ را هیچ از قسم طعام نداده ام جناب اقدس و اعلی فرمود که شما چه روجبر
بر نفس کردید اکنون بقدر طاقت یا دالی طعام دادن ضرور است شاه موصوف برخاست
میر خدایارخان که بازاری آباد کرده شان مسمی بخداگنج معروف به کتره خدایارخان در بلدهٔ
لکهنو مشهور است از مریدان حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بود برای
استقامت جناب ممدوح در همان باغ مکانی احداث میکرد در آنجا تغار اهک بود شاه موصوف
دو لقمه اهک خورده بود بار سوم نظر حضرت قطب الاقطاب برایشان افتاد مانع شده فرمود
که این غذای جد نیست بلکه ازین تکلیف بجد کمال متصور است لقمه سوم که بدست شریفش بود
بحضرت قطب الاقطاب قدس سره داده فرمود که شما بخورید و بز وجه خویش خورانند و اینهم

فرمود که در پشت من فرزندان چنینند من تزوج نخواهم کرد فرزندان تو بخشیدم و از پشت مبارک
حضرت قطب الاقطاب قدس سره پشت خود مالیده فرمود که بخانهٔ شما فرزندان متولد خواهند شد
فاتحه بارواح ما و شما خواهند خواند جناب مقدس و معلی آنکه مذکور را بانسهٔ شریفه آورده
قدری ازان خود خورده اندکی باهلیه خود خورانید بعده حضرت شاه غلام دوست محمد
قدس سره بعالم وجود جلوه ظهور یافت و آنهم فرموده بود که اسم فرزند اول بنام من باید نهاد
و ازین سبب حضرت قطب الاقطاب اسم فرزند کلان غلام دوست محمد مقرر فرمود و لفظ
غلام بمعنی فرزند آمده است چنانچه در کلام مجید واقع است اِنَّا نُبَشِّرُکَ بِغُلَامٍ و ازان آنکه
انچه باقی مانده بود حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره و شاه کرم الله رحمت الله تناول
کردند و قدری ازان باقی مانده بود حضرت شاه غلام دوست محمد بحضرت سیدنا و مرشدنا سید
شاه غلام علی قدس سره خورانید از انجمله اینست که حضرت شاه دوست نوکر عالمگیر بادشاه
بود در آنوقت شخصی از جناب ممدوح اتحاد کلی داشت روزی در حالت ترک روزگار شاه
ممدوح را دید شناخت و بمکان خود آورده دعوت کرد چون تلاش گوشت کرد آنوقت بهم نرسید
کنجشکان خانگی را گرفته ذبح کرده پخته جناب موصوف را برای تناول نمودن طعام باندرون
خانهٔ خویش برد چون آنجناب بخوردن طعام مشغول شد بچگان کنجشکان از آشیانه های خود سر
بیرون آورده ندا میکردند و انتظار پدران و مادران خود میکشیدند جناب ممدوح معلوم کرد که کنجشکان
خانگی را پخته است و این بچه های ایشان اند از صاحب خانه پرسش حال ساخت صاحبخانه
عرض کرد که از آنحضرت پوشیده نیست شاه موصوف گوشت را تناول میفرمود و استخوانها
پیش خود میداشت چون از طعام فارغ شد شکر بجناب احدیت کرده استخوانهای کنجشکان
را دور انداخته فرمود که ما کار خود کردیم و شما کار خود کنند آن کنجشکان باذن الله تعالی پرواز آمدند

و دانه به بچگان خویش خورانیدند از انجمله اینست که چون حضرت قطب الاقطاب قدس سره
بمکان حضرت شاه دوست محمد علیه الرحمه تشریف می آوردند شاه محمد آفاق صاحب سجاده شاه
پیر محمد لکهنوی که گروه شان در لکهنؤ مشهور است برای ملازمت و تعلیم و تلقین مخفی از شاه پیر محمد
بحضور حاضر میشدند و تا قیام آنجناب هر روزه حاضر میماندند روزی در ایام برشگال بوقت شب
حاضر شدند و باران باریدن گرفت بسبب بارش مفرط کشتی ها در سیل رفتند و ملاحان راه
خانه های خود گرفتند شاه محمد آفاق در دل خود اندیشه کردند که اگر بوقت فجر شریک نماز نخواهم شد
شیخ ما خواهد دانست که مخفی از ما بفقیری دیگر ملاقات میدارد حضرت شاه دوستی قدس سره
از علم باطنیه دریافته فرمودند که بیا محمد آفاق ترا رسانیده بیایم پس برخاستند و او را همراه گرفته
و بر دریای گومتی تشریف آوردند و در دریای مذکور تا بزانو در آمده فرمودند که ازینجا راه رست
است بر و آب زیاده از زانو نیست شاه محمد آفاق تمام دریا عبور کرده آب زیاده از زانو
نیافتند و میدیدند که پیش و پس و راست و چپ وی زیاده از نیزها ایستاده است و اینهم از
کرامات جناب ممدوح بود که در انوقت باران بسیار می بارید لیکن بر بدن شاه محمد آفاق
قطرهٔ آب نمیرسید از انجمله اینست که نواب برهان الملک سعادت خان یومیه ساکنان
قصبهٔ سندیله ضبط نمود شرفای آنجا بلکهنؤ رفته بنا بر معافی رفتند و سعی ها کردند بمقصد نرسیدند
حضرت قطب الاقطاب قدس سره بمکان حضرت شاه دوستی تشریف فرما شده بود شرفای
سندیله بحضور حضرت قطب الاقطاب حاضر شده عرض حال کردند حضرت شاه دوستی علیه الرحمة
فرمودند که قل هو الله بخوانند کسی گفت که سه بار ختم سورهٔ اخلاص بدین طور کردیم که یک لکهه
بست و پنجهزار سورهٔ اخلاص هر بار خواندیم لیکن فائده نبخشید حضرت شاه موصوف در انوقت
در استراحت بود این سخن شنیده برخاسته نشست و فرمودند که قل هو الله یکبار اگر بسیار خوانند

دو بار و اگر غضب افتد سه بار لکھو کھا خواندن چلیست شخصی ازان شرفا عقل و فراست بسیار
داشت عرض کرد که انچه آنجناب میفرمایند راست و درست هست لیکن قصور خواندن ما یانست
ما را خواندن نمی آید بطوریکه آنحضرت ارشاد فرمایند بخوانیم فرمود دوات و قلم و قرطاس بیارند
حاضر آوردند جناب ممدوح الفاظ سورهٔ اخلاص بطور ناخواندگان یعنی بجای قاف کاف
و همچنین دیگر حروف ارشاد کرد آنمرد زیرک حسب الارشاد ترقیم نمود و رخصت شده معه همراهیان
بمکان خود آمد شخصیکه نوشته گرفته بود و دو بار خوانده بود که چوبدار برهان الملک معه پروانه معافی
ایمه متلاشی ایمه داران آمده پرسش کرد همه ها از اندیشه پنهان شدند یک کس از انمیان خود را
از مردم غیر قرار داده آمده گفت که شرفای سندیله همین وقت بجای رفته اند شما چرا تلاش آنها
میکنند چوبدار گفت که این پروانه معافی ایمه انهااست در دست میدارم بگیرند که حکم نواب است
که همین وقت از شهر بیرون روند همه ها این سخن شنیده بیرون آمده پروانه گرفتند و همان وقت
انمکان گذاشته بجای دیگر رفتند از انجمله انیست که پسر باغبان که حضرت شاه دوسی علیه الرحمة
با وی تعلق خاطر داشت روزی فرمایش اخیل و احضار ی یعنی لال و منیا که جانوری است
نهایت کوچک و سرخ رنگ و سرخ منقار و خالهای سفید و سیاه دارد و نرینه را که بصفت مذکور
می باشد لال و ماده اش را که کبود رنگ و منقار سرخ و خالها دارد منیا میگویند و در ملک بنارس و
پٹنه وغیره برنگ سبز و خالهای سفید مشهود کرده بود حضرت شاه موصوف به مهر از راه بالشیر لطیف
گذر کرد از جناب قطب الاقطاب قدس سره گفت که برای آوردن لال و منیا بموجب فرمایش
پسر باغبان عزم پٹنه میدارم ساعتی توقف کرده تشریف فرما شد بعد دو ساعت چیزی کم و بیش لال و
منیا برنگ سبز آورد و از حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی ملاقات کرده بلکهنؤ
تشریف فرما شد از انجمله انیست که طبیعت حضرت شاه دوسی قدس الله سره العزیز کسلمند شد

حضرت قطب الاقطاب برای عیادت شاه موصوف بلکهنؤ تشریف فرما شد و همدران عرصه حضرت
شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز نیز بیمار بود چون جناب ممدوح از حضرت شاه
موصوف ملاقی شد شاه ممدوح پرسان حال حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره گردید
حضرت قطب الاقطاب حال بیماری که طوالت کشیده بود بیان فرمود حضرت شاه دوستی
فرمود ای عبدالرزاق شما بسیار بیدرد هستید که فرزند خود را در چنین حالت بیماری گذاشته
اینجا آمدید باز بروید حضرت قطب الاقطاب قدس سره فرمود که محبت قلبی که از شماست بر
محبت وی غالب تر گشت ازین سبب برای عیادت شما آمدم شاه موصوف بجدی مجوز شد
که جناب ممدوح را یکدم نشستن نداد لاچار مراجعت بیانسه شریفه فرمود شاه موصوف بوقت
روانگی فرمود ای عبدالرزاق از هردو بیماران یکی نیست حضرت قطب الاقطاب قدس سره
را اندیشه فرزند خود بخاطر گذشت فوراً شاه ممدوح حضرت قطب الاقطاب قدس سره را
طلبیده فرمود که اگر فرزند شما غلام دوست محمد در دنیا خواهد ماند فاتحه خوان ما و شما خواهد شد
من ازین جهان رحلت خواهم کرد و هرگاه که ازین عالم رخت حیات خواهم بست بشما خبر خواهم
کرد بعده جناب قطب الاقطاب قدس سره تشریف فرما بیانسه شریفه شد چون شاه موصوف
بلقای حبیب پیوست بتصرف باطنیه خبر نمود جناب قطب الاقطاب قدس سره فی الفور عازم
لکهنؤ شد چون بباغ مسکن شاه موصوف رسید جنازه تیار ساخته مردم حضار باراده نماز
بودند جناب ممدوح شریک نماز شد و از دست خویش بتاریخ بست و هفتم جمادی الثانی سنه ۱۱۲۲
یکهزار و یکصد و بست و دو من الهجرة المقدسه مدفون ساخت و مزار شریفش در همان باغ
قریب دریای گومتی متصل پل تعمیر ساخته نواب آصف الدوله مرحوم در رانی منڈی
واقع و مشهور است و حالا از نشان باغ هیچ نیست مگر چند درخت تمر هندی وغیره هستند و در

اراضی باغ چند خانه آباد اند و در باقی زمین مقابر خلائق هست و احوال کرامات شاه ممدوح
زیاده از حد تحریر اند بعضی از انکه بشمول احوال حضرت قطب الاقطاب قدس سره بوده است بقلم
آورده بمقصد اصلی که ذکر شریف حضرت قطب الاقطاب قدس سره است باز میگردد
از انجمله اینست که روزی آنحضرت از بانسه شریف بعزم لکهنؤ فرمود پاسبان که از قوم هنود
اند بنزدی پیر فتند و جناب ممدوح در آنوقت تنها بود یکی از انها شمشیری کشید و دست برداشتن
خواست که بر آنحضرت قدس الله سره الاصفی زند همچنان دست وی در هوا ماند آنکس نادم
شد و بر پای مبارک افتاد و عذر تقصیر نموده عرض کرد که خطای من معاف فرمایند جناب ممدوح
عفو تقصیرش فرمود دستش بدستور بحالت اصلی گشت باز همان شخص گفت که عرضی دارم
اگر قبول شود جناب مقدس و معلی فرمود چه عرض داری بعرض رسانید که آنجناب چیزی
از نشان فقیری در ملبوس خاص نمیدارند اگر نشانی در ملبوس باشد بهتر است آنحضرت قدس سره
عرض وی پذیرا فرمود از آن روز دستار مبارک و چادر و گاهی رومال نیز در گیرو خواه بشنجرف
رنگ کرده با خود میداشت از انجمله اینست که از زوجه اولی آنحضرت قدس سره را اولاد
نبود و برادر کلان جناب ممدوح سید ابو تراب چهار پسر داشت یکی را جناب مقدس و معلی
بفرزندی خود گرفته بود روزی از آن پسر فرمود در بیخ تمر هندی که بر دروازه اشرف
نشانیده جناب ممدوح است آب پاشی نماید وی بحسب ارشاد در بیخ تمر هندی آب از چاه
کشیده میریخت همدران وقت سید ابو تراب آمده پسر خود را در آن کار دیده ناخوش شده
از آب پاشی باز داشته همراه خود بخانه برد و کلمات ناخوشی در اثنای راه میگفت چون
باندرون خانه رسید اهلیه ابو تراب سبب خفگی پرسید سرگذشت بیان کرد اهلیه شان گفت
هر کس که اولاد نمیدارد قدر اولاد نمی شناسد و هر کس اولاد نداشته رویش دیدن روا نیست

چون این گفتگوی او زوجہ شریفہ آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی شنید ازبس رنجیدہ خاطر شد وخود را بر فراش انداخت وعادت وی چنان بود کہ قبل از تشریف آوردن جناب ممدوح بخانہ شریف طعام تیار کردہ میداشت وقتیکہ آنحضرت قدس سرہ بخانہ تشریف فرمامیشد طعام ماحضر بحضور می آورد آنروز کہ این کلمات ناملایم از گوش خود شنیدہ بود از ناخوشی ہیچ طعام تیار نساختہ چون آنحضرت قدس سرہ بخانہ رونق افزا شد فرمود کہ چیزی طعام تیار نکردہ اند جواب نیافت باز جناب ممدوح پرسان حال شد جواب نداد چون نوبت بتکرار رسید زوجہ شریفہ آنحضرت ہمین گفت کہ بخانہ پدر من رخصت فرمایند جناب ممدوح متعجب شدہ فرمود کہ سبب چیست بیان نمایند در جواب عرض کرد کہ آنجناب کتخدائی دیگر کنند شاید از زوجہ ثانیہ اولاد شود والا مرا بخانہ پدری رسانند تا کہ ازین ہر دو امر یک امر منظور نسیفرمایند سبب خفگی بیان نخواہم کرد آنحضرت فرمود کہ انچہ مرضی شما خواہد بود بعمل خواہد آمد لیکن از سرگذشت مطلع نمایند چون حال گفتگوی سید ابوتراب و زوجہ شان مفصل بجناب اقدس بیان نمود خفگی بمزاج اشرف پیدا شد فرمود حق تعالی را طاقت ہست کہ صاحب اولاد را بی اولاد و بی اولاد را صاحب اولاد گرداند و آنحضرت قدس سرہ ہمدران شب چنان بخواب دید کہ در خانہ برادر کلان وی تصفیہ بجاروب مینمود پس درہمان سال سید ابوتراب وہر چہار پسرانش وفات یافتند کسی از اولاد شان باقی نماندہ واہلیہ شان زندہ ماندہ بود بعد وفات آنحضرت قدس سرہ از حضرت شاہ غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز گفت کہ از نام من ہیچ نشانے در دنیا باقی نماندہ چیزے یادگار من باشد یکصد روپیہ مرا بدہند کہ یک چاہ باسم خود تیار نمایم جناب ممدوح روپیہا دادہ چاہ باسم وی تیار کنانیدہ داد چنانچہ تا حال آنچاہ در بانسہ شریفہ متصل حویلی

بطرف مشرق مائل بجذوب موجود است خلایق ازان آب مینوشند از انجمله حکایت است که روزی
در ایام بهار که درختهای پلاس گل آورده بودند آنحضرت قدس سره برای سیر موافق معمول
بر حوض سعده مؤ تشریف فرما شده بودند آنوقت بر مزاج اشرف کمال سرور و ذوق محبت
الٰهی مستولی گشت در فرط شوق با هر یکدرخت پلاس هم آغوش شده این بیت بر زبان فیض
ترجمان می آورد بیت برگ درختان سبز در نظر هوشیار * هر ورقی دفتریست معرفت کردگار
و شاه رحمت الله و سواسی که همراه رکاب سعادت بود نیز در شوق و محبت الٰهی باتباع پیر و مرشد
هر درخت را در بر میکشید و چیت رام با جیم معجمه مفتوح و یای ساکنه که فقیر سنهه و بیراگی بود
در موضع رامپور که بفاصله سه کروه از بانسه شریفه بطرف مغرب است مسکن داشت همدران جنگل
گاؤ میشان خود میچرانید از شاه رحمت الله پرسید که معنی این بیت چیست شاه موصوف معنی
بیان نمود بیراگی معز الیه گفت انچه شاعری گفته است این چنین نمیتواند شد که هر ورق دفتر
معرفت الٰهی باشد جناب اقدس گفته بیراگی شنیده فرمود که بر تو نظر فقیری نافتاده است
اگر می افتاد از رگهای هر برگ انچه میگویم میدیدی برو و زیر هر درختیکه خواهی بنشین آن درخت
ترا تعلیم خواهد کرد چیت رام زیر درختی نشست فی الحال آن درخت گویا شده او را تعلیم نمود
بیراگی معز الیه بمطلب خود کامیاب شد ازان روز بیراگی معز الیه بجناب مقدس اعتقاد
کلی داشت و در خلوت و جلوت حاضر میماند و استفاده محصول میساخت از انجمله حکایت است که
روزی آنحضرت قدس سره بموضع رامپور بمکان چیت رام بیراگی حسب استدعای ما مبرده
تشریف فرما شده بود و چیت رام فقیری را از چیله های خود جانشین میکرد و جمله فقرای اهل اسلام
و هنود و زمینداران آنجوار که از مسلمانان و هنودان بودند همه را دعوت کرده طلب داشته
بود و سنگت بازان در محفل رقص میکردند یک سنگت باز را لباس زنانه پوشانیده کشن لیلے

کنهیا قرار داده و دیگر بگت بازان را لباس زنانه در بر کرانده زنهای وے مقرر کرده بودند
از اقوال کبیر چیزی بیسرائیدند آنحضرت قدس سره را خوش آمد سر بمراقبه فرو برده کیفیتے
که از خالق خود حاصل کرده بود مخفی میداشت همدرین عرصه بگت بازان روبروی آنجناب
مقدس آمده بآواز بلند و فصیح سرائیدن گرفتند جناب ممدوح را غلبه وجذبه محبت الٰهی زیاده
تر شد در حالت جذبه چشم مبارک کشاده نگاه انور بر بگت بازان افتاد همه ها در گریه آمدند و
رقص و تلبیس خود فراموش کردند و بجانب راست وچپ آنجناب فقراء مسلمانان و بیراگیان
و دنیا داران اهل اسلام و هنود نشسته بودند هر که چشم مبارکش افتاد همه ها در گریه
آمدند و از خود رفتند عجب حالتی دران مقام بر هر خاص و عام طاری گشت شاعری گوید
شعر هفتاد و دو ملت گردش چشم تو میسازد ٭ بیک پیمانه رنگین کرده یکشهر محفلها ٭ آنحضرت
از انجا برخاست و زیر درخت برگد که همدران مکان بود تشریف فرما شده استراحت نمود
و از حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره فرمود که سر بمالند و زنانخان را حکم کرد که کف پا
را مالش نمایند یکی از برادران فتی چیت رام و پسرام که از طرف مشرق و از راه دور آمده بود
از نا مبروها گفت که این چه حال بود گفتند که حضرت شاه عبد الرزاق که از اکمل اولیاء الله
اند بر او شان غلبه محبت الٰهی بود بهر طرف که از چشم مبارک نظر میفرمود تاثیر میکرد موجب گریه
همین بود و بعده آنکس از چیت رام گفت که ما را انچه از گروی خود رسیده بعمل آورده ایم لیکن دیدار
کشن حاصل نگشت چیت رام گفت که انچه شما را از گروی شما رسیده بعمل آوردند و ما را
انچه از گروی ما رسیده است بشما میگوییم لیکن طاقت دیدار کشن ما را نیست همین جناب
که از ینجا برخاسته زیر درخت برگد رونق بخش اند او شان البته طاقت میدارند که شما را
از دیدار کشن مشرف سازند آنکس برخاست و بجناب مقدس و معلی آمده استدعای

دیدار کشن نمود جناب ممدوح فرمود که درین وقت کشن در مجلس حاضر و موجود بود شما ندیدید
عرض کرد که اگر میدیدم چرا بحضور مستدعی میشدم آنحضرت قدس سره وی را چیزے از
اشغال هنود ان تعلیم فرمود او بمکان خود رفته بعمل آورد و همان روز از دیدار کشن کامیاب
شد بعده آنکس یازده روپیه و یک تهان شایسته خانی بطریق نذر حاضر آورد آنحضرت فرمود
که این حق چیت رام است باو شان بدهند آن شخص عرض ساخت که نذر شان گذرانیدیم
این نذر حضور اقدس و معلے است بعد مبالغه تمام پذیرای عرض وی کرده جناب ممدوح
بحضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره فرمود که یک روپیه ازین مبلغان بگیرند و چیزے
برای خواهران خود از قسم شیرینی خرید نمایند که آنها امیدوار خواهند بود بموجب حکم یک روپیه
گرفت و مابقی آن شخص از انجا برده بچیت رام داد بعده صبحی آنحضرت قدس سره اراده
خانه شریف نمود چیت رام تهان شایسته خانی بحضرت شاه غلام دوست محمد گذرانیده
عرض کرد که نصف تهان خود بگیرند و نصف بجناب والده ماجده خود گذرانند از انجمله
اینست که پرسرام ساکن موضع کنهولی که از بانسه شریفه دو کروه مابین شمال و مغرب
است بجناب آنحضرت قدس الله سره الاصفی اعتقاد کلی داشت و هر روزه حاضر میماند
روزی اقرار بحضور کرد که فردا بمقام سعده مؤ حاضر خواهم شد آنروز بارش باران بسیار
شد و دریاچه کلیانی که مابین راه است بجوش آمد پرسرام بموجب وعده بر کناره کلیانی آمده
نشست هر چند خواست که عبور کند لیکن بهیچ نوع گذر کردن نتوانست و آنحضرت قدس سره
بسعده مؤ تشریف آورد از چیت رام که حاضر بود فرمود پرسرام ایفای وعده نکرد نامبرده
عرض کرد که بسبب کثرت بارش کلیانی بجوش آمده ازین موجب آمدن نتوانسته باشد
و پرسرام که بر کنارهٔ دریاچه مذکور حیران نشسته بود در آنجا صورت مثالی آنحضرت نمودا

شده فرمود ای پرسرام باین طرف نزد من بیا عرض کرد که شناوری نمیدانم چگونه برسم ارشاد
شد که جای شناوری نیست بیا پرسرام پا در آب نهاد اصلا از آب تر نشد نوعیکه در خشکی
میرفت بهمان طور بر آب گذر کرد چون برکناره ثانی دریاچه آمد صورت مبارک از نظرش
غائب شد بیراگی مذکور بسعده مؤ آمده بحضور حاضر شد وقتیکه جناب مقدس عزم خانه فرمود
پرسرام عرض نمود که وقت آمدن از امر اشرف عبور کالیانی کردم حالا بچه نوع از دریاچه
مذکور گذشته بمسکن خواهم رسید ارشاد شد که نه آنوقت عبور دریاچه کرانده ام و نه اکنون خواهم
کنانید کسیکه آنوقت عبور کرانده است حالا هم خواهد کنانید پرسرام رخصت شده یکساعت
شب گذشته برکناره کلیانی رسید پاهای خود در آب گذاشته نام آنحضرت قدس سره بر
زبان آورده عبور دریاچه کرد اصلا اثر آب بر پاهایش مفهم نشد (۳۸) از انجمله اینست که در ماه
مرداد که بهندی بهادون نامند بتاریخ هشتم ماه مذکور که روز تولد کشن مشهور است هنودان
بروز مذکور رسم شادی و خوشی میکنند یکبار بتاریخ مذکور پرسرام محفل شادی مقرر کرده هم مشربان
خود را طلبداشته بود و از باعث اعتقاد که بجناب آنحضرت قدس الله سره الاصفی داشت نیز
متکلف شده بود و طعامیکه برای آنجماعه پخت کرده بود کم بود و مردمان بسیار جمع شدند پرسرام
مضطرب شده بحضور عرض ساخت که حالا از باعث کثرت مردمان و قلت طعام هتک
حرمت من میشود و هیچ وجه و تدبیر اجناس هم نمیرسد که افزونی طعام نمایم آنحضرت قدس سره
فرمود معمول فقرا اینست که آنچه هم میرسد باتفاق مقسوم خود هرچه باشد میخورند بر و بدانچه موجود
است با خودها تقسیم کرده بخورید پرسرام عرض کرد که این امر برای اهل اسلام است که آنچه
ما حضر باشد یکجا کرده مقسوم خود میخورند و معمول هنود اینست که هر واحد بخش خود علیحده میگیرد
ازین سبب اندیشه بسیار است که این طعام قلیل بمردم کثیر چگونه خواهد رسید آنحضرت را

ترحم بر حالش شد بفرزند خود حضرت شاه منگری قدس سره فرمود برو و بر دروازه مطبخ بنشین
شاه موصوف عرض کرد که از رفتن من چه خواهد شد اگر آنجناب تشریف فرما شوند البته از برکت
قدوم میمنت لزوم طعام برکت پذیر خواهد شد جناب ممدوح فرمود برو و بر دروازه مطبخ یا
غوث الاعظم بنویس الله تعالی از برکت و عظمت این اسم اعظم آنچنان برکت بطعام خواهد بخشید
که بهر یک بکثرت و بخوبی خواهد رسید و باقی خواهد ماند شاه منگری حسب ارشاد بجا آورد همچنان
شد که آن طعام قلیل بمردم کثیر بکثرت رسید و باقی ماند از آنجمله انیست که آنحضرت قدس الله
سره الاصفی اکثر میفرمود که این زمین حویلی من و گرد و پیش وی مرد و دولت را قبول نمیسازد
کسی از اولاد من بر این قطعه زمین خانه خود احداث نکند هر چند که عالم مستورات برای
احداث مکان عرض میساختند پذیرا نمیفرمود و در جواب همین ارشاد میشد که برای گذاشتن
اینهم بسیار است شبی بوقت یکپاس باقیمانده بهادر نامے خادم خاص را بیدار کرده فرمود که
چراغ روشن کرده برا اینجا بنه و بیدار باش جناب طاهره و مطهره حضرت فاطمة الزهرا علیها السلام
و حضرت امیر المومنین اسد الله الغالب علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه آثار بنای خانه
من بر این زمین نهاده اند بعد از ان خود نیز برخاسته نشانی کرد صبحی بر همان نشان تیاری
حویلی فرمود و حالا آن مکان که تعمیر کرده آنحضرت قدس سره است از و تجاوز و تفاوت نشده و
جناب ممدوح تا بقای حیات ظاهری و هم حضرت شاه سید غلام دوست محمد و حضرت سیدنا
و مرشدنا سید شاه غلام علی قدس الله اسرارهما در همان حویلی متبرکه سکونت میداشتند و
الحال جناب مرشدزاده عالیمقدار حضرت شاه سید شبیر علی صاحب ادام الله برکاته در آن حویلی
متبرکه استقامت میدارند و در آن حویلی یک دالان سه دره مشرق رویه معه کوٹها ها و غیره تعمیر
کرده حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی است و دالان سه دره و یکدره جنوب رویه

ودو کوٹھہ حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس سرہ العزیز تعمیر فرمودہ اند یک سہ درہ و
یک دره شمال رویه و یک دالان سه دره مغرب رویه و مکان بالاخانه و دروازه بنا کرده
جناب پیر و مرشد برحق حضرت شاه سید غلام علی نور الله مرقده است و جناب قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی انهم میفرمود که نخواست زمین این حویلی که تعمیر کرده ام از برکت نا
نهادن جناب اطهره و مطهره حضرت فاطمة الزهرا علیها السلام و حضرت امیر المومنین علی
ابن ابیطالب کرم الله وجهه زائل شده لیکن کسی از اولاد من گرد این حویلی خانه نسازد و
بتاکید مزید ممانعت این امر فرموده و نیز ارشاد کرده که اگر کسی را از اولاد من اراده تعمیر حویلی
باشد یک قطعه مزید و همه که بطرف شمال است در آنحویلی خود احداث سازد از انجمله اینست
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی در ملک دکن تشریف فرما بودند روزی عزم سیر فرمود که در
اثنای راه دید که راه بدو جانب است یکی بطرف آبادی و دیگری بسوی جنگل از سهو راه جنگل
پیش گرفت و تا وقت عصر راه رفت هیچ نشانی از آبادی بنظر انور نیامده بر کناره حوضی که
همدران جنگل بود رسید بضرورت همانجا استقامت ورزید و برای بستن اسپ به سائیس امر
فرمود و خود در آن حوض وضو کرده نماز عصر ادا کرد بعده شخصی بر اسپ سوار آمده پرسان حال
گشت که از کجا می آئید و کجا قیام میدارید آنحضرت قدس سره فرمود که جای سکونت جولر
لکهنو است آنکس گفت که همان لکهنو که از ماست جناب ممدوح فرمود که این نمیدانم که از ماست
و یا از شما است مگر لکهنو شهریست در صوبه اختر نگر اوده بملک هندوستان از ساکنان جوار
آنشهر هم باز آن شخص گفت که شما مهمان من هستند بجمعی تمام قیام فرمایند این بگفت و بطرفی
راهی گشت بعد رفتن وی یک شیر و یک خرس آمده نشستند پس از ان دو کس حلوا حاضر
آورده و برای تناول عرض نمودند آنحضرت قدس الله سره الاصفی قدری از ان

تناول فرموده باقی بسائیس بخشید او هم خورده مابقی را باسپ خورانید آن هر دو کس عرض کردند
که رام و لچهمن که شنیده باشند ما یان هستیم این شیر و این خرس را برای پاسبانی مقرر کرده ایم
صبح حاضر شده راه آبادی عرض خواهیم ساخت بعده رخصت شده آنحضرت قدس الله
سره الاصفی شب در آنجا گذرانیده علی الصباح بعد ادای نماز سوار شد در اثنای راه دو
طفل چند گاؤمیش میچرانیدند از انها راه آبادی پرسید آنها راه آبادی عرض کردند جناب ممدوح
اندکی راه رفته بود بخاطر اشرف گذشت که رام و لچهمن گفته بودند که صبحی راه آبادی عرض
خواهیم کرد غالبکه همین طفلان بوده باشند از انجا معاودت فرموده بمکانیکه از طفلان ملاقات
شده بود تشریف آورده در آنجا طفلان و گاؤمیشان را نیافت باز از انجا بجانب آبادی
تشریف فرما شد از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بقصبه سهالی
تشریف فرما شده بود مولانا نظام الدین و مولوی کمال الدین و مولوی محمد رضا قدس الله
اسرارهم همراه آنجناب بودند مولوی محمد رضا قدس سره بوقت شب بر مزار والد بزرگوار
خویش یعنی مولا قطب الدین شهید رحمة الله علیه بجهت اشتغال اشغال رفته بودند چون
فارغ شد از انجا اراده حاضر شدن بجناب اقدس کرد زیر درخت تمر هندی که بر دروازه قاضی
محمد غوث مرحوم واقع است آمد شخصی را دید که زیر درخت تمر هندی معه چار پنج زنان استاده
است در دل مولوی ممدوح گذشت که این مرد زانی و این زنها فاحشه اند پاهای خود
بر زمین زد که از آواز آن مرد و زنها متفرق شوند هر چند که مولوی ممدوح پاهاے خود
بر زمین زد آن مرد و زنان متفرق نشدند لاچار مولوی موصوف قصد حاضر شدن بجناب مقدس
معلی که بر مکان قاضی معز الیه سکونت میداشت نمود چون برابر آنها رسید آنکس گفت که
مولوی مولوی پیر و مرشد خود را سلام من با پدر رسانید مولوی ممدوح را ملال و غصه بیاد گشت

شد بحضور حاضر شده عرض کرد که حالا رویه این قصبه نیز مبدل گشت آین وقت که زیر درخت
تمر هندی آمدم دیدم که شخصی با چهار پنج زنان فاحشه ایستاده است هر چند پاهای خود بر زمین
زدم که از اینجا کناره گیرند هیچ بخیال نیاوردند همچنان استاده ماندند چون برابر شان رسیدم
آنمرد گفت که سلام من بجناب پیر و مرشد خود برسانند از شنیدن این سخن آنحضرت متبسم شده
فرمود که محمد رضا شما دانستند که آنکدام کس بود مولوی موصوف عرض کرد که اینقدر دانستم که
آن مرد زانی با زنان فاحشه استاده بود باز جناب ممدوح فرمود که آنمرد کشن یعنی کنهیا بود و
آنزنان از محبان وی بودند از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره تعمیر حویلی شریفه
میفرمود و مزدوری مزدوران زیاده شده بود و تدبیر ادای آن بظاهر نبود صورت کشن یعنی
کنهیا حاضر شده عرض ساخت که زیر این درخت تمر هندی که پیش دروازه حویلی مبارک است
دفینه خزینه است هر قدر که احتیاج و مطلوب باشد ازان بگیرند آنحضرت فرمود که پیش خالق
و رازق ما چه کمی است که از شما بگیرم بعده صد روپیه از جای بطریق نذر آمدند آنرا حواله رودیتا
فرمود و مزدوری ادا نمودند از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره را شیخ عصمت الله عرف
شیخ متو با میم مفتوح و تای مشدد و مضموم و سکون واو ساکن موضع رسولی که از بانسه شریفه
سه کروه بطرف مغرب مائل بجنوب است پیغام داد که خطبه دختر من بحضرت شاه غلام دوست محمد
قدس سره مقرر نمایند آنحضرت انکار فرمود که در خانه شما آسیب جن است کدام کس از یاد
خدا و رسول خدا صلی الله علیه وآله واصحابه وسلم فراموشی گزیده در فکر افتد که امروز دختر
بیمار است و امروز پسر تجرید و انکار آن جن بجناب اقدس حاضر شده عرض کرد جائیکه فرزند آنجناب
قدم شریف خواهد برد مرا چه مجال است که بچشم غضب خواهم دید و بی ادبی خواهم نمود بلا فکر
وسواس پیغام قبول فرمایند آنحضرت قدس سره قبول فرمود و کتخدائی حضرت شاه غلام دوست محمد

قدس سره نمود آن جن تا حال در آن حویلی قایم است و میماند و هرگز پیرامون کسی از خورد و
بزرگ نمیگردد بلکه بهر یک امور از رنج و راحت خود را شریک میسازد و از انجمله اینست
که روزی نزد آنحضرت قدس سره الاصفی شخصی آسیب زده چون آمد جناب ممدوح از سائیس
تازیانه طلب فرموده دو تازیانه بر آسیب زده زد فی الفور جن بفریاد آمده عرض نمود که گاهی
پیرامون این نخواهم گردید و اگر زنیکه آسیب زده می آمد رو بروی وی دختران و دیگر
اهل و عیال را آمدن نمیداد از انجمله اینست که شاهزاده و وزیرزاده عالم جنات برای
تعلیم و تلقین اشغال بحضور آنحضرت قدس سره حاضر میشدند روزی رخصت شده
بر هوا میرفتند چون در ٹڈاگاؤں که از بانسه شریف بطرف مغرب بفاصله یک کروه واقع
است رسیدند در آنجا حضرت شاه کرم الله قدس سره بعمر چهار ساله خلف حضرت شاه سید
غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز بخانه جد مادری و الد خود تشریف میداشت پیش
دروازه زیر درخت نیم همراه کودکان بازی میکرد و ثمر درخت مذکور میخورد وزیرزاده از
شاهزاده گفت که این نبیره حضرت قطب الاقطاب است همدران وقت شاه کرم الله بطرف
آسمان دید شاهزاده اجنه بنظر شفقت بطرف صاحبزاده عالیقدر روید از گرمی نظر شش
صاحبزادهٔ موصوف بیهوش شد باز از انجا شاهزاده و وزیرزاده بجناب اقدس حاضر شده
عرض کردند که بآنجناب معلوم است که خلقت مایان از نار است این وقت که از حضور مرخص
گشته میرفتیم صاحبزاده همراه کودکان بازی میفرمود بنظر شفقت سوی ایشان دیدیم از تاثیر
گرمی چشم مایان صاحبزاده بیهوش شده کسی را در آنجا بفرستید که چیزی خوانده دم کند که تاثیر
گرمی نگاه رفع شود و نیز عرض کردند که از خطائیکه بی قصد سرزده ندامتی میداریم امیدوار
عفو این خطا هستیم آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که هیچ تقصیر شما نیست و اگر بود

معاف نمودم و حضرت شاه غلام دوست محمد را بموضع ٹڈاگاؤن رخصت فرمود چون قریب
حویلی رسید آواز ناله و زاری شنید هر کدام را منع فرمود و آب طلبیده دم کرده بحضرت شاه
کرم الله نوشانید و هم از آن آب روی وی را بشست همان وقت صحت یافت از انجمله
اینست که شخصے از قدوائیان متوطن بالسه شریفه بود بر دختر او جنی تعشق داشت و کمال
تکلیف و ایذا میرسانید اهلیه شان بحضور آنحضرت قدس سره آمده حالش بعرض رسانید
که از عنایت آنجناب البته دفع این بلا خواهد شد آنحضرت فرمود که در این امور دخلی نمیدارم
آنزن مایوس شده گریه آغاز کرد که هنوز این دختر ناکتخدا است وقتیکه بر خلق الله این
سخن ظاهر خواهد شد انکار از این دختر خواهند کرد بر این سخن جناب ممدوح را بر حالش
ترحم شد فی الفور آن جن حاضر شده عرض نمود که بنده بر آن دختر عاشق صادق است
و چون جناب مقدس بحال وی رحم فرمود مارا نیز روی اقامت و نظر کردن بر حالش نماند
لیکن عرضے و غرضی دارم اگر بگوش عنایت استماع فرمایند آنحضرت قدس سره فرمود که
آن غرض خود عرض کن جن بعرض رسانید که آنجناب نیز معشوقی دارند و منهم واله و
شیدای آن دختر هستم آنجناب میتوانند که بے دیدن معشوق خود قرار گیرند و برین بنده ممانعت
منظور است فرمود که من در اطاعت و فرمانبرداری معشوق خود دریغ ندارم و بهر چه
رضای اوست می پردازم و جان خود را بوی تسلیم کرده ام و شما که معشوق خود را ایذا میرسانید
این عاشق را نشاید بعرض رسانید که انشاء الله تعالے از امروز ایذا نخواهم رسانید
لیکن از دور خواهم دید آنحضرت قدس الله سره الاصفے را این سخن پسند افتاد و از آنروز
آن دختر را هیچ ایذا و تکلیف نشد و تا حال در آن حویلی آن جن موجود است از انجمله اینست
که بر دختر کدام قدوائے آسیب جن بود و دایه اش کپورا نام داشت هر روزه نزد آنحضرت

قدس اللہ سرہ الاصفی آب برای دم کنانیدن مے آورد روزی زنان محلہ آب از چاہ
کہ پیش دروازہ مبارک است میکشیدند از دایہ مذکور پرسیدند کہ کجا آمدہ بودی گفت کہ
فلان دختر بیمار است ہر روزہ آب از حضرت قطب الاقطاب دم کنانیدہ میبرم و مینوشانم
و خلایق میگویند کہ ایشان صاحب کمال اند لیکن آن دختر را آرام نمیشود و پاے من
ناحق میشکنند این سخن جناب مقدس بگوش مبارک شنید کپور را طلب فرمود و در آن آب
کہ سابق دم کردہ بود لعاب دہن اشرف انداخت کپور را ہنوز بخانہ نرسیدہ بود کہ آن
جن نزد والیان دختر حاضر شدہ گفت کہ کپور را ناحق حضرت قطب الاقطاب را در غضب
آوردہ است شمایان گواہ باشید کہ این دختر را گذاشتم این بگفت و برفت ہمان وقت دختر
را شفا حاصل گردید باز اثرش معلوم نشد از انجملہ انیست کہ در بلدۂ لکہنؤ بدروازۂ
عالم نگر کہ از محلات آن بلدہ است جنی سکونت میداشت چون وعدۂ مرگش نزدیک رسید
از دیگر برادران خود گفت کہ من برای حصول شرف قدمبوس حضرت قطب الاقطاب میروم
و بشکل مار متشکل شدہ بحضور حاضر شد و در آن وقت جناب اقدس و اعلی زیر درخت برگد تشریف
میداشت مشرف بشرف ملازمت گردیدہ مرخص شد چون بر کنارۂ جوی کلیانپور رسید
شخصی آن مار را بکشت چون آنحضرت قدس سرہ از آنجا مراجعت بدولت خانہ نمود
آنرا در اثنای راہ مردہ دید فرمود کہ این جن است متشکل بشکل مار شدہ بود و چون جن بصورت
مار متشکل میشود باز تبدیل کردن صورت نمیتوانند از انجملہ انیست کہ تمامی عالم جنات
محکوم و فرمانبردار آنحضرت بود و بے تسخیر حاضر میشدند ہر گرا میفرمود کہ فلان کس
را آزار میدہی بگذار میگذاشت لیکن آنحضرت قدس سرہ چندان متوجہ بر این معنے
نمیشد بخیال اینکہ تابع مرضی دوست خود بود و سوای ذکر دوست چیزی دوست نمیداشت

در بحر حدیث دوست با مردیگر ملتفت نمی شد شخصی از عصبات مولانا نظام الدین قدس سرہ
بود او لیای او در قصبہ فخرپور کہ بنواحی بہرایچ است خطبہ اش مقرر کردند و برای مناکحت
وی متوجہ قصبہ مذکور شدند مولانا ممدوح و مردم کثیر ہمراہ وی شدند آن شخص بی سبب
در اثنای راہ مریض شد چون بآن قصبہ رسیدند مناکح را موافق رسم ہندوستان بر اسپ
سوار کردند بی سبب از پشت اسپ افتاد مردم متعجب شدند وی میگفت دانستم کہ مرا کسی از
اسپ فرود آورد القصہ مناکحت کرد و مراجعت بخانہ کہ ازان قصبہ چاردہ یا پانزدہ
کروہ مسافت است نمود لیکن در بیماری تپ و کسل بدن و احتباس بول قریب یک
شب و روز مبتلا ماند بعدہ چون زوجۂ وی را بخانۂ ابوین فرستادند چنانچہ رسم شرفا و نجبای
آن نواح است کہ بعد نکاح چند سال زن بخانہ ابوین میماند و گاہ گاہ بخانہ زوج میرود
آن شخص را چون بعد چند ماہ بیماری رفع شد و صحت کلی حاصل گردید عزم رفتن بقصبہ
مذکور کرد جنی بجناب آنحضرت قدس سرہ حاضر آمدہ عرض کرد کہ فلان را منع فرمایند کہ قصد
رفتن آنجا نکند جناب ممدوح از بعض عصبات وی فرمود کہ او را منع کنند تا گرد این کار
نگردد ورنہ بلای عظیم بسرش خواہد رسید کہ رفع آن متعذر خواہد بود چون در اولیای وی را
عقیدت بجناب اقدس نبود باتباع امر نپرداختہ بجز عزیمت قصبہ مذکور شد چون مقرر شد کہ
فردا بآن قصبہ راہی شود آخر شب قبل از بیدار شدن دو جن حاضر شدند و او را بیدار ساختند
دانست کہ کسی برای روانگی بیدار کردہ گفت فلان کتاب من آنجا نہادہ است ہمراہ خواہم
برد یکی ازان دو جن کتاب حوالہ نمود بعد ازان آنکس می بیند کہ دو شکل مہیب برنگ سیاہ
و جسیم بطور پہلوانان و نکروہ حاضر اند یکے ازان وی را برداشت و بدیگری کہ بر کنارہ
سقف بود وا داد بگرفت درین وقت آنکس از ہوش رفت بعد لمحہ مردم خانہ بیدار شدند

وی را نیافتند تجسس نمودند اثری ندیدند نالان شدند آن شخص بعد افاقت میگفت که آواز
ناله و فریاد می شنیدم القصه شخص مذکور خود را در نواحی قصبه دیوه که از سهالی سه چهار کروه
مسافت دارد بر کناره حوضی یافت و در افاقت آمد و حیران ماند و در پای او آثار ماندگی
و آبله و درج معلوم میشد دران هنگام یکی از اجنه چادری برنگ زرد آورده بوے داد
بعده ازان موضع قصبه دیگر قریب بود در آنجا رفت و بخانه کسی از متوطنان آنقصبه
ماند صاحب خانه بتواضع پیش آمد آن شخص حال خود پوشیده میداشت همه شب محفوظ
ماند چون بیدار شد خود را بر کناره آن حوض یافت و حوض مذکور ازان قصبه زیاده از
نیم کروه مسافت داشت حیران شد چه کند سعی بجائی نمیرسد در حال افاقت عزم آمدن
خانه نمود بوقت شام بخانه رسید تمام روز در قطع مسافت سه کروه بسبب ضعف و خراشیدگی
پاها گذشت در آن حال هیچ اثر از آسیب جن معلوم نمی شد چون بعد وقوع این حال
خویشان و اقربای وی نزد آنحضرت قدس سره حاضر شدند و برای دور شدن آسیب ملتجی
گردیدند جناب ممدوح ملتفت نشد هر چند این قدر کفایت داشت که اگر بچشم عنایت و
التفات در وی مینگریست آن شخص ازان آفت و بلا نجات می یافت والله اعلم باسرار
عباده لیکن التفات نفرمودند و این مصرع بر زبان مبارک ارشاد نمودند مصرع مردی از
غیب برون آید و کاری بکند و الیانش مایوس شدند بعد چندی درویشی ملامتیه که در عملیات
مهارت قوی داشت پیدا شد شخصی حلاق را چیزی تعلیم نموده و آن آسیب زده را بخانه
نشانیده بفاصله چند قدم بیرون خانه نشست و گفت اگر جنها آمده چیزی بگویند هرگز جواب
ندهی و خود در خواندن اسما مشغول شد بعد ساعتی آن جنها نمودار شدند بهمان صورت
مهیب شور و تخویف نمودند جواب نیافتند بعده الحاح و عجز بتکرار نمودند سود نکرد لاجرم

سست شدند و طاقت جنبش نماند پس آنها را در دو شیشه بند ساخت آن هر دو جن مثل دود شده داخل هر دو شیشه شدند بار بر آورد بهمان صورت متصور شدند باز در هر دو شیشه کرده در نواح زیدپور که از بانسه شریفه چهار کروه باشد دفن کردند گفت حالا جای تردد نیست پس آن زن را فرزندان شدند از انجمله اینست که در ملک دکن آنحضرت قدس سره بمکان فقیری استقامت میداشت در آن مکان چاهی بود زنان برای کشیدن آب مے آمدند آن فقیر بزنے از قوم کهتریان تعشق میداشت چون آن زن برای آب مے آمد تا که آب می کشید فقیر نزد چاه استاده میماند وقتیکه آن زن سبوها بر سر خویش گرفته میرفت تا دروازه خانه اش رسانیده مے آمد حضرت قطب الاقطاب را نیز یک گونه تعشق و تعلق خاطر با آنزن گردید روزی آنحضرت قدس سره را محبت او غالب شد چون آنزن برای آب آمد آنحضرت را ملاحظه کرده بکار خود مشغول گردید چون سبوها برداشته بخانه خویش روان شد جناب ممدوح نیز همراهی آنزن روان گشت فقیر مذکور تا بدروازه موافق معمول رفت و باز آمد و آنحضرت قدس سره تا اندرون دروازه تشریف شریف برد آنزن رو گردانیده در زبان هندی گفت خدای تو در تو نیست که در من می نگری این سخن بمزاج اشرف تاثیرے بخشید و بر جبین مبارک سروری لائح گردید باز از آن روز جانب آن زن نگاه نمیفرمود و بعد چندی از انجا بتلاش نوکری عزم فرمود اکثر سخن آنزن یاد میفرمود و سروری بر خاطر اشرف هویدا مے شد و میفرمود آن زن چه خوش گفت از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره در مهراج نوکر بود در آنجا امردی پرسوتم نام بسیار حسین و صورتش منظور نظر خلایق بود چنانچه میل خاطر اشرف هم بجانب وے گردید اکثر اوقات آنحضرت قدس الله سره الاصفی سوار شده بنابر

دیدنش تشریف می بردو انوار تجلیات محبوب حقیقی را برای العین در روے متجلی مے یافت
صورتش ہمہ حال حاضر پیش چشم آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی میماند روزی دیرا درد سر
چنان لاحق گشت کہ قرار نداشت گاہے سر را بلند کردہ بر فرش میزد و گاہے بر دیوار پدرش
گفت کہ این پسر را فلان و فلان از چشم مے بیند کسے چنان نیست کہ درد سری بکشد و دور
سازد جناب مقدس و معلے متوجہ بسوی او شد و درد سر کشید ہمدران ساعت صحت و
شفا یافت لیکن درد بر سر مبارک مستولے گشت و ایذا بسیار کشید آنحضرت قدس سرہ
پیش درویشے تشریف فرما شد وے ازین حال اطلاع یافتہ پرسان گشت جناب ممدوح
اظہار کرد وے نصیحت پیش آمد گفت چہ لازم بود کہ برائے ہندو بچہ ایذا بر خود اختیار
کردند آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی ہیچ جواب نداد بعد ازان اندرونش دعای خواند
درد دفع شد و صحت یافت مولانا نظام الدین علیہ الرحمۃ مے نویسد کہ گمان میبرم کہ
حیلہ ملامتیہ ست غالب آنست کہ بالتفات خویش صحت یافت بعد ازان جناب ممدوح
برای ملاقات مرتاضی متشرع کہ دقیقہ از دقائق سنت نبویہ علیہ الصلوۃ والسلام فرو
نمیگذاشت رفت و کیفیت ہمراہی آن معشوق بیان نمود آن شیخ مرتاض گفت کہ اگر آن ہندو
بچہ را شائبہ از محبت الٰہی مے بود حاضر نشید خطرہ شما است کہ ہیبت صوری رو نمود اندرین
اثنا صورت مبارک حضرت سید میر عبد الصمد خدا نما قدس اللہ اسرارہ و بارک اللہ فی
اخلافہ ظاہر شدہ فرمود محبوب خود را در خود باید نگریست و خود معشوق باید بود ہمان وقت
جناب ممدوح معشوق خود را در خود و اعضا ہ دیرا عین اعضا ہ خود یافت بعد ازین
دید معاملہ محبت وے از دل رفت بعد ازان چون اورا مید ید در نظر مبارکش حسن او
زیبا نمے آمد و قبل ازین پرسوتم متوجہ با آنحضرت قدس سرہ نمے شد بعد ازین میل طبع

بجانب جناب ممدوح بسیار بود و جناب مقدس التفات نمیفرمود لیکن الان قد ندمت
و ما ینفع الندم قد صنعت الذی صنعت از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله
سره الاصفی از لکهنؤ بانسه شریفه تشریف مے برد بجائیکه الحال نواب گنج آباد است
جنگل بود رسید در آنجا هر یک گیاه خاصیت خود ها عرض میساختند آنحضرت قدس الله
سره الاصفی نهجیکه مے شنید خاصیت هر یک را بیان میفرمود از آن میان گیاهی عرض
کرد که از من طلای خالص میشود که اگر بر یک من مس یک قطره عرق من اندازند طلای
خالص کردد و شاه رحمت الله رسواسی که از مریدان خاص آنجناب مقدس همراه رکاب
سعادت بود بمقتضای بشری بخیال وی آمد که انچه این گیاه خاصیت خود ظاهر میکند
راست خواهد بود صورت آن گیاه و نشان آن زمین را در دل خود منقوش داشته
همراه رکاب اشرف بانسه شریفه رسید چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی باندرون
محلسرا تشریف فرما شد شاه رحمت الله همان وقت که شب بود معاودت نموده جائیکه
آن گیاه را دیده بود متلاشی شد هر چند که جستجو کرد نیافت دانست که از باعث شب است
نیامد منتظر طلوع آفتاب بود چون صبح شد نشان زمین یافت لیکن آنگیاه از نظرش غائب
گشت مایوس شده باز آمد و عادت شریف آنحضرت قدس الله سره الاصفی چنان بود
که از یکپاس شب باقی مانده از اندرون محلسرا تشریف بیرون آورده طالبان حق را
تاکید باشغال و اذکار میفرمود و خود مشغول بحق میشد آن وقت که از محلسرا تشریف بیرون
آورده خلاف عادت بار بار این سخن میفرمود که اگر در قسمت نے باشد از دویدن هیچ نمیشود
حاضران ازین سخن متعجب بودند که این چه ارشاد میشود در این اثنا شاه رحمت الله نیز بخضور
حاضر شد آنحضرت فرمود ای رحمت الله وقتیکه آن گیاه خاصیت خود از من بیان میکرد

اگر ترا همچنین طمع دامنگیر بود آن وقت گیاه مذکوره راچرا نگرفتی والحال که برای تلاش
آن گیاه رفتی و نیافتی بجز ندامت چه حاصل گشت آنزمان مردم حضار دانستند که سر ارشاد
جناب اقدس واعلی این بود از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی
در بانسه شریفه بود شخصی از اکابر قصبه ردولی معه اهلیه خویش بر آستانه مبارک حاضر شده
مشرف بقدمبوس گشت و استدعای اولاد بجناب اقدس کرد جناب ممدوح باندرون خانه
تشریف فرما شد زوجه شریفه آنحضرت قدس الله سره الاصفی سفارش آن زن که
مستدعی اولاد آمده بود کرد جناب ممدوح فرمودند نانیکه نیکبخت اند اگر در نصیب شان
اولاد نمیشود شوهر خود را اجازت دیگر نکاح میدهند در آن وقت کنیز شوهر وی حاضر بود
این سخن از زبان مبارک شنیده از آن شخص بیان نمود وی بمجرد شنیدن این سخن بر اسپ
سوار شده روانه ردولی گردید و همان شب بدختری که همقوم او بود نکاح کرد چون این سخن
بآن زن رسید بسیار غم والم نموده میگفت که ایشان یعنی آنحضرت قدس الله سره الاصفی
را صاحب کمال شنیده بامید عطاے اولاد آمده بودم که من خواهند بخشید شوهر من هم
از من گرفته بدیگری دادند آنحضرت این سخن شنیده تبسم میکردند و میفرمودند که ما چه کنیم ما را آنچه
معلوم شد گفته دادیم آینده الله تعالی مختار کار خود است و آن شخص را فرزندان از زوجه
ثانیه متولد شدند و تاحال اولادش موجود هست از انجمله اینست که میر مشرف صوبه دار
اختر نگر اوده بجناب اقدس حاضر آمده بسعادت قدمبوس معزز گشت در آن وقت تذکره
سپهگری و فتح و شکست بود شخصی گفت که بوقت هزیمت زمین نیز میگریزد میر موصوف گفت
کسانیکه سپاهی اند از یکدست شمشیر میزنند و بدست دیگر زمین را میگیرند آنحضرت فرمودند
که آئید توبه کن این باختیار حق تعالے است چون میر موصوف رخصت شده ازهمین

راه بضلع رای بتی کنده ساکه بندآلبست در پرگنهٔ رودولی روانه شد در آن ضلع جنگ بمیان
آمد شکست فاش میر معز الیه را حاصل گشت نوبت باین درجه رسید که زنان الغلاقه
همراهیان میر موصوف را از اوندهای سگله وغیره میبردند و تمامی اسباب و اسپان از
همراهیان میگرفتند چون این حال میر موصوف دید بجناب مقدس و معلی حاضر گشته
معذرت بسیار کرد که از نادانی آنسخن بحضور انور عرض کرده بودم معاف فرمایند از آنجمله
اینست که شاه محمود ساکن قصبهٔ رودولی از اولیاء الله بود روزی بحضور آنحضرت
قدس سره حاضر شده عرض کرد که آنچه از پیر و مرشد من بمن رسیده بود بعمل آوردم از آن بتقدیر
حاصل شد که بجناب سرور کائنات علیه الصلوة والتسلیمات هرگاه که میخواهم حاضر میشوم
لیکن نمیتوانم که چیزی عرض کنم و از جناب اطهر مطهر نیز گاهی چیزی بمن ارشاد نمیشود لهذا
بحضور اقدس حاضر شدم که پیر من وفات یافت توجهات حضور پر نور چنان بحالم مبذول
شود که باین مطلب کامیاب شوم یعنی بجناب اطهر و مطهر حاضر شوم و تکلم هم شود آنحضرت
قدس سره فرمود که کسی بر آنجناب اقدس و اعلی حاکم نیست لیکن امروز برای شما عرض
خواهم کرد اگر منظور خواهد شد از شما گفته خواهد شد بعده جناب ممدوح بحسب عادت شریف
عازم سیر بطرف سعده مؤ شد و از شاه محمود فرمود بیا همراه من باش شاه موصوف همراه
رکاب شد چون آنحضرت قدس سره بر حوض سعده مؤ که جای یاد الهی مقرر بود رسید از
اسپ فرود آمده اسپ حواله شاه محمود نموده مشغول بحق شد و شاه محمود که اسپ را گرفته
استاده بود در همان حالت بجناب سرور عالم صلی الله علیه و آله و اصحابه وسلم حاضر و
مشرف شد جناب اطهر و مطهر از کمال نوازش فرمود پیش بیا آن محمود شاه موصوف پیش
رفت جناب پیغمبر صلی الله علیه وسلم دست مبارک بر پشت وی مالیده فرمود ای محمود آنچه

مطلب تو بوده باشد بحضور عرض کرده باشی بعد ازین شاه موصوف بحواس ظاهری آمده شکر گذاری بجناب آنحضرت نمود و اکثر میگفت که از توجهات حضرت شاه عبد الرزاق اینمرتبه حاصل شد که هرگاه هر مطلبی که مے باشد بجناب سرور انبیا صلی اللہ علیہ وسلم حاضر شده بی تکلف عرض میکنم و بجواب آن سرفراز میشوم از انجمله اینست که شاه نور الدهر قدوای ساکن قصبهٔ مسولی روزی از مسکن خود عازم بانسه شریفه شد و آن روز بخانهٔ حضرت قطب الاقطاب قدس سره نان ماش که از اقسام غله و راب که از قسم شیرنی است تیار شده بود چون خادمان طعام مذکور بحضور آوردند جناب ممدوح فرمود که امروز محبوب رسول خدا صلے اللہ علیہ وسلم می آید برای وی انچه ما حضر ہست ازان حصهٔ وے باید داشت خادمان حسب امر بجا آوردند بعده شاه ممدوح بحضور حاضر شد و گفت که نان ماش و راب خواهم خورد خادمان طعام مذکور که برای اوشان داشته بودند حاضر آوردند شاه موصوف آن طعام تناول نمود و آنحضرت قدس سره میفرمود که شاه نور الدهر را دیده ام که در آغوش حضرت فاطمة الزهرا علیها السلام آنچنان بازی میکند که اطفال در کنار مادر خود میسازند و روزی در مجلس شاه موصوف بعضی مردم اوصاف اولیاء اللہ بیان میکردند که فلان و فلان ولی یعنی حضرت عین القضات همدانی و حضرت شمس تبریز و حضرت بدیع الدین مدار قدس اسرارهم چنین و چنان بودند درآن میان شخصی تذکرهٔ آنحضرت قدس سره بطور حقارت کرد شاه نور الدهر شنیده مکرر سه کرر گفت که شاه عبد الرزاق بجائیکه آنها محو و گم شدند بهوشیاری تمام میرود از انجمله اینست که شاه کو در بکاف فارسی مدارے از اولاد ملتھی مدار ساکن قصبه کنتور بحضور آنحضرت حاضر شده احوال خوارق عادات و کرامات و زهد و تقوای حضرت شاه بدیع الدین مدار و مرشدان شان قدس اسرارهم بیان مینمود

وجناب ممدوح ہمین میفرمود که الحال ہم در امت محمدی این چنین مردم ہستند که از دیدن شان این چنین میتوانند شد شاه موصوف گفت که یکی از کرامات شاه بدیع الدین اینست که کسے تاب جمال وی نمی آورد برقع بر رو میداشت آنحضرت قدس سره فرمود که الحال نیز در بندگان الله تعالیٰ این چنین ہستند که کسی تاب جمال شان نمیتواند آورد بعده دست مبارک بلند کرده وکف دست کشاده فرمود که اگر تاب دیدن باشد ببین چون شاه موصوف نظر بر دست مبارک کرد تاب وطاقت دیدن نماند واز ید بیضا روشن تر نمود بیتاب شده بیہوش افتاد وآنحضرت قدس سره از انجا برخاسته باندرون خانه شریف تشریف فرما شدند واز حضرت شاه غلام دوست محمد وشاه محمد مقیم قدس الله اسرارہما فرمود که خبر گیری ایشان خواہند کرد بعد دیری شاه موصوف بہوش آمده گفت که چون دست مبارک را دیدم فرق در ید الله وید شاه عبد الزراق نیافتم از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره بقصبہ ردولی تشریف فرما شد میر فیاض الدین ساکن قصبہ مسطور که ذی عزت وعمده روزگار بود بجناب ممدوح بیعت داشت بحضور حاضر شده دعوت نمود وآنحضرت قدس سره را بخانه خود برد وقت تیاری طعام جناب ممدوح باندرون خانه تشریف فرما شدند دران ایام دختر میر فیاض الدین را که از عرصه چند ماه عارضه تپ دق لاحق بود بدرجه سوم نوبت رسیده وآن روز دختر در حالت نزع بود ہمان وقت حالت آن دختر این چنین شد که ہمه ہا دانستند که میمیرد مادرش بی اختیار نالان شد وآوازش بسمع رسید پرسید این گریه از بهر چیست میر موصوف بیان حال نمود ومادر آن دختر که نیز مرید بود گریان بحضور آمده بر قدوم میمنت لزوم افتاد وجناب ممدوح نزد آن دختر رفته دید که تنگ حال است میر موصوف عرض کرد میخواہم که این دختر نیز داخل طریق شود الحال داخل طریق فرمایند

جناب ممدوح را بر احوال دختر و پدر و مادرش رحم آمد لیکن ہیچ نفرمود و در سکوت شد
دران حالت صورت مبارک حضرت غوث الاعظم و حضرت میر عبد الصمد خدا نما
رحمہ اللہ علیہما نمودار شد و از جناب غوثیہ امر شد کہ این را داخل طریق نمایند آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ صورت مبارک حضرت غوث الاعظم رحمۃ اللہ تعالی علیہ
نمودار است و میفرمایند کہ این دختر را مرید کن و جناب ممدوح بسیار موتی را زندہ کردہ است
بامر آنجناب مرید میکنم بتوجہ جناب ممدوح این دختر را شفا خواہد شد و زندہ خواہد ماند
و یک دانہ از سبحہ کہ در دست مبارک بود بمیر معز الیہ دادہ فرمود کہ این دانہ را سائیدہ
باین دختر میدادہ باشند شفا حاصل خواہد شد ہمچنان کردند از ہمان روز شفا حاصل گردید
و در عرصۂ دہ دوازدہ روز غسل صحت نمود از انجملہ اینست کہ آنحضرت قدس سرہ
پیش دروازہ نشستہ بود درویشی مجذوب آمدہ پرسید کہ این مسجد بنا کردہ کدام است
جناب ممدوح فرمود کہ این خانۂ خدا تعمیر کردہ من است آن فقیر گفت نخواہد ماند جناب قدس
فرمود من ہم میدانم چون وعدہ اش خواہد رسید نخواہد ماند باز آن مجذوب گفت کہ مالک
این درخت تمر ہندی کیست جناب اقدس فرمود کہ مالک آن حق سبحانہ تعالے است
لیکن نشانیدہ من است آن مجذوب گفت اینہم نخواہد ماند باز آنحضرت فرمود کہ من میدانم
چون وعدہ اش خواہد رسید نخواہد ماند ہمدران حال سید غلام دوست محمد قدس اللہ
سرہ العزیز از مجلس تشریف بیرون آوردند فقیر مجذوب پرسید کہ این پسر کیست جناب اقدس
اعلی فرمود بندۂ خدا است و فرزند من فقیر مجذوب گفت کہ اینہم نخواہد ماند آنحضرت قدس سرہ
را خفگی بہر حال و گفتارش آمدہ بغصہ فرمود کہ ہمہ خواہند ماند لیکن تو نخواہی ماند و از فرزند
ارجمند خود فرمود کہ شما سہ بار بگوئید کہ تو نخواہی ماند و از شما و خلفا و مریدان خود میگویم کہ

اگر کسی مجذوب دعای بد گوید در جواب همچنان بگویند تا تاثیر نخواهد شد چون صبح شد بهادر خادم را فرمود که یک تهان دو و بیلدار بجنگل موضع کٹھوری که از بانسه شریفه سه کروه بطرف مشرق مائل بجنوب است ببر و آن فقیر مجذوب از اینجا رفته مرده افتاده است او را دفن کن خادم مذکور رفت و فقیر را مرده یافت تجهیز و تکفین کرد **از انجمله اینست** که آنحضرت قدس اللّٰه سره الاصفی برسول پور که متصل محمود آباد مولد و مسکن والد بزرگوار جناب ممدوح و از بانسه شریفه بفاصله سه کروه بطرف مشرق است تشریف فرما شد و حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره العزیز را نیز همراه گرفت چون بر مزار والد بزرگوار خود سید عبد الرحیم علیه الرحمة رسید فاتحه خوانده دید که گاوی سرگین متصل مزار شریف کرده است از حضرت شاه سید غلام دوست محمد فرمود که چیزی از قسم چوب آورده سرگین را دور ساز و جناب ممدوح از چوبی دور ساخته جاروب میداد در آن حال در دل مبارکش گذشت که این وقت من دور کرده ام بوقت دیگر کدام کس دور خواهد ساخت اگر مزاج جناب اقدس طهارت و حفاظت منظور است چبوتره وسیع و بلند تیار کنانیده دهند بهتر است آنحضرت قدس سره از روی کشف باطنیه دریافت و این بیت بآواز بلند خواند **شعر** عشق را با صورت زیبا و نازیبا چه کار مرده را کی سود دارد گور با نقش و نگار حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره العزیز دریافت که این جواب خیال من است که در دل گذشته بود **از انجمله اینست** که مولوی علی اصغر از متوطنان بانسه شریفه پیش امام نواب خان دوران در حضور محمد شاه بادشاه انار اللّٰه برهانه مقرب و معزز بود چند دیهه را بطور معافی باسم مولوی موصوف از حضور بادشاه حکم شد مولوی معز الیه بجناب آنحضرت قدس سره الاصفی کمال عقیدت داشت بصلاح شاه محمد نافع که از اقربای مولوی موصوف بود بحضور بادشاه عرض نمود

که حضرت شاه عبد الرزاق درین زمان از اولیاء الله اند و وجه معاش هیچ ندارند اول
معافی چند دیهات اگر باسم مبارک جناب ممدوح مقرر فرمایند عین صلاح دولت است
بعد ازان باسم این بنده مقرر شود عرض مولوی علی اصغر باجابت رسید مولوی معزالیه
اول سند معافی پنج دیهه اسمی آنحضرت قدس الله سره الاصفی نویسانیده بعدش سند
اسمی خود هم حاصل نموده بدست مولوی شاه محمد نافع بجناب مقدس معلی فرستاد چون
آنحضرت شاه موصوف را از دور دید پرسید که در دست شما این کدام کاغذ است شاه
موصوف عرض ساخت که فرمان معافی پنج دیهه مولوی علی اصغر باسم مبارک از مهر
بادشاهی نویسانیده بدست بنده ارسال جناب والا داشته است از دست وی گرفته پاره
پاره کرده فرمود که در خانه خالق و رازق ما کدام چیز موجود نیست که از مخلوق خواسته شود
بیت شاه ما را ده دهد منت نهد: رازق ما رزق بے منت نهد: و این سخن نیز فرمود
که کدام از ذکر خالق خود رو گردانیده بدعای بادشاه مشغول شود که اسپ و فیل و ملک
بادشاه سلامت ماند که این معافی من نیز بحال دارد ما را خالق بس است و باقی هوس است
از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس سره بر اسپ تانگن سوار شده بطرفی برای
سیر عزم فرمود حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره و زمانخان همراه رکاب بودند
وآنوقت بر جناب ممدوح غلبه محبت الهی زیاده تر بود ناگاه متصل یک قطعه زمین مزروعه
که کاشته آن از سکی یعنی از چپلا برای انگریزی گندم خوب برابر و مصفا ساخته بود رسید
از اسپ فرود آمد و ملبوس خاص از بدن مبارک سوای پایجامه جدا کرده بر زمین نهاد
و اسپ حواله زمان خان فرمود و خود در قطعه مذکوره درآمده بطور استراحت بغلطید حضرت شاه
غلام دوست محمد قدس سره و زمانخان حیران بودند که این چه واردات است بعده

آنحضرت پا با آہستگی بلند ساختہ بتمام قد شریف استادہ شد فقط سر مبارک بر زمین ماند
و تا عرصہ یکپاس دران حال بذکر خفی مشغول ماند بعدہ بہمان دستور آہستہ آہستہ پاہای
خود فرود آورد بسبب کم طاقتی و کبر سنی جناب ممدوح در حالت غش تا دیر ماند بعد ازان
افاقت یافت گریہ و زاری میکرد و میگفت کہ یا الہ العالمین الحال این قدر طاقت و
قوت نماند کہ یاد تو کردہ شود دران وقت الہام شد کہ ازین شغل و ہم ازین چنین اشغال و
مجاہدات کہ تکلیف رسد معاف فرمودیم بعدش آنحضرت برخاست و پارچہ پوشیدنی
در بر کردہ متوجہ بدولت خانہ گشتہ بروایت صحیح بثبوت پیوستہ کہ چشم وی ازین شغل رفتہ
و عین یکسوی طلعت روز افزون گرفتہ و این شغل را کسی از خلفا ارشاد نفرمودہ
و جناب ممدوح را اجازت اسم یابدوح منکوس از جناب امیر المومنین اسد اللہ الغالب
علی ابن ابیطالب کرم اللہ وجہہ رسیدہ بود نیز بکسی تعلیم نفرمودہ بلکہ میر سید اسمعیل قدس سرہ
درخواست کرد از جناب امیر المومنین کرم اللہ وجہہ امر شد کہ ظرف وی لایق این عنایت
نیست بوی تعلیم نباید کرد آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی آنچہ امر شدہ بود از امیر اسمعیل
بیان فرمود از انجملہ اینست کہ روزی آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بدروازہ
مسجد از صبح تا یکپاس روز برآمدہ نشستہ ماند دران وقت حالتی داشت کہ محاسن شریف
در دست گرفتہ نالان و گریان بود و میگفت کہ یا الہ العالمین بدانچہ علم بخشیدی دانستم
و ہر انچہ عطا فرمودی یافتم لیکن تا در دنیا باشم بحبت خود دار و ہرگاہ کہ ازین جہان
مرا بر داری در صحبت خویش بر دار پس از یکپاس ازین مژدہ مسرت افزا الہام شد مصرع
چو میری مبتلا میری چو خیزی مبتلا خیزی ٭ چون ازین معنے تشفی خاطر اقدس گشت سجدات
شکر بجا آورد بعدہ باگل برگ تنبول دتماکو کہ عادت شریف بود التفات فرمود از انجملہ اینست

که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر کناره جوی کلیانی که بسمت شرقیه از بانسه شریف
بفاصله یک کروه واقع است زیر درخت برگد که حالا ازان درخت نشانی باقی نیست
تشریف شریف میداشت آواز نقاره بسمع اشرف رسید شخصی از جانب مشرق مے آمد
ازوی پرسید که این آواز نقاره از کجا است وی بعرض رسانید که راجه موضع هراها که
ریاست و ثروت بسیار داشت برای تخریب و تاراج بانسه و مسولی می آید آنحضرت از
انجا برخاسته و بر بلندی کناره انجو تشریف فرما شده در آنجا صورت سکندر شهید که از
همراهیان حضرت سالار مسعود غازی علیه الرحمه است حاضر شده گفت که شما ازین امر
خاطر جمع دارند این راجه بسر است درین ایام راجه قصبهٔ ایتهی وغیره از شیخ
نصرت الله و فرحت الله عزم جنگ داشت شخصی را از برادران خویش نزد راجه هراها
فرستاده گفته فرستاد که امروز بلا تامل شریک ما شوید بعد انفراغ ازین جنگ باتفاق یکدیگر
تمامی قدواره یعنی مسکن قدوائیان را تاخت و تاراج خواهم ساخت و قدوائیان قومی
اند از اولاد حضرت قاضی قدوة الدین که از اکمل اولیاء الله بود و شرافت و نجابت و
شجاعت و ریاست زمینداری پنجاه و دو موضع از بانسه شریف و مسولی و بڈاگاؤن و ردولی
و سرسنڈا وغیره قریب بلدهٔ لکهنؤ میدارند آن راجه هراها روانهٔ قصبهٔ ایتهی شد ازان
هر دو شیخ جنگ واقع شد راجه هراها بضرب بندوق کشته شد از انجمله اینست که روزی
آنحضرت قدس الله سره الاصفی از کناره جوی کلیانے تشریف شریف می آوردند دو سوار
همراه بودند بدست راست حضرت عین القضات همدانی و بدست چپ حضرت منصور حلاج
قدس الله اسرارهما و شیخ خان محمد عرف شیخ ابجا که از زمینداران بانسه شریف بود چنان
معمول داشت که هرگاه آنحضرت قدس الله سره در فصل رانه با نصوب میگذشت شیخ مذکور

انبہ قسم بہتر میگذرانید چون ہر دو سواران را ہمراہ دید پانزدہ انبہ در دست گرفتہ روان شد
آن ہر دو صاحبان چون او را دیدند فرمودند کہ این نامحرم ما را دیدہ حالا رخصت میشویم
این بگفتند و روان شدند شیخ خان محمد بحضور حاضر شد و پانزدہ انبہ حاضر آورد آنحضرت
پنج انبہ گرفت شیخ معزالیہ عرض ساخت کہ ہمراہ آنجناب دو سوار دیگر بودند برای آنہا
این انبہ آوردہ بودم جناب ممدوح فرمود کہ آنہا رفتند آن شیخ عرض کرد کہ این انبہ ہا
نیز قبول فرمایند جناب اقدس قبول فرمودہ دعای ازدیاد دولت فرمود ہمچنان شد کہ
آن شیخ صاحب دولت ماند و حالا اولادش نیز صاحب مال و دولت اند و آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی اکثر تعریف صفای قلب وی میفرمود کہ بحواس ظاہری عالم
ارواح را دیدہ و نیز میفرمود کہ اگر آن شیخ مشغول بحق بودی ذوق بسیار لذت بے شمار
حاصل مینمودی از آنجملہ اینست کہ پنج سواران بر زمینداران بانسہ شریفہ از طرف
نواب برہان الملک سعادت خان دستک آوردہ بودند توسے از زمینداران قضایا
بمیان آمدہ سواران کشتہ شدند چون این خبر بنواب برہان الملک رسید برائے قتل
زمینداران مذکور عزم کرد از استماع این خبر ہمہ ہا فرار شدند آنحضرت قدس سرہ نیز
متعلقان خود را ہمراہ حضرت شاہ سید غلام دوست محمد در رامپور بمکان چہیتا رام خصوصیت
فرمودہ خود بنفس نفیس در بانسہ شریفہ استقامت نمودہ فقیری را سبوچہ پر از آب کردہ
دادہ فرمود کہ این آب را گرد بانسہ اندک اندک بریز آن فقیر ہمچنان کرد چون نواب
برہان الملک قریب بانسہ شریفہ آمد ہر چند کہ تلاش کرد نشانے نیافت حیران شدہ گفت
کہ عوض بانسہ بانسی را کہ ضلع ایست در سرکار بہرایچ غارت خواہم کرد از انجا راہی
بطرف بانسی شدہ آن مکان را غارت کرد از آنجملہ اینست کہ روزی آنحضرت از

کنارہ جوی کلیانی تشریف مے آوردچون بر بلندی کنارہ رسید شخصی آمدو سلام کردہ بعرض
رسانید کہ من مرض چیچک ام و مامور درین ملک و کوہ شمال شدہ ام و انیہم امر شدہ است
کہ از آنحضرت اجازت گرفتہ استقامت باید داشت وقتیکہ رخصت فرمایند بلا توقف کوچیدہ
باید رفت فرمودہ مانیز تابع امر ایم انچہ شمارا حکم شدہ است بکنند بعد چندی ہمان شخص آمدہ
عرض کرد کہ مایان را درین جوار عرصہ بسیار گذشتہ است و خلق اللہ را نیز بسیار ایذا رسیدہ
و صاحبزادہ شاہ کرم اللہ را نیز ہمین عارضہ لاحق است لیکن جای اندیشہ نیست اگر امر
شود بطرف کوہ شمال کوچ نمایم فرمود بہتر است آنہا کوچیدہ رفتند و حضرت شاہ کرم اللہ
قدس سرہ را از ان روز شفا معلوم شد از انجملہ اینست کہ عامل بلدہ لکھنؤ بارادہ
بیعت بحضور حاضر شد آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی آنوقت در باغ انبہ کہ الحال میان
ہمان باغ مرقد مبارک است تشریف میداشت زمینداران بالتمس شریفہ بحضور آمدہ بطور
خوشخبری اظہار ساختند کہ عامل لکھنؤ بارادہ بیعت می آید آنحضرت بمجرد استماع این خبر جامی
پابوس خاص را از بدن مبارک جدا فرمودہ پاجامہ را از زانوی شریف بالا کردہ واز
باغبان رنبہ یعنی کھرپا کہ ازان کاہ میکنند بدست گرفتہ زیر درختی در کندیدن کاہ مشغول شد
آن عامل بحضور اقدس حاضر شدہ بسعادت قدمبوس مشرف گردید و گفت حیف صد حیف
کہ این ذات بابرکات شکل و لطیفہ درویش ندارد لیکن خلاف شرع است ستر عورت خود
نمے پوشد و بدون حصول سعادت بیعت رخصت شدہ رفت جمیع زمینداران و دیگر حاضران
عرض کردند کہ این چنین عادت شریف نبود چرا بیعت او قبول نفرمودند ارشاد شد کہ نصیب
وی ازمن تعلق نداشت و علاوہ برین آنکہ عمال ظالم و جابر می باشند بطور شیر و گرگ جانداران
را ناحق میکشند از بیعت این چنین کسان بجز نقصان دینی فائدہ دیگر نیست ازین سبب بیعت

او را اجابت نکردم **آز آنجمله اینست**[۱۹] که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر اسپ ٹانگن سوار شده بجای میرفت و حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره عقب می آمد فرمود که پیش اسپ روان شو زمان خان افغان ساکن شاهجهان پور که مرید آنحضرت قدس الله سره الاصفی بود بطور سفارش عرض کرد که صاحبزاده والامناقب بآرام عقب سے آمدند حالا حکم پیش رفتن شده است از دویدن ایذا و تکلیف خواهند برداشت فرمود خبر میدهاز پشت ایشان قطب وقت متولد خواهد شد بجانب قطب پشت نباید داد در آن زمان که آنجناب مقدس این سخن فرمود حضرت شاه کرم الله رحمت الله قدس اسرارهما متولد شده بودند بعد این ارشاد سیدنا و هادینا و مرشدنا پیر و مرشد برحق حضرت شاه سید غلام علی نور الله مرقده بعالم وجود جلوه افروز شد **آز آنجمله اینست**[۲۰] که روزی شیخ محمد امان ساکن قصبهٔ رسولی که داماد آنحضرت قدس الله سره الاصفی بود اراده رفتن بمکان خود کرد سواری همراه نداشت حضرت قطب الاقطاب فرمود که ٹانگن سواری خاص را تیار کرده بیارند چون سائیس تیار ساخته بحضور پرنور آورد اسپ آوازی کرد آنحضرت بسائیس فرمود که اسپ را ببر و زین از پشت وی کشاده به بند حاضران عرض کردند که اسپ را برای سواری شیخ محمد امان حکم شده بود اکنون از چه سبب واپس سے فرمایند جناب ممدوح فرمود که اسپ میگوید از دست ایشان خون ناحق خواهد شد ایشان را سواری نخواهم داد و این امر بعد چهل و هفت سال بظهور رسید که چند کس از اقربای قوم از دست شیخ موصوف بر قضایای زمینداری ناحق کشته شدند **آز آنجمله اینست** که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر اسپ کوهی که آنرا بزبان هند ٹانگن گویند سوار بوده از طرف جوی کلیانی از زیر درخت برگد تشریف می آوردند و ابر و ترشح باران در موسم سرما

بود اسپ شوخی میکرد جناب ممدوح تازیانه بر اسپ زده فرمود که نه خود را شناختے و نه خالق خود را بگو لا اله الا الله محمد رسول الله اسپ کلمه طیبه بزبان فصیح خواندن گرفتے که آنحضرت بمکان خود رسید در تمام راه آن اسپ کلمه طیبه بزبان فصیح میخواند می آمد مردمان همراه و آنها که در راه بودند می شنیدند **ازانجمله اینست** که روزی آنحضرت قدس سره بجکن پور تشریف فرما شده بر کناره دریا وضو میکرد که صورت مبارک حضرت مخدوم اخی جمشید قدس الله سره که از قوم قدوای و از مشاهیر اولیاء الله و صاحب ولایت آنجا اند و در قصبه راجگیر مدفون اند نمودار شده گفت که امروز دعوت شما است بمکان من بیایند آنحضرت قدس الله سره الاصفی بمکان شان تشریف فرما شده بر مزار شریفش فاتحه میخواند که شخصی مرغ و نان پخته آورده و درخواست فاتحه کرد جناب مقدس فاتحه خواند بعده آنشخص عرض کرد که حصه خود بگیرند صورت مبارک مخدوم باز نمودار شده فرمود که این دعوت شما نیست جناب ممدوح ازان طعام نگرفت بعد ازان شخصی خلیس یعنی کهچڑی در روغن زرد آورده درخواست فاتحه خواندن کرد جناب مقدس فاتحه خواند آنکس نیز عرض نمود که حصه خود بگیرند بسبب ممانعت سابق قبول نفرمود بعدش پیرزنے چند بره که از اقسام طعام هند است آورده درخواست خواندن فاتحه کرد آنحضرت در فاتحه مشغول شد هنوز فارغ نشده بود که صورت مخدوم نمودار شده گفت که این پیرزال عقیدت میدارد و باین ضعافت ریسمان پنبه از دست خود رسیده میفروشد و ازان چند خرمهره بر آورده میدارد بعد چندی چون بشیزها جمع میشوند طعامے از وجه حلال پخته مے آرد این دعوت شما است آنحضرت قدس الله سره الاصفی آن طعام را تناول فرمود **ازانجمله اینست** که آنحضرت قدس الله سره الاصفی اکثر برائے یاد الٰهی بر حوض سعده مو که اطرافش جنگل و گذر مردم در آنجا کم است تشریف فرما

میشد روزی بر حوض مذکور تشریف میداشت و شاه منگری قدس الله سره العزیز فرزند آنجناب همراه بود بسبب بهم نرسیدن طعام شب صاحبزاده موصوف را گرسنگی غالب گشت عرض ساخت که گرسنگی بکمال دارم جناب ممدوح فرمود که موضع سعده موقر قریب است در آنجا رفته در یوزه کرده بیار بمجرد حسب الامر عازم شد در اثنای راه در دل خود میگفت که سوال کردن نمیدانم به بینم بچه طور چیزی بدست می آید چون در آنجا رسیده دید که زنی گندم و نخود بریان میکرد از ایشان گفت اگر خواهی چیزی ازین بتو بدهم ایشان گفتند بهتر است آنزن نخود و گندم بی طلب بصاحبزاده موصوف داد و از آنجا آورده میخورد جناب مقدس بصاحبزاده ممدوح فرمود که فلان گیاه را برکن و در حوض بانداز جناب موصوف همچنان کرد بعده باز فرمود که زیر آب در زمین دفن کن حسب فرموده بعمل آورد پس از ان آنحضرت فرمود هرگاه که برین حوض می آمدم این گیاه میگفت که از من طلا بیشود مرا طمع میداد ازین سبب این گیاه را کنده دفن کنانیدم که مبادا این بشر را خیال بر طمع آید از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی بسعده موقر تشریف فرما می شد در اثنای راه مابین بانسه شریف و بڈاگاؤن صورت مبارک حضرت قاضی شهاب الدین نمود ارشده گفت که پیش ازین بطور سهل گفته بودم مرحبا خوش آمدید برای دفع بلا آمدی شما را ناخوش آمد اکنون برای دفع ملال آمده ام و امروز دعوت شما است جناب مقدس و معلی بمزار شریفش تشریف فرما شده فاتحه میخواند که شخصی مرغ و نان پخته آورده مستدعی فاتحه خوانی شد جناب ممدوح فاتحه میخواند که صورت مبارک آنحضرت قاضی ممدوح نمودار شده گفت بمجرد این دعوت شما است آنحضرت قدس سره از ان مرغ و نان حصه خود گرفته تناول فرموده رخصت شده بطرف سعده موقر عازم شد از انجمله

الیست که آنحضرت قدس سره گاه‌گاهی برای زیارت ضریح مبارک که حالا تعزیه معروف
است میرفت وگاهی نه روزی بتاریخ نهم محرم الحرام بطرف دریاچه کلیانی تشریف فرما شد
در اثنای راه سفید بافان تعزیه شریف که تیار ساخته نهاده بودند جناب ممدوح برای
زیارت تعزیه متبرکه نرفت شب بخواب دید که نزد همان تعزیه رفته‌ام جناب ابن شهیدین
معصومین جگرگوشه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم و نور دیده علی مرتضی حضرات
امام حسن المجتبی و امام حسین شهید کربلا علیهم السلام رونق افزا اند بمجرد دیدن ارشاد شد
که ای عبدالرزاق بر مکان ما نمی آئی جناب موصوف از شرف قدمبوس مشرف گشته
عرض ساخت چه طاقت که بجناب اطهر و مطهر حاضر نشوم از آن روز در عشره محرم
هر روزه برای زیارت تعزیه میرفتند و اکثر میفرمود که تعزیه را که از کاغذ و چوب میسازند
فقط چوب و کاغذ نباید دانست گاه گاهی ارواح مقدس هم متوجه میشوند و اینهم معمول
مقرر فرمود که چون تعزیه را برمیداشتند آنحضرت پیشوائی کرده بمکان خود می آوردند وقتیکه
تعزیه پیش بود دست بسته استاده میماندند و در آخر عمر بسبب ضعف و نقاهت بتکیه دیوار و یا بقوت
عصا می استاد چون تعزیه را میبردند تا بجوی کلیانی میرفت و وقت دفن شریک میشد
بعده تشریف شریف بخانه می آوردند همان دستور حضرت شاه سید غلام دوست محمد
و جناب سیدنا و مرشدنا حضرت شاه غلام علی قدس الله اسرارهما عمل شده فرمودند
ازانجمله الیست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی در اول عشره محرم هر سال به
بجناب مقدسه مطهره سیدة النساء حضرت فاطمة الزهرا رضی الله عنها مشرف گشته آداب
بجا آوردند لیکن جناب ممدوحه را بجانب خود متوجه نیافت کمال تردد خاطر لاحق شد
چون بعد عشره مذکور باز مشرف شد بدستور بحال خویش شفقت یافت عرض کرد که سابق

سه بار بسعادت قدمبوس شرف اندوز گشتم لیکن التفات خاطر اشرف بحال خویش نیافتم اگر
خطای بظهور رسیده باشد امیدوار عفو هستم ارشاد شد که از شما هیچ قصور بوقوع نیامد لیکن
من در ماتم امام حسین متردد بودم از آنجمله اینست که آنحضرت قدس سره بحسب استدعای
بهاؤ الدین دلال سفیدباف ساکن بڈاگاؤن که یکی از مریدان جناب ممدوح بود در شادی
کتخدای پسرش تشریف فرما شد و آنجا رقص بگت بازان میشد چون جناب مقدس در مجلس
تشریف برده بپاس آداب دلال مذکور بگت بازان را منع از رقص کرد آن حضرت
قدس سره اجازت رقص داده فرمود که در شادی ممانعت نسازند و از مولانا نظام الدین
قدس سره که نیز همراه رکاب بود فرمود که شما بالای خانه که برای سکونت مقرر شده است
بروید و آرام کنید فعل شما خلایق را سند خواهد شد ما فقیرایم فعل ما کسی را سند نیست از آنجمله
اینست که مولوی کمال الدین بوقت شب مطالعه کتاب فصوص که تصنیف حضرت
شیخ محی الدین عربی علیه الرحمة است میکرد بمقامی رسید که هرچند غور و فکر کرد مطلب بفهم نیامد
کتاب را زیر سر داشته بخواب رفت لشکری دید یک سوار پیش پیش از آن لشکر می آید
مولوی موصوف پرسید که مالک این لشکر کیست گفت که مالک این لشکر جناب سرور انبیاست
صلی الله علیه وسلم فی الفور بجناب اطهر و مطهر شتافته بشرف قدمبوس مشرف گشته عرض کرد
که در فصوص بفلان مقام هرچند غور کردم بفهم نیامد در جواب اشاره بطرف مشرق شد مولوی
موصوف عرض کرد که مشرق را حدی نیست بکدام جا امر میگردد ارشاد شد که بانسه برو مولوی
موصوف که از اسم شریف آنحضرت قدس سره واقف بود خود را بانسه شریفه رسانیده
بحضور حاضر گشت و جناب قطب الاقطاب بی پرسش و تقریب معنی آن مقام از حاضران
مجلس بنهجی بیان فرمود که مولوی موصوف را تسکین کلی حاصل شد از آنجمله اینست

که بار دیگر مولوی کمال الدین علیه الرحمة را در نصوص مقامی مشکل پیش آمد که هر چند خیال کرد حل مطلب نشد بدستور سابق کتاب را زیر سر داشته بخواب رفت باز بجناب سرور کائنات علیه افضل الصلوٰة والتسلیمات مشرف گشت و استفسار معانی نمود باز حکم بطرف ما شرف شد مولوی موصوف بجناب آنحضرت قدس سره حاضر شد جناب ممدوح پرسید که مصنف فتوحات و فصوص کدام است مولوی ممدوح عرض کرد محی الدین عربی آنحضرت قدس سره فرمود خبر میدهد که جناب رسالت مآب صلی الله علیه وسلم میفرماید که من بصورت محی الدین جلوه گر شده بیان نمودم بعده معنی آنمقام آنچنان ارشاد فرمود که مولوی معزالیه را تسکین تام و دلجمعی کلی حاصل گردید از انجمله اینست که ناگران قومی اند از هنود و از عرصه مدید صوبه دار اختر نگر او ده بودند مردم آنجا از ظلم وستم شان بسیار عاجز شده بجناب اقدس عرض نمودند که از ظلم وستم ناگران بسیار تکلیف میکشیم و بجان آمده ایم دعا فرمایند که ناگران معزول شوند جناب ممدوح فرمود خبر میدهد که بعد دیوان اخوان دیوان خواهند آمد پس از چندی ناگران تغیر شدند و صوبه داری اختر نگر برهان الملک سعادت خان مقرر شد از انجمله اینست که خشک سالی در جوار بانسه شریفه و حوالی آن گردید خلایق از اندیشه قحط بجناب مقدس و معلی رجوع آوردند و عرض کردند که همه مخلوق از عدم بارش ترسان و خایف است برای باران دعا فرمایند که موجب زیست خلایق گردد و الا همه با تباه و هلاک خواهند شد جناب ممدوح برحال خلایق رحم نمود فرمود که مجذوبی در جنگل موضع بهوهره که از بانسه شریفه یک کروه بطرف شمال است میماند پیش وی رفته درخواست بارش نمائید انشاء الله تعالی بر زبانش مقرر داشته لیکن اظهار گفتن ما نباید کرد آنجماعه مضطر بحسب ارشاد بموضع مذکور رفتند فقیر مجذوب بخواب بود چون بیدار شد همه با بعد از سلام عرض حال

خشک سالی ساخته درخواست دعا کردند پرسید که شما از گفته کدام کس دراینجا آمدید اول آن مردم
اخفا کردند چون آنفقیر مجذوب بسیار ناخوش شد باندیشه این معنی که این فقیر مجذوب است
مبادا دعای بد کند اظهار نام مبارک آنحضرت قدس الله سره الاصفی ساختند مجذوب
گفت همه کار خود میکند و بدنامی بر دیگری مے نهد بعده بسوی آسمان دید و گفت چرا
بارش نمیکنی مجرد گفتن وی پاره ابر نمودار شد باز آن فقیر گفت مردم بزودی بگریزند چنان
نشود که جوی کلیانی در طغیانی آید و عبور مشکل افتد آنها یان در دل گفتند که ابر لایق بارش
کجا است اندکی توقف کرده از فقیر رخصت شده بدجمعی راهی شدند و بارش بکثرت شروع
شد چون بجوی کلیانی رسیدند دیدند که سیلاب عظیم آمده است عبور آنجا مشکل مفهوم شد
همه ها ایستاده شدند از آن میان شخصی شناوری میدانست عبور کرده بموضع دیوکلی آمده
چارپای و سبوچه ها گرفته همراه خود برده زورقی تیار نموده آنهمه ها را عبور کنانید از انجمله
اینست که در قصبه بهرایچ زنی بود از قوم کهتری آنوپا نام داشت چون کدخدا شد و بخانه
شوهر رفت زوجش خواست که مربوط شود اصلا آن زن ملتفت نشد و کناره کش گردید بعد چند
روز از شوهر گفت که مرا بنام خدای تعالی بگذارید شوهرش بدل خود گفت که شاید از کسی
موافقت دارد ازین سبب این کلمات میگوید اگر ازینجا فرار شود سبکی پیش همقومان است
بهتر آنست که بخانه پدرش بفرستم اگر از انجا خواهد رفت بدنامی بر من نیست پس آن زن
را بخانه پدرش فرستاد چون بخانه پدر خود رسید از پدر و مادر نیز همچنان کلام کرد که مرا براه
خدا بگذارید باله آباد که معبد هنودان است خواهم رفت مادر و پدرش چون حالش طور
دیگر دیدند بمجبوری اجازت دادند عازم اله آباد گردید پدرش نیز همراه شد تا وقتیکه متصل
بانسه شریف بموضع رامپور رسید از پدر گفت که در بانسه فقیری شنیده ام اگر مسافت باشد

ازاو نشان ملاقات کرده راهی الهٰ آباد شوم پدرش گفت مضایقه ندارد و از آنجا بجناب
آنحضرت قدس الله سره شرف قدمبوس حاصل ساخته در اول ملاقات از پدر خویش
گفت معبد من همین جاست بدیگر معبد نخواهم رفت بعده پدرش هفت یا هشت روز استقامت
کرده و خوراک خام از حضور سے یافت پخته میخورد و آنوپا را طعام مرحمت می شد میخورد بعد
چندی پدرش رخصت شده رفت و آنوپا دو یک ماه بحضور حاضر مانده شرف بیعت
حاصل کرده بتعلیم اشغال ممتاز گشت بعده انوپا پدر خود را طلبیده همراهش بخانه پدری
رفت و همانجا استقامت ورزید چنان مقرر کرد که چون ماه شعبان رسیدی بحضور آمده تا
آخر ماه رمضان المبارک حاضر میماند و روزه میداشت و نماز ادا میکرد و بعد عید بخانه پدر
خویش میرفت و بعد انتقال آنحضرت قدس سره نیز معمولش چنان بود که در ماه شعبان آمدی
و در شهر شوال بعد عشره بخانه پدر رفتی و جناب پیر و مرشد برحق حضرت شاه غلام علی نور الله
مرقده میفرمود که هرگاه انوپا چند ضرب نفی و اثبات میزد حالتی وی را پیدا میشد که گاهے
گریستی و گاهے خندیدی و نیز میفرمود که با انوپا را عمه میلغم از انجمله اینست که روزے
آنحضرت قدس الله سره الاصفی برکناره جوی کلیانی تشریف میداشت و بوتیمارے بر
کناره آن نشسته بود چندان توجه خاطر بشکار میداشت که چون کسے قریبش میرفت اصلاً خبر
نمیشد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که مانند این بوتیمار که متوجه بشکار است انسان را
رجوع بخالق و معبود حقیقی خود می باید بعده بوتیمار شکار گرفته بخورد در سجا لشخصی از حضار مجلس
گذشت که بوتیمار ناحق بخطا جانوری را برای نفس خود کشته عند الله ماخوذ خواهد شد بازنه
آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود خبر میدهد که آکل نه ماکول منم شهر ناظر خود و خود
خود منظور نه خود تماشا و خود تماشا کار از انجمله اینست که در ملک دکن آنحضرت قدس الله

سره الاصفی برای ملاقات فقیری تشریف فرما شد آن فقیر هر مخلوق را الله میگفت چون
جناب ممدوح روبرو شد درویش گفت بیا الله آنجناب نشست باز آن فقیر گفت الله را
از الله به بند و از پشت الله الله را جدا کن یعنی اسپ را از ریسمان به بند و زین از پشت
اسپ جدا کن جناب ممدوح همچنان کرد چون اسپ را پابند کرده برای چریدن گاه گذاشت
اسپ گاه میچرید فقیر باز گفت ببین ای الله الله را الله میخورد بعده آن فقیر گفت که شما نیز
هر چیز را الله میگفته باشند آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که من بکرم الله و توجهات
حضرت محبوب سبحانی قطب ربانی سید محی الدین عبد القادر جیلانی رحمة الله علیه نخواهم گفت
شما بگوئید آن فقیر را فرمودۀ جناب ممدوح ناخوش آمد توجه باطنی قاصد بایذا رسانی شد
جناب ممدوح فرمود که بکرم الله و توجهات جناب محبوب سبحانی غوث صمدانی سید
محی الدین عبد القادر الجیلانی رحمة الله تعالے علیه بر من موثر نخواهد شد هر چند که قاصد
گردید هیچ اثر پدید نیامد بعده آن درویش بسیار معذرت نمود و بتکریم و تعظیم پیش آمد و
طعام حاضر آورد شبی جناب مقدس بر مکان وی قیام ورزیده صبحی عازم شد درویش گفت
که ایام من بآخر رسیده اند عنقریب است که الله را الله بکشند یعنی مردم مارا بدعوی حق الله
خواهند گشت الله را الله خبر خواهد داد الله آمده الله را دفن خواهد کرد یعنی آنجناب را خبر خواهم
کرد آنجناب آمده دفن خواهند کرد آنحضرت قدس سره از انجا روانه گشت بعد چند روز
آن درویش را در جلسه ملکوتیه دید سر خود را بدست گرفته میگوید دیدید الله را الله کشتند و
الله را الله آمده مدفون سازد یعنی مردم مرا کشتند شما آمده مرا مدفون سازید جناب ممدوح
بر جنازه وی حاضر شد و شریک تجهیز و تکفین گردید و اکثر حال قوت آن درویش را
مدح میفرمود که بعد موت وی را قوت همچنان است که در حیات داشت از انجمله اینست

که آنحضرت قدس الله سره الاصفی برای یاد الهی برکناره جوی کلیانی هر روزه دو وقت
تشریف فرما میشد روزی گیاہے که جیری کپوری نام دارد بجناب اقدس عرض کرد که از من
طلای خالص میشود مرا اگر بعمل آرید جناب ممدوح فرمود که من برای یاد حق جلّ وعلی
درانیجا می آیم از طلا و نقره هیچ سروکار ندارم ۸۶ ازانجمله اینست که در ملک دکن آنحضرت
قدس سره بود فقیری برکناره جوی استقامت داشت و تمامی خلایق از فرقه اهل اسلام و
هنود معتقد وی بودند و اهل کمال میدانستند جناب ممدوح را چنان معمول بود که هر فقیر را
می شنید رفته ملاقات مے نمود و استدعای دعای خیر میکرد نزد آن فقیر نیز تشریف برده
حسب معمول درخواست دعا نمود آن فقیر بمدارا پیش آمد و گفت شب درانیجا گذارید
چون شب شد فقیر مذکور یک استخوان نارجیل یعنی ناریل پر از اکسیر برآورده آنحضرت
قدس الله سره الاصفی را داد و گفت که از من همین میشود اندشد جناب ممدوح آنرا گرفته در
جوی مذکور انداخته فرمود که مارا تلاش حق جلّ وعلی هست ازین تزویرات هیچ کار نیست
و ندارم آن فقیر گریه و فریاد کرد که ازین اکسیر لکهوکها روپیه میشد شمارا از کمال ترحم
بخشیده بودم نمیدانستم که باین ناقدردانی در آب خواهند انداخت جناب اقدس تبسم مینمود
و او گریه و زاری میکرد چون آنحضرت قدس الله سره دانست که این ناکس بیجان میشود
دست مبارک در آب دراز کرده آن استخوان نارجیل همچنان پر از اکسیر برآورده حواله وی
کرده فرمود که این خاکستر نزد تو قدری عظیم دارد من این را کمتر از خاک میدانم که آن آفریده
خداست و این از صنعت تست پس صبح بمکان خود تشریف فرما شد ۸۷ ازانجمله اینست
که در ملک دکن در عالم سلاح بندی درویشی پیش آنحضرت قدس سره آمد چون از اخلاق
مرضیه عادت تواضع با اهل لباس فقر بود باندرویش محبت و التفات فرمودی و تبدیل

اجساد مهارقی داشت روزی از انجناب گفت که حکماء یونان چنین کمال داشتند که مس را زر
خالص میکردند و دیگر عجائبات بیان کرد آنحضرت قدس سره فرمود که در امت مرحومه حضرت
سید المرسلین و خاتم النبیین صلی اللہ علیہ وسلم ہزاران مردم این چنین ہستند که کیفیات اسرار
خفیات که بر انبیاء سابقین صلوۃ اللہ علیہم اجمعین منکشف نشده بودند ہویدا ساختند این قبیل
اجساد یعنی مس وغیره را طلا کردن نزدیک آنها ہیچ کار نیست باندک التفات و اشاره
چشم ہرچه خواهند میشود درویش مذکور گفت یکی شیخ شما میر عبد الصمد خدانما است قدس اللہ
سره العزیز از ین مثال ہم چیزی قوت میداشت آنحضرت قدس اللہ سره الاصفی فرمود
که این چه چیز است درویش گفت اگر شما قوت داشته باشند فلان گیاه را بیارند فرمود که
مرا از ین گیاه کاری نیست و نبود ولیکن انشاء اللہ و بکرم اللہ ہمین ساعت می آرم و بسوی
صحرا روان شد چون از آبادی بیرون شد صورت مبارک حضرت میر سید عبد الصمد خدانما
قدس اللہ سره العزیز نمودار شده فرمود که آن گیاه مطلوبه ہمین است آنجناب مقدس چند
برگ از ان گیاه برکنده آورده بدرویش داد آن درویش متعجب شد که ایشان نام گیاه
نشنیده و ندیده بودند و درین سرزمین این گیاه معدوم است از کجا آوردند بیچاره ندانست
که علیم و خبیر تعلیم میفرماید از انجمله اینست که درویشی کیمیاگر بموجب عادت اہل این کسب
از آنحضرت قدس سره اخفای حال خود میکرد و ہرچند که جناب ممدوح را از بضاعتش
ہیچ غرضی نبود آن درویش روزی عرض کرد که شما استخاره کرده دریافت نمایند اگر در نصیب
شما این بضاعت کیمیا باشد بشما تعلیم نمایم آنحضرت قدس سره فرمود مرا از ین کیمیا
ہیچ التفات و غرضی نیست اسم خالق کیمیا است بعد از ان در جلسه ملکوتیه دید که اطراف و
جوانب آن درویش قاذورات منفوره طبایع ہویداست و وی غرق درین نجاست است

از انجمله اینست که در قصبهٔ بدایون مولوی بود اراده بیعت بجناب آنحضرت قدس الله
سره الاصفی داشت و بسبب کبر سنی چندان طاقت نداشت که پیاده بیانسه شریفه رسد
و یا سواری بهم رسانیده عازم شود روزی بدیهی بنا بر کاری رفته بود اتفاق سکونت
افتاد وقت شب محتلم شد صباح برای غسل بکناره جوی که دران دیهه بود رفته غسل نموده
نماز فجر ادا کرد و دید که فقیری آزاد قفسی در دست از کناره جوی مذکور می آید چون قریب رسید
بمولوی موصوف گفت که اراده بیعت داری بیا بیعت کن مولوی موصوف گفت که از
مدتی آرزوی بیعت بجناب قطب الاقطاب سید شاه عبد الرزاق بانسوی میدارم آن فقیر
گفت شما در دل خود همین تصور نمائید که مرید او شان شدم مولوی را طاقت انکار نماند
بشرف بیعت مشرف گشت بعده آن فقیر بطرف دریا راهی گردید و هیچ معلوم نشده که
بکدام جانب رفت مولوی مذکور حیران ماند که آیا اراده من نوع دیگر بود و از شمه تقدیر
این قسم بوقوع آمد همدران ایام شاه نور محمد ساکن شاهجهان پور محله کاڈیپوره در بانسه شریفه
بحضور اقدس حاضر بود جناب مقدس فرمود که فلان مولوی ساکن بدایون را آرزوی
بیعت بود امروزی را مرید کرده آمدم شاه نور محمد در بیاض خود تاریخ و روز و وقت نوشته
داشت بعده شاه موصوف رخصت شده بشاهجهان پور آمده برای عرس مرشد خود
بقصبه سنبهل عزیمت نمود در اثنای راه بشهر بدایون رسیده از مولوی موصوف در وقت
ملاقات مبارکباد بیعت گفت مولوی موصوف گفته که اراده بیعت بحضور اقدس میداشتم
روزی فقیری آزاد از جانب دریا آمده مرا مرید کرده رفت شاه ممدوح گفت که آن فقیر
آزاد خود حضرت قطب الاقطاب بودند بعده حال حاضر بودن خود و فرمودهٔ جناب اقدس
بیان ساخته و نوشته بیاض ملاحظه کنانید مولوی موصوف چون اظهار شان مطابق واقعه

یافت سجدات شکر بجناب حق جل وعلی بجا آورده این بیت بر زبان راند بیت تو نگر بارا
با آن شهریار نیست * بر کریمان کارها دشوار نیست * گر بیارگند میل هلالی عجب نیست * شاهان
چه عجب گر بنوازند گدارا * از انجمله انیست که ملا بدلی ساکن قصبه دیوه نهایت مفلوک
و پریشان حال بود چون کسی برای خواندن سبق می آمد تخته در که ازان در را بند میکنند
و در زبان هند کیواڑنا مند از در بر آورده بر آن نشسته میخوانید روزی زوجه ملا بدلی از
ملا موصوف گفت که اکثر خلایق اوصاف حضرت شاه سید عبد الرزاق بیان میکنند آنجا رفته
عرض حال عسرت و تکالیف خود باید نمود غالب که از برکت دعای شان ازین بلای
افلاس نجات یابیم ملا عازم بجناب اقدس شد در اثنای راه بخاطر گذشت که باین چنین
جناب فائز شدن و اظهار عسرت مناسب نیست بلکه دعای خیر برای عقبی اولی است
چون بحضور حاضر شد جناب ممدوح فرمود که ای ملا بدلی نزد شما هر کس که برای پرسیدن
مسئله می آید شما او را جواب مسئله میدهید و تعلیم علم دین میفرمایید بعده فرمود که خبر رسیده
لاتموتن الا وانتم مسلمون ملا بدلی چون این سخن از زبان مبارک شنید شادان و فرحان
رخصت شد شخصی در بانسه شریف از ملا موصوف قرابت میداشت گفت که امروز قیام دارد
و باز مستفید خدمت اعلی شوید ملا گفت که در حق خود این چنین فرموده شنیده ام باز بجناب
اقدس رفتن نمیتوانم والله اعلم که بوقت دیگر چیزی دیگر فرمایند همان ساعت رخصت شده
رفت بعد ازان احوال افلاس ملا بدلی از اخبار ملکی بحضور بادشاه وقت رسیده بادشاه
بحاکم قصبه مذکور نوشت که نزد ملا بدلی رفته اخراجات شان دریافته در انچه که اوقات
گذاری ملا موصوف شود وظیفه مقرر سازد عامل وقت نزد ملا رفته اخراجات ضروریه و
روزمره پرسید ملا موصوف چند تنگه صرف خود ظاهر نمود عامل بسبب اظهار ایشان وظیفه

مقرر کرد بعد چندی کنیزی پشینزی چند از خانه برای کاری میسر و ملا بدلی پرسید که این خرجها
از کجا آوردی گفت از یومیه شما بدین قدر باقی مانده بود برای فلان کار میسر ملا آن
پشینزها از وی گرفته بدست طالب علمی بعامل قصبه مذکور واپس کرده گفته فرستاد که از امروز
این قدر یومیه کم میداده باشند عامل این حال باز بحضور بادشاه عرض نمود حکم شد که
عامل خود رفته و زنے همراه خود گرفته نزد زوجه ملا بدلی آن زن را بفرستد آنچه اهلیه ملا
موصوف ظاهر سازد بموجب آن روزینه میرسانیده باشد عامل وقت چون زنے
پیش اهلیه ملا بدلی فرستاد او شان گفتند که در دو روپیه خرج روزمره بخوبی خواهد شد
زن مذکوره از عامل گفت عامل اظهار از ملا معز الیه کرد ملا گفت که من کسی را منع نمیکنم
لیکن صرف روزمره همان بود که گفته بودم و اگر بادشاه تمام مملکت خود بکسی بخشد من کدام
هستم که منع کنم [۹۱] **از انجمله اینست** که در تقریب کدخدائی صبیه رضیه آنحضرت قدس الله
سره الاصفی طعام برای مردمان برات پخته شده بود مردمان در برات زیاده تر آمدند
که طعام بآنها کفایت نمیکرد اندیشه بخاطر اهتمام کاران راه یافت و بسبب بهم نرسیدن
اجناس متحیر بودند که گروهے فقیران آزاد آمدند آنحضرت فرمود که اول طعام بان فقیران
بدهند مردم عرض نمودند که طعام بمردم برات اکتفا نخواهد کرد بفقیران چگونه داده شود
باز بتاکید امر شد که این فقیران را طعام بدهند بعد از ان بمردمان برات تقسیم نمایند
بکرم الله تعالے همچنان برکت خواهد شد که بعد تقسیم طعام باقی خواهد ماند اهتمام کاران را
غیر سو طاقت تکرار نبود لاچار اول بفقیران دادند بعده بمردم برات تقسیم کردند بهمه مردم
طعام بخوبی رسید و همچنان باقی بود [۹۲] **از انجمله اینست** که روزی آنحضرت قدس الله
سره الاصفی شنید انا سنلقی علیک قولا ثقیلا نوعے تردد و تفکر بر خاطر مبارکش مستولی

گشت ہمدرین تفکر و تحیر بود کہ از لقای حضرت میر عبد الصمد خدا نما قدس اللہ سرہ العزیز
مشرف شدہ استفسار این امر خواست ارشاد شد کہ ام پرسیدون ان مسلوا رسولکم بعد
ازین از ارتحال خود آگاہی بخشید پس معلوم شد کہ قول ثقیل ہمین بود از انجملہ ان لیست
کہ بجناب آنحضرت قدس سرہ مولانا حضرت نظام الدین رحمۃ اللہ تعالے وہم دیگر
اشخاص معتبر حاضر بودند کہ فرمود کہ حضرت پیر دستگیر میر عبد الصمد خدا نما قدس سرہ
را درین وقت دیدم میفرماید کہ امروز روز دوشنبہ است از سجن دنیا خلاص گردیدم و
بلقای ذات لطیف جل جلالہ وعم نوالہ پیوستم چون بعض یاران کہ از گجرات احمد آباد
آمدند بعرض رسانیدند کہ بروز سہ شنبہ وصال جناب ممدوح شدہ آنحضرت قدس سرہ
در تحیر شد کہ آیا در کشف خطا واقع شد و این محض دور مینماید مولانا قدس سرہ عرض نمود
کہ معاملہ اولیا تعبیر پذیر است آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود آری معاملہ اولیا
تاویل پذیر است چنانچہ حضرت ابراہیم خلیل اللہ صلواۃ اللہ علیہ علی نبینا وعلی آلہ الطاہرین
را بود مولانا موصوف بعرض رسانید کہ حضرت خلیل اللہ را چہ طور لاحق حال شدہ بود
بعض حضار آن مجلس از حضرت مولانا قدس سرہ گفتند کہ این را شما میدانند سوال
از آنحضرت از مہر چیست حضرت مولانا قدس سرہ فرمود کہ از برای انکہ از زبان
مبارک ہویدا و منکشف گردد درین صورت تصدیق مکاشفہ دیگر انرا سند و حجت استوار و
مستحکم خواہد شد آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ دنبہ را بصورت پسر دیدند
باز فرمود خبر میدہد در فصوص و فتوحات مذکور است واز حضرت مولانا پرسید کہ
مصنف این ہر دو کتاب کیست عرض نمود کہ محی الدین عربی قدس سرہ پس ازان
حضرت مولانا قدس سرہ بیان نمود کہ حضرت ابراہیم علے نبینا وعلیہ السلام در خواب

دید که پسر خود را ذبح میکند و این جواب به پسر خود بیان فرمود پسر گفت السمع والطاعة
فافعل ما تومر ستجدنی انشاء الله من الصابرین چنانچه مشهور و در قرآن مجید مشرح است
پس بذبح پسر متوجه شد خواست که کارد بحلقومش رساند بر حلقوم دنبه رسانید و کار تمام
کرد علما را درین روایت اقوال بسیار است در علم تفسیر و اصول فقه مفصل مذکور است
شیخ ابن عربی میفرماید که حضرت ابراهیم علیه السلام تاویل را ندریافت و رویا التعبیر مطلبیه
و حالانکه دنبه متمثل بصورت پسر شده بود و او دانست که این رویا بظاهر خود است و فی التحقیقه
کبش بود که بصورت پسر متصور شده پس رویای انبیا که در حکم امر الهی است این رویا
ذبح دنبه بود که بروی ظاهر شد بصورت پسر ازین راه ذبح نکرد پسر را بلکه ذبح کرد دنبه
را و تفصیلش در شرح فصوص است القصه آنحضرت قدس الله سره الاصفی هر چند
که این امر را چنان میدانست و میفرمود که تاویل پذیر است لیکن بر صلوح معامله
و تاویلات راضی نشد بلکه اضطرار لاحق میماند تا آنکه پس از چندی دیگر یاران از گجرات
شریف آمدند احوال انتقال حضرت میر عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز بعرض اقدس
رسانیدند که بروز دوشنبه وفات یافت و بروز سه شنبه دفن کردند ازین سبب آیندگان
روز سه شنبه گفته باشند چون این معنی مفصل واضح ضمیر انور گردید اطمینان خاطر مبارک
گشت و تحقیق که بروز دوشنبه تاریخ پنجم شهر جمادی الاول در سنه یکهزار و یکصد و نه
هجری وفات یافت الله تعالی از برکات آن ذات والا صفات با جمیع مریدان این
خاندان عالیشان را از ایمان کامله و شفاعت حضرت سید المرسلین خاتم النبیین صلی الله
علیه و آله وسلم کامیاب گرداناد قطعه تاریخ شه عبد الصمد قطب زمان بود چو جمشید
جام وصل از دست ساقی . بتاریخ وصالش گفت احمد . با الله الصمد گشته ملاقی .

مصرع

۹۴ ازانجمله اینست که شریفی از سکنه بلگرام شرف بیعت حاصل نموده بحضور حاضر بود روزی
آن شریف آهسته قرآن مجید در دل خود میخواند کسے نمیدانست آنحضرت قدس سره فرمود
خبر مید هد ورتل القرآن ترتیلا حاضران واقف از شان و نزول آن نبودند که جناب
ممدوح فرمود آن شریف قرآن مجید بوجه نیک خوانده باشد ۹۵ ازانجمله اینست که
مدتے مولانا نظام الدین قدس سره در آزار قرحه مثانه مبتلا بود و رنجش بسیار داشت
آنحضرت قدس الله سره الاصفی برحالش ترحم فرموده ارشاد نمود که خبر مید هد
بسم الله الرحمن الرحیم لا اله الا الله بسم الله الرحمن الرحیم وانت ارحم الراحمین بر هر دو کف
دست دراز کرده چنانچه در حالت دعا دراز میکنند بدمد اولاً بسم الله الرحمن الرحیم
لا اله الا الله بعده بسم الله الرحمن الرحیم وانت ارحم الراحمین چهل و یکبار خوانده بر رو مالد از
ذقن تا پیشانی و از آنجا مالیده بر سینه و زانو و ساق تا هر دو پای و دست راست بر ساق
راست و دست چپ بر ساق چپ کشد و دو زانو نشسته بجانب قبله با وضو یا تیمم باشد
انشاء الله تعالے صحت خواهد شد و آنهم فرمود که دیگر امراض جسدیه را نیز نافع است بلکه
وردش جمیع امراض نفسانی را فائده مے بخشد و مولانا قدس سره بعد از نماز پنجگانه
چهل و یکبار اوّل و آخر درود سه بار خوانده مداوم بعمل مے آورد و بعنایت ایزدی
ازان شدت غیر متوقع الدفع خلاص یافت ۹۶ ازانجمله اینست که ماه رمضان المبارک
بموسم گرما و هنگام برشگال بود و دران ایام گرمی و تابش آفتاب زیاده میشود و مریدی
از جائی آمد که چند شبانه روز بصوم راه طے کرده بود آنحضرت قدس الله سره الاصفی
مداح همت وی شد مولانا نظام الدین را ازین سبب تحیر پیدا گشت که شیخ محی الدین
عربی قدس سره در فتوحات نوشته که مسافر را روزه داشتن ممنوع بلکه افطار واجب

جناب اقدس بیچ بر صوم او میفرماید بحضور عرض کرد که آیا روزه بهتر است مسافر را فرمود
خبر میدهد که از فعل ناشنیعه نیست و پرسید که معنی این لفظ چیست مولانا موصوف عرض
نمود که مقصود آنحضرت اینست که روزه احسن است لیکن ترجمه مطابق الفاظ اینست که
شنیعه نیست تردد بر خاطر اشرف راه یافت فی الفور فرمود خبر میدهد که روزه قبیح نیست
و باز فرمود که روزه بهترین چیزهاست حضرت مولانا قدس سره مینویسند که آنحضرت
قدس الله سره العزیز امی بود بیشتر آیات و احادیث بزبان عربی مے شنید لیکن تکلم نمیتوانست
و پیوسته میفرمود چکنم زبان یاری نمیدهد ورنه بالفاظ و لغت فصیح میشنوم چون متعارف
بعض مردم لفظ شنیعه ناشنیعه ست و آنجناب مقدس لفظ شنیعه شنیده بود بسبب آنکه
لقاف زبان داشت ازین راه در تعبیر نیز همچنان آورد ۹۷ ازانجمله اینست که شخصی
طالب علم بحضور حاضر گشت و دو سه روز استقامت داشته بسعادت زیارت مشرف
ماند بعد ازان چون درخواست رخصت کرد ارشاد شد که امروز دیگر قیام نمایند طالب علم
بعرض رسانید که ضرورتے پیش آمده که رخصت ماندن نمیدهد آنحضرت قدس سره فرمود
که ان کنتم جنبا فاطهروا چه معنی دارد شما طالب علم آیید بگوئید طالب علم را ندامتی دامنگیر
شد و عرض کرد که معنی آیت کریمه بدریافت آمده از حضور اقدس برخاسته غسل نمود
ظاهرا از درخواست قیام همین غرض بود که بدون غسل نرود ۹۸ ازانجمله اینست
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی از بعض حاضران مجلس در مسئله تیمم پرسید که تیمم تا
پند دست کفایت دارد یا نه چون درین نواح مردم حنفی مذهب اند و آنجناب نیز حنفی
مذهب بود حاضران بعرض رسانیدند که کفایت ندارد جناب ممدوح فرمود مرا معلوم
میشود که کفایت دارد باز فرمود که خبر میدهد کفایت میکند بعض طلبه علم چون عقیدت کلی

باآنجناب نداشتند تکلم و توجیهات کردند که بچه طور کفایت میکند کتب فقه بخلاف وی ناطق اند بدانکه اختلاف است فقهار ادر تیمم و استیعاب به ذراع است یا تا بند دست کفایت دارد حضرت امام اعظم و صاحبیه رحمهم الله تعالے بر قول اوّل اند و امام شافعی بر قول قدیم و جماعه بر ثانی و اکثر احادیث صحاح موید قول امام شافعی وغیره است و ظاهر فتوای شیخ محی الدین عربی همین است و آشیاخ آنحضرت چنانچه حضرت خواجه سری سقطی و جناب قطب ربانی و محبوب سبحانی امام یزدانی غوث الاعظم سید محی الدین عبد القادر جیلانی قدس الله اسرارهم که عامل مذهب شافعی و امام احمد ابن حنبل رحمة الله تعالے علیهما اند پس تکلم دراین امر بچه طور است و معهذا امام مالک مرفوعاً روایت میکند که اختلاف العلماء رحمة پس احتمال دارد که آنحضرت قدس سره ملهم بکفایت تا بند دست شده باین رحمت مبشر بوده باشد و الاول اوجه و الله اعلم از انجمله اینست که باری باران رحمت از حد زیاده باریدن گرفت که مردم کهن سال در عمر خود ها نشان چنین بارش نمیدادند آنحضرت قدس الله سره العزیز اندرون مجلس تشریف میداشت و نصف شب گذشته بود و آب در تمامی صحن خانه مقدسه پر گشت که یکایک شنید که قم در دل گفت که قوت قیام ندارم چه دران ایام که بعد از یک دو سال ازین عالم ارتحال خواهد فرمود در اعضای سافله قوت نداشت چنانچه از خود برنمیخواست باز شنید قم چون بکرت و دوم بسمع اشرف رسید چنان دانست که کسے میکشد و ماندن نمیدهد پس آواز بلند بپایی مردم رسانید که فلان و فلان مردم از آواز بیدار شدند بمجرد آواز هر یک دویده آنحضرت را از خانه بیرون در دند همان وقت سقف خانه فرود آمد از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که خبر میدهد یا ایها المزمل قم اللیل از مولانا نظام الدین پرسید معنیش چیست

عرض کرد که از جناب احدیت خطاب است بجناب پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم نه ایستاده
باش در شب بنماز یعنی نماز تہجد باز فرمود که خبر میدہد که این حکم مختص به پیغمبر خدا صلی اللہ
علیہ وسلم نیست بیشتر الہاما تیکه آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی را رو مینمود اکثر ازان
از الفاظ احادیث و قرآن شریف بود بعض مردم نزول بر مضمون ایات و احادیث مطابق
شان فرود مے آرند این نباید بلکہ این الہام آنحضرت است و ایات و احادیث وحے
نبوی است صلی اللہ علیہ وسلم پس مرادات وی مطابق حال نبوی است و مرادات
الہام مطابق حال آنحضرت قدس سرہ باشد ہر چند کہ در لفظ اتحاد بود پس مقصود الہام
یا ایہا المزمل قم اللیل بر آنحضرت بر خلانیدن بر احیاء شب باید شد کہ اللہ جل و علا
خواہ بقیام نماز خواہ بہیچ دیگر و از انیجا است کہ فرمود خبر میدہد کہ بہمہ کس است احتمال دارد
کہ تحریص بر قیام تہجد باشد و انہم بہمہ تعلق دارد و ازان روز کہ باین آیہ کریمہ ملہم شد باز پشت
بزمین نرسانید و بر تخت چوبی و پلنگ تا مدت حیات آرام و استراحت نفرمود ازانجملہ
اینست کہ شخصی بپابوس آنحضرت قدس سرہ مشرف شدہ رخصت خواست بوقت
تودیع جناب ممدوح فرمود کہ انا للہ و انا الیہ راجعون آن شخص متفکر شد بعض حضار کہ
واقف از ارشادات بودند گفتند کہ محل تفکر نیست شاید کہ مراد آن باشد کہ بخدای تعالی
راجع باید شد بذکر و فکر قلبی نہ بفکر نظری کہ ارباب استدلال دارند ازانجملہ اینست
کہ در ابتدای حال در نواحے جونپور بیرون شہر آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی شنید
یسبح للہ ما فی السموات و ما فی الارض چپ و راست نظر فرمود کسی را ندید پس انچند روز
باز شنید و دانست کہ این الہام است او از مردم خلایق نیست ازانجملہ اینست کہ
آنحضرت قدس اللہ سرہ العزیز روزے برای تناول طعام نشست ہمین کہ طعام

حاضر آوردند شنید حضار حجره مشو جناب ممدوح فرمود هنوز دست بر طعام ننهاده ام که این امر
پیش شود بعد ازان قدری طعام تناول فرمود چنانچه در تقلیل طعام عادت داشت و یا کم
ازان و این واقعه بتکرار در مجالس واقع شده و در زمانهٔ پیشین اولیاء الله و طالبان
حق را این چنین الهام شده است چنانچه اکثر اقوال اولیاء الله ناطق انست شیخ مصلح الدین
سعدی شیرازی رحمه الله میفرماید شعر اندرون از طعام خالی دار تا درو نور معرفت
بینی ازانجمله انیست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود خبر میدهد ربنا واجعلنا
مسلمین بکسر میم بعضی گفتند که در قرآن شریف بفتح میم است مولانا نظام الدین گفت
که این وارده الهام است چه لازم است که مطابق با لفظ قرآن مجید همه جا باشد و معهذا
در بعض قراءت همچنین است و احتمال دارد که چون بعبارت عربیه چندان مهارت نداشت
ازین راه تفاوت کسر و فتح بوده باشد و از الهام واجعلنا مسلمین اشاره انیست که جهد
در اسلام و انقیاد دارند تا از خود فانی شوید و باقی بالله باشید و از اذکار و افکار این دار
ناپایدار در گذرید و از خود وارهید بحسب این شعر عامل باشید شعر دم بدم دم را غنیمت
دان و همدم شو بدم ❊ واقف دم باش و دم را دم بدم بیدم مدم ❊ هر چند که احتیاج این
شرح نیست و نبود لیکن برای استفادهٔ قاصران بتحریر آمد ازانجمله انیست که آنحضرت
قدس الله سره الاصفی فرمود که خبر میدهد واذکر ربک حتی یاتی الیقین بعض از حضار
مجلس که از یاران جناب ممدوح بودند گفتند که این چنین در قرآن مجید نیست و نه از
قرائت است جناب ممدوح فرمود که بدین الفاظ نباشد طوریکه شنیدیم بیان نمودم و الهامات
هر ولی مطابق الفاظ قرآن شریف لازم نیست و مقصود الهام انیست که طالب حق را
لازم است که بذکر حق جل و علی چنان سعی و کوشش نماید و مشغول باشد تا مراتب یقین

نها ثبت گردد و از اثبات مراتب یقین جمله حجابات زائل شوند بعد رفع یقین پرده های خیال هم
نماید سراپرده الاجلال ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود خبر
میدهم که مردے بارادہ بیعت می آید همان روز آنکس بجناب مقدس حاضر گشت و بشرف
بیعت سرفرازی یافت ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی در هنگام
سلاح بندی برزنے صاحب جمال و خوبرو میلی کمال داشت بعد ازین اثنا صورت مبارک
حضرت امیر المومنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه نمودار شد و انگشت بدندان گرفت و آثار
ناخوشی بجبین مبارک لائح گشت چون جناب ممدوح بحالت خود آمد التفات خاطر اشرف
ازان زن برداشت و انتقام را گذاشت و عادت شریف بود هرجا که تخلل واقع شد
فی الفور میگذاشت علی الخصوص وقتیکه ازین چنین جناب مقدس ایمائی می یافت
ازانجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی محمود شهید قدس سره
را که مدفن شان در موضع رهرا تو که از بانسه شریف بطرف مشرق مائل بجنوب یکروه
فاصله بود بخواب دید که میگوید بسبب اینها یعنی زمینداران موضع مذکور را چه کرده اند عادت
شریفه بود که اکثر در آنجا تشریف برده می نشست و حالات پسندیده روے می نمود بعد
دریافت این حال سوار شده عزم مزار شریفش فرمود چون آنجا رسید دید که زمینداران
از حدود خود ها متجاوز شده قدری زمین از علاقه مزار شریفش در کشت خویش در آورده اند
زمینداران آنجا را طلب فرموده بخفگی ممانعت از تجاوز زمین کرد آنها نادم شده ازان
زمین دست برداشتند ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود
هرگاه که کسی از یاران خاص من اراده آمدن نزد من میکند خبر میشنوم که فلان یا فلان
می آید ازانجمله اینست که باران می بارید آنحضرت قدس سره فرمود که این وقت

دل میخواهد که سید عالی نسب یعنی سید اسمعیل بیاید و او را به بینم و سید موصوف آن وقت در قصبهٔ
مسولی بود که از بانسه شریفه یک کروه است بسبب قرب جوار پیر و مرشد خویش در آنجا توطن
اختیار کرده بود و استقامت میداشت همان ساعت در دل سید موصوف آرزوی قدمبوس
زیاده از حد شد لیکن انتظار فرصت باران داشت که باز آنحضرت فرمود که دل میخواهد سید
عالی نسب بیاید پیر موصوف را طاقت توقف نماند و گفت اگر عنایت پیر و مرشد است هیچ
تاثیر باران بر من نخواهد شد در آن بارش باران روان گردید سید موصوف میفرمود که باران
بر جسم من هیچ اثر نمیکرد و همچنان بلباس خشک بحضور حاضر شده بحصول سعادت قدمبوس مشرف
شد از آنجمله اینست که روزی آنحضرت قدس سره الاصفی در خانه نشسته بود فرمود
که طبع میخواهد از مولوی کمال الدین ملاقی شوم بعد از آن فرمود که مولوی کمال الدین چنانکه
تیر از کمان بسرعت میجهد میرسد همین بظهور آمد که بی سبب ظاهری طبعش اضطرار گرفت از خانهٔ
خود که بقصبهٔ فتحپور داشت بدون عزیمت راهی باین صوب شد و بزودی و شتاب در بانسه
شریفه حاضر گردید از آنجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی روزی در
قصبهٔ ردولی تشریف میداشت شخصی بعلم ظاهری چیزی میدانست بقصد امر معروف و
مواخذه از اهمال نماز که از آنجناب در ادای نماز صبح و عصر توقف راه می یافت ازین
سبب که درین اوقات جناب ممدوح حالت فنا فی الله و بقا بالله طاری میگشت
و آنکس را ازین معنی هیچ خبر نبود از عجب بطور مواخذه عرض نمود جناب ممدوح در
جواب فرمود ما گناهگاریم اینهم گناه از ماست و منفعل از کردهٔ خود ایم درگذر نمائید و شما مرد
دانشمند اید مردم از شما منتفع میشوند و هر کسی را که اشکال مسئله ای باشد از شما میپرسد
درین سخن بود که آنحضرت قدس سره ملهم شده فرمود که خبر میدهد أتأمرون الناس بالبر

وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ و ازان شخص که امر معروف میکرد فرمود تفتیش چیست وی ازین حال ندامت
در دل کشید حاضران مجلس گفتند و دیدیا نچه دیدید حالا ازین خیال فاسد خود درگذرید بعض
مردم پیش مولوی غلام نقشبند شکوۂ تقیید نماز آنحضرت قدس سره بیان کردند مولوی
موصوف گفت که قضیب البان موصلی که از مشاهیر عرفاء ذوی الاحترام ست در نماز
تقیید نداشت پیش جناب قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم سید محی الدین عبدالقادر
جیلانی رحمة الله تعالے علیہ شکوہ عدم تقیید نماز وی عرض کردند فرمود ہیچ مگوئید که پیوسته سر بسجود است
و نیز عدم تقیید نماز بوجه تحقیق خوب دریافت نگردید از بعض علامات دریافت شد که وقت
نماز حالتی مع الحق داشت که بنظرش لِي مَعَ اللهِ وَقْتٌ لَا يَسَعُهُ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ اشاره بآنست
و از تهیه و اسباب طهارت و نماز دران فتوری راه مے یافت ازین سبب متوقف میشد و
در بعض اوقات که بنماز مشغول میشد حالتی مے یافت که لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ و
هرگاهیکه آنحال در نماز نمی یافت البته متوقف مے شد و اکثر آنحال را در نماز متوقع میبود
حضرت مولانا نظام الدین رحمة الله علیه می نویسند که در بعضی اوقات دریافت شد که
بجسد لطیف متجسد شده ادای نماز میفرمود و آنهارا که بصارت آنعالم بود میدیدند و جناب
ممدوح را قوت تجسد بسیار بود و در اکثر اوقات میفرمود تا جسد در ان جسدی با هم درین
یافته نمی شود و انهم بوقوع رسیده که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی پیش
دروازۂ شریف زیر درخت تمر هندی نشسته بود وقت ظهر رسید حضرت مولانا و دیگر یاران
خود را برای ادای نماز تقیید فرمود هر یک برخاسته وضو کرده قاصد نماز شدند چون تحریمه
نماز فرض بستند آنحضرت قدس الله سره الاصفی خود بظاهر بر همان جا که نشسته بود نشسته
ماند و بباطن متجسد بجسد لطیف شده شریک نماز شد هر کس از حاضران نماز میدید که جناب

مقدس شریک نماز است چون مردم از نماز فارغ شدند دیدند که جناب ممدوح بطورے کہ نشسته بود نشسته است مردم ازین واقعه حیران شدند چون حضرت مولانا بحضور حاضر شد جناب ممدوح فرمود که اگر متجسد بجسد لطیف شده ادای نماز کند جسد متعارف از فریضه ساقط میشود یا نه مولانا علیه الرحمه عرض نمود که این چنین صورت در کتب مبین نیست فرمود خبر میدهد که ساقط نمیشود چراکه نماز بر این جسد متعارف فرض است و بر آن جسد لطیف فرض نیست مولانا ممدوح عرض کرد راست و درست است همچنین از تحریر مردم طریقت بدریافت می آید و نیز حضرت مولانا نوشته است که باری آنحضرت قدس سره در قصبه بهرایچ تشریف میداشتند روزی بر اسپ سوار شده بطرف صحرا متوجه شد از قضای حاجت فراغ فرموده وضو ساخته نماز فرض ادا نموده در ادای نماز حالتے خوش بر جناب ممدوح طاری شد چنانچه میفرمود که در نماز حالتے یافتم لا عین رأت ولا اذن سمعت اشاره از فنای خود و بقاء بالله است این را اوقات لا تعد ولا تحصی اند پس وقتیکه توقع انجمال داشت باداى نماز مے پرداخت چنانکه متوقف بیشد منتظر انجمال بوده باشد و یا احتمال دیگر داشته باشد میفرمود که شما از مسئله و قرأت واقف اند ما غافلان بادراک آن کی توانیم رسید و حضرت مولانا قدس سره درین مقدمه توقف در مناقب رزاقیه مفصل تحریر نموده اند این خاکسار باختصار پرداخت انما نجملها اثبت که روزی ملا کمال الدین قدس سره بحضور عرض کرد که شیخ محی الدین عربی در فصوص مے نویسد که مات فرعون طاهرا و مطهرا و دیگر علما را درین اقوال بسیار اند آنحضرت قدس سره ارشاد فرمایند که این معنی چگونه است جناب ممدوح فرمود خبر میدهد آنجان نجیا مولوی موصوف عرض کرد که این سخن معلوم است یعنی یافته باشد نجات جناب ممدوح فرمود خبر میدهد نجیا نجیا نجیا انما نجملها اثبت

که آنحضرت قدس سره را اقوال کبیر نهایت مرغوب خاطر بود اگر کسی مغنی بحضور حاضر شد اکثر
فرمایش اقوال کبیر می نمود روزی بحضور اشرف مغنیان این الفاظ هندی که از کبیر اند
میسرائیدند کبیرا اہل دہ پورکسہ کی چو باتی مسجد بای آنحضرت قدس سره مسرور می شدند و تعریف
این کلام نموده میفرمود که کبیر چه خوش گفته است همدر آن وقت شخصی از حضار مجلس عرض کرد
که آنجناب میفرمایند که کبیر چه خوب گفته است دریں چه خوبی است همین گفته است که قربان
آن شخص که در حالت سکر بمسجد رود و در حالت سکر بمسجد رفتن ممنوع است جناب ممدوح
فرمود فی الحقیقه خوب گفته است حاصلش اینست که قربان آن شخص باید شد که در حالت سکر
یعنی محبت الهی باشد و در آن حالت پاس و آداب مسجد یعنی آداب شرع محمدی نگاهدارد
و در کمال جذبه محبت الهی قدم از احاطه شریعت بیرون ننهد بعده شخصی بطور طعن گفت که
کبیر از مسلمانان بود لیکن اقوال او بطور هنود است آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود خیر
میدهد کان محققاً و مدققاً از اجلا اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی در بلده لکهنو
بباغی که در آن مرقد شریف حضرت شاه دوست محمد قدس سره است تشریف میداشت
و بعد وفات شاه ممدوح نیز حسب عادت قدیم در سال گاهی دو بار و گاهی سه بار برای
زیارت مزار شریفش تشریف میبردند روزی در آن باغ نشسته بودند که مردم حاکم آمده
قصد بریدن درختها کردند آنحضرت قدس سره را منظور چنان بود که برگ و شاخ درخت
نرسد چرا که از آثار شاه موصوف بودند دریں اثنا بود که شنید قل قلم کشتلون پس آنها را
منع فرمود و آنها که شقاوت و قساوت قلبی داشتند نهی جناب ممدوح در اذهان شان
اثر پذیر نشد ان الله لا یهدی القوم الفاسقین آمدند درختها را بریدند جناب مقدس بسیار
مغموم و متاسف شد بعده شنید القاتل هو المقتول آخر آنان از تاسف استراحت یافتند

شعر خود انا الحق زد از لب منصور شاه ؛ خود بر آمد ز شوق بر لب دار ؛ از آنجمله ایضاً است که
مولوی کمال الدین عزیمت آستانه بوسی کرد و در دل او خیال مسئلهٔ تناسخ خطور بود چه از
کلمات ائمهٔ مسلمین و فقهای متکلمین بطلانش هویدا است و از ارباب کشف و شهود صوفیه
صافیة الاسرار که کلام شان همه بران ناطق و عبارات بعضی از اینها دال بر خلاف آن
در خاطر آورد که از آنحضرت استفسار این مسئله باید کرد تا رفع گردد که گشت جناب ممدوح
بچه حاکم هست تا پیش بحضور آمده بپابوس مشرف شده بنشست بحجره نشستن سبب تقریب
آنحضرت قدس سره فرمود که مولوی کمال الدین تناسخ چیست عرض کرد تناسخ عبارت
است از تعلق ارواح بعد ممات باجساد که در بطون نشاء خلقت تمام یافته تا تعلقش حیات
ایشان در دار دنیا بعد ممات الی ما شاء الله تعالی و گاهی تناسخ بر تصرف روح در
جسد غیر الی ما شاء الله تعالی من الجماد والحیوانات فرمود که خبر رسید هر تولد نیست و در شان تناسخ
دیگر نفرمود حضرت مولانا نظام الدین بیان این امر در مناقب رزاقیه مفصل قلمی فرموده اند
آنجا باید دید از آنجمله ایضاً است که آنحضرت قدس الله سره الاصفی روزی در سایهٔ
درخت برگد که اکثر آنجا تشریف برده بیاد حق مشغول می بود نشسته بود شنید که معلم عارف
شهید شد مغموم گشته مراجعت بخانهٔ مبارک فرمود بعد از آن خبر شایع شد که مولوی معنوی
جامع علوم دینیه و عقلیه عارف معارف یقینیه مولوی قطب الدین والد بزرگوار مولانا
نظام الدین قدس الله اسرارهما شهید شد و ملاقی برب جلیل و علی گشت از آنجمله ایضاً است
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی خورد سال بود برادر کلان جناب ممدوح انتقال کرده
اراضی خراجیه داشت حکام جابر طلب و مواخذهٔ زر کردند هر چند که مردمان از عالم وقت
اظهار کردند که فلان یعنی آنحضرت قدس سره صغیر سن است سرانجام زر چگونه خواهد شد

او سماعت نکرد همچنان متقاضی ماند جناب ممدوح تقریبی علاحده شده یازده با سورهٔ اخلاص
خواند صورتی نمودار شد و گفت مخوان که حاصل نیست و نابود خواهد شد همچنان بظهور رسید
_{۱۱۹}
از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که من در ایوان
بادشاه هندوستان درآمدم و با چند کس دیگر بدین امر مامور شدیم کبوتری خوش رنگ و
خوبصورت و جسد کلان درآنجا بود او را گرفته در قفس کردیم و بر مزاج مبارک حرارت این
امر مستولی شد مولوی کمال الدین که از مریدان خاص بود عرض کرد که از فرمودهٔ جناب
معلوم میشود که فرخ سیر را وزیر بقید خود آورد چراکه وزیر زور و شوکت و عداوت داشت
بعد چند روز این خبر از دهلی یعنی از دار الخلافه شاهجهان آباد شایع شد که بادشاه
در قید وزیر گشت آنحضرت فرمود که مولوی کمال الدین گیاست و فراست بسیار دارد اگر
کسی از مشایخان این سخن میگفت خلایق میدانست که از راه کمال گفته است هرچند که
که علم قید بجرد معاینه این معامله باطنیه داشتم بکس نگفتم و وی بفراست دریافت _{۱۲۰} از انجمله
اینست که روزی باز آنحضرت قدس سره فرمود که یک جاموش سرکش و قوی و
زبردست را گرفتند و بر زمین آوردند و رسن موافق عادت در بینی وی انداختند در آنحال
نیز مولوی کمال الدین حاضر بود عرض کرد که بدریافت آمد که عبد الله خان وزیر فرخ سیر
بادشاه را گرفتار کرده بود بسزای اعمال خود رسید از اظهار مولوی موصوف بر مزاج اشرف
سروری و فرحی پیدا گشت بعد چند روز این خبر شیوع یافت که وزیر بسزای کردار خود رسید
_{۱۲۱}
از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی را روزی در تعطل حواس
ظاهری جای رفیع بنظر درآمد و آنجا حضرت امیر المومنین عثمان رضی الله عنه را دید که در ورد
قرآن مجید مشغول است هر دران قصر شخصی گفت که بیا تا در آنجا برسد هم در آنجا جناب پاک حضرت

رسالت پناه است صلی الله علیه وسلم اندرون تشریف برد و از سعادت قدمبوس مشرف
گشته و در مکانیکه حضرت امیر المومنین عثمان رضی الله عنه بود باز آمد و تلاش مکان جناب
امیر المومنین اسد الله الغالب مظهر العجائب والغرائب علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه
داشت که حضرت امیر المومنین عثمان رض در مجلس خویش فرمود که علی مرتضی کرم الله وجهه در
فلان مقام است حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره براهی بدانسو شد در همین اثنا
حضرت امیر المومنین و امام المتقین اسد الله الغالب علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه
را دید که تشریف می آرد و از نهایت نوازش و الطاف در کنار مبارک گرفت و بقوت
بسینه مبارک چسپانید و فرمود که تیم مارا کدام از آمدن منع کرده بود حضرت امیر المومنین
عثمان رض گفت که یا علی من منع نکرده بودم بلکه رهنمونی کردم بجانب تو ازانجمله اینست ۱۲۲
که حضرت ابوهریره رضی الله عنه را روزی آنحضرت قدس سره دید که برابر یکه ارشاد
نشسته بردم درس علوم دینیه تعلیم می نماید ازانجمله اینست ۱۲۳ که آنحضرت قدس سره
روزی حضرت معاویه رض را در سکوت و سرنگون دید ازانجمله اینست ۱۲۴ که آنحضرت
قدس سره در هنگام سلاح بندی و نوکری جائی بخواب استراحت بود مردمان دیگر که از
اوضاع حمیده و پسندیده بهره نداشتند و فقط سپاهی بودند بازنکه گفتند که بر بستر آرام آنحضرت
سگ بخسپ چنانچه وی بر بستر مبارکش بخسپید جناب ممدوح چنان دید که ماده سگ در خواب
است بمجرد دیدن این رویا بیدار گشت دید که زنکه است بسیار ناخوش شده زجر فرمود
ازانجمله اینست ۱۲۵ که باری آنحضرت قدس سره الاصفی بسیر کوهستان متوجه گشت در
اثنای راه آوازی شنید که من قمر شهیدم شما مهمان من باشید بعد ازان از بلده گهرسا
بضم کاف هندی که این حرفی است که اهل هند کاف را با ها امتزاج نموده بیک حرف کرده

میخوانند وسکون را با غنه نون و در آخر الف بعد سین مهمله متوجه شد و در آنجا اثری نیافت
بعده قریب وی درجاے دیگر یافت و زیارت کرد و مردم همراه را گذاشته بکوهستان چند
روز در سیر متوجه ماند آنجا آثار مردم لاج نبود چون ولوله عشق بمرتبه کمال داشت از جای
های ترسناک باک نمیکرد و درین اثنا صورت مبارک حضرت امام جعفر صادق علیه السلام
رو نموده فرمود حالا مراجعت نمایند پس مراجعت نمود و یاران را همراه گرفته عازم خانه شریفه
شد ۱۲۶ از انجمله اینست که شخصے در کسب اسباب معاش پریشان حال داشت وقتی در غم
بود که صورت مبارک آنحضرت نمودار شده تسلی کرد باز همچنین شد چون این معامله در یقظه بود
تفاوت از معامله و احساس یقظه نکرد و دانست که خود دش نزول فرمود و آن شخص آنحضرت
قدس سره را گاہے ندیده بود همدران حال دریافت که خود جناب ممدوح بود ابعدش
مرفه حال شد و اسباب معاش بهم رسانید چون مراجعت از دکن بوطن خود که قصبه بلاونه
باشد نمود قاضی شده آمد عزم رفتن خانه نکرده روانه حضور شد روزیکه آن شخص بحضور رسید
آنحضرت قدس سره موافق عادت شریف متوجه بسیر شده بود بحضرت شاه غلام دوست محمد
فرموده بود که اگر شخصے بیاید باید نشانید و تواضع باید کرد من مے آیم بعد چند ساعت
آن شخص آمده منتظر نشسته بود که جناب ممدوح تشریف آورده و بیعت او پذیرا فرمود حضرت
مولانا مینویسند که روزی بحضور حاضر بودم ذکر خیر و صلاح بمیان بود و درین اثنا فرمود
که بخطاب من لا یسعنے مخالفه مخاطب شدم که فلان ولی در ملک دکن ازین عالم رحلت
کرد تو هم حاضر شو بموجب امر رفتم در آنجا دیدم که مردم از دفن فارغ شده اند بر مزارش
نماز گذاردم و مراجعت کردم در اثنای راه در قصبه ملکاپور که در ملک دکن است با شخص
ملاقی شدم ۱۲۷ از انجمله اینست که مولوی کمال الدین قبل از حصول بیعت از جانب

آنحضرت قدس سره انکاری داشت و شکی از اهمال نماز و بعض احیان که از باعث غلبهٔ
سکر محبت الٰهی از جناب مقدس بوقوع مے آمد بخاطرش راه می یافت و اکثر همراه حضرت
مولانا نظام الدینؒ در بانسه شریف مے آمد بخاطر داشت که وقت یافته از اهمال نماز بپرسد
اتفاقاً روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر شاخ تمر هندی که قریب بزمین بود نشسته
و حضرت مولانا با جمعی از طالبهٔ علوم بر تخت چوبی که زیر مسجد متصل تمر هندی مذکور افتاده بود
نشسته بودند و مولوی کمال الدین نیز همدران جماعت بود که آنحضرت قدس سره در
حالتی شد همدران حالت خطاب بحضرت مولانا کرده فرمود که خبر رسید هد قوموا الی الصلوٰة
مولانا بمجرد استماع این کلمه رو بمسجد نهاد و از نماز عصر فارغ شده باز بدآنجا خاموش نشست
و جناب مقدس همچنان بر شاخ درخت مذکور نشسته ماند و نماز نخواند مولوی معز الیه که
در آنجا نشسته بود شبههٔ خاطرش زیاده تر شد و بدل خود گفت که آنحضرت ما یان را حکم نماز
میفرمایند و خود ترک نماز میسازند و بمجرد خطور این خطره جناب ممدوح بجانب مولوی موصوف
خطاب کرده فرمود که ای کمال الدین خبر رسید هد که عالم شک از دل شما بر خیزد و خود را بر
زمین انداخت و از یک پهلو بپهلوی دیگر میگردید و میفرمود که من سراپا گناهم حال من
چگونه خواهد شد در حال حال مولوی کمال الدین متغیر گشت و در خود یافت که گویا کسے
جان را از سر تا پا میکشد و دانست که عنقریب هلاک میشوم و چندانکه بر آنحضرت قدس سره
اضطراب زیاده میشد تصدیع بر مولوی موصوف زیاده میگشت و هر چند از حضار مجلس
شفاعت خواست کسی در آنحال جرأت عرض کردن نیافت مولوی موصوف آنزمان
فهمید که اینهمه از ان خطره است که بخاطر راه یافته بود در حال توبه کرد و استغفار نمود و عهد
کرد که باز از حال آنجناب این چنین بدل خیال نخواهم کرد پس آنحضرت برخاست و بجای

خود نشست بعد ازان اضطراب که بر مولوی معز الیه بود تسکین یافت ازانجمله انیست ۱۲۵
که آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی شیخ عبد الرحمان انصاری را که از یاران آنجناب بود
بعلت خدمت قضا در مصیبتی گرفتار شده بود در معامله باطنیه دید که بزمین فرو میرود چنانچه
تمام جسم وی بزمین فرو رفته فقط سر باقی است همدران اثنا صورت مبارک حضرت
شاہ سید میر عبد الصمد خدانما قدس اللہ سرہ العزیز نمودار شده فرمود که ای عبد الرزاق
می بینی که این چه کرد که بوبال آن گرفتار است بعد ازان جناب ممدوح دید که سگهای
خوش لباس با زنجیرهای زرین گرد خود دارد شرمنده و سرنگون و آنجناب مقدس بخاطر
اشرف داشت که آنکس ازین ورطه نجات یابد پس ازان دید که آن شیخ ازان ورطه
خلاص یافت بعد ازان شیخ مذکور بجائی که گرفتار بود مخلصی یافته بحضور رجا حضر شد
لیکن از توجه باطنی آنحضرت قدس سره که بحالش مبذول شده بود آگهی نداشت بجناب
اقدس عرض کرد که من در بلای عظیم گرفتار شده بودم مرا خلاص نکردید فرمود بکرم اللہ
خلاص از توجه من بود بخودی خود نبود هر چند که بظاهر دست گرفته نکشیدم بعده حال مکاشفه
و توجه و عنایت آنحضرت بوی معلوم شد پس ازان جناب ممدوح ازوی پرسید که آن سگها
کدام بودند گفت الدنیا جیفة و طالبها کلاب پس جناب مقدس فرمود که برای چه بخدمت
قضا راضی شدی حال قضاة زمانه برین صورت است که دیدی درحال آن شخص توبه
کرد باز گرد و پیرامون این خدمت نگردید و آنحضرت قدس سره میفرمود که آن سگها
قضاة بودند بعد ازان بشیخ مذکور که بسبب امر از قضا توبه و انکار کرده بود و هیچ وجه
معیشت نداشت عسرت زیاده شد روزی بجناب اقدس عرض کرد جناب ممدوح
باینی ملهم شد و بشیخ معز الیه مذکور تعلیم ساخت و یا اجازت اسم یا وهاب که از اسمای الهی است

فرمود شیخ موصوف چند روز ورد ش نمود دولت بسیار حاصل شد و مرفه حال گردید و آنحضرت
قدس الله سره العزیز در اکثر اوقات میفرمود که عجب است از ان یار که این چنین حالت
دید و طلب معاش از وی نرفت حضرت مولانا نظام الدین مینویسند که اگرچه آن شیخ
متلوث بافزونی اسباب معاش بود لیکن شب خیز و بذکر مشغول و معتقد توحید وغیره رموز آن
بود و مناسبت بارواح داشت از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره از دعوت و عملیات اسما
وغیرهم بهر امور دینی و دنیاوی هرگز نمیدانست مگر حدیث دوست که ویرا تکرار میکرد لیکن
مقام وی بذروهٔ سنام علیین و صدیقین رسیده مکاشف تاثیرات اسما میشد و بهر امر یکه
ملتفت میگردید و توجه تام میفرمود صورت فعلیت میگرفت و برغبت و رضا هر چیز را که میخواست
می شد شعر قضای حق رضا جوی دل او ٭ قدر ایمان پرست طاق ابرو ٭ دعایش عرض
مطلب آرزو کرده ٭ شنیدن تا لب استقبال او کرد ٭ و امثال این جذبه وی بیشمار اند شمه
ازان اینست که زنے شاکی آسیب جن بود و اولیای وی آمده ظاهر ساختند آنحضرت
قدس سره متوجه بوی شد خادم را فرمود که بچابکی وی را بزن خادم چند چابک بر بدن
وی رسانید فی الفور بحالت قدیم باز آمد و باز اثر جن بروی ظاهر نشد از انجمله اینست
که بمقتضای من له المولی فله الکل آنحضرت قدس سره را تاثیری بسیار بود ازین سبب بر سگ که
در بعض حالت که از خود غائب می شد بحق تعالے نظر میکرد متاثر میگشت چنانچه در انجا
نظر بر سگی افتاد حالش متغیر شد در وقتیکه اذان می شنید بدر مسجد آمده آواز میکرد تا آخر اذان
باواز موذن آواز میکرد چون موذن فارغ میشد او هم ساکت میگردید و بجای خود میرفت
همچنین سالها گذشت و آن سگ را خلوصی در عقیدت بود ازین سبب چون جناب مقدس
عزم سیر میکرد همراه میرفت روزی آنحضرت قدس سره از اسپ فرود آمده گلیم خود فرش کرد

مشغول بیاد حق شد اسپ سرکشی کرده گریخت جناب ممدوح متوجه نشد چه از مزخرفات
دنیای دنیّه التفات نداشت آن سگ دویده سدّ راه شد تا زمانیکه اسپ استاد آن سگ
بجانب آنحضرت قدس سره رو می آورد و اشاره بسوی اسپ میکرد و بعده شخصی بحضور آمد
ارشاد شد که همراه این سگ برو آن شخص همچنان کرد دید که اسپ دران نواحی استاده است
گرفته آورد و چون آن سگ مرد آنحضرت قدس سره حکم بدفن کرد بی کفن وغیره اسباب موتی
بیت سگ اصحاب کهف روزی چند * پی نیکان گرفت مردم شد * از انجمله اینست [۱۳۱]
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی زیر درخت برگد که برکناره جوی کلیانی است گلیم خود
فرش کرده برای وضو رفت بعد فراغ وضو بر فرش آمد دید که ماری سیاه بر فرش نشسته بود
فرمود که اگر بقصد فساد آمده برو مار گفت برای استماع ذکر آمده ام اولیاء الله را [illegible]
مستمع مانده رفت از انجمله اینست [۱۳۲] که آنحضرت قدس الله سره الاصفی بعیادت مریدی
تشریف فرما شد وی بمرضی مبتلا بود و توقع صحت نداشت چون بلقای خجسته آنجناب
بهره اندوز شد بگریست وعرض کرد که از شدت بیماری و با خوف مرگ نمیگریم بلکه درین مهلک
مرض که گرفتارم از جناب اقدس غافل میشوم این حالت مرا گریان میکند چون آنحضرت
قدس سره حال وی مشاهده کرد اسم رحیم متجلی شد فرمود دل قوی دار الله تعالی را یاد کن
بعنایت الهی صحت خواهد شد و مراجعت بخانه شریف نمود از آن وقت در صحت هر وقت
ترقی بود چنانچه همان وقت بخودی خود نشست و از سریر فرود آمد و طعام تناول کرد و چنان
دیدیم گویا هیچ از مرض نبود از انجمله اینست [۱۳۳] که آنحضرت قدس الله سره العزیز چون
مع الحق تعالی می بود از محرمات طعام که وجه حرمت نیست اطلاعی پیدا میشد از تناول آن
باز میماند و اگر کسی بد کردار تلبیس نموده بلباس صوفیانه بحضور می آمد التفات نمیکرد بلکه

انحراف و تغیّری نمود با وجودیکه تواضع با اهل لباس زیاده تر میفرمود چنانچه روزی در لکهنو
بمکان حضرت شاه دوست محمد رونق بخش بود حاکم لکهنو بحضور رسیده حاضر شده بسعادت قدمبوس
بهره مند گردیده دعوت نمود جناب ممدوح قبول فرمود وقتی طعام عجیب تیار کرده فرستاد و
بوقت دیگر طعام ضیافت آنحضرت قدس سره معاینه کرد که بچه اسپ خوبصورت و خوشرنگ
را مردم گرفته اند و رانش جدا میکنند جناب ممدوح پرسید برای چه بر این تعذیب می نمایند
گفتند برای خوردن شما جناب مقدس از تناول آن طعام متنبه شد بوقت دیگر طعام
قسم بقسم که آمد همه مردم فرمود بخورید و برای من نگاه دارید درین وقت میل طبع نیست
اگر بوقت دیگر مناسب طبع خواهد بود خواهم خورد چون مردم خورده متفرق شدند و مردم حاکم
رفتند فرمود که آن طعام که نگاه داشته اند بهیچ آرند من نخواهم خورد حضرت شاه دوست محمد
چون آنحضرت قدس سره را ملول خاطر دید پرسید جناب ممدوح فرمود برای این معامله شاه
موصوف آنچنان کلمات گفت که از وی نیز ظاهر میشود که در اطعمه امرا و حکام جای اشتباه است
و اختلال نیز و از صحبت آنها احتراز هم اولی است و نیز از انجمله است که جناب اقدس در
سایه درخت ترسنهری که پیش دروازه محلسرا است نشسته بود یکایک درویشی آمده
سلام علیک بطور ملامتیه هندیه نمود آنحضرت قدس سره هرگز متوجه نشد و روی مبارک
گردانید و وی را میفرمود که این سائیس است و حرفها در شان وی بزبان اشرف می آورد
که خلاف عادت شریف بود خصوصاً با درویشان که با آنها چندان حسن سلوک داشت که
لا عین رات و لا اذن سمعت چون آن درویش چیزی سوال میکرد جواب بطور دیگری یافت
همین نوع از وی معامله بود و الحاح وی در سوال هیچ سود نمیکرد همه مردم حضار در تحیر بودند
که گاهی این چنین امر از درویشان نمیفرمود باز آن درویش راه خود گرفت بعد یکدو ساعت

مردم از بدو سرای یا از آبادیهای که قریب وی اند آمدند و گفتند که سائیسی بود اسپہا
اصلاح مے نمود فلان فلان چیزہا بدزدی گرفته بلباس فقیرانه ملبس شده رفت مردم
حضار گفتند که ہمین ساعت ازینجا رفته است تفحص کنید آنها در تجسس وے شدند
[۱۳۵] **ازانجمله اینست** که روزی شخصے ارنب یعنی خرگوش شکار کرده بود تحفه بحضور ارسال
نمود آنحضرت قدس الله سره الاصفی بخانه اشرف فرستاده بعده صورت مبارک حضرت
امام جعفر صادق علیه الصلوٰة والسلام نمودار شده فرمود که من ارنب را گاہی نخورده ام
شما فرزند من اند شما ہم نخورند جناب ممدوح ہمان وقت بمردم خانه شریف از پختن ارنب
منع فرمود و ازان روز ارنب را گاہی نمیخورد و فی الحال نیز کسے از اولاد امجاد آنجناب
مقدس ارنب را نمیخورد [۱۳۶] **ازانجمله اینست** که در قوم قدوائیان چون کسی فوت میکرد
وآلی المتوفی طعام بنا بر مهمانان که برای تعزیت می آمدند می پخت و مهمانداری میکرد و
و بر سوم فاتحه سوم و دہم و چہلم و دیگر ایام معمولی تا یکسال پخت طعام کرده تقسیم باہل
برادری وغیره چنانچه عادت آنجا است می نمود کسے را که دسترس بود میکرد و آنکه
دسترس نمیداشت او ہم از قرض و وام از ہر جائیکه می یافت رسوم معهوده بجا می آورد
و اگر کسی از باعث عدم دسترس قاصر میشد مطعون برادری میگردید روزی قدوائیان
بحضور اشرف عرض کردند که این چنین رسومات که مقرر اند کسانیکه دسترس نمیدارند
زیربار اخراجات می شوند و اگر نمیکنند مطعون میشوند چنان شود که این رسم موقوف شود
و باین طور قرار یابد که ہر کس که دسترس داشته باشد ہر چه خواہد بکند و کسی را که دسترس
نیست ہیچ نکند مردم برادری او را مطعون نسازند جناب اقدس و اعلی فرمود که کسی از
فرزندان من و اہلبیت من طعام رسومات موفی که تا یکسال مقرر درین جوار است

نخورده باشد وقدمائیان را ممانعت فرمود که این چنین رسومات که مقرر اند نباید کرد مهر کسیکه بقدر دسترس بکند کسی از برادری او را مطعون نسازد آن قوم حسب ارشاد بجا آوردند تا حالا نیز بموجب حکم عمل میکنند و فرزندان آنحضرت قدس الله سره الاصفیٰ الی الآن حسب الامر بجا می آرند و اگر احیانا کسی از فرزندان بسهو طعام از رسومات موتی تناول کرده فی الفور تکلیف و اذیت کشید چنانچه روزی شخصی طعامی برای جناب مرشدزاده سلمه الله تعالی در عشره محرم فرستاد جناب ممدوح از شخصیکه همراه طعام آمده بود پرسید که این طعام از رسومات موتی هست یا از وجه دیگر آن شخص عرض کرد که از رسومات موتی نیست باز جناب ممدوح بتکرار استفسار نمود آنکس همچنان عرض کرد ولیکن جناب موصوف از تناول انکار میداشت آن شخص بمبالغه عرض کرد که تناول فرمایند از رسومات موتی نیست بلکه این طعام برای فاتحه حضرت امام حسین علیه السلام پخت کرده اند جناب ممدوح از استماع این اسم مبارک فرمود که از گفته شما تناول میکنم اگر ایذا و تکلیف خواهم کشید الزام بر شما خواهد شد پس قدری ازان تناول فرمود بمجرد تناول عارضه تپ لاحق شد و چندان تکلیف کشید که در بیان راست نمی آید پس از چند روز بعد کشیدن ایذای بسیار شفا حاصل شد الحمد لله علی ذلک بعده روزی شخصیکه طعام فرستاده بود بحضور حاضر شد ازان شخص پرسید که این طعام که شما فرستاده بودید بچه نوع بود عرض کرد که آن روز یوم وفات فلان یگانه من بود موافق عادت این جوار بعد انقضای سال چیزی طعام پخت کنانیده هر یک را تقسیم کرده بودم برای آنجناب هم ازان طعام فرستاده بودم پس دریافت شد که سبب بیماری جناب ممدوح همان بود ازانجمله انیست که روزی آنحضرت قدس سره فرمود که بروز پنجشنبه حلق سر نباید کرد اگر کسی

بروزند کور حلق سر مقرر خواهد کرد او را قطع نسل خواهد شد ۱۳۸ از انجمله اینست که آن حضرت
قدس الله سره الاصفی برای پوشیدن جامهٔ نو بروز دوشنبه منع میفرمودند و فرزندان جناب
ممدوح بروز دوشنبه هرگز جامه نو نمی پوشند و جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده نیز
بحسب ارشاد از پوشیدن جامهٔ نو بروز مذکور بمبالغه منع میفرمود اگر کسی از مصاحبان او بسهو
جامه نو بروز دوشنبه می پوشید جناب ممدوح آنجامه را گرفته بکسی می بخشید و بجامهٔ شریف
نمیداشت ۱۳۹ از انجمله اینست که عبد الملک قدوائی جد مادری آنحضرت قدس الله
سره الاصفی را دو دختر بودند از دختر اولی شیخ ادهاری و شیخ بساون و شیخ مداری و از
دختر ثانی فرزند اولی سید عبد الرشید و سید ابو تراب و جناب قطب الاقطاب خلاصهٔ آفاق
سلطان العشاق سید شاه عبد الرزاق قدس سره و پسر چهارم سید محمد یسین بودند چون
عبد الملک وفات یافت تمامی مال و اسباب و زمینداری و غیره برسم آن دیار بهر یک اسباط
منقسم شده نصف حصه بشیخ ادهاری و غیره هر سه برادران و نصف بحضرت قطب الاقطاب
قدس سره و دگر برادران رحمهم الله رسید هر یک بحصه های خود قابض و متصرف شدند
آنحضرت با سید ابو تراب و سید محمد یسین در موضع رسولپور که متصل قصبه محمود آباد بطرف
مشرق از بانسه شریفه بفاصله سه کروه است بوطن قدیم استقامت ورزیدند فقط سید
عبد الرشید در بانسه سکونت اختیار نموده سر انجام امورات زمینداری و غیره میکرد و
شیخ ادهاری و غیره قوت و زور از باعث کثرت برادری که در آنجا بود بسیار داشت
و از سید عبد الرشید در هر یک امور قضایا فساد میکرد و سید موصوف بسبب تنهائی در گذر
می نمود روزی بر آبپاشی قطعات کشتهای زمینداری قضایا بمیان آمد شیخ ادهاری
و غیره هر سه برادران سید عبد الرشید را شهید ساختند هر دم تابعین سید ممدوح را

برسولپور رسانیدند آنجا آنحضرت و دیگر برادران تجهیز و تکفین ساختند بعده جناب ممدوح
سید ابو تراب و سید محمد یسین را همراه آنجا گذاشته در بانسه شریفه سکونت اختیار نمودند بعد
عرصهٔ دراز جناب مقدس بظاهر برای تلاش نوکری و بباطن بنا بر تلاش حق تعالی در
ملک دکن چند بار تشریف فرما شد چون عنایات ایزدی و عطیات سرمدی شامل حال بود
بدرجه رسید که شهرهٔ آفاق گردید و خلایق ببرکات انفاس طیبهٔ آنجناب بقدر سعی و قسمت
خود ها کامیاب مطالب شدند چون آنحضرت قدس سره استقامت در بانسه شریفه بود و زیده
وکثرت مریدان و طالبان و معتقدان شد متعدیان مذکور حسد برده گمان کردند که حالا
ایشان را زور و قوت بسیار شده و روز افزون است اکنون انتقام خواهند کرد و جناب
ممدوح بباطن ازین قصاص بدین نظر که بهر حال ترک اولی است در گذر فرموده بودند و
بیاد الٰهی مشغول می بودند و اصلا التفات باین چنین امور دنیوی نمیفرمودند و آن متعدیان
درین اراده بودند که قابو یافته آنحضرت قدس سره را بقتل رسانند بیت نیش عقرب
نه از پی کین است ۞ مقتضائے طبیعتش این است ۞ و الاقارب کالعقارب نیز گفته اند
روزی آنحضرت قدس سره بقصبهٔ سهالی تشریف فرما شده بوقت معاودت در موضع
مسولی رونق افزا گشت چون بر مزار شیخ کالی تشریف آوردند از مزار شان آواز برآمد که
از تو کاری نه نیک بظهور خواهد آمد بعد ازین ببانسه شریفه تشریف آوردند و متعدیان مذکور
که مدام در خیال فاسد می بودند شبی یکپاس شب باقی بود و مردم در خواب بودند قابو دیده
آن ظالمان از طرف دیوار جست کرده اندر حویلی مبارک در آمدند آن وقت جناب ممدوح
در حلقهٔ ذکر نشسته مستغرق مع الحق بودند و داد یاری مذکور برادر خاله زاد شمشیری از نیام
کشیده بر آنحضرت قدس الله سره العزیز فرود آورد شمشیر از حلقهٔ ذکر گذشته بر دست مبارک

رسیدانکی زخم سست شده بود بزودی به شد چون جناب ممدوح زخمی شده از شر و فساد
آن مفسدان واقف گردید شمشیر یکه حضور بود کشید دستش از بند دست جدا شد باید دانست
که بی اجازت خصوصاً بوقت شب بخانهٔ دیگری داخل شدن حرام است و صاحب خانه
را ممانعت بزبان میرسد اگر قبول نکنند پس بر تیغ و اگر شمشیر وغیره کشند پیش از آنکه ایذا رسانند
دفع آن لازم است اگر درین کشته شود بر صاحب خانه در دنیا چیزی از کفارت و قصاص
و دیت نیست و در عقبی از یا اثم نیست پس چگونه راست آید قول شیخ کاملی که حسنات العوام
سیئات الابرار است و زلات از انبیا علی نبینا و علیهم الصلوة والسلام واقع شد و تعبیر آن بظلم
و مثل آن شده محمول بر ترک اولی است چون ترک اولی در حق آنها نیز همچنین مشابه است
پس اقطاب و عرفا که علی الحقیقه ورثهٔ انبیا اند در حق آنها مباحات که لایق شان آنها نباشد
همچنین مشابه بوده باشد ازین سبب تعبیر آن به نیک میتوانند شد لیکن شرعاً بکسی هیچ
الزام و جرم ثابت نمیشود و آنحضرت از روز یکه سید عبدالرشید شهید شد با وجود زور و طاقت
نظر بر ترک اولی داشت و گاهی تدارک نفرمود و اگر میخواست بزور و طاقت ظاهری هم
ممکن بود لیکن فی الحقیقه درگذر فرموده بود و آن متعدیان از خیال فاسد خود این قدر تعدی
کردند که خلاف امر شرع اندرون خانه در آمدند و شمشیر بر اندام مبارک زدند چون محافظت
جان لازم بلکه فرض است و دفعیهٔ آن قبل از آنکه محاربه کنند لازم و قتل الموذی قبل الایذاء
است پس بجز این طور دفعیه غیر ممکن بود چنانچه قصص اکابر اسلاف هم دال برهان است که سابقین
هم همین طور دفعیه کرده اند بضرورت شمشیر کشیده و در این چنین امر تمام فقه و حدیث ناطق است
و هیچ نوع در شرع شریف جرم در دنیا و عقبی ثابت نمیشود و برای دفع ممانعت نیست بلکه امر است
و بعد وقوع این واقعه بار دیگر آن شخص که دستش از بند دست جدا شده بود با مردم قسم

که رفقای او بودند خواست که مکافات آنچه بروی گذشت گیرد در پی ایذا رسانی مستعد بود
آنحضرت قدس سره هیچ خطره ازین فکر نامنتج آنها از باعث شجاعت که جبلی بود نداشت و منزوی
بزاویهٔ من یتوکل علی الله فهو حسبه بود که صورت مبارک سالار احمد که مزار شریفش در حضرت
بانسه است و از رفقای سید سالار مسعود غازی است نمودار شده گفت که من بامر الهی مدد و معاون
شما هستم از آنها که ظهور صدمه رسانی میخواهند صورت نخواهد گرفت بعده آن جماعه که [illegible]
خانهٔ مبارک در شب تاریک جمع شدند و آنحضرت قدس سره بیاد الهی مشغول بود مولانا
نظام الدین علیه الرحمة مینویسند که درین اثنا صورت مبارک حضرت میر عبدالصمد خدانما
قدس الله سره العزیز نمودار شده فرمود جمعیت خاطر باشید هیچ از خطره فاسد آنها بر تو
نخواهد شد و آن مردم بانی فساد در شجاعت در ابنای جنس انگشت نما بودند چنانچه بانی
آنها در برادری شان مردم نشان میدادند با وجود چندین شجاعت هر چند خواستند که بدیوار
که در قامت قصیر بود جست کرده بخانه در آیند بمقتضای لطف قادر کریم که طویل است
اقدام آنها پس می افتادند چه یقدم رجلا و یؤخر اخری ماندند تا شب باخر رسید نادم
و شرمنده شده راه خانهای خود گرفتند و متفکر بودند که چه حالست که از ما جرئت نشد
باوجودیکه آنحضرت بظاهر تنها بود و در حقیقت با آنها بود که مطرح انوار عنایت الهی بود یعنی
عالم ارواح مدد و معاون بود و در ظاهر بجز ذات حق جل و علی نبود و نیز درین نکته ایست
که عرفا هر چیزی را که مشاهده میکنند تجلی حق تعالی باسم ظاهر وی در شهود دارند بعد ازین
آنهمه نادم و پشیمان شده سرنگون بحضور حاضر آمدند و عذر تقصیرات و عفو جرایم خواستند
و همه فرزندان داخل بیعت شدند و بجان و دل محب و فدا ماندند بیت از خدادان
خلاف دشمن و دوست ٭ که دل هر دو در تصرف اوست ٭ بدانکه احوال آنحضرت

قدس سره لا تعد و لا تحصی است در احاطهٔ تحریر گنجایش آن غیر ممکن چرا که هر دم و هر لحظه ظهور کرامات
و خوارق عادات میشد و از یکپاس روز باقیمانده تا یکپاس شب گذشته و از یکپاس شب باقیمانده
تا یکپاس روز بر آمده آنقدر تجلیات انوار الٰهی بر آنجناب طاری میشد که لا عین رأت و لا اذن
سمعت پس در آنحال که از کمال جذبات محبت و اشواق حق تعالے بحالت فنا فی اللہ و
بقاء باللہ میبود و بیشتر در آنزمان کرامات و خوارق عادات بجلوهٔ ظهور میرسید که اجمال وما
است که احصای آن نماید بعضی از آن که باین خاکسار به ثبوت رسیده و تحقیق شده تحریر آورده
بامید آنکه موجب رضای آن جناب که باعث بهبودی این گناهگار در دارین است گردد
و توجهات و عنایات جناب ممدوح برحال این بندهٔ درگاه آن والاجاه مبذول باشد که
در دنیا و عقبی از هر آفات امین باشم رباعی شاها ز کرم بر من درویش نگر :: برحال من
خسته و دلریش نگر :: هر چند نیم لایق بخشایش تو :: بر من منگر بر کرم خویش نگر :: و ذکر فرزندان
دیگر و اهلبیت و خلفای آنجناب مقدس نیز درین مختصر ضرور دانسته باختصار مندرج نموده میشود
و باللہ التوفیق و الاستعانة

باب سیوم در ذکر اولاد امجاد و ازواج عصمت امتزاج و خلفای آنحضرت قدس سره الاصفی مشتمل بر دو فصل

فصل اول در ذکر اولاد شریف و ازواج عصمت امتزاج

بدانکه آنحضرت قدس اللہ سره الاصفی را هیچ اولاد از زوجهٔ اولی نبود
و میفرمود که در نصیب شما اولاد مقدر نیست و جناب ممدوح بحسب تجویز زوجهٔ اولی با دختری
از قوم قدوائیان بود عقد نکاح فرمود و بعده بوالدهٔ حضرت شاه منگری قدس سره که
فرزند دوم آنحضرت بود مناکحت نموده و از جناب پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقده
احوال مناکحت والدهٔ شاه منگری قدس سره این خاکسار پرسید که بچه طور شده بود فرمود
که این قدر معلوم هست که در عالم روحانیت حضرت امیر المؤمنین ابو بکر صدیق رضی

الله عنه عقد نکاح حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره با والده شاه منگری کرده اند بعد
عرصه چند از زوجه ثانیه بدعای حضرت شاه دوست محمد قدس سره که سابق مفصل مذکور شد
حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز و دو دختر متولد شدند و از حضرت شاه
غلام دوست محمد قدس سره سه پسر و سه دختر بوجود آمدند فرزند اوّل حضرت شاه کرم الله
قدس سره بود و از ایشان دو پسر و دو دختر بوجود آمدند فرزند اوّل سید یکے مسمی سیّد
غلام حسن قدس سره و از ایشان اولاد دختری قایم است و فرزند ثانی سید نعمت علی معه پسر
خود سید الٰهی بخش تا تحریر نسخه هذا موجود اند سلمها الله تعالی و از دختران شاه کرم الله قدس سره
نیز اولاد موجود است و حضرت شاه کرم الله قدس سره بتاریخ پانزدهم شهر شوال سنه یکهزار
و دو صد و هفت هجری در بانسه شریفه وفات یافت و در روضه متبرکه مدفون شد و فرزند
دویم حضرت شاه سیّد غلام دوست محمد قدس سره مسمی شاه رحمت الله که بتقریبی در بلده مرشدآباد
تشریف فرما شده بودند بتاریخ هجدهم رمضان المبارک در سنه ۱۱۹۷ یکهزار و یکصد و نود و
هفت هجری وفات یافت و در بلده مذکوره در محله کریم آباد مدفون شد و از شاه ممدوح
دو پسر و دو دختر بعالم وجود آمدند فرزند اوّل سیّد حسین علی عرف شاه بدھلے و از ایشان یک
پسر سید مظفر علی که صاحب اولاد و تا ترقیم این رساله موجود اند و فرزند ثانی سیّد شاه
غضنفر علی معه یک فرزند مسمی سید بہر علی و صبیه ها تا حین تحریر این اوراق موجود اند و
از صبیه های سیّد شاه رحمت الله نیز بفضل الٰهی اولاد موجود است و فرزند سومی حضرت شاه
غلام دوست محمد قدس سره جناب سیدنا و مرشدنا حضرت سید شاه غلام علی نور الله مرقده
بود و دو نکاح کرد از زوجه اولے اولاد پیدا شد لیکن زنده نماند و از زوجه ثانیه که بعد
وفات زوجه اولے بعقد نکاح جناب موصوف آمده بود یک فرزند سید شیر علی به برکت دعا

حضرت سید شاہ غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز کہ حالش مفصل در ذکر جناب ممدوح
مذکور خواہد شد بعالم وجود جلوہ ظہور یافت و دو صبیہ عفیفہ و از مرشدزادہ دو پسر یکے سید
سیادت علی و دیگر سید شجاعت علی و دو دختر موجود اند دام بقاہم و والدہ جناب صاحبزادہ
عالی نسب سید سیادت علی صاحب وفات یافت و از دختران حضرت پیر و مرشد یک دختر
در قصبہ دریاآباد بمولوی مخدوم بخش قدوائی منعقد شد و بفضل الٰہی صاحب اولاد است
و دختر ثانی بشیخ نعمت اللہ حاجی کہ سبط حضرت شاہ غلام دوست محمد قدس سرہ است در قصبہ
دیوہ کتخدا شدہ و صاحب اولاد است و از حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس سرہ
کہ سہ دختر بودند دختر اولی در قصبہ امیٹھی حفظہا اللہ کہ از فرزندان حضرت شاہ بندگی قدس
سرہ بود منعقد شدہ اولاد دختری موجود است و دختر ثانی در قصبہ فتحپور کتخدا شد و لاولد
فوت گردید و دختر سومی کہ صغیرہ بود بشیخ کریم اللہ ساکن دیوہ کتخدا شد و از ایشان دو فرزند
یکے شیخ غلام رزاق و دیگری شیخ نعمت علی موصوف موجود اند و دو صبیہ حضرت
قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ العزیز یعنی اخوات حضرت شاہ غلام دوست محمد کہ بودند
دختر اولی در موضع اکریا کہ از حضرت بانسہ شریف شیر لله زادہ اللہ شرفاً سہ کروہ بطرف مغرب مائل
بشمال است بشیخ دوست محمد کتخدا شد و یک دختر و سہ پسر از وی بوجود آمدند فرزند اول شیخ
لطف اللہ و ثانی شیخ فرحت اللہ و ثالث شیخ خدا بخش و ازین ہر سہ صاحبان اولاد باقی
است و دختر شان در قصبہ گوپامؤ بقاضی محمد امیر کہ اوقات احسن و حرکات مستحسن داشت
منعقد شد و از فضل الٰہی صاحب اولاد است و دختر ثانی حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ
سرہ العزیز در موضع رسولی کہ از حضرت بانسہ سہ کروہ بطرف مغرب مائل بجنوب واقع
است بشیخ محمد امان قدوائی کتخدا شد و از وی پنج پسر و سہ دختر بوجود آمدند فرزند اول شیخ

مشتاق علی لاولد وفات یافت و پسر ثانی مدار بخش و آزوی اولاد دختری موجود است و ثالث شیخ محمد عیاض معه فرزندان تا حین تحریر این اوراق موجود اند و رابع شیخ سعد اللہ و خامس شیخ غلام نبی بودند و اولاد این ہر دو صاحبان نیز بفضل آلہی موجود و از ہر سہ دختران نیز اولاد پسری و دختری موجود است و دختر اولی در حضرت بانسہ بحضرت شاہ کرم اللہ نبیرہ جناب قطب الاقطاب قدس سرہ منعقد و دختر ثانی در موضع گورہ بکاف فارسی مفتوح و دختر ثالث در موضع بارہ بنکی منسوب شد و فرزند ثانی حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی حضرت شاہ منگری قدس سرہ کہ از بطن زوجہ ثالثہ بود وایشان را حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی بتوطن قصبہ ردولی امر فرمودہ بود دو فرزند و سہ دختر متولد شدند پسر اول سید غلام حسین قدس سرہ بود وازایشان ہیچ اولاد نماند و فرزند ثانی سید غلام حسن سلمہ اللہ تعالے معہ اولاد دختری تا تحریر این اوراق موجود اند و از ہر سہ دختران حضرت شاہ منگری نیز اولاد موجود است و حضرت شاہ غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز در بانسہ شریفہ بحویلی کہ بنا کردۂ حضرت قطب الاقطاب قدس سرہ است ہمدران حویلی مکانے سہ درہ و یکدرہ تعمیر نمودہ سکونت اختیار فرمودہ و حضرت شاہ کرم اللہ کہ فرزند کلان بود از والد ماجد خود یعنی از حضرت سید شاہ غلام دوست محمد قدس سرہ جدا شدہ متصل روضۂ متبرکہ کہ سابق مسافرخانہ بود مکانے تعمیر کردہ مسکن خود مقرر نمودہ حضرت شاہ رحمت اللہ در حویلی بڑا گاؤں کہ بوراثت جد مادری شان بود بحسب امر والد بزرگوار خود استقامت داشت و تا حال اولاد شان در آنجا سکونت دارند و حویلی بانسہ شریفہ کہ اندوراثۂ جد مادری بحضرت قطب الاقطاب قدس سرہ الاصفی رسیدہ بود جناب ممدوح بنیاد و تعمیرش از سر نو نمودہ مسکن خود مقرر کردہ بود و احوالش سابقا بیان شد و حضرت شاہ

سید غلام دوست محمد قدس سره برای سکونت جناب سیدنا و مرشدنا سید شاه غلام علی نور الله
مرقده که فرزند صغیر بود مقرر فرمود و تا حین حیات حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله
سره العزیز با فرزند صغیر خود در حویلی مذکور سکونت داشتند و بعد جناب ممدوح حضرت
پیر و مرشد برحق نور الله مرقده نیز در آن حویلی دو دالان سه دره و یکدره و بالاخانه و مکان
دروازه تعمیر ساخته سکونت اختیار فرمود و حالا جناب مرشدزاده مدظله معه فرزندان
در آنحویلی سکونت دارند

فصل دویم در ذکر خلفای حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی و رحمة الله علیهم اجمعین باید دانست که مریدان حضرت قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی قریب سه صد یا چیزے زیاده بودند و هر یک از نیها بقدر ہستے خود ها
کامیاب مطالب گشتند و اکثری از نیها کمالات معنوی حاصل کرده صاحب نسبت شدند و
حالات عجیب پیدا شتند لیکن بامر خلافت بست و دو کس ممتاز بودند روزی بهاو الدین
دلال که از مریدان آنحضرت بود در آخر ایام عمر شریف بحضور عرض کرد که بعد آن جناب اگر
کسی طلب حق داشته باشد پیش کدام کس از مریدان حاضر شود فرمود که هر کس را کلمه الحق
معلوم باشد او را تعلیم نماید مولانا نظام الدین عرض کرد که این امر بمریدان خاص و عام
مفهوم میشود کاملان تعلیم و تلقین خواهند کرد ناقصان چه خواهند کرد امر شد که خبر گیرنده منهم
ولایت ولے از رفتن زیر زمین نقصان نپذیرد و بکرم الله طاقت من همچنین خواهد ماند
که الحال موجود هست و فی الحقیقه طاقت جناب ممدوح و خبرگیری همچنان است که بحیات
ظاهری بود بلکه زیاده از ان است تا کجا این چنین حالات که زاید از حد تحریر و تقریر اند
بقلم آورده شوند بعضے از ان تحریر مے آرد روزے شخصے از مریدان این خاندان والا
بجانب زنے دید طبعش برادمائل شد فوراً صورت مبارک حضرت قطب الاقطاب قدس سره

بظاهر نمود ارشد و باشاره ممانعت فرمود همان وقت میل خاطرش ازان زن زائل شده
محمد یونس خان ساکن گاڈھیپوره منجملات شاهجهان پور که از مرشدزاده برحق حضرت سید شاه
شبیر علی صاحب ادام الله برکاته بیعت داشت و در عمل ذکر و شغل مستعد بود روزی باراده
مستاجری دیهات پیش حاکم وقت عازم شد چند کروه راه رفته بود که درویشی بلباس
آزادان پیش آمده پرسید کجا میروی و چه اراده داری آنچه بود بیان کرد آن درویش منع کرد
و گفت که سود نخواهد شد بلکه هم نقصان است خان موصوف نام از درویش پرسید فرمود
من شاه عبدالرزاق ام محمد یونس خان خواست که شرف قدمبوس حاصل نماید صورت
مبارک از نظرش غائب شد پس خان معزالیه از همانجا معاودت نمود و تعلیم و تلقین نیز بعمل
در حیات ظاهری میفرمود حالا نیز جاری است شیخ غلام محی الدین که از مریدان مولوی سید
محمد عمر ساکن بریلی کهنه که بجناب مولانا نظام الدین بیعت میداشت روزی ازین خاکسار
گفتند که یکبار بجناب قطب الاقطاب قدس سره مشرف شدم شغلی بمن تعلیم فرموده ارشاد
نمود که پیش من بکن شیخ موصوف روبروی جناب ممدوح ترکیب آن شغل بعمل آورد از
حضور ارشاد شد که بفهم تو نیامده و خود پیش شیخ موصوف ترکیب شغل ادا فرمود و بخوبی مرتب
شغل بشیخ معزالیه فهمایند شیخ موصوف حالت عجیب و تاثیرات غریب داشت و اکثر کرامات
و خرق عادات از وی بظهور میرسید و در ۱۲۲۶ سنه یکهزار و دوصد و بست و شش هجری بتاریخ
هفدهم شهر شوال رحلت نمود این چنین واقعات بسیار نمکرا مجال است که با حاطهٔ تحریر آرد
چون درینجا مقصود از ذکر خلفا است لهذا مدعا میگراید که هر یک از خلفای حضرت
قطب الاقطاب قدس سره کامل و اکمل و صاحب مقامات اعلی بودند و حالات عجیب
میداشتند برخی از انکه بتحقیق پیوسته و هر قدر که اسمای خلفا باین خاکسار معلوم شدند از

احوال واسمای شان بیان کرده میشود ذکر بعضے از حالات مولانا نظام الملة والدین حضرت
مولوی نظام الدین قدس سره متوطن بلده لکهنؤ که از مریدان خاص حضرت قطب الاقطاب
قدس سره بود ووطن اصلی وی قصبه سهالی است و مولانا موصوف بسبب قضایای برادر
وشهادت مولوی قطب الدین شهید مرحوم علیه الرحمة والدین بزرگوار خود بذات خود بجناب
بادشاه بلده مذکوره توطن اختیار کرده حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره اکثر کلمات در تعریف
حضرت مولانا میفرمود چنانچه روزی فرمود که مولوی نظام الدین را در مجلس جناب سرور عالم
صلی الله علیه وسلم همسر جنید قدس سره می بینم و روزے حضرت شاه سید غلام دوست محمد
قدس سره بالای فصیل مسجد و حضرت مولانا زیر فصیل وضو میکردند حضرت قطب الاقطاب
قدس سره از درون خانه مبارک تشریف بیرون آورده فرمود که ای غلام دوست محمد ولی
خدا در زیر نشسته است و تو بالای کناره مسجد نشسته و وقتیکه حضرت مولانا از لکهنؤ بعزم قدم
بوسی مے شد آنحضرت در بانسه شریف میفرمود خبر میرسد به اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
مے آید بعد آن نام حضرت مولانا بزبان مبارک مے آورد که فلان مے آید و احوال کرامات
وخوارق عادات مولانا زیاده از حد تحریر است بعضے از انکه بتحقیق پیوسته بتحریر آورده میشود
از آنجمله اینست که در اوائل حال چون حضرت مولانا قدس سره شرف بیعت حاصل
نمود اکثر مردمان درین معنے طعن میکردند و میگفتند که مثل شما عالم فی زماننا نیست بعید بود
که از فقیری امّی بیعت کردید و نظر بر علم و فضل و خاندان خود ننمودید و مولوی محمد رضا برادر
خورد حضرت مولانا و ملا کمال الدین از تلامذهٔ شان همیشه درین امر حرفها بزبان مے آوردند
که در ذکر آن بے ادبی است و این هر دو صاحبان در طعن مبالغه میداشتند و حضرت مولانا
قدس سره بقصص اسلاف مے فهمانیدند و آنها از طعن و انکار باز نمے آمدند و همچنان کلمات

تا مرضیه بزبان می آورد و نماز از استماع آن حضرت مولانا بسفر رود منتسبین هر آنچه برای عیب میگیرند شما
خود گرفتار شوید و کیفیت حال مشاهده کنید پس همچنان شد که بسلک بیعت بجناب قطب الاقطاب
قدس سره منسلک شدند و بجان و دل خادم و فرمانبردار جناب ممدوح گشتند و ذکر این همه
صاحبان مذکور شده و خواهد شد از انجمله اینست که شیخ حیات الله بلخی که از مریدان حضرت
مولانا بود او را سفری پیش آمد در سفر به محبت زنی گرفتار شد و شیطان وسوسه فسق و فجور در
قلبش انداخت قریب بود که بکبیره مبتلا شود صورت حضرت مولانا نمودار شده فرمود ای
حیات الله ازین کار باز آی و دست مبارک بسینه وی مالید در حال قوت قبیحه از وی
ساقط شد و تنبیه حاصل گشت و محبت آن زن در قلب وی نماند و این خیال باز بخاطرش
راه نیافت و حضرت مولانا قدس سره دران ایام از حیات الله بمنازل کثیره بود از انجمله
اینست که شیخ حیات الله مذکور بر اسپی سوار نزدیک کوهی رسید قصد بالا رفتن کرد اندکی
راه رفته بود که پای اسپ بلغزید قریب بود که از ان بلندی معه اسپ بزیر آید خوف و هراس
مستولی شد دران حالت رجوع بحضرت مولانا کرد و گفت ای مرشد مرا دریاب فی الحال
صورت حضرت مولانا نمودار شد و لگام اسپ بگرفت و فرمود توکل بر خدا کن آنگه بمحض فضل
عظیم و بالای قلۀ کوه رسانید وقتیکه بران ارتفاع عظیم رسید صورت مولانا از نظر غائب
شد از انجمله این است که محمد طاهر معروف بموتی میان ضیاخیل ساکن شاهجهانپور
محله ضیاخیلان صاحب کشف و کرامات و مقامات اعلی و از تلامذه و مریدان حضرت مولانا
قدس سره بود بعد فراغ و تحصیل علوم و استفاده بیعت از حضرت مولانا قدس سره
رخصت شده عازم وطن شد حضرت مولانا وقت تودیع باستقامت و صبر و توکل و قناعت
فرموده گفت که اگر شما را همی یا مشکلی در امورات دینی یا دنیوی پیش آید صاحب کلاه را

که اشاره بجانب خود بود یاد کنی و رجوع بخدای عزوجل نمائی او سبحانه حل مشکلات خواهد کرد
چون بوطن رسید بموجب وصیت بتدریس علوم و اوراد و اذکار مشغول می ماند روزی
درس فقه میداد در مقامی مشکل افتاد که از ادراک مدعایش عاجز بود و بفهمانیدن آن مقام
بتلمیذ خود قاصر گشت و دانست که در نظر تلمیذ اهانت می شود سر بجیب تفکر نهاد و رجوع بحضرت
مولانا کرد دید که دیوار مکان از جانبی شق شد و صورت مبارک حضرت مولانا قدس سره
در حال یقظه بچشم سر معائنه کرد و بمطلب خود کامیاب شد بعد ازان بخوبی تمام مطلب آن مقام
بتلمیذ خود فهمانید از آنجمله این ست که روزی محمد طاهر موصوف در مکانی نزد غرفه که
اندرون آن حضرت مولانا قدس سره بود نشسته حاشیه قدیمه جلالیه میدید مطلب مقامی
حل نمیشد که حضرت مولانا از اندرون آواز داد که ای محمد طاهر حاصل این مقام اینست
بتفصیل نیکو بیان فرمود که وهمی شان بخوبی گردید از آنجمله این است که ضیاء الحق از
ابنای مولوی غلام نقشبند مرحوم بود حضرت مولانا قدس سره سبق شان بوقت صبح
مقرر فرموده بود ضیاء الحق بموجب حکم صبح برای سبق حاضر میشد روزی در حالت غسل
بود بخاطر آورد که اگر غسل میکنم وقت میرود همچنان در حالت غسل بحضور حضرت مولانا حاضر
شد ساعتی نشسته ماند بعده حضرت مولانا فرمود که عادت شریف جناب پیر و مرشد ما
این بود که سر کسی فاش نمیکرد روزی شخصی در حالت غسل حاضر شد فرمود خبر میدهد ان کنتم جنبا
فاطهروا بعده ازان شخص که از علم عربی آشنا بود معنی پرسید این طورچه خوش بود ضیاء الحق دانست
که ازین سخن تنبیه من مقصود است فی الفور بحیله کاری برخاسته غسل کرده باز آمده سبق خواند
از آنجمله این ست که روزی ضیاء الحق بخدمت حاضر بود حضرت مولانا قدس سره
بی تقریب فرمود دل میخواهد که میان بهیکهارا که والد ضیاء الحق مسطور بود در لباس سفر

بنیم همه ها از حاضران بدل گفتند که این تمنا محالست چرا که میان مغز الیه بمسافت بعیدست
لیکن بیقین همه ها دانستند که حضرت مولانا بکشف میفرماید امروز میان بهیکها داخل لکهنو
خواهد شد و ضیاء الحق وغیره حضار مجلس باتفاق مقرر کردند که میان بهیکها را بلباس
سفر بحضور رفتن نه‌هند بعده بوقت شام میان بهیکها بخانه آمد همه ها هرچند گفتند که لباس
سفر برآورده بملازمت حضرت مولانا باید رفت قبول نکرد و گفت بدون ملازمت خاطرم
تسکین نمی یابد و اضطراب نمیگذارد همان طور بخدمت حضرت مولانا حاضر شد چون
ایشان را دید فرمود مرحبا مرحبا الحمد لله چنانکه دل میخواست شما را دیدم و تا دیر معانقه
کرد و بتواضع و شفقت بسیار به نشانید بعد ازان فرمود اکنون بخانه خود بروید و انچه
برادران و اطفال میگویند بعمل آرید از انجمله این ست که ملا محب الله که از نبی
اخوان حضرت مولانا بود از طایفه صوفیه صافیه انکار تمام داشت و در حق ایشان حرفهای
بی ادبی بر زبان مے آورد روزی بحضور حضرت مولانا قدس سره نیز همچنان سخنها کرد
جناب ممدوح منع نمود و زجر کرده فرمود که باین طایفه با ادب و نیاز باید بود و از نادانی
چیزی بر زبان نباید آورد ع هر که را جامه پارسا بینی ٭ پارسا دان و نیک مرد انگار
محب الله گفت که مرا سوای تزویر و تلبیس هیچ نظر نمی آید ادنی درجه کمال مکاشفه خبر دادن
از حال غائبانست آنهم از کسی ندیدم لیکن بجناب مقدس نیازی و رسوخی میدارم اگر
چیزی مشاهده کنم اعتقاد من با سابقین درست گردد و یقین کرامت اولیاء حاصل شود
سکوت فرموده سخنهای دیگر بمیان آورد تا آنکه آن سخن از خیال محب الله رفت بعده از
ملا موصوف پرسید که شما گاهے بسلون بمکان پیر اشرف و پیر عطا رحمهما الله رفته اید عرض کرد
آرے باز فرمود بفلان جا و فلان سمت نشسته بودید و باین قسم گفتگو میانه شما و ایشان

آمده بود و دیگر علامات و نشانهای آنجا و واردات آن وقت بیان فرمود که ازان بجز محب الله
کسی دیگر واقف نبود و دانست که این جواب شبهه منست و ازان روز با مردم این طایفه
عقیدت کلی داشت و نصیحت حضرت مولانا بدل متمکن بود از انجمله این است که ملا
محب الله را در عنفوان شباب بیماری لاحق گشته که همیشه گرد خود شعله های آتش وصور مکروه
و مهیب میدید بلکه دیگر مردمان هم شعلهها میدیدند ازین سبب خواب و خورد دشوار بود
چنانچه دعا و دوا کرد سود نشد کسی سحر و کسی مرض تجویز میکرد چون از حد اسیر عاجز شدند روزی
محب الله بخدمت حضرت مولانا بعد نماز صبح حاضر شده دست بسته ایستاده ماند چون
بعد مشغولی حضرت مولانا سر برداشت پرسید که خلاف عادت آمدن از بهر چیست احوال
عرض کرد سکوت فرموده هیچ جواب نداد قریب یکپاس روز برآمده از وظایف فارغ شده
بیرون خانه تشریف آورده از برادرزادهٔ خود ملا شیخ احمد عبد الحق قدس سره که والد ملا محب الله
بود فرمود محب الله از فضل الهی تا زندگی خود سلامت خواهد ماند و ازین رنج نجات یابد و
هر که سحر کرده بود پشیمان شد و شیخ موصوف هر چند نام ساحر پرسید اظهار نام نکرده فرمود که از
افشاء راز کسی چه سود است پس ازان روز ملا محب الله تحقیقی رو داده و از حالت مهلکه نجات
یافت از انجمله این است که محمد واضح از فرزندان شاه علیم الله ساکن بریلی و لمؤبر لیسے
ملاقات حضرت مولانا قدس سره بوقت شب در موسم سرما آمد حضرت مولانا قدس سره
کلاه سموری بسر نهاده بود محمد واضح دانست که حلقهٔ موی نامشروع بر سر داشته اند و نیز
خیالات دیگر هم ازین قسم بذهن شان گذشته یکی اینکه استعمال حقه و دیگر تدریس منطق میکنند
با وصف آنکه علما مزاولت منطق حرام نوشته اند حضرت مولانا بتواضع و مدارا پرداخته
بعده کلاه از سر برداشته فرمود ای فلان سمور بسیار گرم است و نافع در موسم سرما محمد واضح

دانست که جواب بخاطر من ہست بعده خادمی حقه آورد ایشان خواستند که از حل و حرمت حقه سوال کنند قبل از سوال فرمود که تمام عمر مطالعه کتب فقهیه گذشت لیکن تحریم حقه و در منطق از کلام معتبرین ثابت نگشته شاه علیم الله جد شما شاید حقه را حرام میگفتند غالب که در کتابی دیده باشند مرا نشان دهید عرض کرد تصریح این واقع نگشته لیکن حرکت لغو بیفایده ہست ازین سبب منع میکرد فرمود این منافع هم دارد برای کسر ریاح و رفع قبض وغیره و اوجاع و امراض بادی را نافع و بعضی ازین از حد افراط و تفریط در گذشته اند نعوذ بالله باطل ہست چه اصل هر شی مباح ہست و هرگاه از شارع نفی بر حرمت نیافته باشد حمل بر اصل نمایند و دخان تماکو ازین قسم ہست و مراد از شجره ملعونه در قرآن شریف شجره زقوم ہست و تماکو بعد وفات حضرت سرور عالم صلے الله علیه وسلم قریب چهارصد و پانصد سال رواج یافته ہست از انجمله اینست که مولوی حقانے ساکن قصبه ٹانڈه در هنگام طالب علمی در لکهنو بمکان شاه پیر محمد استقامت میداشت و برای خواندن بحضرت مولانا قدس سره حاضر میشد و عبدالله نامی طالب علم سامع اوشان بود در روزے مولوی حقانے را درد سر لاحق شد عبدالله پرسید خواهید خواند گفت اگر درد سر رفع خواهد شد مطالعه کتاب خواهم کرد و گرنه چون آخر شب از درد سر آرام شد مطالعه کتاب کرد و عبدالله را بیدار نساخت ازین سبب که دانست که در اول شب مطالعه کتاب کرده باشد چون صبح شد عبدالله بیدار گردید دانست که مطالعه کتاب کرده ہست فی مابین هر دو کلمات خفگی آمد بعده بخدمت حضرت مولانا حاضر شدند آنچه کلمات خفگی بمیان هر دو آمده بود حضرت مولانا حرف بحرف بیان ساخته مولوی حقانے فرمود که ترا مناسب بود که عبدالله را بیدار میکردی عبدالله از کمال تحیر گفت بر رسول خدا صلے الله علیه وسلم ملائکه نازل میشدند و از مغیبات خبر میکردند و درین وقت

نیز بلا کیم خبر میرسانند که انچه سخنها بمیان آمده بودند حضرت بیان فرمودند و یقین میدانم که
در آنوقت کسی حاضر نبود که بحضور عرض کند فرمود که از علامات بشرهٔ شما دریافتم و چنین سخنها
بمیان آوردم بحسب اتفاق موافق افتاد از انجمله این است که شیخ روح الله بجناب
مولانا قدس سره رسوخی داشت در ایام جوانی موها بر سر بطور نامشروع داشته بود
روزی از حلاق اصلاح میکنانید اتفاقاً حضرت مولانا با برادرزادهٔ خود ملا عبد اسحق
ازان طرف گذر فرمود ملا موصوف از روح الله بزجر و توبیخ گفت همین وقت این موهای
سر که نامشروع است دور کن روح الله از جهالت گفت هرگز دور نکنم حضرت مولانا قدس سره
ازبرادرزادهٔ خود فرمود که شما را چه کار است اگر خواسته خدا است ایشان از خود دور خواهند
این بگفت و روان شد شیخ مذکور باندرون خانهٔ خود رفت یکپاس گذشته باشد که خارش
و گرانی در سر چندان پیدا شد که دانست عنقریب سر شق می شود از خواهر خود گفت که زود
خبر من بگیر و ببین که در سر من چه شده است خواهرش دید تمام سرش با درگرفته اند
قریب بود که همه سر بخورند بر شیخ معز الیه اضطراب زیاده تر شد و دانست که این حال از
تصرف حضرت مولانا است حلاق را طلبیده موهای سر دور کنانید و بحضور حضرت مولانا
آمده معذرت نمود و عفو تقصیرات خواست و ازان روز عقیدت بسیار داشت از انجمله
این است که محمد ماه جوهری از بعض اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم در دل
سوء ظن داشت و کسی ازین واقف نبود شبی جوهری مذکور بخواب دید که کوهی عظیم
بر سر اوست و از درمیان شق گشته قریب است که حلقه وار در گردن وی افتد و هلاک
شود از غایت خوف بیدار شد و بخدمت حضرت مولانا حاضر گردیده احوال خواب بیان
نمود فرمود که شما را با کسی از اصحاب رسول الله علیه وسلم بد اعتقادی است ازین سبب

این حادثه پیش آمد و آن ایمان شما بود ازین موجب شق گشته در تخلل افتاد لازم است که این
امر توبه کنی ورنه هلاک شوی جوهری مذکور همان وقت توبه کرد و از عقیده خود نادم شد
و از آن روز بجناب پاک اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم اعتقاد کلی داشت از انجمله
ایکیست که شیخ بدیع الزمان ساکن لکهنؤ در اوایل حال از فقرا و دیار اشغال آموخته بعمل
آورد هیچ فائده ندید بے اعتقاد شد و سخنهای نا ملائم بزبان مے آورد روزے محمد ماه
شیخ مذکور را بخدمت حضرت مولانا آورده عرض کرد حضرت مولانا قدس سره چیزے
نوشته داده فرمود که بوقت خواب بخوانده بخواب روی اگر چیزے نظر آید مرا مطلع سازی
بدیع الزمان همچنان کرد بخواب دید که کوه عظیم است و بر قله اش درختے بے برگ و بار
بدیع الزمان محمد ماه را همراه گرفته بخدمت حضرت مولانا حاضر شد جناب ممدوح متبسم
شده فرمود تقریر کن و آنچه دیده بدل دار هرچه بگویم بشنو پس همه واقعه شیخ بیان
فرمود شیخ مذکور حیران مانده بر قدم افتاد و عرض کرد تعبیر خواب چیست فرمود این کوه قلب
شما است و درخت اعمال و بے برگ و باری از باعث نفسانیت و انانیت که از امر شجاعت
بدل شما است و دل گذرگاه تا از خس و خاشاک پاک نشود نور مطلق ظهور نیابد باید که از
اذکار و افکار مداومت دارد از برکت آن آخر کار پرده دور شود و عقده منحل گردد از آن روز
شیخ مذکور را باین طائفه نیاز تمام حاصل گردید و بجان و دل بخدمت حضرت مولانا قدس
سره اعتقاد داشت و شیخ مذکور در آخر عمر محمد ماه را طلبیده گفت که فرموده حضرت مولانا
راست و حق شد آن زمان احوال کائنات برمن نموده اند آنچه بر سید بیان نمایم و سخنها
گفت که محمد ماه حیران ماند و بعده وفات یافت از انجمله ایکیست که بعضے باشندها
جوار بے اعتقادی و انکار پیدا داشتند روزے با خود مشوره کرده مردی برابر چار پائی

غلطانیده جنازه ساخته آورده بحضرت مولانا عرض کردند که جنازه حاضرست مولانا چون نزدیک جنازه رسید بکشف دریافت کرد که جنازهٔ موتی نیست حیله کرده اند فرمود نماز بگذارم گفتند آری باز اجازت خواست آنها گفتند بهترست بار سوم چون اجازت خواست آنکس که بر سر بود برخاست دیگر بخت حضرت مولانا قدس سره فرمود عجب است که این مرده بچه طور برخاست چون آنکس بخانه رفت فی الفور آتش تمام خانه اش بگرفت و همه اشیای خانه و صاحب خانه را سوخت آن زمان مردمانیکه شریک مشوره و بد اعتقاد بودند دانستند که این از تصرفات حضرت مولانا قدس سره است در حال توبه کردند و باز این چنین حرکات ناشایسته بعمل نیاوردند و معذرت خواستند

از انجمله این ست که حضرت مولانا قدس سره برای فرزند ارجمند خود مولانا عبد العلی قدس سره دعای حصول علم ظاهری میفرمود و از بهر اهل لباس که ملاقی مے شدند همین استدعا مے نمود روزی حضرت مولانا قدس سره در مسجد بود مولانا عبد العلی درس میداد که دو کس جوان و خوشرو بمسجد آمدند و سلام گفتند یکی بجانب راست و دیگری بطرف چپ بنشست و حضرت مولانا بغایت تعظیم و تکریم شان نمود همه حاضران حیران شدند که اینها کدام هستند بعد ساعتی آن صاحبان اشاره بطرف مولانا عبد العلی کردند حضرت مولانا فرمود فرزند من است برای این دعا کنید که حق تعالے علم نافع و فهم کامل عطا فرماید آنها متعجب باهم نگریستند و گفتند که شما خود قادر هستید بانکه اگر خواهند بفضل الهی تمامے علوم بوی حاصل میشود فرمود آری از لطف الهی ممکن است لیکن میخواهم که بنور دیدهٔ من علوم بکسب و اکتساب میسر شود این بگفت و دست بدعا برداشت و آن هر دو ممد شریک دعا بودند هرگاه از دعا فارغ شدند آن صاحبان از نظر غائب گشتند حاضران را عجب

بر عجب افزود مولانا عبد العلی پرسید که اینها کدام بودند فرمود از جملهٔ اولیای کبار بودند و در
فلان جزیره مشغول بحق می باشند برای ملاقات من آمده بودند و بمولانا عبد العلی فرمود
که این راز بکسی ظاهر نکنی چون حضرت مولانا در حق نور دیدهٔ خود چنان بود او سبحانه تعالی
ببرکت دعای شان از افراد زمان و وحید عصر در علوم ظاهر و باطن ساخت از انجمله
اینست که محمد عاشق و فرحت الله خواهر زادهٔ حضرت مولانا قدس سره در قید
محمد اکبر یار خان بعلت محاسبه بودند خویش و اقربای شان از حضرت مولانا عرض حال
کردند فرمود هر که از شما صلاح و تقوی داشته باشد یا شیخ عبد القادر شیئاً لله هر قدر که
تواند بعد عشا دوام کند اغلب که بعرصهٔ قلیل از فضل الهی حصول مطلب گردد حسب امر
بجا آوردند عرصه یک هفته نگذشته بود که خوانندهٔ این اسم اعظم بروییا دید که مکانی است
رفیع مثل قصور سلاطین حاجبان بر در نشسته حسب خواهش وی حاجبان حکم
رفتن دادند دید که بر سریر سلطانی حضرت قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم سید
محی الدین عبد القادر جیلانی رحمة الله تعالی علیه نشسته چون نظر مبارک بر ایشان افتاد هم
پاهای خود دراز کرده بوی نمود در پاهای مبارک آبله ها افتاده بودند بعده فرمود که کدام
حاجت تو بود که مرا از مسافت بعیده تصدیع دادی آنچه بود عرض نمود بیکی از
خادمان امر شد که ناظم را حاضر آرد فی الفور حاضر کرد فرمود که دست ازین غریبان
باز نمیکشی دتیری در دست مبارک بود بر سرش زد و آن خوانندهٔ اسم اعظم فرمود کار تو
شد خاطر جمع دار بعده آن مجلس شریف از نظرش غائب شد آن شخص بیدار گردید صورت
واقعه از حضرت مولانا قدس سره ظاهر نمود آن وقت ملا عبد الحق که برادر زادهٔ حضرت
مولانا بود گفت کار ایشان خواهد شد لیکن تصدیعهٔ آبله های پاهای مبارک قرینهٔ عرصه

کشیدن است بعد چندی ناظم فوت شد و محمد عاشق و فرحت الله نجات یافتند ازانجمله
این است که روزی مولوی محمد امین الدین بحضور مولانا قدس سره حاضر بود و فرمود
که شخصی از چهار منزل حاشیه عبد الحکیم می آرد نمیدانم که کدام حاشیه است دل میخواهد که
حاشیه بیضاوی باشد همچنان شد که شخصی بعد چهار روز آمد و حاشیه عبد الحکیم بیضاوی
بخدمت اشرف گذرانید ازانجمله این است که شیخ ملک محمد اعمی بود بخدمت
حضرت مولانا قدس سره روزی عرض کرد که از باعث نابینائی از طلب معاش
معذورم و تصدیعات و تکالیف گرفتارم چنان توجه شود که بکار و بار بپردازم فرمود
از رفتن بینائی چندان وسواس مکن او سبحانه بصیرت باطنی چنان بتو بخشد که هر
چیز را از قسم شمشیر و کارد و جواهر وغیره مس کنی احوالش از خوبی و زشتی دریافت نمائی
همچنان شد که ازان روز شمشیر وغیره را که مس میکرد و میگفت از فلان مقام است و
آنچه خوبی و نقصان و قیمتش بودی ظاهر میکردی و هر چه تجویز مینمودی همه نقادان
همان میگفتند و اگر شمشیر را یکبار رسیدی و بار دیگر بدستش میرسیدی شناخت و میگفت
فلان بار دیده ام و این چنین حال جواهر بود و ملک محمد این چنین مشهور شد که نواب
ابو المنصور خان طلبیده تمامی سلاح خانه خود ملاحظه کنانید صفت هر یک شمشیر و کارد
وغیره که بیان نمود فی الواقع همچنان بود نواب موصوف دانست که این مرد در فن خود
کامل است وجه معاش برای او مقرر کرد بخوبی اوقات بسر میبرد و میگفت که اینهمه از
برکت زبان حضرت مولانا است وگرنه من همان اعمی ام این چنین حالات حضرت
مولانا قدس سره بسیار اند از کرامات و خوارق عادات که در احاطه تحریر گنجایش آن
غیر ممکن است برخی ازان تحریر آورده شد و بتاریخ نهم جمادی الاولی روز چهارشنبه

در سنه ۱۱۶۲ یکهزار و یکصد و شصت و دو هجری بلقای حبیب پیوست و در بلده لکهنو قریب
پهلی گنج مدفون شد قطعه تاریخ رحلت نظام الدین چو رحلت کرد زینجا ✽ بچشم
قدسیان چون مردمک شد ✽ بتاریخش ندا آمد ز هاتف ✽ ملک بود و بیک حرکت
ملک شد ✽ ذکر ملا شیخ احمد عبد الحق برادرزاده مولانا نظام الدین قدس سره چون
از علوم درسیه انفراغ نمود چندی بتدریس مشغول شد بعده بجناب حضرت قطب الاقطاب
حضرت سید شاه عبد الرزاق قدس الله سره الاصفی حاضر شده شرف بیعت حاصل
کرده از برکت انفاس طیبه آنجناب مقدس نزول فتوحات بر قلب صافی وی جلوه گر شد
بحسب ارشاد باشغال و اذکار مشغول میبود و اربعین ها کشید و بتوجه مرشد کامل بدرجه
اعلی رسید و خوارق عادات و کرامات بیشتر از وی بظهور مے آمدند مولوی ولی الله
در رساله عمدة الوسائل مفصل حالات شان بقلم آورده اند بعضی ازان درین مختصر
نیز نوشته می شود از آنجمله اینست که برادرزاده ملا شیخ احمد عبد الحق قدس سره ملا
محمد ولی علیه الرحمة از جانب اولاد بسیار محزون و مغموم میماند چه اولادش نمی زیست
روزی مغموم بود ملا موصوف گفت ای محمد ولی هیچ جای غم نیست حالا بخانه شما
پسری متولد خواهد شد و زنده خواهد ماند همچنان شد که بعد چندی پسری متولد شد عزیز الله
نام نهادند بامر الهی زنده ماند و تحصیل علوم کرده فضیلت حاصل نمود و بعده در سن
بست سالگی عازم زیارت حرمین شریفین گردید در اثنای راه در شهر سورت بتحصیل
علم حدیث تا مدتی مشغول ماند و همانجا وفات یافت از آنجمله این است که
میرزا رجب بیگ زیر دیوار ملا شیخ احمد عبد الحق میماند و بخدمت جناب شان رسوخ
داشت روزی بطریق انکار گفت که در تواریخ مرقوم و نیز مشهور است که بعض بندگان

الٰہی این چنین هستند که قادراند برانکه هر چه خواهند بکنند و اخبار مغیبات و مخفیات میدهند
اینهمه باور ندارم چراکه کسی را ندیدم که خبر یک شیر زیر زمین ظاهر کند ازین سبب
عقیدت کلی ازین طایفه ندارم فرمود عقیدت بکرامت اولیا باید داشت اگر چه بنظر شما
نیامده باشد الله تعالی را در هر زمان بندگان اند که بمین قدم شان قیام عالم است و
همه اسرار و مخفیات بتائید الٰہی برآنها منکشف میشود او تعالی قادر است بر آنکه شبهه شما
رفع شود بعد از ان پرسید دعائیکه از من گرفته اند ورد آن باخر شب میکنند گفت آری
لیکن هیچ فائده نیست تبسم این سخن سکوت نمود و آن شخص گاهے دعا نخوانده بود
بلهو و لعب مشغول مے بود و با سراپای خویش شب میگذرانید چون مرزا مذکور بخانه
رفت و آخر شب با کنیز خود بلهو و لعب مشغول شد در آنوقت صورت مبارک ملا نمودار
شده فرمود این چیست اوقات خود بدین طور ضایع و برباد میکنی و طعن بر بندگان
الله تعالی میزنی مرزا را تنبهی حاصل شد صبح بخدمت شریف حاضر شده شریک نماز
گشت چون ملا ممدوح از نماز فارغ شد فرمود احوال شب ظاهر سازم مرزا مذکور بر قدم
افتاد و معذرت بسیار کرد فرمود باز این چنین کلمات در حق بندگان خدای تعالے نگوئی
و با ادب باشی از انجمله اینست که بعضی از طلبه علم ظاهری که شعار شان انکار
باین طایفه است همیشه حرفهای نا ملایم بر زبان مے آورد روزی حضرت ملا قدس سره
فرمود که ای فلان در سرای هر نوال بفلان جا رقص میشود و پوشاک رقاص فلان
رنگ دارد و بفلان سمت استاده و حریفان گرد وی حلقه زده اند و بفلان طرف
سر سیری نهاده است زیر آن ماری است و همه با غافل اند زود بشتاب و ببین وی
بشتافت و بسرای مذکور در آمد همچنانکه از حضرت ملا قدس سره شنیده بود بچشم دید

هیچ تفاوت نبود مردمان را از مار آگاه ساخت و مردم آن مار را بکشتند از آن روز
انکار دلش زائل شد و نیاز کلی بجناب ملا داشت از انجمله این ست که بشیخ محمد
معز الدین خان حضرت ملا قدس سره خبر داده بود که فتح و ظفر شما خواهد شد و افغانان
که بر لکهنؤ وغیره مسلط شده اند فرار خواهند کرد و عمل نواب صفدر جنگ بدستور برقرار
خواهد ماند همچنان شد که شیخ موصوف افغانان را از لکهنؤ بدر کرد و عمل نواب موصوف
بدستور قائم ماند و همدران عرصه راجه انوپ سنگه راجپوت ارادهٔ تاخت و تاراج
لکهنؤ نمود این حال در سماعت حضرت ملا قدس سره رسید فرمود چه مقدور است که آن
مقهور باین بلده در آید و مرا دریافت شده است که عنقریب هزیمت خواهد یافت و کشته
خواهد شد و تمامی مال و اسباب او بدست مسلمانان خواهد آمد و بمعز الدین خان فرمود شما
بامداد الهی آن ملعون را هزیمت خواهید شد و پسر خود ملا شیخ محب الله برادر زادهٔ خود شیخ
یعقوب را همراه کرد چون قریب سهالی بموضع چهپولیا رسیدند جنگ واقع گردید راجپوتان
را شکست فاش نصیب شد و تلوک پور و رام نگر وغیره که مقام سکونت آن ملعون بود
غارت کردند و اموال کثیر بدست مسلمانان افتاد از انجمله این ست که روزے
حضرت ملا عبد الحق با عم بزرگوار خود یعنی حضرت مولانا نظام الدین قدس سره بمزار
شریف مولانای شهید مولوی قطب الدین شهید نشسته بودند درین عرصه حضرت مولانا
قدس سره سر از مراقبه برداشته فرمود ای عبد الحق این وقت خاطر مشوش شده و وقت
در مراقبه نمی یابم عرض کرد آری مرا دریافت مے شود که این وقت صبیهٔ شما در لکهنؤ
وفات یافت ازین سبب تشویش است حضرت مولانا قدس سره فرمود بجا است
لیکن این چنین حادثه را بدین طور فاش نباید گفت از انجمله انیست که مولوی

انوار الحق پسر اوسط حضرت ملا قدس سره بود در ایام صغر سن بیمار شدید شد و نوبت بیاس
رسید مردم خانه در گریه شدند چون آواز گریه بسمع حضرت ملا رسید بخانه در آمدند و استفسار
فرزند خود کردند عرض حال نمودند فرمودند عجب است که مرا معلوم میشود که انوار الحق حیات
یابد و الحال حالش این چنین است پس اندکی سر بجیب تفکر فرو بردند بعد ازان فرمودند که
بفضل الهی شفا حاصل است فی الفور تسکین و افاقه شد و در چند روز شفای کلی حاصل
شد و مولوی انوار الحق تا حین تحریر بقید حیات موجود اند و بر جادهٔ اسلاف صاحب
زهد و ورع و شیخ وقت اند سلمه الله تعالی و ابقاه و حالات ملا عبد الحق قدس سره
در رساله عمدة الوسائل مفصل منقول است و حضرت ملا قدس سره در سنه ٨٦ الکهزار و یکصد
و هشتاد و شش هجری ازین دار ناپایدار رخت ارتحال بر بست قدس الله سره و رحمة
الله علیه **ذکر حضرت مولوی محمد رضا قدس سره** چون مولوی محمد رضا
برادر حضرت مولانا نظام الدین قدس سره قبل از بیعت میگفتند که ایشان اعتقاد از
فقیری جاهل میدارند و فقیر بر ایشان سحر کرده است که هیچ یگانهٔ عصر که در هندوستان کسی
عالم مثل وی نیست و نخواهد بود مسخر گشته حضرت مولانا میفرمودند که حق سبحانه تعالی
را انهم طاقت است که سحر آن ساحر بر شما نیز تاثیر بخشد در جواب آن مولوی محمد رضا
میگفت که این چنین نخواهد شد بعد چندی عرصه حضرت قطب الاقطاب قدس سره بر مزار
شریف حضرت شاه دوست محمد قدس الله سره العزیز تشریف فرما شدند و مولوی
محمد رضا همدران عرصه شبی بخواب دید که دست راست شان در دست مبارک حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی است و دست چپ در دست حضرت شاه
احمد عبد الحق ردولوی قدس سره است و جناب قطب الاقطاب قدس الله سره الا

بطرف خود میکشند و میفرمایند که نصیبهٔ محمد رضا از ما متعلق است و حضرت شاه احمد عبد الحق
قدس سره بطرف خود میکشند و میفرمایند که از قدیم آبا و اجداد ایشان از خاندان ما
استفادهٔ بیعت حاصل کرده اند و مولوی محمد رضا را نیز همین خیال بود که در خاندان
حضرت شاه احمد عبد الحق قدس سره بیعت خواهم کرد چون در هر دو جناب گفتگوی
این امر شد تجدد رد و بدل بسیار برین قرار یافت که بجناب اطهر و مطهر سید المرسلین
خاتم النبیین محمد مصطفیٰ و احمد مجتبیٰ صلی الله علیه و آله وسلم ما هر دو عرض کنیم هر چه ارشاد
شود بر آن عمل نمائیم پس بجناب رسالت مآب صلی الله علیه وسلم هر دو حضرات حاضر
شدند و عرض حال نمودند حکم شد که ای عبد الحق دست محمد رضا بگذار نصیبه اش از
فرزندم سید عبد الرزاق تعلق دارد حضرت شاه احمد عبد الحق دست مولوی موصوف
گذاشت ایشان این معامله بخواب دیده بیدار شده شبی که باقی مانده بود بمشکل بسر
برده صبح افتان و خیزان بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفیٰ
حاضر شده عرض کرد که بخانهٔ من تشریف فرما شوند ارادهٔ بیعت دارم ارشاد شد که
سائیس ای کاه رفته اسباب اسپ کدام خواهد برد مولوی موصوف عرض کرد که تا آنکه
بنده سائیس خواهد شد و اسباب خواهد برد آخر الامر بر اسپ تانگن زین بسته و اسباب
اسپ بر سر نهاده پیش اسپ که بر آن حضرت قطب الاقطاب سوار بود روان شد
چون در فرنگی محل رسید مولوی نظام الدین قدس سره حال برادر خود دیده بسیار
شادان و فرحان شده فرمود که ای برادرم شاید سحر این ساحر بر شما هم تاثیر کرده است
که بدین حال سے آئید مولوی محمد رضا عرض کرد در حق چنین بزرگان این چنین کلمات
نفرمایند مولانا فرمود نقل کفر کفر نباشد گفتهٔ شما میگویم از خود نمیگویم ما را چه مجال بود

که این چنین سخنها بر زبان می آوردم بعد ازین مولوی محمد رضا بشرف بیعت سرفراز شد
پس از چند روز نظر توجهات حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بحال
شان شد فوراً کامیاب گردید بعده چون مولوی موصوف قاصد عتبه بوسی از لکهنو پیش
جناب قطب الاقطاب در بانسه شریفه میفرمود دوست خدا یا طالب صادق مے آید
و مولوی ممدوح را غلبهٔ محبت الهی زیاده تر شد بعد ازان حال عازم زیارت حرمین
شریفین شد چون عرصهٔ بعید منقضی شده که هیچ احوال معلوم نشده بود روزی حضرت
مولانا بحضور حضرت قطب الاقطاب قدس سره عرض کرد که احوال محمد رضا معلوم نیست
که کجا رفته بچه حال است جناب ممدوح اندکی متوقف شده فرمود که در مدینهٔ منوره زادها
الله شرفاً در مسجد نبوی درس حدیث میدهد بعد چندی باز مولانا ممدوح بیان حال شد
آن حضرت قدس سره الاصفی بعد توقف فرمود که وفات یافت و در مدینهٔ منوره مدفون شد

ذکر سید عالی نسب میر اسماعیل بلگرامی قدس سره

چون سید اسمعیل
قدس الله سره در ابتدای حال تحصیل علوم ظاهریه در بلدهٔ لکهنو بسبب اتفاق
صورت تحصیل علوم نشد لیکن چیزی بقدر ضرورت تحصیل کرد بعد ازان بشوق و محبت
الهی عزم حاضری بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس سره نمود و جناب ممدوح را از
جناب ولایت مآب امیر المومنین حضرت علی مرتضی کرم الله وجهه ارشاد شده بود که
فرزندم سید محمد اسمعیل نزد شما میرسد بیعتش قبول کنی و تعلیم نمائی پس ازان سید موصوف
بحضور حاضر شده بشرف بیعت سرفرازی یافت و تعلیم اذکار و اشغال معزز شد
در اندک زمان از برکات انفاس طیبه هادی مطلق و مرشد برحق چنان فیضان الهی
بر و طاری شد که صاحب کشف و کرامات و خوارق عادات گردید و حضرت سید موصوف

چون از مسکن خود عازم قدمبوسی میشد آنحضرت میفرمود که سید عالی نسب می آید و بهم میفرمود که سید صحیح النسب می آید بعده سید ممدوح حاضر میشد مردم حضار میدانستند که در حق ایشان ارشاد شده بود و اکثر مردم باستفاده بیعت بخدمت سید ممدوح مستفید شدند و تا حال مردمان در سلسلهٔ شان فایز بشرف بیعت میشوند و بسماع شور ذوقی تمام داشت و اکثر اوقات بسماع مشغول میشد شاه شاکر الله که از جملهٔ مریدانش و بحضور حضرت قطب الاقطاب قدس سره تعلیم یافته بود از سماع سرود بپاس شرع شریف انکاری داشت روزی بخدمت حضرت سید موصوف قدس سره حاضر بود مغنیان نغمه سرائی آغاز کردند شاه موصوف قصد برخاستن نمود جناب ممدوح فرمود اندکی توقف کنید بضرورت حکم بنشست سید ممدوح مراقب و متوجه بقلبش شد شاه موصوف رجوع بجانب مرشد خود کرد و دید که در مجلس جناب سرور عالم صلی الله علیه و سلم حاضر است هیچ آواز دف و مغنیان بگوش نمیرود و نزول کیفیات بر او و دیگر قلب رست بعده سید عالی نسب سر برداشته فرمود که شاکر الله کسی را که این چنین صحبت بابرکت از سماع حاصل شود چگونه در حق او حرام باشد و حالات کرامات و خوارق عادات سید ممدوح بیشتر اند در این اوراق گنجایش نداشته برخی ازان تحریر می یابد ازانجمله اینست که جعفر یار خان از مقربان احمد شاه بادشاه بود در دهلی حضرت سید موصوف قدس سره را بخواب دید صبحی از همنشینان خود اظهار کرد که چنین شخص باین حلیه و جمال دیده ام شخصی ساکن بلگرام که نوکر او بود و از سید موصوف قرابتی نیز داشت گفت این حلیهٔ مبارک جناب سید اسمعیل است جعفر یار خان را رسوخی و نیازی از حضرت سید ممدوح پیدا گشت و دران هنگام نزد جد اش حاملہ

بود شخصی را بخدمت شریف حضرت سید ممدوح فرستاد تا دریافت کند که پسر متولد خواهد شد
یا دختر هر چه بوجود آید نامش چه نهاده شود آنکس بخدمت حضرت سید ممدوح حاضر
شده عرض حال نمود متوجه نشد و تا عرصهٔ مدید توجه بجانب آن شخص نمی نمود این
میفرمود که حال غیب بجز خدای تعالی کسی را معلوم نیست من چه دانم چه خواهد شد
روزی بحال خوش بود در آن وقت آن شخص حاضر شد بسویش دیده فرمود که بخانه
جعفر یار خان پسری متولد خواهد شد فلان نام باید نهاد و بعده پسری دیگر متولد شود
بفلان اسم موسوم سازند پس آن شخص را رخصت فرمود هرگاه آن شخص بدهلی
رسید همچنانکه سید عالی نسب قدس سره فرموده بود بظهور رسید از آنجمله آنست
که فرزند کلان حضرت سید قدس الله سره مسمی کمال احمد را بر پشت قرحه افتاد
جراحان معالجه میکردند هیچ سود نمیشد تمامی پشت بصورت آبله سجدی شد که از
جواب جراحان رسید و جراحان دست از معالجه کشیدند روزی سید کمال احمد
بیهوش شد مردمان دانستند که عنقریب روح از قالب پرواز میکند در آن حالت
مایوسی سید عالی نسب را خبر کردند ایشان بخانه آمده استفسار حال کردند آنچه بود
مردمان عرض کردند بر بالین پسر خود نشسته از انگشت مس کرده فرمود عجب است
که همه پشت درست است جراحان چگونه دست کش شده اند جراحان را طلبیده
فرمود الحال از فضل الهی همه پشت درست است جراحان حسب الارشاد دیدند
و دست نهادند معلوم شد که همه زخم رو بشفا است عرض کردند که بهمین نظر شما
صحت است حاجت مرهم نیست فرمود علاج از ابتدا بسر ظاهری باید کرد حسب فرموده
بعمل آوردند بعرصهٔ قلیل از آن قرحه شفا حاصل شد از آنجمله آنست که مرحوم

عزم جنگ با نواب صفدر جنگ کرد و نواب ممدوح نیز مستعد شده شخصی از حضرت مولانا
نظام الدین قدس سره استفسار کرد که فتح بکدام جانب است حضرت مولانا فرمود
لا یعلم الغیب الا الله هر چه علم است مگر این قدر میدانم که سید اسمعیل پسر خود سید کمال احمد
را که با خدا یار خان نوکر است بلشکر نواب فرستاده است فتح بنام نواب است آورده اند
که سید کمال احمد چند بار بخدمت والد ماجد خود برای رخصت عرض نمود چون حضرت سید
قدس سره منتظر الهام غیبی بود هیچ جواب نداد شبی از بالاخانه فرود آمده گفت که کمال احمد
آرام چه میکنی حق نوکری بجا باید آورد و همین وقت روانه لشکر باید شد پس سید
کمال احمد همان وقت بر اسپ سوار شده روانه لشکر گردید و بعد چند روز فتح نواب
شد و این چنین حالات کشف و کرامات حضرت سید ممدوح بیش از بیش است مولوی
ولی الله در رساله عمدة الوسایل مفصل بیان نموده اند و سید عالی نسب موصوف
بسبب ازدیاد محبت در قرب جوار هادی مطلق و مرشد برحق وطن مالوف خود که
قصبه بلگرام بود گذاشته در قصبه مسولی که بفاصله یک کروه بجانب غربی از بانسه
شریفه است توطن اختیار کرده بود در همان قصبه بلقای حبیب خود بتاریخ سیزدهم
شهر ذیحجه سنه ۱۱۸۴ یکهزار و یکصد و هشتاد و چهار هجری پیوست و متصل حویلی سکنه خود
مدفون شد و اولاد سید ممدوح هنوز در قصبه مذکوره آباد است ذکر حضرت شاه محمد
اسحاق قدس الله سره العزیز چون شاه محمد اسحاق قدس الله سره
از قوم افغان طوغی ساکن شاهجهان پور محله کاکهیوره از اوایل عمر محبت الهی در
دل داشت و از بعض اشخاص نقشبندیه که چند اشغال تعلیم یافته بود بدان اشغال
می نمود و بطور نقشبندیه اجرای ذکر الهی بر قلب صافی وی شده بود روزی شاه

موصوف را بچشم باطن سعادت قدمبوس حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی حاصل شد و آثار عنایات و توجهات بر حال خود یافت و گاهی
شرف اندوز سعادت قدمبوس نشده بود لیکن پیش هر یک بیان حلیه مبارک می‌نمود
چون از مردم که مشرف بملازمت آنحضرت قدس سره شده بودند بیان نمود گفتند
که این حلیه مبارک فلان جناب است از استماع این معنی شاه موصوف را آرزوی
حصول سعادت ملازمت در دل متمکن شد و بهمت تمام عازم گردید چنانچه چندی راه
طی کرده بود که آنچه ذکر الهی در قلب صافیش جریان یافته بود بالکل مسدود شد
و اضطراب بر خاطر شریفش پیدا شد در دل گفت عجب است آنچه بسعی و محنتها حاصل
کرده بودم یکبارگی محو شد رجوع بجناب اقدس و اعلی نمود فی الفور لفظ الا الله بر
قلب شان بی سعی و محنت جاری شد و حظی حاصل گشت که گاهی حاصل نشده بود
طمانیت و تسکین خاطر رو داد جمعیت خاطر رو داد که منزل مقصود گردید بعد طی منازل
بحضرت بانسه شریفه رسیده بسعادت قدمبوس مشرف شده استدعای بیعت نمود
امر شد که فیضیاب بیعت خواهند شد اول بذکر مشغول شوند بعده شاه موصوف را
همراه خود گرفته در مسجد برده تلقین ذکر فرمود بمجرد تلقین یافتن آواز هاتف شنیده
هر روز در ترقی بود و اکثر میفرمود خبر میدهد چنین خواهد شد چنانچه روزی مطربان
ابیات فارسیه بحضور حضرت قطب الاقطاب قدس سره می سرائیدند و جناب ممدوح
را نیز وقت خوش بود حضرت مولانا نظام الدین قدس سره بشاه محمد اسحاق
قدس سره که در مسجد نشسته بود گفت میل سرود میداری گفت خبر میدهد که حضرت
پیر و مرشد ما کامل الوجود است استماع سرود جناب ممدوح را سزاوار است و تو

ناقص تر از استماع سرود نمیرسید و اگر کسی برای حاجت خود عرض میکرد میفرمود از باطن
خود میپرسم باز متوجه بباطن شده میفرمود که باطن من چنین میگوید پس همچنان میشد و
در حالتی که بروی طاری میشد بلکه هر وقت میماند در آن حال گاهی بعض کلمات
این چنین بر زبان می آورد که اهل شرع آنرا نفهمیده بطور دیگر احتمال میکردند چنانچه
مولوی شیخ محمد که از اکابر علماء و ساکن شاهجهانپور بود باستماع کلمات تمامی
علما و رؤسای شهر را جمع نموده غزا بر شاه ممدوح مقرر نمود و این معنی بشاه موصوف
دریافت شد فرمود که علما را تکلیف نشود بهتر آنست که خود حاضر شوم پس سوار
شده در مسجد یکه بمکان فرزندان حضرت قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم
سید محی الدین عبد القادر جیلانی رحمة الله علیه در محله جهنڈه تمامی علماء و رؤسا
جمع بودند آمده همه ها برخاستند و تعظیم و تکریم نشانیده ساکت و سرنگون نشستند
چون وقت نماز عصر بود همه ها برخاستند و شاه ممدوح را برای امامت گفتند فرمود
که کسی از شمایان عالم باشد امام شود من امی ام آنهمه ها مجوز شده شاه موصوف
را امام کردند شاه موصوف این الفاظ هندی رنگ مهلو رنگیچ مهلو چهزیا کو
رنگ مهلو گفته نماز کرد مولوی شیخ محمد و همه علما و رؤسا که صدها کس بودند اقتدا
کردند و نیت بستند کسی نمیرسید که این چه میگویند پس نوبت بدو رکعت رسیده بود
که بر شاه موصوف حالتی طاری گشت و همه ها از حضار متاثر گشتند و حال همه ها
متغیر گردید باز طاقت دم زدن کسی را نماند شاه ممدوح را چون از آن حال افاقت
شد عزم خانه شریف نمود کسی متعرض نشد جمله حضار متعجب بودند که این چه حال
شد و از غزا باز آمدند آورده اند که حضرت شاه محمد اسحاق قدس سره میگفت روزی

حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی چندبار فرمود کہ امروز بر محمد اسحاق حالتے
خواہد شد عجب نیست کہ جامہ برتن پارہ کند ہمان روز شاہ موصوف بعد شام در مسجد کہ
پیش دروازۂ محلسرای آنحضرت قدس اللہ سرہ العزیز است نشستہ بود دید کہ دو کس شخص
در میانۂ محراب مسجد آمدند بمجرد دیدن آنہا بر شاہ موصوف حالتی عجیب طاری شد کہ
چون آنہا قدم پیش مے نہادند آن حالت زیادہ تر میشد و چنان می فہمید کہ طایر روح
از قفس تن پرواز میکند چون آن ہر دو شخص قدم عقب می نہادند افاقہ میگردید تا دیری
ہمین حال ماند بعد ازان صورت اکثر اولیا کہ شمار شان ممکن نیست نمودار شد و ہر یک
توجہ کردند چون صورت مبارک حضرت منصور حلاج و عین القضاۃ ہمدانی رحمۃ اللہ علیہما
نمودار شد از دیدن اینہا قریب بود کہ قدم شاہ موصوف از احاطۂ شریعت بیرون رود
کہ ہمدران عرصہ صورت مبارک حضرت امیر المومنین علی مرتضے کرم اللہ وجہہ نمودار
شد و از پس پشت شاہ موصوف را در آغوش گرفت و از دائرہ شریعت قدم بیرون نہادن
نداد و ثابت قدم گردانید روزی حضرت شاہ محمد اسحاق قدس سرہ ہمراہ رکاب جناب
قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی کہ بخانۂ بہاؤالدین دلال ساکن بڈاگاؤن
حسب استدعایش در محفل شادی پسرش تشریف فرما شدہ بودند جناب آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی بر بالاخانہ استقامت فرمودہ ظاہرا در خواب شد و شاہ موصوف
ہم در آنجا مشغول بخالق شد زیر بالاخانہ در دالان رقاصان و مغنیان در رقص و غنا
بودند و شاہ موصوف استماع مینمود و سروری حاصل شد در آن حال شاہ ممدوح چندبار
بہمین جسد عنصریہ بر ہوا پریدہ از بالای بام فرود آمد و باز بر بالای بام رفت خلائق
میدیدند و حیران بودند کہ آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی از خواب بیدار شد و این

حرکت معاینه کرده بشاه محمد اسحاق فرمود که این چنین حرکت خلاف شرع مناسب نیست و نباید کرد شاه معز الیه ساکت شد و قرار گرفت حضرت شاه محمد اسحاق قدس سره در بانسه شریفه بود وقتی موافق مضمون این بیت حالتی طاری شد بیت کشتگان خنجر تسلیم را ٭ هر زمان از غیب جان دیگر است ٭ پس هر زمان روح ازین جسم بیرون میرفت و روحی تازه می آمد تا یکپاس این حالت ماند روزی بحضور آن حضرت قدس الله سره الاصفی مردم حضار گفتند که شاه محمد اسحاق را نه کشف قبور است و نه کشف قلوب جناب اقدس فرمود که محمد اسحاق را نه کشف قبور است و نه کشف قلوب لیکن کشف ذات است و چون شاه موصوف از مسکن خود عازم عتبه بوسی میشد حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی میفرمود خبر میرسد که عاشق الله می آید بعده شاه موصوف حاضر می شد و بعد ارتحال آنحضرت قدس الله سره الاصفی شاه ممدوح بقصبهٔ شاهجهانپور که وطن قدیم بود قیام ورزید و در قصبهٔ مسطوره بست و دوم ذی الحجه وفات یافت و در گاڈی پوره پیش دروازه شمالی فتحپور که بازاریست متعلقه قصبهٔ مذکوره مدفون شد و حالا مزار شریفش معروف و مشهور و زیارتگاه خلایق است و سال وفات شاه موصوف به ثبوت نمیرسید روزی جناب مرشدزاده ادام الله برکاته دید که جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده ببالین مزار مبارک شاه محمد اسحاق قدس سره بتحیه نماز استاده است چون نگاه انور مرشدزاده دام افضاله افتاد پیش خود طلبیده برای امامت فرمود و خود اقتدا کرده از نماز فارغ شد بعده بخیال جناب مرشدزاده ام گذشت که سال وفات حضرت شاه محمد اسحق قدس سره دریافت نمیشود از حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده باید پرسید و از جناب ممدوح استفسار نمود این مصرعه از زبان فیض ترجمان ارشاد شد مصرعه یکهزار و یکصد و هفتاد بود

چون در معامله باطنیه از زبان فیض ترجمان حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده دریافت شد از راقم ارشاد فرمود بنده سه مصرع دیگر مرتب ساخته قطعه تاریخ قلمی نمودم قطعه شاه اسحق آنکه بُد صاحب کمال ٭ چون ازین دار فنا رحلت نمود ٭ احمدا از مرشدم آمد ندا یکهزار و یکصد و هفتاد بود

ذکر مولوی کمال الدین قدس الله سره العزیز

چون مولوی موصوف متوطن قصبه فتحپور که سابق احوال ایشان مذکور شده قبل بیعت از جناب حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی انکار داشت آخرش بشرف بیعت افتخار حاصل نمود از برکات انفاس طیبه آنحضرت قدس الله سره الاصفی رفع شبهاتش گردید بدرجه کمال رسید و هرگاه مولوی موصوف بعد حصول شرف بیعت قصد عتبه بوسی میکرد جناب ممدوح میفرمود که صاحب رای و علم می آید و مولوی موصوف در سنه ۱۱۷۵ یکهزار و یکصد و هفتاد و پنج هجری تاریخ پانزدهم شهر محرم ازین جهان فانی رخت ارتحال بربست و در قصبه مذکور مدفون شد

ذکر شاه حافظ محمد مقیم قدس الله سره العزیز

چون حافظ محمد مقیم که از قدیم متوطن پنجاب بود از عرصه چند در قصبه جالیسر سکونت داشت باراده حصول سعادت قدمبوس و شرف بیعت عازم شد قبل از رسیدن شان روزی حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی فرمود که خبر میدهد طالب حق می آید شخصی آمد و حصول بیعت نمود لیکن اطمینان خاطر مبارک نگشت بلکه از سابق تعلق خاطر اشرف زیاده تر شد و بدستور انتظار ماند بروز دوم شخصی دیگر حاضر شد و بحصول بیعت اعزاز یافت مگر تردد خاطر مبارک بدستور ماند و انتظار طالب حق همچنان بود بعد چندی حافظ محمد مقیم قدس سره حاضر شد بمجرد آمدن وی جناب ممدوح متوجه بحق شد دریافت گردید که طالب حق همین است آن زمان تسکین خاطر اشرف گردید بعده حافظ معز الیه را بشرف

بیعت ممتاز فرمود بعنایت آلهی و توجه پیر و مرشد برحق زود تر فتوحات آلهیه بروی رو
نمود و شتابتر بدرجهٔ کمال رسید که الله تعالی همه طالبان حق را نصیب کناد و جمیع مریدان
این خاندان را از طلب محبت خویش فایض و کامیاب گرداناد بحرمة النبی وآله الامجاد
احوال خوارق عادات و کرامات شان بسیار و در قصبهٔ جالیسر مشهور است و چون حافظ
موصوف از مسکن خود عزم احضار بحضور آنحضرت قدس الله سره الاصفی مے نمود
جناب ممدوح میفرمود که طالب حق می آید و باخر عمر شاه ممدوح در بانسه شریفه استقامت
ورزیدند و در حالت مرض موت حضرت مولانا نظام الدین قدس سره حافظ موصوف
را در لکهنو بمکان خود برده معالجه نمود هیچ سود نشد و تاریخ بیست هفتم شهر شوال در بلده
لکهنو وفات یافت و تاریخ بیست و هشتم نعش حافظ موصوف در بانسه شریفه برده بطرف
پایین حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بیرون احاطهٔ روضهٔ متبرکه
مدفون ساختند و در سلسلهٔ ایشان مردم بشرف بیعت مشرف و کامیاب می شوند و
سال وفات متحقق نشده که بتحریر می آمد ذکر حضرت شاه رحمت الله و سواسی
قدس الله سره العزیز چون شاه موصوف متوطن خطهٔ پنجاب بجناب حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی حاضر شده بحصول بیعت و تعلیم و تلقین اذکار
فایز گردیده مستعد در کسب اشغال و اذکار بود بحضور اشرف مدتها حاضر مانده پس برکات
توجهات پیر و مرشد برحق درجهٔ کمال حاصل نمود و صاحب کشف و کرامات شده و
بخدمت تعلیم علم ظاهری بحضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز ممتاز
بود چنانچه ذکر این معنی سابق هم گذشت و کمال عنایت حضرت قطب الاقطاب قدس
سره الاصفی بر حال ایشان بود چنانچه گاه گاه جناب ممدوح کلمات مزاح با ایشان نیز

ارشاد میفرمودوآنیشان ہم بنوعے کہ فرحت بر طبع اشرف می افزود جواب عرض مینمودند
وسال وتاریخ وفات ومدفن بدریافت نیامدہ کہ تحریر آید ذکر حضرت شاہ ابوالسعید
عرف شاہ سدہاری قدس اللہ سرہ ساکن قصبہ دریاآباد قوم قدوائی از فرزندان
مخدوم قاضی عبدالکریم کہ یکی از اولیاء اللہ بود ودر موضع سرسنڈا مدفون است چون بحضور
حضرت قطب الاقطاب قدس سرہ حاضر شد وبشرف بیعت مشرف گردید وبہ تعلیم وتلقین
اذکار واشغال سرفرازی یافت ودر اکتساب اشغال جد وجہد نمود پس باندک توجہ
پیر ومرشد برحق کامیاب مطالب شد وبدرجہ اعلی ومراتب اولی رسید وصاحب کشف و
کرامات وخوارق عادات شد ودر قصبہ مذکور مدفون گردید قدس اللہ سرہ العزیز وسال
وتاریخ وفات معلوم نگشتہ کہ بقلم آوردہ میشد ذکر حضرت شاہ لعل آزاد قدس اللہ
سرہ العزیز در فرقہ آزادان بود بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس سرہ حاضر شدہ
مستفید بشرف بیعت شد ومدت کثیر در حضور ماند روزی جناب مقدس ومعلی فرمود کہ
ای شاہ لعل وضو کنید وقت نماز است حسب ارشاد وضو کردہ بحضور اقدس آمدہ بطور
سجدہ سر بقدم اشرف نہاد جناب ممدوح سرش برداشتہ فرمود کہ سجدہ سوای ذات
اللہ تعالی بکسی دیگر روا نیست وباز برای نماز تاکید فرمود شاہ موصوف بدستور سابق
بعمل آورد باز ہمچنان ارشاد شد شاہ معز الیہ سر بر قدم مبارک نہادہ عرض کرد کہ ما دلق
پوش ایم نزد این جماعہ سجدہ سوای ہادی کسی را روا نیست وہادی ومرشد را خدا
میدانیم جناب قطب الاقطاب قدس سرہ بطور سابق میفرمود ووی ہمچنان عرض میکرد
لیکن راستی وی بجناب ممدوح خوش آمد وبچشم عنایت بجانب وی دید فی الحال کامیاب
مطالب گردید وتمامی حجابہا برخاستند وانکشاف اسرار خفی وجلی فی الحال حاصل شدہ

اینهم شنیده شد که از جناب ممدوح بشاه موصوف امر شد که در سیر کوه شمال مشغول باشند شاه
معز الیه حسب الامر در کوه شمال استقامت نمود غالبکه همانجا انتقال کرده باشند ازین باعث
سال و تاریخ وفات و مدفن شان دریافت نشده ذکر حضرت شاه منگری قدس
الله سره العزیز ساکن بڈاگاؤن از مریدان خاص حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی بود اکثر در حضور حاضر میماند چون نظر توجهات و عنایات حضرت قطب الاقطاب
قدس سره بر حال شان مبذول بود تاثیرات که لا عین رات و لا اذن سمعت رو نمود و
صاحب مقامات اعلی و درجه عظمی شد شبی که یکساعت باقیمانده باشد که شاه موصوف
باواز بلند گفت که اگر کسی یک چلم حقه مرا بکشاند او را سلطنت دہلی می بخشم سفید بافی که در آنجا
خانه اش بود شنید و حقه تیار کرده حاضر آورد حضرت قطب الاقطاب از انکشاف باطنیه
دریافته فوراً از خانه مبارک تشریف بیرون آورده فرمود که دست از حقه باز دار شاه
موصوف بحسب امر باز ماند بعده جناب ممدوح بطور خفگی فرمود که از زمینداری پدر خود تا وقت
بخشیدن یک بیگه زمین نداری بخشیدن سلطنت دہلی آسان نیست سفید باف حقه باز برد
مردمان حضار عرض کردند که از دادن ایشان چه میشد فرمود الله تعالی بر زبانش موقوف
داشته بود و هر کسی را میگفت بادشاه میگردید و قیام سلطنت و انتظام مملکت از آنکس میگشت
بانه لیکن بادشاه می شد و این چنین حالات بسیار اند درین مختصر همین اکتفا نموده رفت
ذکر حضرت شاه رحمت الله متوطن و صاحب ولایت قصبه امروهه
قدس الله سره العزیز چون شاه موصوف بحضور اقدس حاضر شد همان روز
بشرف بیعت معزز گردید و جناب قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بطرف جنوبی
کلیانی زیر درخت برگد که جای یاد الهی مقرر بود تشریف فرما شد بوقت معاودت گذر

بر قطعات کشت زار خود فرمود بنظر اشرف در آمد که دانه کاشته را زاغان و دیگر مرغان میخورند
شاه رحمت اللہ را که همراه رکاب بود فرمود که این مرغان و زاغان را براند شاه موصوف
بحسب ارشاد بجا آورده بر قطعات مذکوره تا عرصه شش ماه استقامت نمود چون گندم
روئیده ند و درو گردیدند و غله انبار شد بار گرانده بحضور اقدس و اعلی حاضر آورد و همدران
عرصه گاهی از اشغال و اذکار مستدعی بجناب ممدوح نشده بامید اینکه جناب مقدس خود
تلقین خواهند فرمود و جناب معلی نیز این قدر اغماض و بے پروائی کرد که گاهی در عرصه
مذکور بران کشت ها که شاه موصوف مقیم بود تشریف فرما نشد پس تعلیم و تلقین بچه طور شد
بیت تا نگرید کودک حلوا فروش ❊ بحر بخشایش نمی آید بجوش ❊ شاه رحمت اللہ
بسیار مغموم بود پس در آن حالت غم درخواست رخصت نمود جناب مقدس همان وقت
رخصت فرمود و چند بیره برگ تنبول که بحضور بودند دو بیره ازان بشاه موصوف بخشیده
فرمود که از برادرم شاه مسعود که در قصبهٔ امیٹھی از اولاد حضرت شاه بندگی قدس سره اند
ملاقات نموده باید رفت شاه موصوف بیره های عنایتی حضور در دستار خود داشته بطرف
قصبهٔ امیٹھی روان شد در اثنای راه بدل خود افسوس میکرد که شش ماه بجناب پیر و مرشد
حاضر ماندم و هیچ نرسیدم و جناب ممدوح نیز چیزی ارشاد نفرمود محض اوقات ضائع گردید
چون قریب بیر گاؤن رسید لب دریای گومتی که متصل آن موضع است وضو ساخت و از
نماز ظهر فارغ شد و ازان بیره ها یک بیره از دستار بر آورده بخورد و بمجرد خوردن بیره از
درختان و سنگریزه ها آواز کلمه طیبه شنید و حظ فراوان حاصل گردید بیره دیگر را نیز بیرون
بخورد فیضان الٰهی در تمامی وجودش مؤثر و بمرتبه رسید که یکی از اولیاء اللہ و عرفای وقت
گردید بعده عبور دریای گومتی کرده در قصبهٔ امیٹھی رفته از شاه مسعود ملاقات کرد پس ازان

رخصت خواست حضرت شاه موصوف فرمود که جناب قطب الاقطاب قدس سره که نزد
این جانب فرستاده سبب این بود که جناب ممدوح ابلاغ حکمی بر زبان من داشته است
و حکم این است که ولایت قصبه امروهه بنام شما مقرر فرموده امر نموده است که بیش از
دوازده کروه از ولایت خویش نباید رفت چنانچه شاه موصوف از قصبهٔ مذکور بسبب
امر زیاده از دوازده کروه نمیرفت و شاه موصوف را اولاد پسری نیست و نشنده مگر
اولاد دختری موجود است چنانچه شاه صابر علی سبط شاه ممدوح در قصبهٔ امروهه تا تحریر
این اوراق بر وساده رشاد دست موجود اند و بیعت و اجازت و تعلیم و تلقین از جد مادری
خود میدارند و فیض و ارشاد از او شان جاری است و شاه رحمت الله قدس سره
تاریخ پانزدهم شهر ربیع الاول ۱۱۲۰ الیکهزار و یکصد و شصت و دو هجری بلقای حبیب
پیوست و در قصبهٔ مذکور مدفون شد و سال وفات شان ازین مصرع مستفاد میشود
تاریخ این قطب زمانه رفت افسوس ذکر حضرت شاه ولی الله قدس الله
سره العزیز متوطن جالاپور ملقب بر مولنا از برکات انفاس طیبه حضرت قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی بدرجه اکمل اولیاء الله رسید و صاحب مقامات اعلی گردید و
اکثر کرامات و خوارق عادات از وی بظهور میرسید و حالات عجیب و تاثیرات غریب
داشت و از عرصهٔ چند بمکان قاضی فیض الله که ذکر شان خواهد شد بر بالاخانه و دیوانخانه
اقامت ورزید و وقت از بالاخانه فرود می آمد بوقت یکپاس روز بر آمده و یکپاس روز
باقی مانده نزد قاضی موصوف آمده می نشست و خلایق بنا بر استفاده و عرض مطالب
حاضر میشدند شاه ممدوح آن چنان در استغراق میبود که چشم نمی کشاد و چون وا میکرد کسی
را تاب نگاه نمی شد و دو چار شدن نمیتوانست و اگر کسی جرأت کرده بعرض حال دینی

پرداخت تلقین میفرمود او کامیاب میگشت و هرکس که در مطالبات دنیوی عرض میکرد میفرمود که مطلب خود بعرضی نوشته و مهید سر بمهر کرده بیارید چون آن شخص عرضی مطلب خود نوشته حاضر می آورد شاه موصوف میفرمود که زیر بسترم نهاده و مهید فردا جواب گفته خواهد شد چون آن شخص حاضر میشد میفرمود هر جائیکه داشته اید از همانجا بیارید چون می آورد همچنان بند و سر بمهر می بود پس حال عرضی بی ملاحظه میفرمود و جواب مطلب وی نیز میفرمود که این چنین خواهد شد پس همچنان بظهور میرسید ملا محسن چندان رسوخ و عقیدت بخدمت شریفش نداشت اشتباه این امر در دل وی بود روزی بخدمت شاه ممدوح حاضر شد و قطعه عرضی که دران بسم الله الرحمن الرحیم واسم الله جل شانه نوشته بود بند و سر بمهر آورده گذرانید و هیچ حال زبانی بیان نکرد شاه ممدوح چون از استغراق فرصت یافت و چشم بکشاد فرمود که درین عرضی هیچ ننوشته اند مرا معلوم میشود که فیها تسمیه و اسم ملا مذکور نادم و پشیمان شده بپای مبارکش افتاد و معذرتها خواست چون جناب ممدوح از بس رحیم بود عفو تقصیر نمود و این چنین حالات بسیار اند چون عمر شریفش باخر رسید روزی از قاضی موصوف فرمود دل میخواهد که ازین دار فنا بدار بقا انتقال کنم و در تلاش جای مدفن خود هستم قاضی موصوف فرمود ما و شما مرید حضرت قطب الاقطاب قدس سره هستیم اگر اتفاق یکجا باشد احسن است فرمود که شما قاضی شهر و اهل شرع هستند من غریب و فقیرم مدفن من در مدفن غریبان انسب و اولی است وقت سحر برای تلاش مدفن خود برخاست و در اطراف قصبهٔ مذکور متلاشی گشت در جزیره رسید و دید که در آنجا سرگین جانوران افتاده است و دران هنگام هر مکان مسطور جاے افگندن سرگین مقرر بود مکان مذکور را برای مدفن خود پسند فرموده بازگشت و نزد قاضی فیض الله

آمده گفت که در حجرهٔ کلان در گورستان غریبان بطرف شمال که اکنون در آنجا سرگین
می افتد برای مدفن خود پسند کرده آمده ام قاضی موصوف را این معنی خوش نیامد و
تکرار و انکار نمود شاه موصوف فرمود که ای قاضی جای انکار نیست وقتیکه بمکان مسطور
رسیدم و پسند کردم پیر و مرشد خود یعنی آنحضرت قدس سره را دیدم که در آنجا استاده است
و میفرمایند که حق سبحانه تعالی بپاس خاطر شما بفرشتگان حکم فرموده است که مکان مدفن
شما را از سرگین پاک سازند و جای قبر را پر از نور کنند چون این چنین جا میسر شود چگونه
گذاشتن آنجا روا دارم قاضی ممدوح خاموش شد و جناب موصوف قاضی معزالیه
را رخصت فرمود چون قاضی موصوف از بالاخانه فرود آمد از فرزندان خود فرمود که ارشاد
فرمودهٔ حضرت شاه ولی الله دریافت می شود که وقت شان بآخر رسیده است شمایان
هر وقت بخدمت شریفش حاضر و خبر گیران باشند چون قاضی کلو ابن قاضی فیض الله
مرید شاه موصوف همان وقت بخدمت شاه ممدوح حاضر شد دید که جناب ممدوح ازین
جهان انتقال فرموده قاضی موصوف اسباب تجهیز و تکفین حسب ارشاد شاه ممدوح
مهیا ساخته بجای مذکور مدفون ساخت و این چنین حالات شاه ممدوح بسیار مشهور
اند و در سلسلهٔ شریفش اکثر مردم کامیاب شدند و سال وفات شان بدریافت نرسید
که بقلم آید ذکر قاضی فیض الله قدس الله سره العزیز که در قصبه مصطفی آباد
عرف رامپور مسکن داشت و بخدمت قضا منسوب بود چون بشرف بیعت بجناب حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی مشرف شد در اندک توجه آن ذات والا صفات
از اکمل اولیاء الله و افراد عصر گردید و اکثر کرامات و خوارق عادات ازوی بظهور رسید
بیشتر در حالت استغراق و سرشار در سکر محبت الهی می بود و همیشه بشب بیدار و تا یکنیم

پاس روز برآمده در جذبه و شوق محبت الٰهی بیقرار میماند و از خود خبر نداشت روزی
بعض کسان احوال قاضی ممدوح پیش نواب علی محمد خان رئیس آنجا ظاهر کردند نواب
موصوف از قضا تغیر کرد قاضی ممدوح را ازین حال مطلع ساختند فرمود من تغیر نشده ام
چراکه از زبان مبارک پیر و مرشد خود شنیده ام که تا خدمت قضا بر من مقرر است
ریاست و حکومت علی محمد خان نیز بحال و برقرار است فرمودهٔ قاضی ممدوح مردمان
پیش نواب مذکور بیان نمودند فی الفور از عزل شان درگذشت و بدستور بخدمت قضا
منسوب کرد و در هنگامهٔ نادرشاهی مردمان گفتند که ازین قصبه بیرون روند چراکه جنگ
سلطانی است خدا داند چه صدمه و آسیب بساکنان اینجا رسد لهذا ماندن اینجا صلاح
نیست قاضی ممدوح فرمود که والی من بمن برای رفتن از اینجا امر نکرده است هرگز نخواهم
رفت هر کسی خواهد برود پس خود در همان قصبه ماند و هیچ گزند و صدمه بوی نرسید و بحفظ
و حمایت الٰهی محفوظ ماند و تا حین حیات بر حکومت قضا بود و تا حال اولادش در
قصبهٔ مسطور بخدمت قضا بطناً بعد بطن منسوب شده آمده اند و حالا نبیرهٔ شان غلام
رسول قاضی قصبهٔ مذکور است و بجناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده بشرف بیعت سرفرازی
حاصل نموده و همه ها از اولاد قاضی ممدوح در همین خاندان عالیشان بیعت میدارند
و مزار شریف قاضی ممدوح در قصبهٔ مسطور است و سال وفات دریافت نگردیده که قلمی
گردد ذکر حضرت شاه انور قدس الله سره العزیز متوطن بلده لکهنؤ بجناب
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بحصول شرف بیعت عز امتیاز داشت و بارشاد
و تعلیم اشغال و اذکار سرفراز و مستعد بر مداومت اکتساب آن بود چون نظر توجهات و
چشم عنایات هادی مطلق بر حالش بود در اندک زمان از اکابر اولیاء الله شد و اکثر

خوارق عادات و کرامات ازوی بظهور میرسید و دیگر حالات شاه موصوف و مدفن و ماه
و سال وفات بدریافت نیامده که مرقوم شود ذکر حضرت شاه محمد مراد قدس الله
سره العزیز ساکن موضع بڈاگاؤن که بفاصله یک کروه از بانسه شریفه جانب مغرب
است بشرف بیعت و تعلیم اذکار و اشغال سرفراز و ممتاز و مستعد بکار خود بود و ببرکت
انفاس طیبه آنحضرت قدس الله سره الاصفی بدرجه کمال رسید و واقف اسرار خفی و
جلی و مورد فیضان الٰهی گردید و احوال کرامات و خوارق عادات بسیار است لیکن
بدریافت خاکسار این چنین بتحقیق نرسیده که قلمی شود و نیز سال و ماه انتقال شان به
ثبوت نه پیوسته رحمه الله تعالی و قدس الله سره العزیز و مزار شریفش در موضع مذکور
معروف و مشهور است و احوال خلفای آنحضرت قدس الله سره الاصفی بیش از بیش است
اگر تحریر آید دفتری دیگر می باید ازین سبب آنچه حالات باین نحیف لسند قوی در روایت
صحیح و درست دریافت شده بی کم و کاست باختصار درین مختصر بیان نموده و خلفای جناب
ممدوح بسیار بود و مشهور اند از انجمله این خاکسار را همین اسما دریافت شد که مذکور گردید

باب چهارم متضمن احوال خوارق عادات و کرامات سیدنا و مرشدنا و هادینا حضرت شاه سید غلام دوست محمد و حضرت شاه سید غلام علی قدس الله اسرارهما مشتمل بر دو

فصل فصل اول دربیان بعضے احوال حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله

سره الاصفی بدانکه حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز از والد بزرگوار
خود یعنی حضرت قطب الاقطاب خلاصۂ آفاق سلطان العشاق سید شاه عبد الرزاق قدس
الله سره الاصفی شرف بیعت حاصل نموده و تعلیم و تلقین کلی یافته بموجب فرموده حضرت
قطب الاقطاب قدس سره حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز

درجهٔ خلافت بر خلفاء داشت چنانچه حضرت مولانا نظام الدین قدس سره روایت
کرده اند و در احوال ارتحال آنحضرت قدس الله سره الاصفی سابق ذکر یافت و در هنگام
وفات حضرت قطب الاقطاب آن جناب هیجده ساله بود و عمر شریفش ظاهراً هفتاد و سه
سال رسیده بود و در سنه ۱۰۹۱ یکهزار و یکصد و نود و یک هجری بلقای حبیب خود پیوسته روزی
در حالت مرض که طاقت نشست و برخاست نداشت تقریر نمود که در آخر وقت مرشدان
خبرگیری مرید میکنند همان روز بر سر پیرم استراحت بود و یکبارگی استاده شد و گفت حضرت
باین طرف تشریف آوردند و اشاره بجانب بالین نمود و خود باادب بطرف پائین نشست و
شخصیکه بجانب بالین نشسته بود او را فرمود که باادب باش حضرت نشسته اند بعده
بهمین عرصه فرمود که متصل مزار مبارک حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی
بطرف مغرب برابر سینهٔ مبارک سر من داشته شود پس از ارتحال حسب فرموده بعمل آوردند
و از حضرت شاه سید غضنفر علی سلمه الله تعالی معلوم شد که جناب ممدوح در حالت مرض
خطی برابر مزار شریف حضرت قطب الاقطاب قدس سره کشیده نشان قبر خود فرموده بودند
بوقت کندیدن قبر دیدند که آن خط تا نهایت قبر بود گویا قبر کندیده باز مملو از گل کرده اند چون
جناب ممدوح بجناب آن حضرت قدس سره مشرف شد مردم حضار دانستند که اکنون شفا
حاصل خواهد شد بمجرد تخلیه مردمان جناب ممدوح فرمود که مردمان خوشی میکنند و مرا امید
زندگی منقطع شد بعده بتاریخ پنجم جمادی الثانی سنه مذکور روز دوشنبه بلاقی بحق شد
قدس الله سره العزیز ابیات الهی بحق چنین مقبلان :: که هستند با ذات تو واصلان
مرادار یا رب تو در شوق خویش :: بکن مست و سرشار از ذوق خویش :: کسانیکه هستند
در این طریق :: بحرمت بکن هر همه را غریق قطعه تاریخ وفات غلام دوست آن خیل عشاق :: چو سوی

دوست راهی شد ز اخلاص ❋ کشاد آغوش معشوقش بصد ناز ❋ بگفتا زود آ ای عاشق
خاص ❋ و تا حین حیات جناب ممدوح بموجب فرمودهٔ جناب پیر و مرشد خود عمل مینمود
و از هر یک برادران دینی و دنیوی و اقربا و خویشان رسم اتحاد و خاطرداری میفرمود
و راضی و شاکر میداشت احدی از اقربای دینی و دنیوی از وی شاکی نگشته الا کسے
که جبلت وی همچنان باشد و بحسب امر پیر و مرشد خود در بانسه شریفه استقامت فرمود
و هرگز برای حصول معاش پیش امرا و حکام نرفت مگر بطریق سیر موافق معمول مرشد خود
سفر را دوست میداشت و سفر آن جناب نیز بموجب امر پیر و مرشد میشد یعنی بجائیکه حکم
میگردید میرفت و بجائیکه ممانعت می یافت هرگز قصد آن طرف نمی نمود و بر غربا و
مساکین شفقت و ترحم بسیارے فرمود و از فقرا و مساکین و مسافران که وارد میشدند
بمراعات و اکرام می پرداخت چون آنجناب عزلت نشین بود گاهی نزد امرا و حکام
نمیرفت لیکن امرای عصر این قدر جاگیرات برای اصراف مقرر کرده بودند که آمدنی هزارها
روپیه در سال میشد و هزارها روپیه مریدان و معتقدان بطریق نذر پیشکش میکردند بسبب
سخاوت که جبلت داشت هرگز وفا نمیکرد بلکه اکثر اوقات قرضدار میشد و اکثر مردمان
بجناب ممدوح بشرف بیعت و حصول مطالب بقدر سعی و استعداد خودها ممتاز و کامیاب
میشدند و احوال جناب ممدوح زیاده از حد تحریر و تقریر است بعض حالات که از زبان
فیض ترجمان حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده و نیز از مرشدزاده دام برکاته و هم بزبانی
اکثر معتبرین دریافت شده تحریر می آید از انجمله اینست که حضرت پیر و مرشد
برحق یعنی سید شاه غلام علی نور الله مرقده در مستاجری علاقهٔ زمینداری بابت
خراج حاکمی یکصد روپیه باقی بود حاکم وقت از بر خلافی سه نفر برقنداز را دستک نمود

برفتند از ان فرصت دم زدن نمیداوند و همان روز شیخ محمد امان والد حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی معه زنان و فرزندان از قصبه رسولی وارد
شده آمدند آن روز هیچ طعام میسر نشد صبحش حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس
الله سره بکنیزی فرمود که از فلان یعنی از پیر و مرشد ما یعنی از حضرت شاه غلام علی بگو که
از دیروز شیخ محمد امان معه زنان و فرزندان آمده اند و هیچ نخورده اند چیزی تدبیر طعام
نمایند حضرت موصوف عرض کرده فرستاد که مرا دستکیان برخاستن نمیدهند چگونه
تدبیر نمایم این وقت اگر چیزی بدست آید اول بدستکیان بدهم کنیز همچنان عرض
نمود جناب ممدوح حضرت پیر و مرشد ما را اندرون طلب فرمود حسب الطلب باجازت
دستکیان حاضر شد چون جناب ممدوح را در آخر عمر بسبب نقاهت برداشت گرسنگی
نبود چند نان و خاگینه بضیه ماکیان برای آن جناب تیار ساخته بودند مردم خانه بحضور
آوردند از حضرت پیر و مرشد ما فرمود که با من بخورید ایشان عرض کردند که همه مردم
خانه و شیخ محمد امان وغیره نخورده اند من چگونه بخورم جناب ممدوح از باعث شفقت
پدری مکرر فرموده با خود خورانیده رخصت فرمود و خود بعد انفراغ بیرون تشریف
آورده فرمود که ای غلام علی بیا تا بدرگاه آن حضرت قدس الله سره الاصفی برویم
پس ایشان را همراه گرفته عازم درگاه شد کسی از دستکیان که مانع حرکت بودند منع
نکرد چون متصل مسجد که پیش دروازه محلسرای خاص است رسید شکایت بجناب
حضرت قطب الاقطاب آغاز نمود که غلام علی چه خواهند دانست که جد من عارف
کامل بود و در حین حیات ظاهری میفرمود که از رفتن زیر زمین طاقت فقیر کم نمیشود
ازین واقعات که درپیش شده اند این معنی بعید متصور میگردد و همچنین دیگر سخنان شکوه

آمیز بر زبان می آورد تا به پل قریب روضهٔ متبرکه بر گوشه های دو حوض که یکی ازان از
روضهٔ متبرکه جانب جنوب و دیگری بطرف مغرب ست و با هم آمیخته اند تعمیر شده است
رسید و چند قدم بر پل مذکور رفته باز قدم پس پا نهاده میگفت که شما را همه طاقت است
این خوبی و سستی اعتقاد خود است بعده از جناب پیر و مرشد فرمود که برگردید حبیب الله ارشاد
همراه والد بزرگوار خود معاودت نمود چون متصل درخت پاکر که قریب پل است رسیده
بجناب پیر و مرشد ما نور الله مرقده فرمود که از ادهاری سنگه چرا قرض نگیرید و کار روائی
نمی سازید عرض کرد که چند بار از نامبرده گفته شد اقبال نساخت فرمود اسحال باز
بگوئید اکنون خواهد داد آنها کی راه طے کرده بودند که ادهاری سنگه ملاقی شد حضرت
پیر و مرشد برحق احوال بر قندازان اظهار فرموده نامبرده عرض کرد که حالا چه قدر
مبلغان مطلوب اند فرمود یکصد روپیه ادهاری سنگه عرض نمود که هفتاد روپیه این
وقت نزدم موجود اند بگیرند و آز کمر کشاده حواله نمود باقی را وعده شام کرد حضرت
پیر و مرشد مبلغان آورده شصت روپیه در باقیات و طلبانه حواله بر قندازان نمود
و ده روپیه پیش والد بزرگوار خود آورد جناب اقدس دو روپیه برای طعام وغیره
حواله کنیز فرمود و چهار روپیه باهلیه حضرت پیر و مرشد برحق یعنی بوالده ماجده مرشد
زاده دام برکاته بخشیده فرمود که ازین کار روائی لحم و روغن زرد خواهند کرد مابقی
مبلغان نزد خود داشته از حضرت پیر و مرشد ما فرمود که این قرض بر آنحضرت است
بر ما و شما نیست باز فرمود که شیخ نجم الدین قلندر لکهنوی را خدمت فوجداری سرکار
خیرآباد است اوشان نذر حضرت قطب الاقطاب مقرر کرده بودند حالا حصول
مقصد شان شده مبلغان نذر نزدش امانت داشته اند هرگاه خواهند طلبیده گیرند

وگرنه اراده من هم بشاهجهان پور است براه خیرآباد خواهم رفت مبلغان مذکور و انچه
دیگر از شیخ موصوف بدست خواهد آمد بشما خواهم فرستاد بعد ازین جناب ممدوح
براه خیرآباد عزم فرمود چون در خیرآباد رونق بخش شد شیخ نجم الدین یک اشرفی
و پنج روپیه نذر گذرانیده عرض کرد مرا مشکلے پیش آمده بود یکصد و چهل روپیه نذر جناب
قطب الاقطاب مقرر کرده بودم در سختی مطلبم شد حالا آن مبلغ امانت اند بعده
مبلغان بحضور آورده گذرانید جناب ممدوح مبلغان و اشرفی بفرزند خود یعنی جناب
پیر و مرشد ما عنایت فرموده ارشاد نمود که بعد ادای قرض باقی را بصرف آرند و
بعد چند روز عزم شاهجهان پور فرمود از انجمله اینست که آن حضرت قدس الله
سره العزیز برای سیر بطرف بندیل کهنڈ تشریف فرما شده بود حضرت شاه کرم الله
و حضرت شاه رحمت الله و جناب پیر و مرشد قدس اسراهم همراه بودند وقت معاودت
شاه کرم الله در تبدیل کهنڈ اقامت ورزید و جناب مقدس با هر دو فرزندان عزم
وطن فرمود چون بدریای گنگ رسید از باعث موسم برشکال دریای مذکور بکمال
طغیانی و سیلابی داشت آن وقت کشتی که ملاحش گنگ و نو عمر بود بهم رسید چون
کشتی دیگر در آن مقام نبود بضرورت بر آن کشتی سوار شد آن ملاح گنگ کشتی
روان کرد چون کشتی درمیان رسید از باعث طغیانی و کثرت آب کشتی از قابوی
ملاح بدر رفت و در سیل روان شد و ملاح که طاقت گفتار نداشت بزبان لال غوغا
و شور و اشاره بجائی میکرد که چون آنجا کشتی خواهد رسید غرق خواهد شد هرگز از انجا
گذر نخواهد کرد همه مردمان که در کشتی بودند مایوس شدند چنانچه شاه رحمت الله بجناب
اقدس عرض کرد که ما همه ها درین کشتی هستیم معلوم میشود که وعده ما یان باخر رسید درینجا

غرق نشویم وجناب پیر و مرشد ما که در شناوری یکتا بود بخاطر اشرف وی گذشت که
اگر کشتی غرق شود شناوری کرده عبور خواهم کرد لیکن این معنی نمیتوانم شد که خود عبور کنم
و والد بزرگوار و برادر خود را بگذارم و آنحضرت قدس سره در سکوت بود و هیچ جواب
نفرمود بعد لمحه در کشتی برخاست و عصا در آب کرده فرمود یا شاه عبدالرزاق مدد نما
فوراً عصا بزمین استاد و معلوم شد که در اینجا آب از کمر زیاده نیست عابد شاه نام فقیر
که در خدمت گذاری حاضر میماند از وی فرمود که از کشتی بیرون آمده کشتی را بگیرد و
استاده کن شاه مذکور از کشتی فرود آمده دید که آب از کمر زیاده نیست کشتی را گرفته
استاده کرد و همان دم کشتیها که بکناره ثانی بودند ملاحان دوانیده رسانیدند در آن
کشتیها پدر آن ملاح گنگ نیز بود به پسر زجر کرد که این چنین کسان را که پرتو ذات الهی
در ایشان هویداست بدین کشتی چرا نشانیدی و ملاحان که بر کشتیها آمده بودند متعجب بودند
و میگفتند که در اینجا آب زیاده از دو نیزه بود و این قدر گاهی آب کم در اینجا ندیده بودیم
الحال چگونه آب کم شد محض تصرف این فقرا والا صفات است پس آن ملاحان جناب
ممدوح را معه فرزندان و همراهیان بر کشتی دیگر سوار کرده بکناره ثانی رسانیدند و
جناب ممدوح بخیریت تمام از فضل الهی و توجهات پیر و مرشد معه فرزندان و توابعان
از کشتی فرود آمدند از انجمله اینست که شخصی از قوم قدوائیان بود از وی آنحضرت
قدس سره چیزی بطریق قرض گرفته بود آن شخص آمده تقاضای قرض کرد جناب
ممدوح وعده ادای قرض نمود آن شخص اقبال نکرد آن شخص زور و طاقت ظاهری
بسیار داشت باز تقاضای شدید کرده گفت از حقه که نهایت مرغوب طبع اشرف بود
دست کش شوند و تا ادای قرض حقه نکشند جناب ممدوح حقه را گذاشته دعای بد در حق

وی فرمود بوقت شب حالتش متغیر شد و حبس بول و براز گشت آزین موجب کمال
تکلیف لاحق حال او شد و نوبت یاس معلوم گردید زوجه اش واقف از دعای بد
بود لرزان و ترسان بحضور آمده ملتجی عفو جرایم شد پذیرا نساخته فرمود که در ضرب عصای
فقیر او زخمی باشد و حالا باختیار فقیر نیست اختیار بدست دیگرست آخر الامر آن شخص
بعد دو سه روز بمرد از ان جمله اینست که شخصی لباس مشایخانه در بر کرده بر آستانه
روضه متبرکه حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره استقامت نمود و معمول مقیمان
آستانه مبارک این است که اگر فقرای آزادمی آیند آرد و غیره جنس خام میدهند و
اگر کسی از مشایخین می آمد طعام پخته مرحمت میشود چنانچه طعام موافق معمول بآن
شخص مرحمت شد لیکن گوشت نبود و آن شخص عامل عملیات سفلی بود هر کس که نزد
وی می آمد نام تمامی مردم خانه و هر چه خورده باشد یا چیزیکه بخانه اش داشته باشد
بلا توقف گفته میداد و اکثر مردم معتقد او بودند چون مردم بحضور آنحضرت قدس سره
بیان حالش میکردند تبسم کرده خاموش میماندند روزی جناب ممدوح برای زیارت مرقد
منور حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی رفته بود آن شخص بحضور حاضر
شده عرض کرد که آن حضرت طعام فرستاده بودند در ان لحم نبود جناب ممدوح فرمود
انچه پخته شده بود بشما هم فرستاده شد اگر لحم پخته میشد آنهم میفرستادم آن شخص
گفت که در خانه شما بز غاله بود چرا ذبح نکردند فرمود شخصی برای فرزندم فرستاده است
بران ملکیت من نمیرسد باز آن شخص گفت که آن حضرت مالک بودند لیکن نفرستادند
آزین سبب بر مزاج مبارک خفگی نمودار شده فرمود زود باشد که بسزای کردگار خود
رسی و کشته شوی بعده جناب ممدوح بدولت خانه تشریف فرما شد پس از دو سه روز

مردم کثیر آمده او را گرفتار کرده بردند بعده معلوم شد که آن شخص شخصی را ناحق از جان
کشته بلباس مشائخانه فرار شده آمده بود و جماعه مردم والیان آن مقتول بودند او را
گرفتار کرده بقصاص رسانیدند از انجمله این ست که روزی آنحضرت قدس سره بقصبه
رسولی بخسر خانه خود تشریف فرما می شد حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره فرمود
که اول در موضع سرسنڈه بضم هر دو سین و سکون را و نون غنه و دال هندی مفتوح و
های ساکن بمزار شریف حضرت قاضی مخدوم عبدالکریم قدس سره رفته زیارت
کرده بقاضی ممدوح از طرف من دعا بگوئید بعده بخسر خانه روند جناب ممدوح حسب
ارشاد برسولی رفت وقت شب صورت مبارک قاضی ممدوح نمودار شده فرمود
که بوالد بزرگوار خود از جانب من دعا بگوئید چون جناب ممدوح بحضور آنحضرت قدس
الله سره الاصفی حاضر شده از طرف قاضی ممدوح دعا بگفت و عرض نمود که معمول
این جا رست که بزرگان بخوردان دعا میگویند و خوردان ببزرگان سلام این چه
سبب است که از هر دو جانب دعا گفته فرمود که من بسبب علو درجات خود دعا گفته بودم
و او شان ازین باعث دعا گفتند که در اجداد و مادری من اند از انجمله این است
که یکبار بخانه حضرت پیر و مرشد برحق آثار اسقاط حمل معلوم شد بجناب مقدس عرض
حال کردند آنحضرت قدس سره از اهلخانه خود آب برای وضو از فرزند ارجمند خود یعنی
جناب پیر و مرشد ما کتابی طلب فرمود چون آب و کتاب حاضر آوردند فرمود حالا آب و
کتاب ببرند و آلده ماجده حضرت پیر و مرشد ما نور الله مرقده پرسید چرا آب و کتاب واپس
کردند فرمود مرضی الله تعالی همین ست که اسقاط حمل شود بعده حمل وضع شد از انجمله
اینست که آنحضرت قدس الله سره العزیز در مجلس عرس جناب قطب الاقطاب

قدس سره نشسته بود و حضرت پیر و مرشد ما نور الله مرقده در تقسیم طعام بود بعد از فراغ
بحضور والد بزرگوار حاضر شد آن جناب فرمود که همین وقت حضرت قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی را دیدم که بجانب راست وی جناب سرور عالم صلی
الله علیه وسلم ساعد شریفش از دست مبارک گرفته و بجانب چپ حضرت
غوث الاعظم رحمة الله تعالی علیه ساعد مبارکش گرفته و سهره کلاه بر سر مبارک
وی بسته در مجلس آوردند از آن جمله اینست که آن جناب قدس الله سره العزیز
در شاهجهان پور رونق افزا بود شخصی از دکن سه صد روپیه و سه نرگاؤ بطریق نذر
فرستاد جناب ممدوح بفرزندان خود که همراه بودند فرمود که دو صد روپیه بصرف
آرند و دو نرگاؤ در رتهه که سواری خاص بود مقرر نمایند و یک صد روپیه و یک
نرگاؤ امانت دارند مستحقش میرسد بعد چند روز شخصی پیرزاده که در مسافرت بود آمد
بسعادت ملازمت مشرف شده حال بیخرچی و بی سامانی خود بحضور اظهار نمود و عرض نمود
که سواری مهل دارم یک نرگاؤ در راه مرد حالا یک نرگاؤ کرایه کرده تا اینجا رسیدم
آنحضرت قدس الله سره العزیز بآن پیرزاده فرمود که امانت شما نزد ایشان
یعنی نزد فرزندم نهاده است بگیرند صاحبزادگان یک صد روپیه و یک نرگاؤ حواله
او شان نمودند از آن جمله این است که روزی شخصی از اهل دنیا برای
قدمبوس حاضر شد آنحضرت قدس الله سره العزیز از اندرون محل تشریف بیرون
آورد و آن شخص بعد حصول سعادت قدمبوس عرض نمود که اگر چیزی از امورات
دنیا آرزوی خاطر مبارک باشد ارشاد فرمایند که در بجا آوری آن حتی المقدور
سعی بلیغ نمایم فرمود هیچ آرزو نیست الا آنکه میان غلام علی فرزندی نمیدارند الله تعالی

از عنایت خویش فرزندی عطا فرماید آن شخص عرض کرد که این امر در اختیارم نیست لیکن آنجناب اگر خواهند البته ممکن است فرمود بیا با و شما دعا کنیم و دست بدعا بر داشت بعد چند روز بخانه جناب پیر و مرشد نور الله مرقده امید فرزند معلوم شد و پس از چند ماه آنجناب مقدس و معلی بلقای حبیب پیوست و جناب مرشد زاده یعنی حضرت شاه سید شیر علی دام برکاته بعد انقضای شش ماه چیزی کم از وفات جد امجد بعالم وجود جلوه ظهور یافت بیت الهی تو آن ذات عالم پناه * سلامت بسی وار تا دیرگاه وحالات آن جناب مقدس از حد تحریر بیرون اند و درین مختصر باختصار تمام تحریر نموده شد الله تعالی ما غلامان را از برکات انفاس طیبه آن ذات والاصفات در هر امورات دینی و دنیوی کامیاب مطالب گرداناد

فصل دوم

در بیان بندی از احوال خوارق عادات و کرامات جناب سیدنا و مرشدنا حضرت شاه سید غلام علی نور الله مرقده بدانکه اکثر احوال حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده مطابق حال حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی است در اوایل عمر اکثر در نوکری صرف اوقات می نمود و آنچه در وجه نوکری حاصل میشد بعد خدمتگذاری والد بزرگوار خود برخی ازان بحوایج ضروری خود و باقی بر فقرا و مساکین و مسافران صرف میفرمود و در شجاعت و سخاوت بی نظیر بود و اکثر اوقات در کارزارها حاضر بود و کارهای شجاعت بجا آورده و زخمها برداشته چنانچه زخم گولی بندوق زیر پستان چپ رسیده و گولی از پس پشت بیرون رفته حالا آن زخم به شده بود لیکن نشان زخم باقی بود و این چنین واردات بسیار اند و چون فقرا و مساکین وارد مے شدند خبرگیری هر یک موافق خواهش وی میفرمود و بتواضع پیش مے آمد و ازین جهت

[illegible] بماه شعبان یا ماه رمضان [illegible] ۱۲

مدام قرضدار می بود و اگر مسافر یا محتاج می آمد و در حضور چیزی نمی بود تلاش قرض و وام
می نمود و اگر بدست نیامدی پس از قسم زیور و ظروف مسی وغیره از اسباب خانه فروختی و
رفع حاجت شان فرمودی و هر گاهیکه از نذر و نیاز آمدی ادای قرض و درستی
اسباب می نمود و خاطرداری فقرا خصوصاً آزادان زیاده تر میفرمود روزی این
نحیف در بانسه شریفه بحضور حاضر بود و جماعه فقیران آزاد که در عرس حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی آمده بودند از روضه متبرکه رخصت شده
موافق معمول قدیم برای آستانه بوسی حاضر شدند و حصول سعادت قدمبوسی کرده اگرد
حضرت پیر و مرشد به نشستند و جناب ممدوح بخاطرداری و بجوئی از یک میفرمود
تا که این فقیر زنده است شما یان در آمدن قصور نکرده باشند فقیر برای خدمتگزاری
حاضر است و سبب این کلمات این بود که بعض مردم فقرا را رنجیده خاطر کرده بودند و
برای تلاش معاش پیش امرا و حکام قصد نمیفرمود و سیر و سفر را موجب سنت
جد امجد خود دوست میداشت و در سالی وگاهی بعد دو سال رونق افروز شاهجهانپور
میشد و معمول شریفش این بود که چون بلده مسطور زینت بخش میشد اول بخانه
محمد زمان خان افغان چکنی که خانه شان در محله گاڈهی پوره قریب راه است
نزول میفرمود و دو سه روز قیام در آنجا می نمود و بکسی از مریدان خود از تشریف
آوری اطلاع نمیفرمود و اکثر مردم شکوه این معنی میکردند میفرمود که برای این خبر
نمیکنم که معمول پیرزادها اینست که از مریدان خود چیزی اخذ میکنند مبادا بخاطر کسی
همچنین بگذرد و لیکن این عنایت و نوازش بحال این خاکسار و اقربای این خاکسار
مخصوص بود و قتیکه بخانه خان موصوف رونق افروز میشد همان وقت آدم فرستاده

اطلاع میفرمودند و بعده بمکان این نحیف زینت افزا شدند تا که در شاهجهان پور سکونت
میفرمودند مقام قیام همین جا بود لیکن هر کسی که دعوت میکرد بخانه خود میبرد و بقدوم
میمنت لزوم سرفراز می نمود مگر شب باش بخانه کسی کمتر میشد اکثر بوقت شب معاودت
نموده بمکان این خاکسار استراحت میفرمودند و از کمال عنایت میفرمودند که این خانه
من است آنچه آرام در اینجا می شود بجای دیگر حاصل نمیگردد و بهر جاییکه تشریف فرما
می شد مالیده که نهایت خسته و باریک مانند آرد می بود با چار یا دنجان که در سرکه
تیار میکنند از بس مرغوب طبع بود همراه میبردند و اکثر همان تناول میفرمودند و در آخر عمر
همین مالیده و آچار غذا مقرر بود و اکثر میفرمودند که هیچ شیرینی بهتر ازین نخواهد بود
و در تمام روز و شب چند بار اندک اندک تناول میفرمودند و در روز و شب بقدر سه
چار فلوس غذای آنجناب بوده باشد و اکثر عادت شریف بود که خاموش میماندند
و سخن نمیکردند الا بضرورت و اگر کسی چیزی عرض میکرد جوابش باختصار میفرمودند و اگر
کسی تذکره مرشدان خصوصاً جناب قطب الاقطاب و یا ذکر حضرت شاه غلام و صحبت ایشان
بیان می آورد بخوشی و تشریح تمام بیان میفرمودند و مستغرق بر جبین مبین لائح میشد و چون
کسی از مریدان چیزی از اشغال میپرسید بهر شغلی را که در حق او مفید می فهمید بوجه حسن
او را سمجهانیده تعلیم مے نمودند و اکثر اوقات در آخر عمر بسبب ضعف بر سر پیری نشست
و شبینه غلطیده میماندند و غلطیدن آنجناب بر چارپای بطور جلسه میت بود و گاهی بر
پهلوی راست میشدند بطور جلسه محمدیه یعنی هر دو زانوی شریف بسینه مبارک میچسپانیدند
و سوای این دو طور بنوع دیگر جناب ممدوح را این خاکسار در استراحت ندیده با وجودیکه
این بنده درگاه اکثر اوقات بشب و هم بروز بحضور حاضر بوده و بوقت شب اکثر در

خواب ندیده الا کمتر و هر سخن لطیف که بسمع اشرف میرسید سرور میفرمود و مسرت بجبین انور
هویدا میگشت روزی صیادی که شکار مرغان میکرد برای کاری آمده بود جناب
اقدس از وی فرمود که کدام جانوران را شکار میکنی عرض کرد که هر جانوری که بینم
فرمود فاخته را شکار میکنی گفت نه فرمود چرا عرض کرد برای اینکه نام الله تعالی هردم
میگوید ازین سبب گاهی نگرفته ام از استماع این سخن مسرت تمام بر خاطر اقدس افزود
و آثار سرور بر جبین مبارک لائح شد و بعده اکثر سخن آن صیاد یاد نموده مسرتها میفرمود
شخصی شارکی را اسم حق جل و علی و سرور عالم صلی الله علیه و آله و اصحابه وسلم
و اسمای بزرگان و چند الفاظ دیگر که مطبوع باعث سرور طبع باشند اموزانیده بحضور
گذرانید جناب ممدوح آن شارک را پیش نگاه خود میداشت چون آن شارک آن
اسما و الفاظ میگفت مسرت بر خاطر انور می افزود بیت نه بم داند آشفته خاطر نه زیر ٭
بر آواز مرغی بنالد فقیر ٭ چون اکثر حالات مطابق حالات جناب قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی بود حلیه مبارک نیز مشابه باآنحضرت قدس سره بود حضرت
مولانا نظام الدین قدس سره انچه حلیه مبارک جناب قطب الاقطاب در مناقب
رزاقیه نوشته اند و موافق آن درین مختصر هم ذکر یافته نهایت مطابق بحلیه حضرت
پیر و مرشد برحق نور الله مرقده دریافت میشود و فرقی و تفاوتی بفهم نمی آید حتی که
چشم بین جناب قطب الاقطاب از گرمی اشغال رفته بود چشم بین حضرت پیر و مرشد
نور الله مرقده نیز رفته بود و از معتبرین دریافت شده که حضرت شاه محمد اسحق قدس الله
سره بحضور حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز آمد جناب
پیر و مرشد برحق نور الله مرقده حاضر بود شاه موصوف صورت مبارک ایشان

مشاہدہ نمودہ گفت کہ بصورت حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی نہایت
شبیہ واشبہ است و حضرت پیر و مرشد برحق نیز میفرمودکہ شاہ موصوف ہر دو دست
و پای مرا بوسہ دادہ گفت کہ نہایت شبیہ و اشبہ بحضرت قطب الاقطاب است و حضرت
شاہ سید غضنفر علی میفرمود کہ مولوی ہدایت اللہ ساکن محمد آباد و مولوی غلام فرید
متوطن قصبۂ دربھنگہ کہ از مریدان جناب قطب الاقطاب قدس سرہ بودند میگفتند
کہ صورت مبارک صاحبزادہ یعنی حضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ بحضرت
قطب الاقطاب قدس سرہ الاصفی نہایت شبیہ و اشبہ است و ہیچ فرق و تفاوت
نیست و این ہر دو صاحبان بحضور حضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ حاضر
شدہ مشاہدہ صورت مبارک میکردند و میگفتند کہ فی الحقیقۃ زیارت جناب
قطب الاقطاب حاصل نمودیم و از اکثر معتبرین ہمین دریافت شد کہ جناب
ممدوح بصورت و سیرت بجد امجد خود مشابہت تمام داشت بیت ای سرو تو
شاد م قدرت بکسی ماند ؛ وی گل تو خورسندم تو بوی کسی داری ؛ و عمر شریف
آنحضرت ظاہرا بہ ہشتاد و دو رسیدہ چنانچہ بعد رحلت جناب قطب الاقطاب
قدس سرہ پس از چہار سال ولادت جناب ممدوح بود و در سنہ ۱۲۲۲ یکہزار و دو صد
و بست و دو ہجری تاریخ سی ام شوال روز چہارشنبہ وقت نماز صبح ازین دار
ناپائدار رخت ارتحال بربست مثنوی آلہی باسرار آن باوقار ؛ ببرکات
آن شاہ عالی تبار ؛ بکن مامریدانش را بہرہ مند ؛ کہ ہستند ہر یک بسی مستمند
و این قطعہ تاریخ وفات خلیفہ عبد الرزاق متخلص بہمنی متوطن قصبہ شاہ آباد کہ از
مشاہیر شعراء آین جوار است و سابق ہم ذکر شان مبین شدہ بترتیب نظم آوردہ

مصرعه آخری که ازان سال وفات جناب ممدوح دریافت میشود طبعزاد جناب مرشدزاده
دام برکاته است **قطعه تاریخ وفات** چو بود آن مقتدای اہل معنی ⁂ ز خوان
نعمت رزاق مرزوق ⁂ بتاریخ وصالش گفت ہاتف ⁂ ز جان بگزید عاشق
وصل معشوق ⁂ و قطعه ہذا که مینویسم ازان نیز سال رحلت مستفاد میگردد. جناب
مرشد من قدوهٔ دین ⁂ ہجرت کرد چون عزم سفر ہا ⁂ چو خبر رحلتش احمد شنیدم ⁂
ندا آمد ز دل آہا دریغا ⁂ بحسب ارشاد جناب ممدوح متصل روضه متبرکه حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الملحق بجانب شرقیه دفن کردند و پیش از ارتحال
بچند سال میفرمودند که مزارم جانب مغرب بیرون احاطه روضه متبرکه باید کرد و در
آخر عمر میفرمودند که مرقدم درمیان مسجد و دیوار احاطه جنوبیه روضه متبرکه باید کرد و
باز ہم دران ایام فرمودند که رضای والد بزرگوارم این است که مزارم بجانب
شرقیه ملحق بروضه متبرکه باشد پس ہمچنان کردند و آنجناب را قولنج مرض لاحق شده بود
پیش از چند ماه که در شاہجہان پور زینت افروز شده بودند بخانه صاحبزاده
عالی نسب سید فتح علی که از فرزندان حضرت غوث الاعظم رحمة الله تعالی علیه و مرید
صادق جناب پیر و مرشد اند تشریف فرما شده بودند آنجا درد قولنج لاحق شده در
حالت درد بمکان راقم الحروف رونق افزا شدند چندی تکلیف درد ماندند ادویه
و تدابیر کرده شد ہمان روز درد رفع گردید باز علاقه درد نماند پس ازان بعد چند
روز عزم بانسه شریف فرمودند چون بیانسه شریف رسیدند ہیچگونه عارضه نبود مگر پیش
از چند روز از ارتحال عارضه سلس البول لاحق شده و عارضه قولنج و سلس البول
امراض موروثی اند چنانچه حضرت قطب الاقطاب حضرت شاه غلام دوست محمد

قدس الله اسراره هم را در آخر عمر لاحق شده بود تا روزیکه واصل بحق شد هیچ آثار
انتقال مفهوم نمیگردید الا اندکی نقاهت چنانچه موجب عادت نشست و برخاست
و اکل و شرب نموده استراحت فرمود باخر شب برای رفع ضرورت بی اعانت
دیگری رفته چون بر چارپائی آمد جناب مرشدزاده را طلب فرمود و ایشان را توقف
شد خود آواز داد جناب موصوف بسرعت تمام حاضر شد سخنان چند بطور نصائح
ارشاد فرمود که ازان سخنها بخاطر جناب ممدوح نوعی تردد راه یافت چون مردم
حضار نقاهت بسیار دیدند عرض کردند که چیزی طعام تناول فرمایند فرمود بهتر است
بیارند حریره گندم تیار کرده آوردند قدری ازان تناول فرموده استراحت نمود
جناب مرشدزاده دست بر پای مبارک نهاد تا زانو ساق پای که گاهی به بستر
نمی چسپید و اندکی از بستر بلند میماند ان وقت از بستر چسپیده یافت از معاینه این
حال که خلاف عادت بود اضطراب و حیرت زیاده تر لاحق شد که آنحضرت فرمود
مرا بنشانید جناب مرشدزاده در آغوش گرفته نشانید باز پند و نصائح ارشاد
نموده فرموده که هرگاه دانند وقت اخیر است بر جائیکه جناب قطب الاقطاب قدس
سره العزیز انتقال فرموده اند مرا هم همانجا برند و بعض حضار هم در آن وقت چیزی
عرض کردند جواب بخوبی یافتند باز شخصی عرض نمود که در حق صاحبزاده چیزی
ارشاد فرمایند بطور پند و نصائح و برای استقامت ارشاد فرمود بعد لحظه برخاسته
اندک زمان استاده با دب تمام ماند گویا برای تعظیم کسی استاده است باز به
و متوجه بسبب خود گشت مرشدزاده مدظله چون ضعف و نقاهت زیاده دید جناب
ممدوح را در مکان مغرب رو به محلسرا بموجب امر برد بعد لمحه انتقال فرمود قدس سره

سره العزیز و رحمة اللہ تعالی علیہ و جناب پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ را بیعت و
اجازت از والد بزرگوار خود بود و در عالم روحانیت از جد امجد تعلیم و تلقین یافتہ
چنانچہ روزی این خاکسار در بانسہ شریفہ بحضور حاضر بود فرمود کہ چند روز شدہ
است کہ فلان شغل جناب قطب الاقطاب قدس سرہ باین طور تعلیم فرمودہ و
این چنین واقعات بسیار اند و جناب ممدوح را مناسبت ارواح زیادہ از حد بود
خصوصاً از روح پر فتوح جناب قطب الاقطاب و حضرت شاہ سید غلام دوست محمد
قدس اللہ اسرارہما پس در ہر امریکہ متوجہ میشد بجواب سرفراز میگشت و ہر کاریکہ
پیش مے آمد رجوع میکرد اگر حکم میشد آن کار میکرد و ورنہ ہرگز نمیکرد و چنانچہ مولانا
عبد العلی خلف الصدق مولانا نظام الدین رحمة اللہ علیہما در مصطفی آباد عرف
رامپور بود آنحضرت قدس سرہ نزد مولانا موصوف تشریف فرما شدہ ایشان
بقدر دسترس از نذر و نیاز پیش آمدہ بودند بعدہ حضرت مولانا ممدوح را شیخ
صدر الدین از بلدہ مہار بآرزوی تمام طلب نمودہ بود و مولانا ممدوح عزم
الصوب نمود و محمد فیاض نامی ساکن بانسہ شریفہ برای ملاقات برادر حقیقی خود
مولوی امام بخش کہ از شاگردان مولانا ممدوح بود رفتہ بود چون مراجعت نمود
حضرت مولانا زبانی وی گفتہ فرستاد کہ آنحضرت در مصطفی آباد تشریف فرما
شدہ بودند ہیچ خدمتگذاری لایق آنجناب از من نشد حالا قصد بلدہ مہار دارم
اگر آن جناب نیز عزم فرمایند عین عنایت و بندہ نوازی خواہد شد و نیز گفتہ فرستاد
کہ در الہ آباد منتظر خواہیم ماند ضرور تشریف آرند محمد فیاض بحضور آمدہ ابلاغ پیام
نمود از استماع این سخن شخصیکہ از وی جناب ممدوح نور اللہ مرقدہ سہ صد روپیہ

قرض گرفته بودند حاضر شده عرض کرد که مولانا عبد العلی گفته فرستاده اند آن جناب
عازم نمیشوند جناب ممدوح بتعذری انکار فرمود آن شخص عرض کرد که معلوم میشود
ادای قرض منظور نیست ازین سبب انکار میفرمایند فرمود این قدر خرج و سواری نیست
آن شخص بست روپیه نقد و یک اسپ یابو آورده بحضور گذرانیده عرض کرد که حالا
عزم فرمایند آنحضرت قدس سره تیاری اسباب سفر میفرمود که صورت مبارک
حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز نمود و ارشده ممانعت فرمود و
ارشاد سفر مغرب نمود جناب ممدوح عزم مشرق موقوف ساخته قصد شاهجهان پور
و رامپور فرمود در آنجا ها آن قدر حاصل شد که ادای قرض شد و هم بخرچ دیگر آمد
چون جناب ممدوح رونق افزای رامپور شد مولوی امام بخش موصوف عرض کرد
که از نواب فیض الله خان چیزی حاصل شدنی نیست و دیگر مردمان انجا هم
بی توفیق اند آنجناب چرا عزم نمودند جناب ممدوح هیچ جواب نفرمود بعده جناب
مقدس دید که حضرت سید شاه غلام دوست محمد نشسته اند و فیض الله خان صد
روپیه برای نذر آورده است و جناب ممدوح میفرماید که بگیر نذرهم بدهند حسب ارشاد
نواب موصوف گذرانید بعد ازین باز مولوی موصوف بطور سابق عرض نمود
آنحضرت فرمود که از نواب فیض الله خان دو صد روپیه گرفته خواهم رفت بعد ازین
نواب موصوف بحضور حاضر شده بعد حصول شرف ملازمت از قاضی امام علی
که ساکن و قاضی رامپور بود گفت که دو صد روپیه برای نذر از تحویلدار طلبیده بحضور
خواهید گذرانید قاضی مذکور از تحویلدار مبلغان بدست آورده بحضور گذرانید
چون جناب ممدوح قصد مشرق نفرمود شاه رحمت الله احوال طلب ملا نا قدس

اسرار بسیار یافته عازم شد و در مرشدآباد ودیعت حیات سپرد و همان جا مدفون شد و از جناب پیر و مرشد نور الله مرقده علاوه بحصول مطالب کامیاب و فیضیاب گشته و اکثر مریدان آنجناب ارشادات خصوصاً فرزندان حضرت غوث الاعظم رحمة الله علیه و دیگر قومهای شریف در بانسه شریف و جوار آن و دیگر بلاد و دیار هستند اکثر از ینها بقدر سعی و استعداد خود کامیاب مطالب شدند و حال خوش دارند و آنجناب خبرگیری مریدان خود همچنانکه در حیات ظاهری میفرمودند زیاده از ان میفرمایند چنانچه اسعد خان قوم افغان ولازاک مرید صادق آنجناب بود و به بیماری ذیابیطس گرفتار شد و بحدی نوبت رسید که در روز و شب چند سبواب مینوشید و تشنگی نمیرفت و مرض در تزاید بود و ضعف بدرجهٔ که طاقت نشست و برخاست نداشت روزی جناب پیر و مرشد نور الله مرقده را بخواب با این قضیه دید که میفرماید فلان و فلان دوا طلبیده بخور آرام خواهد شد خان مذکور بحواس ظاهری آمده آن دوا طلبیده بخورد چند روز دیگر استعمال کرد بالکل عارضه رفع شد و در عرصه قلیل طاقت و توانائی حاصل شد روزی خان معزالیه برای ملاقات این خاکسار از خانهٔ خود که از مسکن این نحیف بمسافت یک کروه است بپای خود آمد راقم الحروف متحیر شد که چگونه این قدر مسافت طی کرده بی سواری در اینجا رسید خان موصوف احوال خواب بیان کرد پس معلوم شد که از توجه آنحضرت نور الله مرقده ست سالی ذمهٔ این نحیف و برادرم احمد خان سلمه الله تعالی باقیات زر حاکم بابت مستاجری بسیار بود و سال آخر شد و تقاضای حاکم از بس زیاده بود و صورت ادایش بنظر نمی آمد و در سخت تردد بودیم همدران ایام برادر موصوف در خواب دید

بقدمبوس شده عرض حال نمود ارشاد نمود که آیه کریمه قلنا یا نار کونی بردا و سلاما
علی ابراهیم یکصد و یکبار هر روزه میخوانده باشد نجات خواهد شد برادر موصوف حسب
ارشاد بعمل آورد و در اندک زمانی از ان بلیات بطوریکه هرگز بوهم هم نبود نجات حاصل گردید و
همچنین نسبتی را که در قصبهٔ شاه آباد سکونت دارد همین آیهٔ کریمه مذکوره در امری
بخواب ارشاد شد آن زن پرسید که چند بار فرمود سه بار و آن زن اصلا حرف
آشنا نبود چون بیدار شد آیهٔ مسطوره بفصاحت تمام میخواند و زنی دیگر از مریدان
جناب ممدوح بیمار بود و امید زندگانی منقطع شده نوبت به نزع رسید زنان دیگر
که نزد او بودند میدیدند که روح در جسم باقی است یا نه ناگاه آن بیمار حرکت کرده چشم
بکشاد و حاضران پرسیدند حال چیست از اشاره گفت که طاقت سخن ندارم لیکن
بآرام هستم بعد لمحه سخن گفت و طعام طلبید آنچه تیار بود خورانیدند همان وقت
بی اعانت دیگری بنشست و گفت که در همین حالت بیهوشی بشرف دیدار
حضرت پیر و مرشد خود نور الله مرقده مشرف شدم و جناب ممدوح فرمود که
مضطرب نباید شد از فضل الهی شفا حاصل است خاطر جمعدار بعد ازین در جسم
خود هیچ بیماری نیافتم و طاقت سخن گفتن معلوم شد حالا هیچ عارضه نیست و
مجلس بپای خود میرفت و هر دم طاقت در زیادتی بود محمد زمان خان افغان
ساکن محلهٔ چکنی در ملک نواب سعادت علیخان بجای عامل تحصیل بود تغیر شده
چند ماه برای محاسبه همدران جا بود و تخلصی نمی یافت جناب مرشدزاده دام برکاته
در شاه جهانپور بمکان این نحیف رونق بخش بود و عزم بانسه شریف فرمود بنده نیز تا
شاه آباد همراه بود در آشنای راه فرمود که محمد زمان خان از محاسبه رهائی یافت

عرض کردم بچه طور فرمود دیدم که در بانسه شریفه بحویلی خود هستیم و جناب پیر و مرشد
برحق نور الله مرقده از بیرون تشریف می آرند و آثار سفر از بشره مبارک مبین است
عرض کردم از کجا تشریف می آرند فرمود که بر قلب محمد زمان خان دنبلی شده بود
ازان تکلیف بسیار می کشید برای دفع آن رفته بودم حالا آن دنبل شکست و
خان موصوف را آرام شد پس از آن جناب ممدوح ببانسه شریفه رسید و دو سه
روز قیام نموده عازم لکهنو شد بعد چند روز خان معزالیه نیز بلکهنو آمد معلوم شد که
همدران عرصه از محاسبه فرصت یافته بود و این چنین واقعات بسیار اند که اجمال
ست که جمله حالات آن ذات مظهر فیوضات بتحریر آرد چرا که هر وقت و هر لحظه
آنچه ازانجناب بظهور می آمد خالی از کرامت نبود برخی ازان بقلم می آید
ازانجمله این است که آنحضرت نور الله مرقده در شاهجهان پور رونق افزا بود
شبی صورت مبارک حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره نمودار شده فرمود که
فرزند شما شبیر علی را عارضه چیچک لاحق شده است عزم خانه باید کرد جناب ممدوح
صبحے عازم بانسه شریفه شد چون بخانه مبارک رسید مرشدزاده و خواهر شان سلمهم
الله تعالی را در عارضه چیچک دید و معمول این مرض است که بعد هفت روز تخفیف
و آرام میشود و عرصه یازده روز مرشدزاده و سیزده روز بخواهر شان گذشته بود که
سخن نگفته بودند بلکه چشم نکشاده و اشاره هم نکرده بودند و کسی چیز از اغذیه اصلا
بخوردن نیامده بود هیچ صورت زیست معلوم نمیشد الا آنکه شد و دم مفهوم میگشت
چون جناب پیر و مرشد را بظاهر حالت یاس دریافت شد در و فرزندے ازدیاد
یافت بر مزار مبارک جد امجد و والد بزرگوار خود حاضر شد در حالت گریه و زاری

بطور ناز و نیاز چند کلمات عرض نمود که همچنان گاهی عادت نبود همان وقت صورت
مبارک حضرت قطب الاقطاب قدس سره هویدا شده فرمود هیچ جای اندیشه نیست
برود آنها را خربوزه بخوران چون این بشارت شنید از آنجا برخاست و شتافت و بخیال اینکه
گذشت که هنوز خربوزه ها به پختگی نرسیده اند دیده باید که چگونه بدست می آید چون از
روضهٔ متبرکه بیرون آمد تره فروشی پیش آمده عرض کرد که امروز چند خربوزه نخست
اول بدست آمدند دو خربوزه بنا بر نذر حضرت قطب الاقطاب قدس سره آورده ام
و از بر خود برآورده پیش نهاده عرض کرد که آنجناب باز باندرون روضهٔ متبرکه رفته
برین خربوزه ها فاتحه خوانده تناول فرمایند جناب ممدوح در دل خود گفت که اینهم از
کرامات حضرت قطب الاقطاب است و اینهم میفرمود که خود حضرت قطب الاقطاب
بصورت تره فروش رونق افزا شده بود پس خربوزه ها گرفته باندرون روضهٔ
متبرکه رفته فاتحه خوانده خربوزه ها گرفته روان شد و بخانهٔ شریف مرشدزاده و خواهر
شان پس از عرصه همان وقت بگفتار آمدند و خربوزه ها طلب نمودند این سخن والده
ماجده شان شنیده مردمان فرستاد که بحضور اقدس اطلاع نمایند چند کس از مرد و
زن دویده بحضور در راه رسیده عرض حال نمودند جناب ممدوح بمجلسرای خاص
تشریف آورده یک خربوزه تراشیده بمرشدزاده و خواهر شان خورانید فوراً صحت
مفهوم شد و از همان وقت بیماری رفع گردید از انجمله این است که آنحضرت
نور الله مرقده بار دیگر در شاهجهان پور زینت بخش بود صورت مبارک والد بزرگوار شان
هویدا شده فرمود که فرزند شما شیر علی را سگ دیوانه گزیده است نزد خبرگیران شو
جناب ممدوح نزد سید قطب الدین رحمه الله علیه که بمکان شان مقیم بود رفته طلب

رخصت نمود سید ممدوح که محبت قلبی واشت فرمود چندی دیگر قیام فرمایند جناب
ممدوح فرمود که بضرورتی عازم پیشوم واحوال شبینه بیان فرموده رخصت شد وعزم
وطن نمود در اثنای راه از هر کسے پرسش وطلب او و بیه گزیدن سگ دیوانه
میفرمود چنانچه بسیار ادویه جمع کرده بخانه اشرف رونق افزا شد و تداوی و تدابیر
نمود از فضل الٰہی جناب مرشدزاده را شفا شد و آن سگ در ہمان عرصه ده کس
دیگر را گزیده بود آنها در عرصه قلیل با واز سگ خروشیده مردند از آنجمله اینست
که آنحضرت نور الله مرقده را عارضه خناق لاحق شد تا عرصه ہفده روز آب و
طعام از حلق فرو نرفت مردم از زیست مایوس شدند بر در تہجد ہم جناب ممدوح
را بروضه متبرکه حضرت قطب الاقطاب قدس سره برده تنها اندرون روضه
متبرکه گذاشتند جناب ممدوح بچشم ظاہر دید که حضرت قطب الاقطاب قدس سره
از مرقد انور تشریف بیرون آورده نشسته فرمود که عوض جان جان و عوض پسر
پسر اگر اقبال نمایند صحت متواصل ہست آنحضرت عرض کرد که بجناب اقدس معلوم
است که سوای این فرزند که الحال متولد شده است دیگر ندارم و پسر بسیار عزیز
است و از حضور بدین طور ارشاد میشود باز حضرت قطب الاقطاب سه بار بتکرار
ہمین فرمود که عوض جان جان ہست و عوض پدر پسر از استماع این امر جناب
پیر و مرشد برحق نور الله مرقده را خیلی قلق لاحق حال شد جناب قطب الاقطاب
قدس سره از کمال شفقت ارشاد نمود که الله تعالی قادر و توانا ست بر اینکه
نعم البدل عطا فرماید حضرت پیر و مرشد برحق از بیچارگی اقبال این امر نمود پس
ہمان وقت فرزند یکه چند روزه بود بمرض و عارضه رحلت کرد چون جناب ممدوح

را این خبر معلوم شد از راه شفقت پدری در گریه شد همان حالت خناق شکست و در
ایام قلیل صحت حاصل گشت از آن جمله این ست که رجب علی پسر پیر علی را
که از زمیداران بانسه شریفه هستند سالار بخش زمیندار رهرامو بعلت مالواجب حاکمه
گرفتار کرده برد بعده دو سه روز پیر علی و جعفر علی و بشارت الله زمینداران بانسه
شریفه که قرابت قریبه با خود داشتند بحضور حاضر شده عرض کردند که نزد سالار بخش
آنجناب هم تشریف فرما شوند و رجب علی را خلاص کنانند آنحضرت نور الله مرقده
حسب استدعای آنها عازم شد زمینداران مذکور نیز همراه رکاب شدند در اثنای
راه عجب واردات رو داد که شحنه از طرف عامل دریاآباد در موضع رهرامو بود
و از آنجا برای کاری در موضع رسولپور که از توابع بانسه شریفه است آمده بود و از
باشندگان رسولپور چیزی گفتگو میان آمد شحنه مذکور شمشیر از نیام کشید و همان وقت
این مردم همراه رکاب آنحضرت نور الله مرقده در موضع مذکور رسیدند شحنه را
قائل معقول ساخته رخصت به رهرامو کردند بعده اینها نیز همراه جناب ممدوح متوجه
رهرامو شدند شحنه مذکور پیش سالار بخش رفته ظاهر کرد که بشارت الله که مالک رسولپور
و زمیندار بانسه است برای کشتن من از بانسه شریفه آمده از آنجا گریخته آمدم اگر شما
شریک باشید همراهی من نمایند سالار بخش با چند نوکران خود اراده بانسه شریفه نمود
که آنحضرت نور الله مرقده و بشارت الله و جعفر علی در رهرامو رسیدند سالار بخش
چون از دور بشارت الله را دید گفتگوی لاطائل و نا ملائم آغاز کرد هر چند جعفر علی
گفت که اول سرگذشت دریافت نمایند بعد از آن آنچه مناسب باشد بگویند سالار بخش
سماعت نکرد آنحضرت نیز که از شحنه گفتگو میان آمده بود بیان فرمود سالار بخش از

شقاوت استماع نکرد بشارت الله را از پیش خود براند آن وقت شیخ جعفر علی
گفت ای سالار بخش نمی بینی که بشارت الله همراه کدام جناب آمده است اندیشه
خرابی خود نمیکنی بر این سخن نیز متنبه نشد و از تمردی باز نیامد پس طوفان غضب در
جوش آمد جناب ممدوح دست بشارت الله و جعفر علی گرفته فرمود که حالا روانه
بانسه شوید سالار بخش خراب و برباد شد سه بار این سخن از غضب فرمود بعده متوجه
بانسه شریفه شد بعد عرصه ده دوازده روز بشارت الله برادر زاده سالار بخش که
بنا بر هیچ زور و طاقت نداشت و کسی را از وی این چنین خیال هم نبود در روزی
چند کسان باهم گرفته سالار بخش را که طاقت و زور صدها کس داشت معه دو
پسرانش از جان کشت و بر تمامی زمینداری وغیره مسلط شد از آنجمله اینست
که جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده و حضرت شاه رحمت الله لوکر نواب
شجاع الدوله بودند و در دار الخلافت شاهجهان آباد استقامت میداشتند
همدران عرصه شاه ممدوح بیمار شد رجوع بطبیبی آوردند طبیب مکان خود برای
فروکش تجویز نمود چون بمکان مذکور تشریف فرما شد دران مکان پیرزالی میماند
آنزن گفت که درین مکان داشتن بسیار خوب نیست بخیال جناب ممدوح آمد که
این زن برای تکلیف خود میگوید چیزی بآنزن دهانید باز آن زن گفت که درین
مکان آسیب جن است آنجناب هیچ خیال نفرموده در آن مکان قیام نمودند و آنزن
را فرمود که بپالکی خانه طبیب مذکور که قریب بود قیام نماید آنزن بپالکی خانه رفت
بوقت شب جناب ممدوح را بحالت یقظه چنان بنظر آمد که پانزده یا هفده کس
جن مصلح مے آیند و یکی از انها شمشیر کشیده قاصد بآنجناب میگردد و دیگری دستش

گرفته میگوید که من شمشیر خواهم زد همچنین آنهمه ها میکنند و خوف میدهانند لیکن کسی نزدیک
نمی آید چند بار این واقعه به نظر اشرف آمد مگر بسبب شجاعت و جرات که جبلی بود
هیچ بخیال نیاورد بعد چار پنج روز غلبه شدت مرض بر طبیعت حضرت شاه رحمت الله
قدس سره استیلا یافت تجدی نوبت رسید که همه حاضرین را امید زندگانی منقطع گردید
و جناب پیر و مرشد بر حق نور الله مرقده بواوید حالت ظاهری مشوشانه پیش طبیب
رفته فرمود که امروز حالت شاه رحمت الله نهایت متغیر و بی طور است مناسب آنست
که شما قدم رنجه نموده بیمار را دیده آنچه تجویز مستحسن نماید تدبیر فرمایند طبیب مذکور از
ترشروی گفت که از ما چه میگویید از حق سبحانه تعالی بگویید آنجناب فرمود که فی الحقیقت
شافی حقیقی او تعالی ست مگر بنظر ظاهر از ایشان رجوع نموده شد و اگر رسائی ما
این قدر بجناب باری می بود چرا از شما رجوع میکردم طبیب مذکور از راه طعن گفت
که در مذهب شما یعنی اهل سنت برین معنی عقیده است که ان اولیاء الله لا یموتون
و شما که از فرزندان حضرت شاه عبد الرزاق هستید از او شان رجوع کنید ازین کلمات
بر مزاج اشرف ملالی راه یافت فرمود که حالا همچنین خواهد شد و از شما التجا نخواهم کرد
بعد این گفتگو جناب ممدوح بمکان قیام تشریف آورده رجوع بجناب مرشدان خود
نمود چنان بنظر آمد که شخصی متبرک بر پالکی سوار و تمام اسباب و حاملان پالکی سبز و
چند کسان همراه رکاب و یک سوار اسپ پیش است بخیال مبارک گذشت که
سواری جناب قطب الاقطاب قدس سره است برای عرض حال بسرعت سوی
پالکی روان شد بجانب سوار ندید و آن سوار که پیش پالکی می آمد جناب قطب الاقطاب
سید شاه عبد الرزاق قدس سره بود فرمود که ای غلام علی میدانی که این سواری

کدام است عرض نمود نمیدانم فرمود که سواری جناب قطب ربانی محبوب سبحانی
غوث الاعظم سید محی الدین عبد القادر جیلانی است آن جناب بسرعت تمام شتافته
سعادت قدمبوس حاصل نموده عرض حال نمود ارشاد شد که خاطر جمع دار بعده
جناب غوثیه محبوبیه نزد حضرت شاه رحمت الله تشریف آورده دست مبارک بر
پشت شاه ممدوح مالیده فرمود که هیچ بیماری نیست همان وقت شاه رحمت الله
دست خود بر جناب پیر و مرشد که قریب بودند نهاده فرمود که شما این قدر غافل هستید
که از دیری دست از لحاف بیرون شده سرد گشت جناب ممدوح دست شان
گرفته در لحاف خود گرم فرمود بعده شاه موصوف فرمود که مرا گرسنگی بسیار است
جناب پیر و مرشد بجا دمان تاکید برای پخت خلیس نموده باش فرمود مردمان مشغول
پختن شدند باز شاه موصوف بخفگی فرمود که مرا گرسنگی بسیار است جناب ممدوح خود
تشریف فرما شده موکد شد و پیش از ین شخصی نیم آثار جلابیها آورده بود جناب ممدوح
بسبب قلق و شدت مرض شاه ممدوح نخورده بود و فرمود که بر طاق نهید همچنان بر
طاق نهاده بود که نظر شاه ممدوح بر آن افتاد بسبب غلبهٔ اشتها آهسته آهسته برخاسته
از طاق برآورده همه تناول فرمود بعده خلیس تیار شد پیش شاه ممدوح آوردند
او شان و جناب پیر و مرشد بر حق نور الله مرقده تناول فرمودند پس از ان جناب
ممدوح جلابیها طلب فرمود در طاق نبودند شاه ممدوح متبسم شده فرمود که جلابی ها
پس محروم از استماع این همه را تحیر افزود که اکنون چه حالت مایوسی بود در ساعتی این
فضل الٰهی است که هیچ بیماری نیست از همان وقت شفا حاصل گشت صبح جناب
پیر و مرشد از طبیب اظهار حالات شفا بیان فرمود طبیب نادم شده برآورد طبیب که مهیا

خوش خلق و نیکخو بود پرسید که این چه واقعه است جناب ممدوح فرمود که برادر شما
گفته بود که رجوع بجناب مرشدان خود نمائید همچنان کردم توجہات شامل حال
شد همه بیماری و عارضه بی معالجه رفع شد بعد وقوع این واقعه آن جنات حاضر
شده از دور دست بسته عرض کردند که ما این شما را ندانسته بودیم از ما خطا شد حالا
امید عفو تقصیرات داریم و عرض کردند که اگر حکم باشد در اینجا باشیم و کسی را ایذا
نخواهیم رسانید و اگر ارشاد شود بجای دیگر رویم آنجناب فرمود که تقصیر شما معاف
نمودیم لیکن تا بودن اینجا استقامت ندارند و در مکان پالکی خانه سکونت نمایند آن
جنات بمکان پالکی خانه رفتند و مردمانی که در آنجا بودند هر یک تکلیف ده شدند
همه آن مکان را گذاشتند از آن جمله اینست که شخصی دوست محمد خان نام
نوکر نواب آصف الدوله بود مشاهره قلیل و مصرف کثیر داشت چند بار بحضور عرض کرد
که درین مشاهره قلیله اوقات گذاری نمیشود و در خیالم می آید که ترک لباس کنم و
متعلقان را بگذارم جناب ممدوح به پند و نصایح فهمایش فرموده ازین خیال باز داشت
باری بحضور حاضر شده مستعد ترک لباس شد جناب ممدوح مانع گشت او همچنان مستعد
بود عرض کرد که بکسی نوع اوقات گذاری نمیشود و منکه مرید و غلام حضور هستم بر مرقد
انور حضرت قطب الاقطاب قدس سره مجاورت خواهم نمود جناب ممدوح فرمود که
الله کریم است سببی سازد که اوقات گذاری گردد و چیزی برای خواندن تعلیم فرمود
آن شخص خواندن شروع نمود روزی در خواب دید که شخصی متبرک بالین مزار حضرت
قطب الاقطاب قدس سره نشسته است قدموس مزار شریف کرده بقصد طواف
مزار انور روان شد چون نزدیک آن مرد متبرک رسید القا بقلبش شد که این جناب

قطب الاقطاب اند قدس سره نموده عرض حال عسرت کرد جناب ممدوح دست مبارک
دراز کرده از طاق آرد بخنگل آورده بآن شخص مرحمت فرمود آن شخص عرض کرد که
فقط آرد مرحمت میشود باز دست مبارک دراز کرده مرغه گوشت عطا فرمود باز آن
شخص عرض کرد که برای پختن گوشت چیزی دیگر هم می باید جناب مقدس باز دست
دراز کرده روغن زرد از دست مبارک مرحمت فرمود که چشمش بکشاد دید که آرد
بر بسترش ریخته است آن شخص بحضور حاضر شده عرض حال کرد فرمود امید قوی است
که رفع عسرت شود آن شخص روانه لکهنو شد همدران عرصه بنده علی نامی داروغه
حبیب خاص فرار شده نواب موصوف چهل و پنجاه سوار برای گرفتاری وے
تعین نمود دران سواران آن شخص هم متعین کردید همراه سواران میرفت سواران
که اسپها چالاک میداشتند پیش رفتند و آن کس بسبب لاغری اسپ متعاقب بفاصله
چند کروه رفته ناگهان بجای رسید دید که بنده علی مذکور زیر درخت بخواب است
و چند کس از نوکرانش نشسته اند آن شخص نیز زیر درخت آمده نشست مردمانش
پرسیدند که شما درینجا چرا آمده اید گفت از شخصیکه خفته است دوستی دارم وقتیکه
بیدار خواهد شد ملاقات کرده خواهم رفت همدرین سخنها بودند که بنده علی بیدار شد
آن شخص کمر بنده علی گرفته گفت که اگر کسے مزاحم خواهد شد این را میکشم و برای حضار
متعینم هستم آخرش اورا با خود بر اسپ نشانیده بحضور نواب موصوف حاضر آورد
نواب موصوف یکهزار روپیه انعام بخشید و یکصد روپیه بر مشاهره اش اضافه نمود
از انجمله اینست که آنحضرت نور الله مرقده شغل نقطه هو که از پیر و مرشد خود تعلیم
یافته بود بسیار مرغوب طبع داشت و بکثرت مداومت آن میکرد چون مراقبه انکشاف

بجلوہ گری رونمودن گرفت روزی در متخلیہ آنحضرت نور اللہ مرقدہ این معنی قرار گرفت کہ از کلام انبیاء مرسلین و اولیاء اولین و آخرین ثابت است کہ جمیع کائنات و مخلوقات ارضین و سموات در ید قدرت اوست نمیتوانند شد ہر چند جناب ممدوح این خیال را از خاطر زائل و محو می ساخت و الحاح و زاری بجناب باری میفرمود ہرگز زائل نمیشد و حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس سرہ در حیات ظاہری نبود کہ از جناب ممدوح در ظاہر رفع این وسوسہ نماید ازین موجب کمال قلق و رنج بر خاطر مبارک متمکن بود حیران و پریشان و متوقع ہدایت از جناب کبریائی و متوجہ بجناب مرشدان خود بود کہ دید مرغی از دور پریدہ آمد بمکانیکہ جناب ممدوح بود و بر دیوار نشست چون مرغی اعجوبہ بنظر مبارک آمد توجہ خاطر اشرف بدانسو مایل گشت دید کہ تخمی در منقار دارد و آن تخم را پیش خود داشتہ بزبان خوش الحان تسبیح حق جل و علی ادا نمود باآن حضرت نور اللہ مرقدہ مخاطب شدہ بزبان فصیح گفت کہ این وسوسہ شیطانیہ را کہ بر دل تو قرار گرفتہ است زائل کن جناب ممدوح فرمود ہر چند خواستم و جد و جہد باین نفس کافر نمودم لیکن این خیال دفع نمیشود آن مرغ فرود آمدہ بر زمین نشست و از چنگل اندکی زمین کاویدہ تخمی کہ آوردہ بود در آن نہاد ہمدران ساعت شاخ و برگ درخت کنار نمودار شد و بالیدن گرفت فی الآن درخت میانہ شد و گل و بار آورد و ثمر پختہ و خام موجود شد و مرغان ہر قسم پیدا گشتند و خوردن آغاز کردند آن مرغ از چشم مبارک ناپدید شد بعد ساعتی باز آن مرغ را ہمانجا دید جناب ممدوح از وقوع این واردات عجیبہ زیادہ تر متحیر شد آن مرغ باز بگفتار آمدہ گفت کہ الحال تسکین خاطر شد یا نہ و ببین کہ این اندک پرتو قدرت آن قادرست کہ ہمین ساعت

ازین تخم درخت و برگ و بار برآورده مرغان هر اقسام حاضر گردانید بازآن حضرت فرمود آری راست و درست است بعد ازین آن مرغ آن تخم را از منقار خود بکاوید و بر دیوار نشست و آن همه مرغان و درخت معدوم شدند باز آن مرغ گفت که الله تعالی این چنین قدرت کامله میدارد که در یکدم نابود را در عالم وجود می آرد و باز بود را نابود میگرداند و این تخم همان تخم است که بچشم خود دیده بودی پس همان عنوان کل کائنات و مخلوقات بید قدرت اوست چون آن قادر کریم شبهات و وساوس آن بنده برگزیده خویش باین طور رفع نمود آن زمان تسکین خاطر مبارکش گشت و آن خیال زائل شد و از معاینه این معامله که از عین عنایت الهی بود بر خاطر اشرف ش خیلی فرحت و شادمانی رو نمود و سجدات شکر بدرگاه آن قادر مطلق و هادی برحق بجا آورد

از آن جمله اینست که شیخ محمد صدیق قدوای از متوطنان بانسه شریفه از ایام طفولیت بجناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده اتحاد قلبی داشت و هیچ اولادش نمانده و زوجه اش نیز فوت شده بود و سن شیخ مذکور از شصت تجاوز کرده میخواست که نکاح دیگر کند در برادری بسبب کبر سن کسی دادن دختر اقبال نمیکرد روزی بحضور آنحضرت نور الله مرقده التماس نمود که بجناب اقدس این قدر خلوص و عقیدت دارم که بر تمامی خلایق ظاهر است با وجود این مراتب بطور مسافران اوقات گذاری میکنم و بسبب پیرانه سالی کسی دادن دختر در نکاح من قبول نمی کند و من هم اندیشه میدارم که بآخر عمر رسیده ام اگر مناکحت کنم و فرزند بوجود نیاید آن منکوحه خراب و تباه گردد بنا بر آن بحضور عرض میدارم که کدام روز بکار من خواهند آمد این معنی دریافت کرده ارشاد فرمایند اگر در قسمت من فرزند باشد تدبیر و تجویز

تزویج کنم والا از تلاش باز مانم آن حضرت نور اللہ مرقدہ فرمود فردا جواب این امر گفتہ خواہد شد علی الصباح شیخ مذکور حاضر شد جناب مقدس فرمود مبارکباد دیدم کہ مناکحت شما با فلان دختر مقدر ہست و ازان چند پسر و یک دختر متولد خواہد شد باید کہ بوالیان آن دختر پیام کنی شیخ معز الیہ عرض کرد کہ از فرمودہ آن جناب والا ہیچ وجہ توقع ندارم کہ اقبال این امر شود باز ارشاد شد کہ پیام بدہند انشاء اللہ تعالے اقبال خواہد شد شیخ موصوف از حضور رخصت شدہ پیغام بوالیان دختر فرستاد آنہا در جواب گفتند کہ ما یان بحضور اقدس بیعت میدارم بجناب ممدوح عرض خواہیم کرد ہر چہ ارشاد خواہد شد آنچنان جواب خواہیم داد بعدہ بحضور آمدہ عرض کردند کہ محمد صدیق پیام مناکحت بفلان دختر باین پیرانہ سالی فرستادہ است اگر امر شود قبول کنیم و گرنہ جواب دہیم آن حضرت نور اللہ مرقدہ فرمود کہ من دیدہ ام کہ نکاح محمد صدیق با فلان دختر شدہ و چند پسر و یکدختر بوجود آمدہ بلا توقف نکاح کردہ دہید آنہا از حضور رخصت شدہ تقرر تاریخ نکاح کردہ دادند چنانچہ بتاریخ مذکور عقد نکاح شد و یک پسر و یک دختر بوجود آمد و تاحین تحریر موجود اند ازان جملہ این است کہ شخصی دو پسر داشت پسر کلانش بیمار شد بحضور اقدس آمدہ عرض کرد کہ برای صحت پسر من دعا کنند آن حضرت نور اللہ مرقدہ فرمود تو مالدار ہستی یازدہ روپیہ نیاز حضرت غوث الاعظم رحمۃ اللہ علیہ بفقیران و محتاجان قسمت کن صحت خواہد شد با وجود مقدور بحسب ارشاد عمل نکرد پسرش بمرد بعد دو سہ روز پسر صغیرش بیمار شد آن شخص باز بحضور آمدہ مستدعی دعا شد جناب ممدوح فرمود کہ پسر کلان تو بیمار شد و بمرد و برای صحت او اگر یازدہ روپیہ نیاز حضرت غوث الاعظم علیہ الرحمۃ میکردی صحت می یافت الحال اگر بست و دو

روپیہ نیاز جناب ممدوح بر فقرا و مساکین قسمت کنی البتہ شفا خواہد شد و اگر نہ انہم خواہد
آن شخص ہمان وقت بست و دو روپیہ آوردہ بفقرا و مساکین تقسیم نمود فی الحال صحت
یافت و تا حال زندہ است و فقیری نام دارد از ان جملہ این است کہ آنحضرت
نور اللہ مرقدہ فرزند ارجمند خویش یعنی سید شبیر علی دام برکاتہ را درودی کہ درین
خاندان عالیشان برای حصول سعادت رویت جناب سرور عالم صلی اللہ
علیہ وسلم اجازت است تعلیم فرمود مرشدزادہ مدظلہ تا نہ ماہ خواندا ز حصول سعادت
رویت سرفراز نشد بجناب اقدس عرض نمود کہ آن جناب بدیگران اجازت این
درود بخشیدند بیشتر مردم در چلہ مشرف شدند و بندہ کہ فرزند است درین عرصہ کثیر ہم
بمطلب نرسید ستجاب از توجہات عالی معلوم نمیشود آنحضرت ارشاد شد کہ این درود از جناب
سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم بلا واسطہ بحضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ
رسیدہ است در روضہ متبرکہ جناب ممدوح حاضر شدہ عرض حال نمایند جناب مرشد
زادہ را غلبہ شوق و آرزوی این معنی بدرجہ کمال بود بوقت شام بروضہ متبرکہ رفتہ
شب ہمانجا گذرانید صبحش جناب پیر و مرشد برحق نور اللہ نیز برای زیارت مرقد
انور جد امجد خود تشریف بردو آن فرزند دلبند خویش ہیچ التفات و پرسش حال نفرمود
و باین طور سخنان ارشاد نمود کہ حال رویت کہ بروجہ سید حسین رسولنما میسر شدہ است
شنیدہ باشند و پیرزادہا کہ رسوخ و عقیدت کامل ندارند ازین موجب تعویق رومیدہ
و این چنین کلمات دیگر فرمود کہ ازان بر مزاج مرشدزادہ ملال زیادہ تر شد و ہمدران
حال پر ملال مرشدزادہ را در روضہ متبرکہ گذاشتہ خود بدولت خانہ تشریف آوردہ
مرشدزادہ ہمدرانجا تمام روز در حزن و ملال گذرانیدہ بوقت شب کہ قریب یکپاس

باقی مانده باشد مرشدزاده مدظله بخواب رفت بدین طور بر رویا دید که مکان عالیشان
و دروازه اش کلان است و هزارها مردم بر دروازه استاده اند و از اندرون مردم
برمی آیند و از بیرون مردم کم باندرون میروند جناب مرشدزاده از مردم پرسید که
اینجا کدام کس است که این خلایق جمع شده اند آنها گفتند که دراینجا جناب اطهر و مطهر
سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم رونق افزا است مرشدزاده برحق را آرزوی این معنی
شد که سببی شود که من هم از سعادت قدمبوس مشرف شوم چنانچه چند بار قصد رفتن
اندرون کرد لیکن بسبب کثرت خلق نتوانست در همین عرصه دید که جناب پیر و مرشد
برحق نور اللہ مرقده از اندرون تشریف فرما میشود و بجناب ممدوح التجا نمود جناب مقدس
دست ایشان گرفته اندرون برد چون جناب مرشدزاده باندرون رفت دید که باغی
عجیب و دلچسپ و دران باغ یک چبوتره کلان است و زیر آن هجوم خلایق و بر چبوتره
است بطور منبر نصب کرده و بر چبوتره چند کس استاده حضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ
مرقده دست مرشدزاده مدظله گرفته تا چبوتره برده فرمود که دراینجا استاده باش و خود
بر چبوتره رفته همراه شخصیکه همشکل آن حضرت نور اللہ مرقده بود و اصلا تفاوت معلوم
مفهوم نمیشد باز آمد و آن شخص بر زینه استاده ماند و جناب پیر و مرشد نور اللہ مرقده زیر
زینه آمده دست فرزند خود گرفته بالا برده فرمود که این جناب قطب الاقطاب قدس سره
ست سعادت قدمبوس دریاب ایشان سر بر قدوم میمنت لزوم نهادند و جناب
قدس و اعلی از کمال نوازش دست گرفته همراه خود برد چون مرشدزاده مدظله بر
چبوتره رفت دید که جناب سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم بر منبر نشسته چیزی میخوانند و
حضرت قطب الاقطاب قدس سره مرشدزاده را بجانب شمال استاده کرده منتظر بود که

جناب امیر المومنین علی ابن ابیطالب کرم اللہ وجہ باین طرف نگاہ التفات فرماید
ہمدرین عرصہ جناب ممدوح بچشم عنایت اشارہ فرمود حضرت قطب الاقطاب
قدس سرہ مرشدزادہ را بردہ از ایشان فرمود کہ این جناب امیر المومنین علیہ السلام
است و بشرف قدمبوس مشرف گردانید و بجناب ممدوح عرض نمود کہ این فرزند
من است آرزوی حصول سعادت قدمبوس و بہرہ یاب شدن از زیارت جناب
سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم میدارد حضرت امیر المومنین علیہ السلام دست
مرشدزادہ دام برکاتہ گرفتہ بر زینہ متبرکہ بران اقدام مبارک سرور عالم صلے
اللہ علیہ وسلم بودند سر ایشان نہاد جناب مرشدزادہ سلمہ اللہ تعالی میفرماید کہ دران
وقت سید الرسل علیہ الصلوۃ والسلام درس این حدیث شریف میفرمود من قال
لا الہ الا اللہ محمد الرسول اللہ فدخل الجنۃ بلا حساب بعدہ ہمچنان از دست گرفتہ تا
بزینہ رسانیدہ بحضرت قطب الاقطاب قدس سرہ سپرد و خود باز بجای خود تشریف
برد جناب مرشدزادہ ہمراہ پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ بیرون باغ آمد ہمدرین عرصہ
جناب مرشدزادہ از خواب بیدار شد و چشم بکشاد فرحت و سرور لا تعد ولا تحصی حاصل
گردید و سجدات شکر بجناب احدیت بجا آورد و ہمان وقت حضرت پیر و مرشد نور اللہ
مرقدہ ازین معنی بمکاشفہ باطنیہ مطلع شدہ از مسکن خاص متوجہ بروضہ متبرکہ جد امجد
خود شد و از مرشدزادہ مدظلہ پرسید کہ از سعادت زیارت سید المرسلین صلے اللہ
علیہ وسلم مشرف شدی مرشدزادہ انچہ مشاہدہ نمودہ بود بعرض پرداخت جناب
ممدوح از کمال نوازش وخورسندیہا فرمود کہ اگرچہ بعد عرصہ مدید حصول مطلب گردید
لیکن الحمد للہ نوعی شد کہ کسی را باین طور کم میسر شدہ است باز فرمود ای شیر علی این

عنایت است باختیار کسی نیست از آن جمله این ست که آنحضرت نور الله مرقده در
مصطفی آباد عرف رامپور بمکان قاضی امام علی رونق افزا بود روزی آتش از جانب
مغرب در شهر سوزان شد و صدها خانه را فرا گرفت و آن وقت باد تند از جانب مشرق
انجان وزیدن گرفت که گاهی نوزیده باشد چون آن آتش قریب آن مکان رسید
آنحضرت نور الله مرقده از خادم فرمود که رتهه بانرا بگو که رتهه برای سواری تیار کند تا
بجای بروم همین اثناء دروازه قاضی را آتش گرفت آنگاه قاضی و دیگر متعلقان کوشهٔ
قاضی در دیوان خانه بحضور اقدس آمدند و عرض کردند که سوای سوختن چاره دیگر
لیکن بسیار مستحسن ست که بحضور اقدس سوخته شویم از آمدن آنها آن حضرت نور الله
مرقده عزم روانگی موقوف نموده بنشست و آنها زنان گرداگرد نشستند و جناب
ممدوح تسلی آنها میفرمود لیکن آنها میدیدند که هر طرف آتش است و گرمی بر اندام
شان موثر میشد ازین سبب بر آنها اضطراب از دیاد میگرفت چون جناب ممدوح
هر یک را مضطرب دیده وضو کرده متوجه بجناب حافظ حقیقی و مرشدان خود شد و دید که
حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره در آن مکان رونق افزا شده آتش را
رفع میسازد و میفرماید که خاطر جمع دار آسیب آتش درین مکان نخواهد رسید بعده
گرداگرد آن مکان صدها خانه سوخته شدند و آتش بر مکانهای دیوان خانه خس پوش
بودند هی افتاد و تاثیر نمیکرد و همه ها میدیدند و متعجب بودند بعده آتش فرو شد مردان و
زنان و اسباب که در آن مکان بود از توجه آن جناب از آفت آتش محفوظ و سلامت
ماند و بر آن حضرت نور الله مرقده در آن وقت عجب حالت سکوت و استغراق بود که
از خود خبر نداشت تا دیر این حال ماند و خلایق در آنجا جمع شدند و متحیر بودند که این چه

سر الٰہی است که این خانه را آتش چرا نگرفت و گردش همه خانه ها سوختند و جناب
پیر و مرشد سجدات شکر بجا می آوردند و میفرمودند که الله تعالیٰ دعای من مستجاب فرمود و
ایشایان را از صدمه آتش در حفظ خود داشت ۱۲ از آن جمله این است که آنحضرت
نور الله مرقده در مصطفیٰ آباد عرف رامپور زینت افزا بود صاحبزاده عالی نسب سید
عبدالله و سید عبیدالله فرزندان حضرت سید قطب الدین نزد نواب نصر الله خان
نوکر و بعهده خدمات بودند درآن عرصه یکی از ازواج نواب موصوف بتقریب
ختم قرآن شریف محفلی ترتیب داده طعامی کثیر پخت کنانیده بود و پسران ملا غیرت که
رساله دار بودند و نواب نصر الله خان از ملا غیرت بدرجه کمال اعتقاد داشت چنانچه
ملا موصوف بمجلسرای نواب ممدوح میرفت و کسی از وی پرده نمیکرد و ازواج نواب
ممدوح بجان و دل خدمت میکردند طعامی سوای سهام برای خود و همراهیان خود
طلب کردند یک گونه توقف راه یافت پسران ملا غیرت ناخوش گشته مصدر فساد
شدند و از مردمان خود گفتند که دیگهای طعام بزور برداشته آرند سیدین موصوفین
که مهتمم کار پخت و تقسیم طعام بودند مردمان مذکور را دیگها برداشتن ندادند و قتیکه سید
عبدالله و سید عبیدالله از تقسیم طعام فارغ شدند بسبب عقیدت نواب موصوف
که بملا غیرت داشت و هم پسران ملا موصوف صاحب زور و طاقت و مستعد بفساد
بودند اندیشه بخاطر شان راه یافت و همدران وقت جناب مرشد زاده سید شیر علی
دام برکاته نزد سیدین موصوفین رفته بود سرگذشت این قضایا بیان نموده گفتند
که بجناب اقدس عرض این حال کرده معروض دارند که استمداد باطنی بر حال مایان
ضرور است و مایان نیز رخصت یافته حاضر میشویم جناب ممدوح بحضور حاضر شده عرض نمود

بوقت شب سیدین موصوفین نیز حاضر شده بیان حال نموده عرض کردند که بجز تائیدات
جناب حضرات قدس اسرارہم و آن جناب قیام و گذاره ما یان در اینجا بنظر نمی آید و
اراده میداریم که نوکری گذاشته دہیم چرا که نواب موصوف از گفتہ ملا غیرت و معتقدان
وی بلا توقف از نوکری موقوف خواهد کرد و به بدی پیش خواهد آمد آن حضرت نور اللہ
مرقده تسلی آنها فرموده رخصت نموده بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس سره
رجوع نموده ساعی استمداد و بحال و برقرار ماندن نوکری سیدین ممدوحین شد صبح
بمکان شان تشریف فرما شده از سیدین ممدوحین فرمود که شما خاطر جمع دارید اندیشه
و وسوسه را بخاطر راه ندہید ایشان عرض کردند که از ارشاد عالی اطمینان حاصل
شد لیکن آنچه معلوم شده باشد مفصل بیان فرمایند که دلجمعی کلی گردد جناب ممدوح
فرمود وقتیکه رجوع نمودم دیدم که حضرت قطب الاقطاب قدس سره در مکان قاضی
امام علی تشریف فرما شده بپائین چارپای نشسته اند و پائین آن این فقیر
نشسته است و دو کس عصا بردار بحضور استاده اند جناب ممدوح بفقیر میفرمایند که
این ہر دو عصا بردار از جناب حضرت غوث الاعظم رحمۃ اللہ علیہ متعینه سید عبد اللہ
شده اند از سید عبد اللہ بگویند که بر دروازه نصر اللہ خان قیام دارند ملا غیرت را چه
طاقت که دم زند و نصر اللہ خان نیز مواخذه و انتقام این امر نمیتواند کرد شما نوکری
نگذارید و بخاطر جمع باشید و ہیچ اندیشه و ہراس را بدل راه ندہید سیدین موصوفین از
شنیدن این نوید شادمان شده عرض کردند که ما تابع امر ستیم آن حضرت نور اللہ
مرقده معاودت بمقام قیام که مکان قاضی امام علی بود نمود و سیدین ممدوحین
بمکان نواب موصوف رفتند و ملا غیرت نیز آمده از نواب ممدوح بیان این قضایا نمود

و باعث و مجوز برهمی امورات سیدین ممدوحین شد نواب موصوف جواب داد که ایشان
فرزند حضرت غوث الاعظم رحمة الله علیه هستند با ایشان هیچ شدن نمی‌توانند ملا غیرت
از گفته خود نادم شد و از آن روز در مراتبات سیدین ممدوحین ترقی در ترقی گردید چنانچه که
تمامی امورات مالی و ملکی و فوج باختیار ایشان شد و پسران ملا غیرت و همه نوکران
نواب موصوف دست نگر سید عبدالله شدند و تا زیست نواب موصوف سید ممدوح
مالک و مختار جمیع امورات ماند و کسی را طاقت و مجال دم زدن و مقابل پیش ایشان
نبود از آن جمله این است که یکبار ایام عرس حضرت شاه سید غلام دوست محمد
قدس الله سره العزیز قریب رسیدند جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده بمکان
این خاکسار رونق افروز بودند روزی برادرم احمد خان سلمه بحضور حاضر بود
بخاطرش گذشت که عمر شریف آن حضرت نور الله مرقده نیز طویل شده است در امر
عرس خود بچه طور منظور حضور خواهد بود فی الفور بمجرد خیال گذشتن در دل برادر موصوف
آن حضرت نور الله مرقده بانکشاف باطنیه دریافته فرمود که حضرت قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی در لکهنو بمکان حضرت شاه دوست محمد قدس سره استقامت
داشتند عزم بانسه شریفه نمود شاه موصوف فرمود که امروز یوم عرس مرشد من است
قصد روانگی نباید کرد جناب ممدوح روانگی موقوف کرد چون روز آخر شد پیاله گلی نو
آورده بحضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی داده فرمود که از دریای
گومتی که قریب آن مکان است از آب پر کرده بیارید جناب ممدوح آب آورد پس هر دو
جناب بر پیاله آب فاتحه خوانده نصف شاه موصوف نوشید و نصف بحضرت
قطب الاقطاب قدس سره نوشانید از آن جمله این است که زنی از مریدان

آن حضرت نور الله مرقده عرض کرد که پسر مرا فرزند نمیشود امیدوارم که توجهات عالی
فرزندم را از زوجه منکوحه اش فرزند تولد شود جناب ممدوح جواب فرمود که روزی کسی
بحضور حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی عرض کرد مرا فرزند نمیشود از عنایت
حضور امیدوارم جناب ممدوح فرمود زنانیکه نیک نهاد و خوش نیت می باشند اگر از
ایشان اولاد نبود دیگر نکاح شوهر خود میکنند کنیزکی همراه آن زن بود پیش آقای خود
اظهار ارشاد جناب ممدوح نمود آن شخص دانست که اگر با زنی دیگر نکاح خواهم کرد
اولاد مقدر هست همان وقت بخانه خود رفته با دختری که هم قوم خود بود نکاح کرد و ازو
اولاد شد پس همچنان شد که از زوجه پسر آن زن مذکور الصدر اولاد هیچ نشد و از دیگر
زن فرزندان بوجود آمدند و موجود اند از آن جمله این ست که آن حضرت نور الله
مرقده در موضع بهرگوان که از شاهجهان پور بفاصله پنج کروه جانب جنوب مائل بمشرق
است بخانه محمد انور خان که از مریدان جناب ممدوح بود زینت افزا شد از خان موصوف
فرمود که خاطرم میل بخوردن ماهی میکند خان معز الیه عرض کرد که درین موسم بسبب قلت
آب ماهی بدست نمی آید تلاش خواهم کرد آن حضرت نور الله مرقده فرمود که بکناره دریا
رفته تلاش کنید انشاء الله تعالی بهم خواهد رسید خان موصوف حسب الامر بطرف
دریای گرا بکاف فارسی مفتوح و رای مشدد مفتوح بالف که قریب موضع مسطور است
رفته دید که ماهی گیری دام برای ماهی انداخته است از وی طلب ماهی کرد گفت که
از پنج روز می آیم ماهی در دام نمی افتد چرا که درین هنگام از باعث قلت آب ماهی
کمیاب است خان مذکور در آنجا نشست بامید آنکه آن حضرت نور الله مرقده فرموده اند
یقین است که ماهی در دام افتد همدرین عرصه ماهی کلان در دام افتاد ماهی گیر از دریا

بیرون آورد خان مذکور ماہی از وی گرفته حاضر آورد جناب ممدوح تبسم نموده فرمود که
کوفته تیار کرده بیارند خان مذکور کوفته تیار کرده بحضور آورد جناب ممدوح قدری
ازان تناول فرمود از انجمله اینست که آن حضرت نور الله مرقده عادت
کشیدن حقه داشت روزی بجناب سرور عالم صلی الله علیه وسلم مشرف شد خواست
که قریب گشته چیزی عرض کند جناب اطهر و مطهر روی مبارک ازاین جانب بطرف
دیگر نمود حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده بآن طرف رفت جناب سرور انبیا
صلی الله علیه وسلم روی مبارک باز بطرف دیگر فرمود حضرت پیر و مرشد برحق نور
الله مرقده متحیر گشت که از کدام سبب باین طور امروز بظهور آمد همان وقت بخیال
گذشت که ظاهرا هیچ خطا و تقصیر بوقوع نیامده است الا بسبب کشیدن حقه این حشین
بظهور رسیده از صبح کشیدن حقه موقوف کرده بعد چند روز بجناب سرور عالم صلی
الله علیه وسلم مشرف شد و بجانب خود متوجه یافت عرض کرد آن روز که بحضور حاضر
شده بودم توجه خاطر اشرف بجانب خود نیافتم ازین سبب در اندیشه هستم که ازمن
چه خطا واقع شده است ارشاد شد که هیچ خطا نیست لیکن بوی حقه مرا خوش نمی آید
آنحضرت نور الله مرقده باز استعمال حقه نفرمود از انجمله اینست که روزی آن
حضرت نور الله مرقده برچارپای استراحت میفرمود مثنی این رباعی میسر شد یدربا عی
گل گفت که من مذهب دینی دارم ❊ با روح رسول همنشینی دارم ❊ رنگم ز محمد ست
و بویم ز علی است ❊ خلق حسن و خوی حسینی دارم ❊ و صاحبزادهٔ عالی نسب والا منقبت
سید عبید الله عرف موتی میان که از مریدان صادق جناب ممدوح و خلف الصدق
حضرت سید قطب الدین قدس سره و از اولاد حضرت محبوب سبحانی قطب ربانی

غوث الاعظم رحمة الله علیه است و برادرم احمد خان سلمه الله تعالی و محمد زمان خان
بطرف بالین زیر چارپائی و این خاکسار و شیخ نعمت علی خواهرزاده آن حضرت بجانب
پائین نشسته بود صاحبزاده موصوف و محمد زمان خان در حالت گریه بودند شیخ
نعمت علی باهستگی تمام در گوشم گفت که موتی میان گریه میکند چنین از غلبه محبت
الهی است یا از راه مکر و شنیده شد که والد ماجد ایشان نیز ذوق سماع میداشت نزد
ما تجربه مکر و تزویر هیچ نیست و ندارد و این نحیف نیز باهستگی تمام در گوش شان گفت که
نزد هم نیز همچنین متحقق است بلکه آنچه شما میگوئید زیاده از آن گمان میبرم بمجرد این
گفتگو جناب پیر و مرشد بجانب ما هر دو نگاه کرده فرمود ای محمد خان مردمان سید
قطب الدین را چنین و چنین میگویند و ذات شریفش آنچنان بود که من میدانم که
نوعیکه مردمان میگویند و گمان می برند هرگز نبود دیگر قوالان شان حرکات بیجا
میکردند و او شان را بدنام می ساختند و سید قطب الدین را که حالت سماع بیشتر
از ذوق و محبت الهی بود و جناب پیر و مرشد نور الله مرقده را از سید ممدوح مناسبت
طبعی و محبت قلبی بود گویا که باهم عشق میداشتند از آنجمله اینست که روز عرس سید
قطب الدین قدس سره که تاریخ پانزدهم ربیع الاول میشود و صاحبزاده عالی نسب
سید محب الله فرزند و مرید حضرت سید ممدوح و از حضرت پیر و مرشد برحق نور الله
مرقده نیز استفاده حاصل کرده بود و در مجلس عرس والد بزرگوار خود جناب ممدوح
را نیز متکلف شد و در آن محفل مغنیان نغمه سرای میکردند بعد دیری جناب مقدس
از این خاکسار فرمود که مرا از اینجا در مسجد که متصل بود ببرید مرا طاقت نشستن
اینجا نیست چرا که صورت مبارک سید قطب الدین هویدا است مرا تاب دیدن

جمال شان نمیتوانند شد و جناب مقدس را بسبب کبر سنی در اعضای سافله بسیار ضعف شده بود و طاقت رفتار کمتر داشت و نیز این سنت آبای است چنانچه حضرت قطب الاقطاب قدس سره را نیز در آخر عمر ضعف در اعضای سافله بسیار شده بود چون جناب پیر و مرشد نور الله مرقده را خواستم که برم صاحبزاده موصوف مانع شد بعد دیری جناب ممدوح باز از ین خاکسار فرمود که چارپای مرا در مسجد ببر پیا باز صاحبزاده ممدوح ممانعت نمود جناب مقدس فرمود که در اینجا صورت مبارک سید قطب الدین پیش نگاه است مرا تاب نظر بر جمال شان نیست شما مانع نشوید پس جناب ممدوح را در مسجد بردیم شب در آنجا گذرانید صبحش باز سید محب الله در مجلس یاد کرده و سرودیان سرائیدند جناب مقدس فرمایش این غزل نمود غزل نشان آدم و حوا کجا بود ✤ که عشق بے نشان در جان ما بود ✤ نه آدم بود نه اولاد آدم ✤ که عاشق بود مشتاق لقا بود ✤ اگر روزی انا الحق گفت منصور ✤ که میگوید که او غیر خدا بود ✤ بر این معنی گرش بر دار کردند ✤ فنای عاشقان عین بقا بود ✤ بر اهش سر نهادم شمس تبریز ✤ که جان دادن براه او روا بود ✤ چون آن سرودیان سرائیدن این غزل آغاز کردند جناب ممدوح متوجه شد اکثر حضار گریان و مسرور شدند و بعض در سکوت و صاحبزاده عالی نسب سید فتحعلی و محمد علیخان در حالتی مسرور بودند که گاهی حاصل نشده باشد و محمد زمان خان نیز در گریه بود و نیز جناب پیر و مرشد نور الله مرقده ظاهر این قدر سرور مفهوم نمیشد که گاهی بر ساعد سعیدش اندک جنبشی معلوم میگردید و گاهی نوعی حرکت بر زانوی مبارکش که استاده بود بدریافت می آمد بعد ساعتی ازین نحیف فرمود سرودیان را منع کن مرا طاقت شنیدن نیست بر دل شعلها

مسخر نشد پس سرودیان را منع کردم سوال از انجمله ایضاً است که عم بزرگوارم را در وجه
معاش چیزی نقد از سرکار والی ملک مقرر بود و از مخالفت مخالفان و عناد
معاندان این چنین تخلّلی رو داد که صورت درستی آن غیر ممکن معلوم شد مضطرب گشته
بجناب پیر و مرشد عرض کرد ارشاد شد که انچه درین مقدمه دریافت خواهد شد گفته
خواهد شد بعد چندی باز عرض نمود فرمودند اینچنین معلوم شد که کار شما درست خواهد شد
بعد چندی عم بزرگوارم باز عرض کرد امر شد که حضرت قطب الاقطاب قدس سره
فرموده اند که مرتبه اولیا از رفتن زیر زمین نمیرود بکرم الله طاقت من همچنین که هست
خواهد ماند پس با شما که توسل بآنجناب میداریم اگر این قدر کار از جناب ممدوح
درست نخواهد شد پس ولایت خود گرفته در بالشه سر نهفته نشسته مانند بعد ازین چنین
طوری شد که مقدمهٔ مذکور که اصلا درستی آن بنظر نمی آمد بلکه مایوسی بود از عنایات
و توجهات جناب ممدوح بی محنت و مشقت بخوبی درست گردید و تا حال وجه مذکور
از عنایات آن جناب جاری است از انجمله ایضاً است که یکبار بابت علاقه
مستاجری دیهات زمینداری ذمه برادرم احمد خان سلمه در محصول حاکمی زر کثیر
باقی مانده بهیچ نوع سرانجام زر مذکور نمیشد و تقاضای حاکم از بس بود در آن ایام
جناب پیر و مرشد نور الله مرقده بمکانم زینت افزا بود بحضور عرض کرده شد فرمود
نظر بر خدا داشته فکر نمایند بعد چند روز باز عرض کرده شد که بجاهائی که امید میداشتیم
هیچ بدست نیامد اکنون از کسی جا توقع نمانده ارشاد شد که الله و رسول خدا صلی الله
علیه و سلم موجود است خاطر جمع دارید بعده شخصی که مخالفت داشت و از جائیکه تدبیر
می بستند آن شخص مانع میشد خود بخود مستعد شده سرانجام زر باقیات نمود و از تقاضا

عالم رہائی گشت و تدابیر قرض هم نوعی شد که اندواهمه و قیاس بیرون بود از آن جمله
الیست که آن حضرت نور الله مرقده در رامپور بمکانیکه مولانا عبد العلی قدس سره
متقیم بود قیام میداشت روزی تذکره ارنب بمیان آمد جناب پیر و مرشد نور الله مرقده
فرمود که گاهی نخورده ام و سبب نخوردن این بود که حضرت امام جعفر صادق علیه السلام
بحضرت قطب الاقطاب قدس سره در عالم رویا منع فرموده بودند چنانچه سابق مذکور
شد و مولانا موصوف ازین ممانعت مطلع نبود و در این خاندان عالیشان کسانیکه
ازین ممانعت اطلاع میدارند ارنب را نمیخورند و مولانا از شخصی که اکثر شکار
ارنب میکرد بتاکید فرمود که خرگوشی بیارد و آن دیگر مردمان نیز برای تلاش ارنب
بتاکید تمام گفت هر یکی متلاشی بود و آن حضرت دانست که اگر ارنب بدست
خواهد آمد مولانا مرا خواهد خورانید و هیچ عذر از پاس حکم شرع مسموع نخواهد شد چرا که در
مذهب حنفی حلت آن ظاهر است رجوع بجناب امام جعفر صادق علیه السلام نمود که
بحسب امر آنجناب گاهی ارنب نخورده ام چنان شود که ارنب بهم نرسد همچنان شد
که هر چند مردم از گفته مولانا تا هشت روز متلاشی ماندند خرگوش بدست نیامد
از انجمله الیست که آنحضرت نور الله مرقده در شاهجهان پور بمکان محمد زمانخان
رونق افزا بود برای زیارت مرقد حضرت شاه محمد اسحق قدس سره عزم فرمود تا مزار
شریف اخوند گوجر قدس سره که یکی از اولیاء اکمل بود و مزارش قریب مزار شاه
ممدوح جانب جنوب بفاصله چند قدم بود رسیده استاده شد و ساعتی در حالتی که
گاهی جناب ممدوح در این چنین حالت دیده نشد استاده ماند بعده بمزار شاه
ممدوح رفته نشست و چندی در همان حالت بود بعد رفع آنحال از انجا برخاسته

بمقام قیام زینت بخش گردید مرشدزاده وام برکاته که همراه بود پرسید که این چه حالت
بود فرمود که چون بمزار اخوند گوجر قدس سره رسیدم صورت شان نمودار شده گفت
که بمکانم بیائید صورت شاه محمد اسحق قدس سره جلوه گر شده فرمود که شما از ما هستید
بمکان ما بیائید پس هر دو صاحبان هر دو دست من گرفته بجانب خود ها می کشیدند
آخرش شاه ممدوح بمکان خود برده نشانید از آنجمله اینست که بخانه برادرم احمد خان
سلمه امید ولادت فرزند بود بحضور آن حضرت نور الله مرقده که در بانسه شریفه
تشریف میداشت برای پارچه ملبوس خاص بنا بر پوشانیدن مولود عرض کرده شد
جناب ممدوح از ملبوس خود هیچ مرحمت نفرموده پارچه مبارک جناب قطب الاقطاب
قدس سره که برنگ سرخ و منقش بود عطا فرمود از ملاحظه آن بخاطر مایان همین گذشت
که دختر متولد خواهد شد چرا که رنگ سرخ برای زنانست پس همچنان شد که دختر متولد
شد و بعد چند روز مرد از آنجمله اینست که روزی آن حضرت نور الله مرقده
طعام تناول میفرمودند قاشهای خربوزه نیز بود نزد عم بزرگوارم و برادرم احمد خان
سلمه و دیگر مردمان حاضر بودند بخاطرم گذشت که بسبب ماندن در دیهات از ابتدا
موسم خربزه نخورده ام اگر جناب اقدس قاشها بمن عطا فرماید بخورم همین خیال
بودم که جناب ممدوح ظرفیکه دران قاشها بود پیش این خاکسار نهاده فرمود بخور
آداب بجا آورده خوردم از آنجمله اینست که زنی بخواب دید که شخصی
بلباس مشائخانه هست و برگ تنبول از دهن خود برآورده با آن زن میدهد بعد چند روز
حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده در اینجا تشریف آوردند پس از چندی بخانه مادر
آن زن که بجناب مقدس بیعت داشت رونق افزا شد آن زن مذکوره همدران جا بحالت

بیماری بود از پس پرده جناب ممدوح را دیده گفت که در خواب همین صورت مبارک
دیده بودم درین اثنا جناب مقدس برگ تنبول طلب فرمود برادرم احمد خان سلمه
برای آوردن برگ تنبول که بسبب خلل دندان جناب ممدوح باریک مقرض کرانند
آهک و تماکو و فوفل مسحوق آمیخته میداشتند و میخوردند و گفته که از برگ تنبول است
نامرغوب طبع اشرف بود قصد نمود جناب ممدوح مانع شده فرمود که همین جا بگوئید که
برگ تنبول آس کرده بیارند همچنان کردند و برگ تنبول آسیده تحفه و آوردند جناب
ممدوح آنرا بدهن گرفته خائیده از دهن برآورده بزن مذکوره بخشید آنزن بخورد و
بحال خود گفت که انچه بخواب دیده بودم بظاهر نیز دیدم حالا مرید خواهم شد پس
همان روز بشرف بیعت مشرف شد از انجمله اینست که شیخ غلام پیر ساکن قصبه
رسول پور که متصل جهانگیر آباد از بانسه شریف بفاصله چهار کروه جانب مغرب
است بیمار بود بحدی نوبت رسید که امید زندگی منقطع شد و طاقت نشست و برخاست
و خواب و خور نماند روزی از شیخ محمد صدیق که خسر پوره او بود گفت که آبا و اجداد
من در خاندان حضرت شیخ بندگی قدس سره مرید بودند حالا مرا طاقت نیست که
بروم و این قدر دسترس نمیدارم که کسی را از فرزندان شان طلبیده بیعت کنم بعد
شیخ پیر غلام از باعث نقاحت در کنار شیخ محمد صدیق تکیه زده نشسته بود و آنروز
دوازده روز خوابش نیامده بود ناگاه بخواب رفت و در اندک وقت بیدار شده
از شیخ مذکور پرسید که در هوش و حواس من چیزی تخلل است یا بدستور اند محمد صدیق
گفت تا این دم هیچ خلل نمی یابم باز پرسید که در خواب رفته بودم گفت رفته باشید
شیخ پیر غلام گفت همین وقت می بینم که حضرت شاه سید غلام علی در اینجا تشریف

آورده اند و از من میفرمایند که اگر تو کلمه طیبه بخوانی ترا خوانم عرض کردم که من چه خواهم خواند
حالتم قریب مرگ است اگر آن جناب خوانند بخوانم امید آنست که از برکت ارشاد عالی
مغفرت این گناه گار خواهد شد پس جناب ممدوح کلمه طیبه مرا خوانید و بوقت خوانیدن
کلمه طیبه دست مبارک آنجناب در دست خود گرفتم بعد از ین جناب ممدوح فرمود که ترا
ازین بیماری شفا خواهد شد خاطر جمعدار شیخ محمد صدیق گفت که شما برای بیعت میگفتند
و اکنون این چنین بخواب دیده اند حالا همین اولی است که بجناب ممدوح بیعت کنید
پیر غلام گفت این قدر طاقت نیست که خود بروم و بسعادت بیعت کامیاب شوم و
طلب کردن بی ادبی لیکن شما بروید و عرض حال کنید یقین است که جناب ممدوح
بر حال من ترحم فرموده عزم تشریف آوری خواهند فرمود شیخ محمد صدیق روانه بانسه
شریفه شد و جناب مقدس از بانسه شریفه بی تقریب عازم رسولپور گشته در اثنای راه
درمیان جهانگیر آباد و سعده مؤشرف قدمبوس حاصل نموده مستفسر عزم شد فرمود
برای عیادت شیخ پیر غلام محمد صدیق بیان حال کرده استدعای شیخ معز الیه بعرض
رسانید جناب ممدوح شنیده روانه بشتیر گردید محمد صدیق نیز معاودت نمود چون بموضع
رسولپور رسید شیخ مذکور بعد حصول سعادت قدمبوس بشرف بیعت مشرف گردید و
بوقت شب پس خورده آن حضرت نور الله مرقده را خورد و طبیبی که معالج شان بود
بسیار مانع شد و گفت که این غذا ناموافق خواهد شد لیکن شیخ مذکور شنوا نشد و از همان
روز شفا معلوم گشت و روز بروز در تزاید بود و در عرصه قریبه از ان عارضه شفای کلی
یافت **از انجمله این ست** که شیخ عنایت الله قدوائی ساکن قصبه رسولی که مرید
آنحضرت نور الله مرقده بود چیزے نقد و جنس که نذر جناب امیر المومنین علی مرتضی

کرم اللہ وجہہ مقرر کردہ بود بحضور فرستادہ مردم خانہ تیاری طعام کردند و معمول چنین است
کہ طعام تیار کردہ بر جای پاک سفرہ کشیدہ طعام وغیرہ می نہند و در بند کردہ از جای
مذکور مردم بیرون میروند بعد ساعتی در کشادہ می بینند اگر نشانی بران می یابند میدانند
کہ مقبول شد و اکثر نشان بر طعام می باشد چون طعام تیار شد بمکان سکونت حضرت
قطب الاقطاب قدس سرہ طعام موافق معمول داشتہ در بند کردہ مردم بیرون آمدند
بعد ساعتی در کشادند و دیدند کہ ہیچ نشان نبود چند بار در بند کردہ کشادہ و دیدند کہ
ہیچ نشان نیافتند بجناب پیر و مرشد عرض حال نمودند جناب ممدوح بمکان مذکور
تشریف بردہ پیش دروازہ نشستہ متوجہ ماندند بعد ساعتی فرمود در بکشایند و ببینند
ہمچنان کردند و دیدند کہ بر طعام چند جا نشان شدہ بود گویا کسی ازان تناول نمودہ است
مرشد زادہ دام برکاتہ بعد چندی از آنحضرت نور اللہ مرقدہ پرسید کہ آن جناب بیرون
تشریف میداشتند و در بند بود حال نشان بچہ نوع معلوم شد فرمود دیدم جوانی
خوش لقا یعنی حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم اللہ وجہہ رونق افزا شدہ بمکانیکہ
طعام داشتہ بودند تشریف بردہ بعد لمحہ بیرون آمدند دانستم کہ نشان شدہ باشد
ازانجملہ اینست کہ روزی آنحضرت نور اللہ مرقدہ دید کہ جناب امیر المومنین
علی مرتضی کرم اللہ وجہہ با جماعہ صحابہ کرام رضی اللہ عنہم اجمعین نشستہ و جناب
پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ نیز داخل مجلس است وقت مغرب جناب سید امیر المومنین
کرم اللہ وجہہ برای نماز برخاست و امام شد تمامی صحابہ رض و آن حضرت عقب آنجناب
مکرم نماز ادا کردند و جناب امیر المومنین رض در رکعت اول بعد فاتحہ سورۂ تکاثر و در
رکعت ثانی سورۂ اخلاص خواند ازانجملہ اینست کہ در زمان پیشین آن حضرت

نور الله مرقده عملی در کتابی نوشته دید خواندنش آغاز نمود روزی در مسجد که پیش دروازه تعمیر کرده حضرت قطب الاقطاب است عمل مذکور میخواند ناگاه دید که جاموشی قوی و مست در مسجد در آمد و میخواهد که بجناب ممدوح حربه کند که صورت مبارک جناب قطب الاقطاب قدس سره نمودار شد و آن جاموش را بضرب چوبی بر آمد و جناب ممدوح را از خواندن آن عمل ممانعت فرمود جناب موصوف از همان وقت موقوف نمود از انجمله اینست که جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده را فرزندی علیل بود مرض از دیاد گرفت حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز از آنحضرت فرمود که اسم اعظم حضرت غوث الاعظم رحمة الله علیه یعنی یا شیخ عبد القادر شیئا لله بطوریکه در این خاندان است بخوان و بر مصلائی نزد خود رو بقبله نشانیده در خواندن مشغول نمود جناب مقدس چند مرتبه خوانده بود که دید شخصی بر اسپ سوار یعنی حضرت غوث الثقلین رحمة الله علیه از مغرب می آید و تا مصلا آمد و اسپش هر دو پای پیشین بر مصلا نهاد و جناب ممدوح فرمود که از خواندن این برای طفل تکلیف است حالا نباید خواند تقدیر الٰهی همین است حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده موقوف نموده از پیر و مرشد خود عرض این حال نمود که آواز گریه بسمع اشرف رسید معلوم شد که آن فرزند رحلت نمود از انجمله اینست که زنی از حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده بیعت داشت چند گره های سخت زیر گوش آن زن نمودار شد تا چند ماه ایذا و تکلیف بسیار کشید و تدابیر بسیار کرد لیکن هیچ سود نشد بلکه ایذا زیاده شد روزی آن زن بحضور حاضر بود از پس پرده برای عرض حال خود از این خاکسار گفت احوالش عرض کردم امر شد که پیش من بیارند و عادت شریف چنان بود که زنان پرده نشین را حکم آمدن بحضور

نمیفرمودو اگر کسی قصد آمدن میکرد منع مینمودو اگر کسی می آمد خوش نمیشد و ارشاد
میفرمود که مرا دیدن شما ضرور نیست و شمارا دیدن و شناختن من ضرور است عزیز من
این امر هر مرید راست که دیدن و شناختن پیرو مرشد مرید را لازم بلکه واجب و ضرور است
که اسرارها است فافهم ٭ من رانی فقد راء الحق ٭ از چه رو گفت احمد مختار ٭ چون
حسب الحکم زن مذکوره را بحضور آوردم نگاه ترحم بروی نموده فرمود که شما دختران
من هستید اگرچه پیش خود آمدن نمیدهم بعد ازین لعاب دهن مبارک از دست شریف
بر گرهای مذکوره مالید همان وقت فی الفور درد و گرها رفع شدند گویا هیچ عارضه نبود
و از آن روز الی الآن باز از آن عارضه اثری یافته نشد از آن جمله الینست
که آنحضرت نور الله مرقده را از باعث کبر سن ظاهرا در اعضای سافله ضعف بسیار
بود و طاقت رفتار کمتر داشت چون بجائی تشریف می بردیم خادمان دست شریف
گرفته می بردیم روزی قصد بیت الخلا فرمود این خاکسار تا مکان ضرور رسانیده
قریب پرده استاده ماند وقتیکه جناب ممدوح فارغ شد پیش رفته دیدم از دست چپ که از
آب تر شده بود بر مکان ضرور نهاده قاصد برخاستن میشود بخاطرم گذشت که این مکان
پاک نیست جناب مقدس از دستی که از آب تر شده است مس میفرماید چون جناب
ممدوح برخاست دست خود دراز کردم که دستم گرفته تشریف فرما شوند جناب مقدس
دستم نگرفت و دست مبارک پیش از بند دست که بآب تر شده بود بر دستم نهاده
بر بستر تشریف آورده و دست مبارک را از آب شست از آن جمله الینست
که چون مرشد زاده سید شبیر علی مدظله پانزده ساله شد والده ماجده شان نیت
کرده بود که در سال پانزدهم برای زیارت مرقد سید سالار مسعود غازی خواهم فرستاد

چنانچه مرشدزاده دام برکاته را به بهرایچ روانه فرمود و چند مردم معتبر همراه نمود تا بدریای
گهاگهرا که دریای عمیق و هیبت ناک است رسیدند مرشدزاده دام برکاته بر کشتی سوار
شد ملاحان خواستند که کشتی روان کنند و گلنجن سنگه برهمنی که همراه بود در نگهبانی
اسباب برکنارهٔ دریا نشسته بود حضرت قطب الاقطاب قدس سره را بچشم ظاهر
بلباس آزادان دید و جناب ممدوح از ان برهمن فرمود که این طفل را ازین کشتی
بیرون آر که این کشتی غرق خواهد شد برهمن مذکور نزد کشتی آمده برای فرود آمدن از
جناب ممدوح عرض نمود و دیگر مردم همراه مانع شدند آن برهمن گفت که ایشان را هرگز
درین کشتی نخواهم گذاشت همین وقت حضرت قطب الاقطاب قدس سره ازمن فرموده اند
که این کشتی غرق خواهد شد آخرش جناب مرشدزاده ازان کشتی بیرون آمد و ملاح کشتی
روان کرد چند قدم رفته بود که غرق شد بعض مردم ساکنان بانسه شریف که درآنجا بودند
مرشدزاده سلمه را در کشتی دیده بودند و از فرود آمدن وقفیت نداشتند بخانه خود ها معاودت
کردند و بجناب عالیه والده مرشدزاده دام ظلها احوال غرق شدن کشتی عرض کردند
سخت قلق و اندوه شد و مجلس ماتمی صورت گرفت و جناب ممدوح بر کشتی دیگر سوار شده
عبور نمود و آن برهمن نیز همراه بود بخاطرش گذشت که این مردم معاودت کرده اند بخانه
رفته حال غرق شدن کشتی چگونه ظاهر کنند و والده مرشدزاده چه فهمند بنا بران خواست
که کسی آدم را بخانه فرستد تا احوال خیریت ظاهر کند درین اثنا ناگاه از ان برهمن آشنای
داشت پیش آمد از وی پرسید کجا میروی گفت بموضع رهرا مو گفت پیامی بگویم خواهی
رسانید گفت البته برهمن گفت وقتیکه به رهرا مو رسی از شیخ سالار بخش که زمیندار آن موضع
است باید گفت که کسی آدم را ببانسه فرستاده گفته فرستند که فلان یعنی مرشدزاده سلمه الله تعالی

بخیریت عبور کرده روانه پیشتر شدند هرگز کسی مضطرب نشود آن روستا وقت شب
برهمراهیان رسیده بدروازه شیخ موصوف آمد در بند بودند اکثر مردم که در آن مکان
بودند پرسیدند کیستی و چه میگوئی آن روستا گفت که من فلان روستا ام و فلان برهمن
از من این چنین گفته داده است که صاحبزاده بخیریت عبور دریا کرده روانه پیشتر
شد و نیز روستا گفت که من صاحبزاده را با آن طرف دریا معه همراهیان بفلان جنب
بخیریت تمام دیده ام و تاکید مزید کرد که همین وقت کسی آدم بمکانات شریفه بفرستند
که دلجمعی والده ماجده شان گردد مردمان مذکور از شیخ مسطور ظاهر کردند و احوال
غرق شدن کشتی شهره عام بود و از این موجب اهلیه شیخ مذکور نزد والده مرشدزاده دام
ظله رفته بود شیخ موصوف همان وقت پسر خود را بمکانات شریفه فرستاد و نامبرده بحضور
عالیه جناب ممدوحه رفته اظهار گفتگوی روستا نموده برخاست مجلس ماتمی گرانده محفل
طرب و خوشی ترتیب داد جناب پیر و مرشد نور الله مرقده در آن هنگام در مصطفی آباد
عرف رامپور بمکان قاضی امام علی که از مولوی محمد عمر قدس سره ساکن بریلی کهنه که
صاحب حال بود و تاثیرات کمال داشت و از مولوی نظام الدین قدس سره بشرف
بیعت سرفرازی حاصل نموده بود بیعت داشت و این قاضی فیض الله که سابق در
تذکره خلفای حضرت قطب الاقطاب قدس سره مذکور شده استقامت داشت
همان وقت و همان روز که کشتی غرق شده بود صورت مبارک حضرت قطب الاقطاب
قدس سره بلباس آزادان نمودار شد و از حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده احوال
غرق شدن کشتی و محفوظ ماندن صاحبزاده و فرود آمدن از کشتی مفصل بیان فرمود
حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده از قاضی موصوف فرمود که امروز جناب قطب الاقطاب

قدس سرہ شیر علی را از صدمہ غرق شدن نجات بخشید و تمامی حال انچہ معلوم شدہ بود
بیان فرمود بعد چند روز خطا از بانسہ شریفہ مشعر ہمین حالات رسید بعدہ جناب ممدوح
عازم وطن شریف شد و بعد طی منازل بخانہ اشرف رسیدہ از صاحبزادہ ملاقی شد
از انجملہ انیست کہ آن حضرت نور اللہ مرقدہ در رامپور رونق افزا بود و از ہمانجا
عزم اکبرآباد نمود و در اثنای راہ کرامت اللہ خان کہ مرید شاہ شاکر اللہ قدس سرہ و
ملک نواب آصف الدولہ مرحوم از طرف الماس علیخان خواجہ سرا در پرگنات
کانس گنج و کوڑیا گنج عامل بود ملاقی شد بعد حصول سعادت قدمبوس بمکان خود برد
مقیم ساخت روزی عرض کرد کہ از دست الماس علیخان بسبب باقیات علاقہ داری
گذارہ و رہائی خود نمی بینم و درین دو امر رہائی میشود کہ یا من بمیرم و یا او بمیرد سوای
ازین صورت گذارہ نیست و نیز عرض کرد کہ در حق من چیزی دریافت فرمایند و از مرشدزادہ
مدظلہ کہ نیز ہمراہ بود عرض کرد کہ شما یاددہ مطلب من باشند بعد چندی جناب مرشدزادہ
مدظلہ ساعی و یاددہ شد جناب ممدوح فرمود کہ شما متوجہ شوند و رجوع نمایند آنچہ
دریافت شود گفتہ دہند بموجب امر جناب مرشدزادہ مدظلہ در آن خیال بود وقت شب
بخواب دید کہ باغی است نہایت دلچسپ در آن باغ ہمراہ پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ
میرود چون اندرون رفت دید کہ در وسط آن مکان چبوترہ ایست بلند و گردش مردم
کثیر از صلحا استادہ بر آن چبوترہ یک کرسی نہادہ و آنرا چند درجہ ہست و جناب سرور
عالم صلے اللہ علیہ وسلم بر آن نشستہ و حضرت امیر المومنین علی مرتضے کرم اللہ وجہہ
روبرو استادہ جناب پیر و مرشد چون نزدیک چبوترہ رسید بر زینہ بوسہ دادہ بالا رفت
و مرشدزادہ دام برکاتہ را فرمود کہ ہمین جا استادہ باش و جناب کرامت مآب

علیہ المرتضی کرم اللہ وجہہ عرض کردہ مرشدزادہ را طلبیدہ بشرف قدمبوس مشرف گردانید
جناب امیر المومنین ایشان را بسینہ مبارک چسپانید حضرت پیر و مرشد نور اللہ مرقدہ
عرض کرد کہ پیش ہمین ہست فرزند دیگر ندارم بعدہ مرشدزادہ برقدم مبارک سرور
کائنات صلی اللہ علیہ وسلم یا بدرجہ زینہ کہ بران قدم مبارک بودند بوسہ داد پس ازان
جناب رسالت مآب صلی اللہ علیہ وسلم ازانجا برخاستہ بمکانی دیگر متوجہ شدہ جناب
امیر المومنین علیہ السلام وحضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ و مرشدزادہ ہمراہ
بودند چون بمکان مذکور رسیدند مرشدزادہ دام افضالہ را مطلب کرامت اللہ خان
یاد آمد بجناب پیر و مرشد خود عرض کرد ارشاد شد کہ شما عرض نمایید ایشان بجناب
سید الاولیاء رضی اللہ عنہ عرض کردند حکم شد کہ پیالہ وی لبریز ہست بعدہ رخصت حاصل شد
مرشدزادہ بیدار شد دید کہ جناب پیر و مرشد نور اللہ مرقدہ بجانب ایشان متوجہ نشستہ
و دست مبارک بر سینہ ایشان نہادہ بعد مشاہدہ این معاملہ مرشدزادہ مدظلہ را از
غلبہ شوق ومحبت تخلل در حواس ظاہری شد مردمان دانستند کہ این حالت از
باعث مرض بودہ باشد برای تداوی عرض کردند جناب پیر و مرشد نور اللہ مرقدہ
فرمود اللہ تعالی شفا خواہد بخشید ہیچ حاجت دوا نیست بعد ہفتہ عشرہ مزاج جناب
موصوف بحالت اصلی شد بجناب اقدس عرض کرد کہ این چنین در مقدمہ کرامت اللہ
خان معلوم شدہ است فرمود انچہ دیدہ اید گفتہ دہید روزی کرامت اللہ خان
استفسار مطلب خود کرد مرشدزادہ مدظلہ را انچہ دریافت شدہ بود بیان فرمود
خان معز الیہ بسیار غمگین شد بعدہ آن حضرت نور اللہ مرقدہ عزم اکبرآباد نمود پس
ازان دریافت شد کہ کرامت اللہ خان وفات یافت ازانجملہ این ہست کہ

روزی جناب مرشدزاده دام ظله بطرف مشرق از بانسه شریفه مابین بانسه شریفه
وجوی کلیانی جوجه ایست که آب در موسم برشکال دران جاری میشود بر کناره اش
نشسته بود دران جا سوراخی بنظر آمد چوبدستی در آن سوراخ کرد یکبار گل بسیار از ان
سوراخ فرو ریخت اندرونش قبری معلوم شد در آن نعشی بکفن سفید پدید آمد مرشدزاده
مدظله بمعاینه این حال متعجب شده آنرا بند ساخته بحضور حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده
حاضر شده عرض نمود فوراً ارشاد شد که اول بروضه متبرکه حضرت قطب الاقطاب
قدس سره حاضر شده قدمبوس کرده بر جوجه مذکور رفته قبر را کنده نعش برآورده
متصل مزار شریف حضرت سکندر شهید که قریب جوی کلیانی نزدیک بانسه شریفه
جانب مشرق هست دفن سازند جناب مرشدزاده دام افضاله بموجب حکم عمل نمود
بیلداران را همراه برده قبر کشاده نعش برآورده بر چارپای کرده نزد قبر سکندر شهید
برده دفن ساخت جناب مرشدزاده دام برکاته میفرمایند چون نعش بر چارپایے
کردیم دیدیم که پارچه کفن نهایت سفید و باریک و از این چنین اقسام پارچه بود که
گاهی نه دیده بودم و از استماع این سانحه در آنجا صدها کس حاضر شده بود کسی نمیگفت
که این چنین کرپاس دیده ام و از فلان قسم است و پارچه مذکور بوسیده نبود و نعش نیز
این چنین نرم بود که از هر جائی که کج میکردند کج می شد و هر عضوی را که جنبش میدادند
مثل اعضای موتی که فی الحال فوت کرده باشد جنبش میکرد مردم حاضرین از دیدن
این حال متعجب بودند از انجمله اینست که حیدر بیگ خان نائب نواب آصف الدوله
بهادر بیمار شد زآنجه تکلیفت رای نائب خان موصوف که بجناب پیر و مرشد نور الله
مرقده رسوخ و اعتقاد بسیار داشت بیوم عرس حضرت قطب الاقطاب قدس سره

شخصی مهتاب رای نامی را بجناب پیر و مرشد نور الله مرقده فرستاده گفته فرستاد که در تقریب عرس مشائخین و صلحا و فقرا قریب و بعید حاضر خواهند شد آن جناب و دیگر صلحا و مشائخین و فقرا برای حصول شفا در حق حیدر بیگ خان دعا فرمایند و آنچه بآن جناب معلوم شود ایما نمایند آن حضرت نور الله مرقده فرمود که آنچه بدریافت خواهد آمد فردا گفته خواهد شد صباح مهتاب رای حاضر شد آن حضرت نور الله مرقده از مرشد زاده دام ظله و مولوی مخدوم بخش فرمود که بشب دریافت شد که حیدر بیگ خان بمرض موت گرفتار است چند یوم از حیاتش باقی مانده اند صحت نخواهد شد از مهتاب رای گفته دهند که از راجه ٹکیت رای گفته دهد جناب مرشد زاده و مولوی موصوف خواستند که این سخن باین طور اظهار فرمایند که جناب ممدوح فرمود ما فقیر ایم ما را زود و دیر بایمی باید هرچه معلوم شد گفته و اوهم ایشان الله عالم است مهتاب رای فرموده آن حضرت نور الله مرقده شنیده از راجه موصوف اظهار نمود راجه معز الیه باز مهتاب رای را بحضور فرستاده گفته فرستاد که احوال حیدر بیگ خان دریافت شد حالا ارشاد فرمایند که بعد خان موصوف حالم بچه نوع خواهد شد مهتاب رای بجناب مقدس حاضر شده آنچه راجه مذکور عرض کرده بود ظاهر نمود آن حضرت نور الله مرقده فرمود که بجای وی شما برای چندی منسوب خواهند شد مهتاب رای فرموده جناب ممدوح از راجه ٹکیت رای بیان نمود پس همچنان شد که بعد چند روز حیدر بیگ خان وفات یافت و راجه موصوف بجای خان مذکور نائب وزارت گشت و قریب دو سال بر نیابت ماند از آن جمله این است که جناب مرشد زاده مد ظله در قصبهٔ رسولی بمکان شیخ عنایت الله قدوائی که از مریدان حضرت پیر و مرشد نور الله

مرقده بود استقامت داشت پیش دروازه وی حوضی است بطرف شمال مایل بشرق روزی بر کناره اش جانب مشرق که اندکی بلندی بود و زیر آن شارع عام است نشسته بود از آنجا قدری گل فرو ریخت اندرونش نشان قبری معلوم شد از جای که گل ریخته بود آن را بند کردند جناب مرشدزاده دام برکاته بخانه تشریف آورده بحضور پیر و مرشد نور الله مرقده عرض حال نمود جناب ممدوح بعد اندک تامل فرمود که صورت صاحب قبر نمودار شده گفت که نام من عبد الحق و قبر من در قصبه رسولی است بر کناره فلان حوض آنرا درست کرانده دهند که از صدمه آب ایمن باشم جناب مقدس فرمود اگر مرضی شما باشد نعش شما برآورده بجای دیگر دفن کرده شود گفت منظور است که همانجا درستی قبر کنانیده دهند آن حضرت نور الله مرقده از جناب مرشدزاده مدظله فرمود که این چنین مرضی اوشان است پس هر چه رضای اوشان است باید کرد جناب مرشدزاده بقصبه مذکور رفته درستی مزار شان کنانیده بعده شیخ حلیم الله برادر کلان شیخ عنایت الله مزار پخته و احاطه خام تیار کرد حالا مزار شیخ عبد الحق در آن جوار زیارت گاه خلایق است از انجمله ایست که روزی حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده بمکانم زینت افزا بودند تذکره موسم برشگال بمیان آمد جناب ممدوح فرمود که مرا معلوم میشود که درین سال بارش کم شود چون موسم برشگال رسید بارش بسیار کم شد چنانچه در ماه تیر که بهندی بهادون نامند و در ماه مذکور بارش زیاده تر میشود یک قطره باران نبارید از انجمله ایست که یکبار بسبب تخلل عملداری نواب شجاع الدوله مرحوم راجه انوپ سنگه زمیندار پرگنه راmnگر دهمیله سر بشور و شر کشیده افواج کثیر جمع کرده اراده تاخت و تاراج لکهنؤ و جوار آن و قدواره

نمود و ازین سبب بر خاطر حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده و جمیع ساکنان قدواره تردد
لاحق گشت برای تخریب راجه مذکور و حفاظت خود عملی بر مزار شریف حضرت
قطب الاقطاب قدس سره خواندن شروع کردند روزی حضرت پیر و مرشد نور الله
مرقده بمکان موصوف میخواندند بچشم ظاهر دید که از مزار مبارک جناب قطب الاقطاب
قدس سره بیرون آمده انگشت بدندان گرفته فرمود ای فرزند مخوان چرا که از ریختن
خون ناحق این معنی بدتر است حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده عرض کرد بلا چاری
میخوانم که آن متمرد خواهان جان و عزت است و سوای ازین نوع دیگر از دفع گذاره
ندانستم حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی فرمود الله تعالی حافظ عزت
و جان شما است شما را هیچ صدمه و گزند نخواهد رسید و ازین آفت محفوظ خواهند ماند و
عنقریب است که این ظالم دفع شود و مرگش نیز نزدیک است جناب پیر و مرشد نور الله
مرقده خواندن آن عمل بموجب حکم موقوف نمود بعد ازین چون شورش و فساد آن
متمرد زیاده تر شد مستورات و غیره معه اسباب بقصبه کنتور رفتند و آن حضرت نور الله
مرقده با چند مردم بخانه خود ماندند راجه مذکور از سازش محمد علی و غیره زمینداران بانسه
شریفه اراده تاخت و تاراج بانسه شریفه و مسولی و گرفتاری دیگر زمینداران فتحپور
کرده شبی بر قصبه مسولی تاخت آورد و از زمینداران آنجا جنگ واقع شد و اموال و امتعه
مهاجنان و زمینداران غارت نموده زمینداران و مهاجنان را گرفته عازم بانسه
شریفه شد چون مردم افواجش که قریب سی هزار سوار و پیاده خواهد بود و از ان جمله
پنج شش هزار سوار و پیاده بانسه شریفه را محاصره کردند حضرت پیر و مرشد نور الله
مرقده بظاهر مستعد بجنگ و با چهل پنجاه مردم برقنداز در حویلی خود نشسته و بباطن

منتظر استمداد غیبی بود که دریں عرصه شخصی براسپی سوار از ان لشکر با چند مردم دیگر از جانب
شمال نمودار شده پرسید که حویلی حضرت شاه عبد الرزاق قدس سره کجا است کسی نشان
داد آن سوار سمت حویلی روان شد چون متصل حویلی رسید مردمان ممانعت کردند آن
شخص گفت که اگر کسی از صاحبزاده ها درینجا باشد مرا چیزی عرض کردن است آن مردم
بحضور عرض کردند ارشاد شد که آن شخص تنها بحضور حاضر شود آن شخص تنها حاضر
شده بجناب پیر و مرشد نور الله مرقده عرض کرد که من برادر زاده دیو سنگه چودهری
قصبه لسوه ام و حسب الطلب راجه انوپ سنگه فرستاده عم خود آمده ام وقت روانگی
من قاضی غلام نبی ساکن قصبه مذکور از عم من گفت که برادر زاده شما میروی از ایشان
گفته دهند که در بانسه شریفه مرشد زادگان من یعنی فرزندان حضرت قطب الاقطاب
قدس سره هستند محافظت توابع و رعایای شان نماید نشود که بر آنها صدمه رسد عم
من بموجب گفته شان تاکیداً گفته است که قرار واقعی حفاظت صاحبزاده ها و توابع و
رعایای شان باید کرد لهذا بحضور حاضر شده ام که خانه های رعایا و توابع حضور مرا
معلوم شوند که حفاظت آنها نمایم جناب ممدوح فرمود که ازین حویلی بجانب شمال
و مغرب و مشرق همه رعایا و توابع من اند آن شخص همان وقت مردمان خود با طراف
مذکور نشانیده داد چون مردم فوج راجه مذکور در آبادی بانسه شریفه آمدند دیگر
زمینداران و مهاجنان را گرفتار کردند و کسانیکه از مهاجنان و زمینداران درین
اطراف بودند هیچ صدمه و گزند بآنها نرسید و راجه مذکور بعد غارت کردن این قصبه
عزم تاخت و تاراج باطراف و جوار لکهنؤ نمود و شیخ معز الدین خان که از جانب نواب
شجاع الدوله برای دفع آن متمرد مامور شده بود قریب نواب گنج با فواج کثیره آمده

جدال و قتال کرد راجه مذکور شکست فاش یافته و بفرار منهاد شیخ معز الدین خان باتفاق قدوائیان تعاقب نمود قدوائیان سر آن مقهور بریده پیش خان موصوف آوردند شیخ معز الدین حکم کرد که در بلدهٔ لکهنؤ باکبری دروازه بیاویزند توابعانش همچنان کردند از انجمله اینست که صاحبزاده عالی نسب سید فتحعلی برای ملاقات سید غلام حسن که فرزند حضرت شاه منگری خلف الصدق حضرت قطب الاقطاب قدس سره بقصبهٔ ردولی رفته بود سید غلام حسن فرمود که برای ملاقات من روزی برادرم فلان یعنی جناب پیر و مرشد نور الله مرقده تشریف آورده فرمود که مرا چیزی معلوم شده است از شما خواهم گفت بعده در تنهائی فرمود که درین ایام بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس سره الاصفی مشرف شدم ارشاد شد که غلام علی وقت شما آمده است حالا نزد ما بیائید ازین امر مفهوم میشود که عمرم بآخر رسیده لیکن ماه و تاریخ معلوم نیست این قدر بفهم می آید که درین سال انتقال خواهد شد بعد این گفتگو چیزی دیگر بمن ارشاد فرموده بخانه شریفه مراجعت نمود بعد سه ماه ازین دار فانی بعالم جاودانی رحلت فرمود و بلقای حبیب خود پیوست قدس الله سره العزیز رحمة الله تعالی علیه انا لله و انا الیه راجعون مثنوی در خاتمهٔ کتاب

جمع کرد این کتاب خوش عنوان
سازمش ختم هم بنام خدا
باد مقبول در همه آفاق
چون من این نامه اختر کردم
که فرمایند بر احوال زارم

بندهٔ کمترین محمد خان
پس بفضل و هدایت ایزد
بحق آنکه نام او رزاق
ز حال مرشدان تسطیر کردم
نگاهی از عنایتها بسویم

چون معنون شد از کلام
ختم این نسخه شد بنام صمد

مثنوی دیگر

ز لطف مرشدان میدارم
که در دارین باشد سرخرویم

اگرچه طاقتِ انشا نبودم
بامید بزرگان خامه سودم
که با ایمای پاک مرشدانم
بماند یادگار از نام من هم
دران سالی که از سنهای هجری
گذشته یکهزار و دو صد و سی
مرتب گشت این مضمون رنگین
ز حال مرشدان قدوهٔ دین
خداوندا بحقِ مرشدانم
ز هر آفات داری در امانم
الهی سوی آنها بین برحمت
که درین خاندان دارند بیعت
همه را نزد خود مقبول گردان
برحمتهای خود مشغول گردان
الهی اینهمه با شاد باشند
ز غمهای دو کون آزاد باشند
خداوندا جمیع المؤمنین را
برحمت شاد کن هر مسلمین را
سلامت پی به پی بر مرسلین باد
ز حد افزون بختم المرسلین باد
بآلِ او و اصحابِ مکرم
بود بر اولیای امتش هم
بحمد الله که شد با خیر انجام
رسید این نامه رنگین باتمام

تاریخ طبع ملفوظ رزاقی از طبع بندهٔ آسی محمد عبد العلی مدراسی تجاوز عنه رب الآسی

آنکه آمد مضجعِ او مرجعِ شاه و گدا / آنکه باشد مرقدِ او منبعِ فیض و عطا
ذاتهٔ فی الاولیا صدرٌ کبدرٍ فی النجوم / وصفهٔ فی الاصفیا نورٌ کشمسٍ فی الضحی
شاهِ شاهان عبدِ رزاق ست شاهِ بانسوی / سید السادات و سرخیلِ گروهِ اولیا
اصلِ امکان وجود و عینِ اعیانِ شهود / صاحبِ کشف و کرامت کاشفِ سرِ خدا
غرهٔ انوارِ پاکانِ بساطِ قربِ حق / طرهٔ دستارِ خاصانِ جنابِ کبریا
عمدةُ الابدالِ فی تفریدِ احادِ الامم / زبدةُ الاقطابِ فی توحیدِ افرادِ الهدی
گوهرِ کانِ جمال و جوهرِ سیفِ جلال / دُرِّ درجِ اتقا و مهرِ برجِ اهتدا
می گریزد از کسی کو در حضورِ او رسد / هر یک از دیو و پری و جن و آسیب و بلا
پس ز ملفوظاتِ آن شاه است این خوش نسخهٔ / کز ضیای طبع شد هر حرفِ او بیضا ضیا

چونکه شه خورشید احمد خواهش طبعش نمود — زان سبب شد غیرت خورشید طبعش در جلا

صحتش سید غلام شاه جیلانی چو کرد — لا محاله شد محال اندر صوابش او خطا

نخلبند باغ تصحیح ست چشم غائرش — پاک از خار غلط کرد این گل گلزار را

زانکه آمد در نسب ز اولاد شاه بانسوی — در حسب شد جانشین بارگاهش برملا

صحبتش سرچشمهٔ ارشاد علم معرفت — الفتش سرمنزل قطع خیال ماسوا

می‌شود ظاهر ازین مجموعه‌اش مجد و شرف — می‌دمد زین گلشن عرفان دمش عقد و علا

سطر و صفحه سنبلین گیسوی و روی یاسمین — لفظ و معنی صورت زیبا و مرآت صفا

گرد صفحاتش جداول هالة حول البدو — بل هی الجنّات والانهار تجری تحتها

بهر ارباب ذکا هر نقطه‌اش نور نظر — بهر اصحاب صفا هر نکته‌اش کشف الغطا

از سروش غیب آسی سال تاریخش چو خواست — گفت پاکیزه زهی ملفوظ قطب الاولیا

بعد حمد رزاق مطلق و نعت شفیع برحق بر صاحبان هدایت و ارشاد در پرده مباد که درین اوان فرخی اقتران نسخهٔ متبرکه کشف و عرفان آئینهٔ صورت‌نمای جلوهٔ صوری و معنوی یعنی ملفوظ حضرت شاه سید عبد الرزاق بانسوی قدس الله سره و روحه و نور قبره بتصحیح تمام و تنقیح تام سالک راه خدادانی عارف حقانی جناب حافظ شاه سید غلام جیلانی دام بالفیض العرفانی حسب فرمایش صاحب والا مناقب رفیع المراتب منیع المناصب حافظ شاه خورشید احمد صاحب دام بالمحاسن والمواهب در مطبع مجتبائی لکهنؤ باهتمام بندهٔ مستهام احقر الانام محمد عبد الله نام لباس تمام در بر گرفته و رونق انطباع پذیرفته

فہرست کتب موجودہ دکان محمد عبد اللہ تاجر کتب لکھنؤ چوک مالک مطبع مجتبائی

تشریح الاجسام فن جراحی میں تمام قسم کے پھوڑے اور پھنسیوں کے علاج میں مع تصویر ہر مرض نہایت ہی جامع کتاب ہے۔ قیمت (۸)

فتوح الشام جسمیں مجاہدین اسلام کی معرکہ آرائیاں اور ہرقل شاہ روم سے مقابلہ اور افواج روم شام سے مقابلہ اور فتح و نصرت اسلام کے حالات مرقوم ہیں۔ قیمت [illegible]

میزان الادویہ جسمیں اوزان سکہ کے کرنے اور مقدار شربت اور کیفیت کے درجے جاننے اور نکالنے کا بیان ہے قیمت (۱)

نفح الخاطر کا اردو ترجمہ۔ (۸)

جواہر الحروف خواص حروف میں جامع کتاب ہے جسمیں شرائط اعمال اور خواص حروف مفرد و مرکب اور افسون بنانیکے قواعد اور انکی تاثیریں اور استخراج اسم موکل کے طریقے درج ہیں قیمت (۱۲)

شرح کلام ربانی باحضرت سید محی الدین جیلانی فن تصوف میں عمدہ رسالہ ہے (۱۲)

تفریح الاذکیا فی احوال الانبیا (۱۲)

شفاء الامراض اردو۔ مولفہ جناب حکیم مولوی نور کریم صاحب بادی جو علم طب کے بڑے استاد کامل تھے اسمیں طریق تشخیص و علاج امراض و تشریح جملہ اعضا نہایت تفصیل سے مندرج ہے قیمت (۱۲)

مجموعہ فرسنامہ جدید جسمیں چار رسالے شامل ہیں۔ تعریف الخیل، تدبیر الخیل

علاج الخیل مفید الخیل قیمت [illegible]

تدبیر العلاج یونانی اور ویدک و ڈاکٹری کلیات اور مفردات مرکبات و معالجات وامور ضروری متعلق طب کا نادر مجموعہ ہے تمام اعضا کے امراض میں ہر عضو کی تشریح مفصل لکھی ہے۔ فن طب میں بے مثل ہے قیمت [illegible]

تریاق اعظم حکیم مرزا محمد علی صاحب و حکیم میر محمد صاحب مرتعش و جناب حکیم علی حسین صاحب و جناب حکیم کاظم علی صاحب پیروانِ لکھنؤ کے مجربات اور مطب کے نسخوں کا مجموعہ ہے جو طلبا کے لیے نہایت مفید و دستور العمل ہے اور نہایت کارآمد ہے۔ قیمت [illegible]

تریاق اعظم حصہ دوم یہ رسالہ حکیم سید محمد خان صاحب بانی کی مطب کے عمدہ نسخوں کا مجموعہ ہے جسے مصنف نے نہایت کوشش سے جمع کیا ہے۔ قیمت (۸)

احسن الطلسمات فن طلسم میں ایسی نایاب کتاب ہے جسمیں تعریف طلسم و علم طلسم و شرائط کواکب و بخورات متعلقہ طلسم اور منازل قمر اور نسبوبات کواکب سبعہ کے علاوہ طلسم ایسے مندرج ہیں جو حصول جملہ مقاصد کے لیے عاملین کے نزدیک نہایت مجرب آزمودہ ہیں قیمت (۸)

اسرار الجفر مع رسالہ انوار القمر فن جفر کی معتبر کتاب ہے جسمیں ۲۸۶ سو چھیاسی عمل تمام مقاصد کے لیے آیات قرآنی سے استخراج کر کے عاملانِ جفر ... جمع فرمائے ہیں اور انوار القمر میں عاملین کے مجرب آزمودہ نقوش ہر مطلب کے لیے مندرج ہیں۔ قیمت (۸)

بستان المفردات یہ نادر کتاب ہے جو مفردات میں اپنا نظیر نہیں رکھتی ہے عمدہ مفردات ہر ایک کی ایک کا طبع ہونا ناظرین کی کثرت شوق سے اوسکا انتظام کرنا پڑا۔ اگرچہ مخزن جامع کیسے بکار ہو اگر جملہ مفردات کا مختصر و مبسوط مجموعہ یہ زیبا ہو مخزن الادویہ تحفۃ المومنین اور مفردات حمیدی اور سب مفردات قانون اور اختیارات بدیعی وغیرہ تمام اردو مفردات کی دواؤں اور جنگلی و پہاڑی بوٹیوں سے اس تالیف کو نہایت تحقیق کے ساتھ مرتب کیا ہے دریا کو کوزے میں بھر دیا ہے (۱۲)

معین العلاج جسکو دیکھنے سے طلبا کو نسخہ نویسی میں دکانی دستگاہ ہوسکتی ہے اسکے مولف جناب حکیم محمد عبد الحکیم صاحب لکھنوی نے نہایت کوشش سے ہر قسم کی دوائیں اور ادویہ مجربہ اعضا و امراض کتب معتبرہ سے اقتباس کر کے علیحدہ علیحدہ کر دی ہیں تاکہ طلبا کو اس فہرست واجب الحفظ کے یاد کرنے سے نسخہ نویسی میں مدد ملے اور ادویہ مخصوصہ کی تلاش کرنے یا مطلب اطبا نامی سے اقتباس کرنیکی ضرورت نہ رہے اور آخر میں مصطلحات ادویہ کا ایک جداگانہ نقشہ درج کیا ہے۔ قیمت (۸)

ترجمہ فصوص الحکم یہ کتاب لاجواب عربی زبان میں حضرت شیخ اکبر محی الدین ابن عربی کی تالیفات سے ہے اور شہنشاہ اولیا کی زبان میں رہی ہے آغاز میں حضرت مولف کے حالات لکھے ہیں پھر اللہ تعالیٰ کے اسما و صفات کا بیان ہے پھر اصل کتاب کا اردو ترجمہ ہے اسمیں ایک مقدمہ ستائیس فصلیں ہیں ہر ایک فصل کا ذکر ہے (۱۲)

اعلان
واجب الاذعان

بعد حمد خالق

خالق کائنات و نعت حضرت سید المخلوقات

بہ ارباب دانش و بینش مخفی مباد کہ این ہر دو رسالہ شریفہ

و عجالۂ منیفہ کہ مملو اند از بعض مناقب و ارشادات محبوب بارگاہ ربانی

حضرت مولانا شاہ عبد الرزاق بانسوی نور اللہ مضجعہ مبورہ الخفی و الجلی حسب

فرمائش صاحب محاسن و مواہب جناب سید شاہ غلام جیلانی صاحب مد ظلہ العالی

باہتمام احقر الانام راجی رحمت رب قوی محمد عبد اللہ صدیقی لکھنوی در مطبع مجتبائی

لکھنؤ بصحت صاحب فرمائش بخط واضح مطبوع شدہ مقبول طبع عارفین باصفا

گردید و حق تالیفش بذریعۂ اسناد سرکاری محفوظ نمودہ شد لہذا بخدمت جملہ

تاجرین و ناظرین و اہل مطابع گذارش کہ قصد طبع ہر دو رسائل موصوفہ بلا اجازت

صاحب فرمائش ہرگز ہرگز نہ نمایند و ہر قدر نسخہا کہ مطلوب باشند از

احقر یا شاہ صاحب موصوف بارسال قیمت ([illegible])

طلب فرمایند فقط

المشتہر

محمد عبد اللہ صدیقی تاجر کتب لکھنؤ چوک

و مالک مطبع مجتبائی